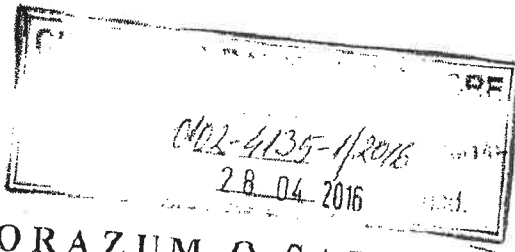

CA-1433
25.04.2016. fea

Lipina Tona

CA-1396/

6.04.2016. roa

SPORAZUM O SARADNJI

U OBLASTI STATISTIKE NACIONALNIH RAČUNA SEKTORA OPŠTE DRŽAVE I SA NJOM POVEZANIH STATISTIKA

Zaključen u Podgorici, između:

- 1. ZAVODA ZA STATISTIKU,**
Podgorica, ul. IV Proleterske br. 2, koga zastupa direktorica mr Gordana Radojević (u daljem tekstu: Zavod)
- 2. CENTRALNE BANKE CRNE GORE,**
Podgorica, Bulevar Svetog Petra Cetinjskog br. 6, koju zastupa guverner mr Milojica Dakić (u daljem tekstu: CBCG) i
- 3. MINISTARSTVA FINANSIJA,**
Podgorica, ul. Stanka Dragojevića br. 2, koje zastupa ministar dr Radoje Žugić (u daljem tekstu: MF)

1. OPŠTE ODREDBE

U skladu sa odredbama Uredbe (EU) 2015/759 (o izmjenama Regulative (EZ) 223/2009) Evropskog parlamenta i Savjeta o evropskim statistikama, Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike ("Sl. list Crne Gore", br. 18/12) i Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Sl. list Crne Gore", br. 20/14 i 56/14), ovim Sporazumom o saradnji u oblasti statistike nacionalnih računa opšte države i sa njom povezanih statistika (u daljem tekstu: Sporazum) sporazumne strane iskazuju svoju saglasnost da saraduju u oblasti statistike nacionalnih računa opšte države i sa njom povezanih statistika koje su regulisane relevantnim pravnim aktima Evropske unije (u daljem tekstu: EU) i/ili su uključene u Program zvanične statistike za 2014 - 2018. godine ("Sl. list Crne Gore" br. 13/14 i 71/15) - (u daljem tekstu: Program zvanične statistike) i Godišnji plan zvanične statistike na osnovu Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike.

Pojam opšte države u smislu ovog Sporazuma obuhvata definiciju sektora opšte države u skladu sa metodologijom ESA 2010.

Potpisivanjem Sporazuma, sporazumne strane iskazuju svoju spremnost za uspostavljanje efikasnog statističkog sistema u oblasti statistike nacionalnih računa sektora opšte države i sa njom povezanih statistika, koji će biti potpuno usklađen sa evropskim zakonodavstvom, zasnovanim na Kodeksu prakse evropske statistike¹ i maksimalno ekonomičan.

¹ Engl. European Statistics Code of Practice, 2005, 2011.

2. SVRHA SPORAZUMA

Svrha Sporazuma je:

1. Utvrditi, u skladu sa važećim propisima, nadležnost i odgovornost svake sporazumne strane za pojedino područje zvanične statistike na nivou države Crne Gore, imajući u vidu zahtjeve za podacima Evropske komisije (u daljem tekstu: EK), Evropske centralne banke (u daljem tekstu: ECB) i Međunarodnog monetarnog fonda (u daljem tekstu: MMF);
2. Utvrditi, u skladu sa važećim propisima, odgovornosti i obaveze za prikupljanje i razmjenu podataka između sporazumnih strana sa ciljem proizvodnje zvanične statistike;
3. Osigurati primjenu načela povjerljivosti za pojedinačne podatke koje međusobno razmjenjuju sporazumne strane radi ispunjavanja obaveza preuzetih Sporazumom;
4. Osigurati primjenu načela profesionalne nezavisnosti u proizvodnji podataka;
5. Utvrditi modalitete saradnje, donošenja odluka i praćenja implementacije Sporazuma.

Podjela odgovornosti i obaveza saradnje u primjeni pojedinačnih pravnih akata EU proističe iz spomenutih akata i razrađena je u Prilogu Sporazuma (u daljem tekstu: Prilog). Prilog je sastavni dio Sporazuma i ažurira se sporazumno na osnovu svake promjene relevantnih akata koje su donijele evropske institucije i/ili u drugim slučajevima, kada to sporazumne strane smatraju potrebnim.

Nadležnost sporazumnih strana za pojedinačne aktivnosti određuje se u skladu sa Memorandumom o saradnji između članica Evropskog statističkog sistema (ESS) i članica Evropskog sistema centralnih banaka (ESCB), u kojem je definisana podjela odgovornosti za sve makroekonomske statistike između ESS-a i ESCB-a.

Takođe, sporazumne strane poštuju principe zvanične statistike u skladu sa Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike (član 6), načela iz Kodeksa prakse evropske statistike, kao i Kodeksa najbolje prakse u pripremi podataka i izvještavanju u slučaju prekomjernog deficita² (u daljem tekstu: Kodeks najbolje prakse).

3. PODJELA ODGOVORNOSTI IZMEĐU SPORAZUMNIH STRANA

Shodno Zakonu o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike (član 8, član 9 i član 10), Programu zvanične statistike i podjeli nadležnosti/odgovornosti koja je definisana pregovaračkim poglavljem 18 Statistika, ovim Sporazumom detaljnije se razrađuju nadležnosti/odgovornosti u vezi sa statistikom nacionalnih računa sektora opšte države, po oblastima i pojedinačnim statistikama.

Pristupanjem Crne Gore EU i izmjenama zakonodavstva Crne Gore može doći do promjena odgovornosti i nadležnosti sporazumnih strana.

² Engl. Code of best practice on the compilation and reporting of data in the context of the excessive deficit procedure, 2003.

3.1. PODJELA ODGOVORNOSTI IZMEĐU SPORAZUMNIH STRANA PO OBLASTIMA

Podjela odgovornosti u vezi sa statistikom nacionalnih računa sektora opšte države i sa njom povezanih statistika, definisana je za sljedeće oblasti:

- 3.1.1. Metodologija;
- 3.1.2. Klasifikacija institucionalnih jedinica po sektorima u skladu sa ESA 2010;
- 3.1.3. Kvalitet podataka;
- 3.1.4. Objavljivanje i dostavljanje podataka.

3.1.1. Metodologija

Sporazumne strane su se usaglasile da u razvoju statistika nacionalnih računa sektora opšte države koriste metodologiju Evropskog sistema nacionalnih i regionalnih računa (u daljem tekstu: ESA 2010), kao i sva prateća podzakonska akta i uredbe koje se vežu za implementaciju Uredbe (EU) 549/2013 i da će za dio statistike za koju su odgovorne pripremati opis metoda, procedura i izvora korišćenih u kompilaciji podataka koji su predmet Sporazuma³.

3.1.2. Klasifikacija institucionalnih jedinica po sektorima u skladu sa ESA 2010

Zavod koordinira izradom sektorske klasifikacije tj. razvrstavanjem institucionalnih jedinica po institucionalnim sektorima u skladu sa ESA 2010.

Registar koji sadrži popis institucionalnih jedinica po sektorima u skladu sa ESA 2010 vodi Zavod, pri čemu CBCG i MF imaju savjetodavnu ulogu. Savjetodavna uloga CBCG odnosi se na definisanje institucionalnih jedinica koje pripadaju finansijskom sektoru, savjetodavna uloga MF odnosi se na definisanje institucionalnih jedinica koje pripadaju sektoru opšte države, dok će Zavod definisati institucionalne jedinice koje pripadaju nefinansijskom sektoru i sektoru neprofitnih institucija u službi domaćinstava.

Ukoliko ne postoji opšti konsenzus o razgraničenju nekog od sektora, Zavod kao koordinator statističkog sistema poslaće zvanični zahtjev EUROSTAT-u za davanje mjerodavnog mišljenja. Shodno tom mišljenju izvršiće se razgraničenje sektora, o čemu Zavod informiše ostale strane Sporazuma.

3.1.3. Kvalitet podataka

Sporazumne strane su saglasne da se kvalitet statistike nacionalnih računa sektora opšte države bazira na 15 principa Kodeksa prakse evropske statistike. S tim u vezi, sporazumne strane su saglasne da je Zavod nezavisan u sprovođenju međunarodnih smjernica o nacionalnim računima i nadležan za uvođenje, primjenu i metodološka tumačenja ESA 2010, kao i sa njima povezanih pravnih akata i metodoloških priručnika.

³ GNI Inventory i EDP Inventory.

Sporazumne strane saglasne su sa primjenom odredbi o povjerljivosti Kodeksa prakse evropske statistike. Uredbe (EU) 2015/759 i Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike o individualnim podacima statističkih jedinica, ako se oni mogu dovesti u vezu sa statističkim jedinicama (povjerljivi podaci), čime je njihova upotreba isključivo za statističke svrhe. Sporazumne strane trebaju osigurati sve predušlove za poštovanje načela statističke povjerljivosti u procesima proizvodnje i dostavljanja podataka i osigurati zaštitu integriteta statističkih baza podataka. Odredbama Sporazuma ne utiče se na bilo koji način na raspolaganje podacima čija je povjerljivost, odnosno tajnost propisana odredbama drugih posebnih zakona i drugih propisa.

Radi smanjenja nekonzistentnosti podataka, sporazumne strane će se pridržavati odredbi zajedničkih načela revizijske politike u domenu revizije podataka, kao i načela upravljanja kvalitetom podataka.

3.1.4. Objavljivanje i dostavljanje podataka

Sporazumne strane redovno će proizvoditi i objavljivati podatke iz domena svojih nadležnosti definisanih Sporazumom. Kalendarom objavljivanja podataka Zavoda definišu se rokovi za objavljivanje statistike nacionalnih računa sektora opšte države na nacionalnom nivou.

Sporazumne strane su se dogovorile da Kalendar objavljivanja podataka na nacionalnom nivou prilagodavaju Kalendaru objavljivanja podataka ESS-a, odnosno rokovima za objavljivanje podataka koji su definisani Aneksom B Uredbe (EU) 549/2013.

Pored objavljivanja na nacionalnom nivou, sporazumne strane odgovorne su za pravovremeno dostavljanje podataka na propisani način i u propisanim rokovima: EUROSTAT-u, MMF-u i ECB-u.

Zavod, kao koordinator statističkog sistema Crne Gore, u ime sporazumnih strana dostavlja odgovarajuće podatke koji su predmet ovog Sporazuma, EUROSTAT-u i MMF-u kroz sistem opšte i/ili specijalne diseminacije (GDDS/SDDS). Po završetku procesa validacije od strane EUROSTAT-a i MMF-a, Zavod će ostalim sporazumnim stranama dostaviti podatke.

CBCG dostavlja ECB-i odgovarajuće podatke iz svoje nadležnosti koje su predmet Sporazuma.

Sporazumne strane se obavezuju na saradnju i učestvovanje na sastancima sa ovlašćenim predstavnicima EK, EUROSTAT-a i ECB-a, tokom procesa pregovora i tehničkih misija ovih institucija, kao i MMF-a.

3.2. PODJELA ODGOVORNOSTI PO POJEDINAČNIM STATISTIKAMA

Podjela odgovornosti između sporazumnih strana definisana je za sljedeće pojedinačne statistike:

3.2.1. Statistika godišnjih nefinansijskih računa sektora opšte države u skladu sa ESA 2010;

3.2.2. Statistika godišnjih finansijskih računa sektora opšte države u skladu sa ESA 2010;

- 3.2.3. Statistika kvartalnih nefinansijskih računa sektora opšte države u skladu sa ESA 2010;
- 3.2.4. Statistika kvartalnih finansijskih računa za sektor opšte države u skladu sa ESA 2010;
- 3.2.5. Statistika kvartalnih finansijskih računa za ECB;
- 3.2.6. Izvještavanje prema zahtjevima Postupka u slučaju prekomjernog deficita (EDP);
- 3.2.7. Statistika državnih finansija za ECB;
- 3.2.8. Kvartalno izvještavanje o dugu prema kriterijumu iz Maastrichta u skladu sa ESA 2010;
- 3.2.9. Detaljni podaci o primicima od poreza i socijalnih doprinosa po sektorima u skladu sa ESA 2010;
- 3.2.10. Rashodi sektora opšte države prema funkcionalnoj klasifikaciji u skladu sa ESA 2010;
- 3.2.11. Statistika državnih finansija (GFS) za MMF;
- 3.2.12. Izvještaj o osnovici za sopstvena sredstva od poreza na dodatu vrijednost (PDV);
- 3.2.13. Podaci prema Direktivi Savjeta (EU) 2011/85 o zahtjevima prema budžetskim okvirima zemalja članica.

Zavod je odgovoran za sljedeće pojedinačne statistike: godišnju statistiku nefinansijskih računa i kvartalnu statistiku nefinansijskih računa sektora opšte države u skladu sa ESA 2010.

CBCG je odgovorna za sljedeće pojedinačne statistike: godišnju statistiku finansijskih računa i kvartalnu statistiku finansijskih računa sektora opšte države u skladu sa ESA 2010, statistiku kvartalnih finansijskih računa za ECB i statistiku državnih finansija za ECB.

MF je odgovorno za sljedeće pojedinačne statistike: Kvartalno izvještavanje o dugu prema kriterijumu iz Maastrichta u skladu sa ESA 2010, Izvještavanje u slučaju prekomjernog budžetskog deficita (EDP), Detaljne podatke o primicima od poreza i socijalnih doprinosa po sektorima u skladu sa ESA 2010, Rashode sektora opšte države prema funkcionalnoj klasifikaciji u skladu sa ESA 2010, Statistiku državnih finansija (GFS) za MMF, Izvještaj o osnovici za sopstvena sredstva od PDV-a i za Podatke prema Direktivi Savjeta (EU) 2011/85 o zahtjevima prema budžetskim okvirima zemalja članica.

MF u saradnji sa Zavodom i CBCG, ažurira povezane tabele između kategorija ekonomske klasifikacije prema nacionalnom planu budžeta i kategorija ESA metodologije.

3.2.1. Statistika godišnjih nefinansijskih računa u skladu sa ESA 2010

Godišnju statistiku *nefinansijskih računa za sektor opšte države* priprema Zavod u skladu sa Programom zvanične statistike i pregovaračkim poglavljem 18 Statistika.

Zavod je nezavistan i odgovoran za uvođenje, primjenu i metodološka tumačenja ESA metodologije, kao i svih s njom povezanih pravnih akata i metodoloških priručnika u sprovođenju međunarodnih smjernica u izradi nefinansijskih računa sektora opšte države. Zavod je odgovoran za pripremu proizvodnog računa i računa raspodjele i upotrebe dohotka sektora opšte države.

Zavod. statistiku godišnjih nefinansijskih računa priprema u skladu sa Programom za dostavljanje podataka u skladu sa ESA 2010 i na osnovu Uredbe (EU) 549/2013. Zavod objavljuje godišnju statistiku nefinansijskih računa i dostavlja je EUROSTAT-u.

Za izradu godišnjih nefinansijskih računa sektora opšte države, u skladu sa ESA 2010, MF obezbeđuju Zavod-u sve potrebne podatke za sektor opšte države i odgovarajuće podsektore na godišnjem nivou. CBCG obezbeđuje Zavodu neophodne podatke iz svoje nadležnosti za obračun osnovnih agregata nacionalnih računa.

3.2.2. Statistika godišnjih finansijskih računa u skladu sa ESA 2010

CBCG je nezavisna i odgovorna za izradu godišnjih finansijskih računa sektora opšte države u skladu sa ESA 2010, na osnovu obaveze definisane u Programu zvanične statistike i obaveze iz pregovaračkog poglavlja 18 Statistika.

CBCG statistiku godišnjih finansijskih računa priprema u skladu sa Programom za dostavljanje podataka u skladu sa ESA 2010 i Uredbom (EU) 549/2013. CBCG objavljuje statistiku godišnjih finansijskih računa i dostavlja popunjene tabele u formi koju EUROSTAT propisuje Zavodu koji ih dalje prosljeđuje EUROSTAT-u.

CBCG priprema bilans stanja za finansijsku aktivu i pasivu za finansijski sektor i sektor opšte države u skladu sa Programom za dostavljanje podataka ESA 2010 i Uredbom (EU) 549/2013.

Za izradu godišnjih finansijskih računa sektora opšte države, MF obezbeđuje CBCG sve potrebne podatke za sektor opšte države i odgovarajuće podsektore na godišnjem nivou, u formi propisanoj od strane CBCG. Zavod obezbeđuje CBCG sve raspoložive statističke podatke za nefinansijski sektor, sektor domaćinstva i neprofitnih institucija u službi domaćinstava na godišnjem nivou, u formi propisanoj od strane CBCG.

3.2.3. Statistika kvartalnih nefinansijskih računa u skladu sa ESA 2010

Zavod je odgovoran za sastavljanje kvartalnih nefinansijskih računa za sektor opšte države u skladu sa propisima EU, objavu podataka i dostavljanje EUROSTAT-u u skladu sa Uredbom (EZ) 1221/2002.

Za sastavljanje kvartalnih nefinansijskih računa za sektor opšte države, MF obezbeđuje Zavodu sve potrebne podatke za sektor opšte države i odgovarajuće podsektore.

3.2.4. Statistika kvartalnih finansijskih računa u skladu sa ESA 2010

CBCG je odgovorna za sastavljanje kvartalnih finansijskih računa za sektor opšte države u skladu s propisima EU i objavljivanje podataka u skladu sa Regulativom 501/2004. Popunjene tabele CBCG dostavljaće Zavod-u koji će ih dalje prosljeđivati Eurostat-u.

Za sastavljanje kvartalnih finansijskih računa za sektor opšte države, MF obezbjeđuje CBCG sve potrebne podatke za centralnu državu, lokalnu samoupravu i fondove socijalne zaštite, u formi propisanoj od strane CBCG.

3.2.5. Statistika kvartalnih finansijskih računa za ECB

CBCG je odgovorna za pripremu kvartalnih finansijskih računa u skladu sa Smjericama ECB ECB/2013/24 i ECB/2015/40.

MF obezbjeđuje CBCG sve potrebne podatke koji se odnose na sektor opšte države i odgovarajuće podsektore, u formi propisanoj od strane CBCG. Zavod obezbjeđuje CBCG sve raspoložive statističke podatke za nefinansijski sektor, sektor domaćinstva i neprofitnih institucija u službi domaćinstava, u formi propisanoj od strane CBCG.

3.2.6. Izvještavanje prema zahtjevima Postupka u slučaju prekomjernog deficita (EDP)

Prema Zakonu o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike i pregovaračkom poglavlju 18 Statistika, MF je nadležno za poslove finansija-vodi statistiku fiskalnih rashoda i nefiskalnih prihoda, odgovorno je za implementaciju ESA 2010 u javnim finansijama, kao i za izradu procedura prekomjernog deficita tj. fiskalne notifikacije - EDP tabela⁴.

MF je odgovorno za sastavljanje Izvještaja o budžetskom deficitu i dugu (u daljem tekstu ove tačke: Izvještaj). Upitnika vezanog za izvještajne tabele, kao i svih ostalih propisanih dokumenata koji čine sastavni dio Izvještaja, u skladu sa Regulativom (EZ) 479/2009 i pratećim dopunama (Regulativu (EZ) 679/2010 i Uredbu (EU) 220/2014).

Kako bi se obezbijedila potpuna usaglašenost sa navedenom Uredbom (EZ) 479/2009, do pristupanja EU, EUROSTAT će Zavodu kao koordinatoru statističkog sistema dostavljati propisane EDP tabele, upitnike, uputstva i ostala relevantna dokumenta koja Crna Gora treba da dostavi EUROSTAT-u. Dostavljena dokumenta Zavod će proslijediti MF na popunjavanje, prema zahtjevu EUROSTAT-a, a povodom implementacije, proizvodnje i dostavljanja podataka o državnom deficitu i dugu.

Navedenom Uredbom (EZ) 479/2009 zahtijeva se izvještavanje o EDP podacima dva puta godišnje: do 1. aprila (prva notifikacija - aprilsko izvještavanje) i do 1. oktobra (druga notifikacija - oktobarsko izvještavanje).

MF treba da obezbijedi popunjavanje EDP tabela i to: *EDP1* - sumarni pregled koji pokazuje neto pozajmljivanje/neto zaduživanje za sektor opšte države i odgovarajuće podsektore, državni dug po instrumentima, plaćene kamate države, investicije države, kao i bruto domaći proizvod referentne godine; *EDP2* - veza između radnih bilansa i neto pozajmljivanja/neto zaduživanja u

⁴ Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike i pregovaračkim poglavljem 18: Statistika definisano je da MF bude odgovorno i nadležno za izradu procedura prekomjernog deficita tj. fiskalne notifikacije - EDP tabela do pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji

skladu sa ESA 2010 (2A, 2B, 2C i 2D); *EDP3* - veza između neto pozajmljivanja/neto zaduživanja (ESA 2010 deficit) i promjene u dugu (3A, 3B, 3C, 3D i 3E); *EDP4* - dodatne informacije, stanje trgovačkih kredita države i sl.

MF popunjava u okviru Izvještaja i Upitnik vezan za EDP notifikacione tabele koji je definisan Uredbom (EZ) 479/2009.

Uzimajući u obzir da podaci iskazani u Izvještaju moraju biti usklađeni sa računima sektora opšte države u skladu sa ESA 2010, MF može inicirati konsultacije na nacionalnom nivou sa Zavodom i CBCG radi rješavanja metodoloških pitanja – u skladu sa Kodeksom najbolje prakse. U slučaju da se dileme ne mogu riješiti na ovaj način, Zavod kao koordinator upućuje zvanični zahtjev EUROSTAT-u za mjerodavno mišljenje.

CBCG dostavlja MF sve potrebne podatke iz svoje nadležnosti, koji su MF neophodni za izradu pojedinih pozicija u Izvještaju, kao i za potrebe ispunjavanja dodatnih povremenih izvještaja koje zahtijeva EUROSTAT.

Zavod dostavlja MF sve potrebne podatke iz svoje nadležnosti za izradu pojedinih pozicija u Izvještaju i za potrebe ispunjavanja dodatnih povremenih izvještaja koje zahtijeva EUROSTAT.

Za projekcije u Izvještaju prema Postupku u slučaju prekomjernog deficita (EDP) odgovorno je MF.

Zavod i CBCG imaju obavezu da dostave raspoložive podatke MF za izradu Izvještaja najkasnije do 15. marta (za potrebe aprilskog izvještavanja), odnosno 31. avgusta svake godine (za potrebe oktobarskog izvještavanja). Proces konačnog usklađivanja podataka između sporazumnih strana završava se najkasnije dva radna dana uoči dostave EUROSTAT-u.

Konačna i popunjena dokumenta od strane MF dostaviće se Zavodu kako elektronski, tako i narezane na CD-u (putem dopisa), a koje će Zavod dalje proslijediti EUROSTAT-u poštujući rokove definisane za dostavljanje tabela.

MF je odgovorno za pripremu standardizovanog dokumenta, u formi propisanoj od strane EUROSTAT-a, tzv. EDP Inventory, u kojem se opisuju metode, procedure i izvori korišćeni u kompilaciji podataka o dugu i deficitu sektora opšte države u skladu sa ESA 2010 i Uredbom (EZ) 479/2009.

3.2.7. Statistika državnih finansija za ECB

CBCG je odgovorna za pripremu i dostavljanje statistike državnih finansija ECB-u u skladu sa Smjericama ECB/2013/23 i ECB/2014/21.

Zavod obezbjeđuje CBCG sve raspoložive podatke iz svoje nadležnosti. MF će obezbijediti CBCG sve raspoložive podatke, podjele i objašnjenja neophodna za pravovremeno dostavljanje statistike državnih finansija ECB-u.

CBCG i MF su odgovorni za sastavljanje statistike državnih finansija za ECB u skladu sa zvaničnom metodologijom koja se primjenjuje u statističkoj praksi EU (Smjericama ECB/2013/23 i ECB/2014/21).

Konačni izvještaj o statistici državnih finansija sastavlja MF i dostavlja ga CBCG, koji ga prosljeđuje ECB-u.

3.2.8. Kvartalno izvještavanje o dugu prema kriterijumu iz Maastrichta u skladu sa ESA 2010

MF je odgovorno za sastavljanje statistike kvartalnog duga prema kriterijumu iz Maastrichta u skladu s propisima EU i Regulative 1222/2004. MF objavljuje podatke i dostavlja popunjene tabele Zavodu koji ih prosljeđuje EUROSTAT-u.

Zavod i CBCG će obezbjediti i dostaviti MF sve raspoložive podatke iz svoje nadležnosti za izradu pokazatelja duga prema kriterijumu iz Maastrichta.

3.2.9. Detaljni podaci o primicima od poreza i socijalnih doprinosa po sektorima u skladu sa ESA 2010

MF je odgovorno za pripremu detaljnih podataka o primicima od poreza i socijalnih doprinosa po sektorima uključujući Nacionalnu poresku listu i Upitnik o porezima i socijalnim doprinosima, u skladu sa ESA 2010.

Pripremljene podatke, Nacionalnu poresku listu i Upitnik o porezima i socijalnim doprinosima MF dostavlja Zavodu koji ih prosljeđuje EUROSTAT-u.

3.2.10. Rashodi sektora opšte države prema funkcionalnoj klasifikaciji u skladu sa ESA 2010

MF je odgovorno za pripremu Izdataka opšte države prema funkcionalnoj klasifikaciji (COFOG) u skladu sa ESA 2010 na godišnjem i kvartalnom nivou, a u skladu sa Programom zvanične statistike i Strategijom implementacije ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija Crne Gore.

3.2.11. Statistika državnih finansija (GFS) za MMF

MF je odgovorno za sastavljanje statistike državnih finansija u skladu sa metodologijom iz važećeg priručnika za statistiku državnih finansija MMF-a, objavljivanje na web sajtu MF-a i dostavljanje podataka MMF-u.

3.2.12. Izvještaj o osnovici za sopstvena sredstva od PDV-a

MF je odgovorno za izradu Izvještaja o osnovici za sopstvena sredstva od PDV-a (u daljem tekstu ove tačke: Izvještaj) u skladu sa EU standardima za praćenje sopstvenih sredstava od PDV-a, na osnovu nadležnosti iz pregovaračkog poglavlja 33 Finansijske i budžetske odredbe. Izrada Izvještaja je u cilju određivanja iznosa sredstava po osnovu PDV-a koji će Crna Gora uplaćivati zajedničkom budžetu EU po pristupanju EU.

MF je odgovorno za izračunavanje ukupnog neto prihoda od PDV-a koji je Crna Gora sakupila, za obračun ukupnih korigovanih neto prihoda od PDV-a, za proračun usklađene poreske osnovice na osnovu pravila koja su definisana Direktivom Savjeta 2006/112/EZ o zajedničkom sistemu PDV-a i Uredbom Savjeta 1553/89 o definitivnim jedinstvenim aranžmanima za naplatu sopstvenih sredstava nastalih od PDV-a, kao i za izvještavanje EK.

Ako MF ne raspolaže svim potrebnim podacima za izradu Izvještaja, preduzeće mjere za obezbjeđenje podataka u saradnji sa drugim institucijama sistema ili će se koristiti drugim raspoloživim administrativnim izvorima podataka.

Zavod je odgovoran da, za potrebe Izvještaja, sprovede obračun bruto nacionalnog dohotka (BND) i obračun prosječne ponderisane PDV stope (PPS) na osnovu podataka iz tabela ponude i upotrebe, za čije kreiranje MF treba da obezbijedi podatke o subvencijama po vrsti korisnika i namjeni subvencija, a CBCG da obezbijedi podatke o uslugama u skladu sa klasifikacijom proizvoda (CPA klasifikacija).

3.2.13. Podaci prema Direktivi Savjeta EU 2011/85 o zahtjevima prema budžetskim okvirima zemalja članica

MF je odgovorno za sastavljanje, objavljivanje i dostavljanje mjesečnih i kvartalnih podataka o ukupnim pokazateljima viška/manjka, ukupnim prihodima i rashodima, kao i pripadajućim metapodacima i vezanim tabelama u skladu sa Direktivom Savjeta EU 2011/85 o zahtjevima prema budžetskim okvirima zemalja članica u skladu sa obuhvatom i rokovima utvrđenim EUROSTAT-om i Direktoratom za ekonomske i finansijske poslove EK (DG ECFIN).

Ako MF ne raspolaže svim potrebnim podacima za ispunjenje izvještajnih obaveza iz Direktive Savjeta EU 2011/85, preduzeće mjere za obezbjeđivanje podataka u saradnji sa drugim institucijama sistema ili će se koristiti drugim raspoloživim administrativnim izvorima podataka. MF može i razmotriti mogućnosti modifikacije postojećih izvještajnih obrazaca i okvira budžetskog i neprofitnog računovodstva, odnosno sprovesti dopunsko prikupljanje potrebnih podataka od izvještajnih jedinica.

Odluku o nadležnosti za sastavljanje, objavljivanje i dostavljanje ostalih statističkih podataka prema zahtjevima Direktive Savjeta EU 2011/85 donijeće Odbor za implementaciju ESA 2010 (u daljem tekstu: Odbor).

4. IZVORI PODATAKA I RAZMJENA PODATAKA ZA PRIPREMU POJEDINAČNIH STATISTIKA

Izvori podataka, kao i razmjena podataka za pripremu pojedinačnih statistika definisani su u Prilogu.

Ukoliko se definisani izvori podataka budu mijenjali nakon potpisivanja Sporazuma, sporazumna strana je u obavezi da blagovremeno upozna ostale sporazumne strane o nastalim promjenama:

- o pripremi novih ili o nastalim izmjenama postojećih propisa i metodologija, kao i o drugim relevantnim aktivnostima,
- o uticaju metodoloških izmjena na vremensku seriju posmatrane pojave, na kvalitet zvanične statistike, kao i na strukturu podataka i pravovremenost njegovog objavljivanja, i
- o planiranim revizijama, uz obrazloženje revizije i njenom uticaju na vremensku seriju posmatrane pojave.

Ulazni i izlazni podaci između sporazumnih strana dostavljaju se u elektronskom formatu (Excel tabele, Access baze ili u drugom formatu prikladnom za elektronsku obradu podataka), a po potrebi i preko službenih dopisa.

Sporazumne strane će takođe saradivati na području pristupa podacima primarnih davaoca (izvještajne jedinice iz sektora opšte države), pri čemu će MF obezbijediti Zavodu i CBCG dodatne podatke u slučaju eventualnih dodatnih potreba ili provjera podataka, s obzirom na to da MF u praksi ima veće nadležnosti nad tim subjektima, na državnom ili lokalnom nivou, kao i na nivou fondova socijalne sigurnosti.

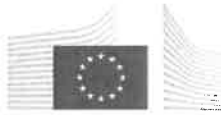
Sporazumne strane saglasne su da će kontinuirano raditi na unapređenju izvora (u smislu strukture, formata i rokova dostave) i kvaliteta podataka iz svoje nadležnosti, kako bi se ispunile sve obaveze iz ovog Sporazuma.

5. KOORDINACIJA I SARADNJA

5.1. Koordinacija implementacijom Sporazuma i ostalih aktivnosti u vezi sa ESA 2010

Sporazumne strane osnivaju Odbor čiji su glavni zadaci:

- Upravljanje i praćenje sprovođenja Sporazuma, kao i izmjene i dopune Sporazuma;
- Upoznavanje sporazumnih strana o osnivanju i ukidanju radnih grupa koje svaka sporazumna strana samostalno može osnovati za realizaciju pojedinačnih aktivnosti iz svoje nadležnosti koje se odnose na implementaciju ESA 2010 (statistike nacionalnih računa ukupne ekonomije, nefinansijskog sektora, finansijskog sektora, sektora domaćinstva i sektora inostranstvo);
- Razmatranje pitanja klasifikacije institucionalnih jedinica sa posebnim osvrtom na institucionalne jedinice sektora opšte države;

EUROPEAN COMMISSION
EUROSTAT

Directorate D: Government Finance Statistics (GFS)
Unit D-3: Excessive deficit procedure (EDP) 2

Luxembourg, 22 September 2015

FINAL FINDINGS

Eurostat technical visit to Montenegro

2-3 March 2015

EXECUTIVE SUMMARY

Eurostat carried out a technical visit to the EU Candidate Country Montenegro on 2-3 March 2015 in order to assess the status of the preparatory work of the Montenegrin statistical authorities as regards the EDP statistics.

The delegation of Eurostat was headed by Mr Eduardo Barredo Capelot and representatives of other Commission services also participated at the meetings as observers. Montenegro was represented by the Ministry of Finance (MoF) of Montenegro, Monstat, and the Central Bank of Montenegro (CBM).

Eurostat thanked the Montenegrin statistical authorities for the first submission of the EDP tables and the related questionnaires in October 2014. Although the tables were only partially completed it was in Eurostat's view an excellent start.

At this technical visit Eurostat explained the organisation of the EDP work and made several presentations in order to raise the awareness of the Montenegrin colleagues about the recording issues of EDP statistics as specified in ESA 2010 and in the Manual of Government Deficit and Debt (MGDD). Thirty action points were concluded at this visit with the implementation period ranging from April 2015 to October 2016.

As regards the institutional responsibilities, Eurostat stressed the importance of formal operational agreements between the main institutions involved in the EDP work and the importance of establishment of a permanent working group between such institutions. Montenegrin statistical authorities have a possibility to learn from the Slovenian colleagues and intend to follow the Slovenian model of organisation of the EDP work. Eurostat welcomed the Montenegrin draft ESA 2010 implementation strategy document, which among others will address such issues. The Montenegrin statistical authorities agreed to submit a flow chart about EDP data sources and responsibilities. Finally, Eurostat recommended to transfer the responsibilities for EDP/GFS compilation and reporting to Monstat within the medium term.

Concerning source data for compilation of government accounts, Eurostat took note that there do not seem to be any problems with access to the central budget and the state funds data – Monstat has full access to detailed data, whereas aggregated data are available for municipalities. Eurostat invited the Montenegrin statistical authorities to prepare the bridge table between the national and the ESA code lists and to take steps that the source data on public corporations controlled by central and local government would be available for compilation of government accounts. Eurostat also advised to include all revenues and expenditures currently not recorded via the Single Treasury Account (e.g. for universities, museums and hospitals) in the ESA based expenditures and revenues and encouraged the Montenegrin statistical authorities to start working on the EDP inventories within the medium term.

In the course of the analysis of the October 2014 EDP tables, Eurostat suggested to introduce working balances in the EDP tables. The participants clarified the recording of transactions relating to the “foreign currency savings” issue – according to the ESA 2010 rules, the repayments of principal amounts relating to foreign currency savings should not be included in central government deficit. Several other issues (reporting of “currency and deposits” in EDP table 1; spreading of revenues from permits for the use of government assets over the

lifetime of the relevant contracts; reporting of repayments of credits and lending provided by government to non-government units as financial transactions; reporting of the social security funds separately from the central government in EDP tables) were also clarified.

The Montenegrin public debt currently includes the debt of a number of public corporations, whereas the liabilities of public corporations operating under market terms should be excluded from the Maastricht debt. The participants also identified some components within the public debt, which do not belong to Maastricht debt and should be reported under trade credits and advances instead.

Eurostat welcomed the progress made on sector classification under the IPA 2010 national programme on statistics and recommended to start preparing the list of general government units and also the list of entities controlled by general government (classified outside general government). Eurostat invited the Montenegrin statistical authorities to submit the results of the market / non-market test and to make a clear distinction between subsidies on products and production for this test. Finally, as regards the entities controlled by general government, Eurostat also encouraged to investigate indirect control of public corporations.

The participants concluded that a large unit potentially to be classified into central government is the railways infrastructure company. However, a detailed analysis should be made in order to determine the appropriate sector classification for each of the four entities of the Montenegrin Railways. The participants also agreed that the National Parks of Montenegro, the Investment and Development Fund (IDF) and various (regulatory/supervisory) agencies would also need special attention. It seems that Montenegro Airlines would remain classified outside general government, but this needs to be further verified. It was also agreed that the strategy for implementation of ESA 2010 in the Montenegrin public finance would set clear deadlines for the work on sector classification.

For the recording of accruals, the Montenegrin statistical authorities agreed to introduce “time adjusted cash” method for the main tax categories (revenues). As for recording of interest (which is currently recorded on a cash basis), normally the calculation of accrued interest should be made on the basis of individual instruments. Montenegrin statistical authorities agreed to implement the calculation of accrued interest according to the ESA 2010 methodology.

The recording of guarantee calls seems to be in line with the relevant ESA 2010 rules. Eurostat also took note that in Montenegro guarantee calls always apply to the full amounts of the loans. The participants concluded that standardised guarantees, which are treated differently from one-off guarantees under ESA 2010, do not seem to exist in Montenegro. There have been no cases of debt cancellations and debt write-offs in Montenegro.

As regards the recording of EU flows, Eurostat took note that the implementation of the pre-accession assistance programmes is currently managed by the EU Delegation in Podgorica. Eurostat noted that the recording of pre-accession instruments may be different from the recording of EU flows in the Member States and agreed to clarify the issue, based on the information available in the IPA II agreement between the EU and the government of Montenegro.

Concerning capital injections, the Montenegrin statistical authorities agreed to examine the nature of state aid provided to Montenegro Airlines and to examine the injections made by

the Investment Development Fund. The authorities also agreed to carry out the super dividend test for the distributions by public corporations (including the CBM).

The Montenegrin statistical authorities informed Eurostat there were no active PPPs in Montenegro. As regards privatization, authorities confirmed that the unit responsible for privatization belongs to central government sub sector and agreed to clarify whether and how the proceeds from privatizations are distributed between the relevant funds and the Investment Development Fund.

As regards implementation of the ESA 2010 Transmission Programme, Eurostat took note that Monstat is currently working on other ESA-based government data, such as COFOG and breakdown of revenues and expenditures for the purpose of ESA table 2 and reminded the Montenegrin statistical authorities about the list of the ESA 2010 Transmission programme tables relevant for government accounts. Eurostat also stressed the importance of availability of financial accounts for the compilation of the EDP tables.

Eurostat agreed to provide feedback on the draft strategy for implementation of ESA 2010 in the Montenegrin public finance and encouraged the Montenegrin statistical authorities to include relevant action points resulting from this technical visit in its strategy.

Eurostat very much appreciated the co-operation and transparency demonstrated by the Montenegrin statistical authorities during the meeting and the documents provided before and also during the visit.

EUROSTAT TECHNICAL VISIT TO MONTENEGRO 2-3 MARCH 2015

AGENDA

- 1. Introduction and overview of EDP statistics work** (by Eurostat)
- 2. Institutional responsibilities for EDP/GFS data compilation and reporting**
- 3. Data sources for EDP/GFS statistics** (presentation by Montenegrin authorities)
- 4. Revision policy, EDP inventory**
- 5. Presentation of EDP tables and the related questionnaires** (by Eurostat)
- 6. Follow-up of the October 2014 EDP reporting – analysis of EDP tables**
- 7. Methodological issues and recording of specific government transactions**
 - 7.1. Compliance of the Montenegrin general government debt with Maastricht debt definition
 - 7.2. Delimitation of general government, 50% rule and qualitative criteria
 - 7.2.1. Register of general government units
 - 7.2.2. Register of entities controlled by general government
 - 7.2.3. Review of specific units (railway, motorway, transportation companies, airports, ports, public utility companies, public hospitals etc.)
 - 7.3. Implementation of the accrual principle
 - 7.3.1. Taxes and social contributions
 - 7.3.2. Interest
 - 7.4. Recording of specific government transactions
 - 7.4.1. Government operations relating to the financial crisis
 - 7.4.2. Government guarantees (one-off, standardised), guarantee calls
 - 7.4.3. Recording of EU flows
 - 7.4.4. Recording of military equipment procurement
 - 7.4.5. Debt assumptions, debt cancellations and debt write-offs
 - 7.4.6. Capital injections in public corporations
 - 7.4.7. Dividends, super dividends
 - 7.4.8. Public-Private Partnerships (PPP) and concessions
 - 7.4.9. Privatization
 - 7.4.10. Others: emission trading permits, sale and leaseback operations, UMTS, securitisation, financial derivatives.
- 8. Other issues**
 - 8.1. ESA 2010 Transmission Programme
 - 8.2. Any other business

INTRODUCTION

Eurostat carried out a technical visit to the EU Candidate Country Montenegro on 2-3 March 2015 in order to assess the status of the preparatory work of the Montenegrin statistical authorities as regards the EDP statistics, in particular as regards the institutional arrangements, the government data sources and application of ESA methodology for compilation of government deficit and debt, and reporting of government data within the EDP notifications and the ESA 2010 transmission programme.

The delegation of Eurostat was headed by Mr Eduardo Barredo Capelot (Director of Directorate D "Government Finance Statistics (GFS) and quality") and Eurostat was also represented by Mr Peeter Leetmaa (EDP desk officer for Montenegro), Mr Denis Besnard and Mr Viktor Popov. Representatives of the Directorate General for Economic and Financial Affairs (DG ECFIN) and the Delegation of the European Union to Montenegro also participated at the meetings as observers.

Montenegro was represented by the Ministry of Finance (MoF) of Montenegro, Monstat, and the Central Bank of Montenegro (CBM).

At this technical visit Eurostat explained the organisation of the EDP work and made several presentations in order to raise the awareness of the Montenegrin colleagues about the recording issues of EDP statistics as specified in ESA 2010 and in the Manual of Government Deficit and Debt (MGDD).

With regard to procedural arrangements, the main conclusions and action points would be sent to Montenegro for review. Then, within weeks, the provisional findings would be sent to Montenegro for review. After this, final findings will be sent to Montenegro and published on the website of Eurostat.

Eurostat very much appreciated the co-operation and transparency demonstrated by the Montenegrin statistical authorities during the meeting and the documents provided before and also during the visit.

At this visit Eurostat and the Montenegrin statistical authorities agreed on the following.

1. INTRODUCTION AND OVERVIEW OF EDP STATISTICS WORK (BY EUROSTAT)

Eurostat informed the Montenegrin statistical authorities about the aim of the visit and described briefly the organisation of the EDP statistics work carried out by Member States and Eurostat. Eurostat outlined the three main focus areas of this work: (1) institutional responsibilities of the EDP statistics, (2) accrual recording and (3) sector delimitation of general government and its relations with public corporations. Eurostat also presented the legal basis in the area of EDP statistics and explained that there is a dedicated GFS section on the Eurostat's website where more information on the EDP statistics processes can be found.

The MoF proposed a new point to be added to the agenda relating to the strategy for implementation of ESA 2010 in the Montenegrin public finance (to be adopted by the end of the first quarter of 2015). It was agreed that the MoF would present this point at the end of the meeting.

2. INSTITUTIONAL RESPONSIBILITIES FOR EDP/GFS DATA COMPILATION AND REPORTING

Introduction

Currently the data collection for completion of the EDP tables is fully under the responsibility of the MoF. The national statistics law¹ specifies that the MoF is among the official producers of statistics in Montenegro. The MoF is thus responsible for the compilation of both government deficit and debt figures.

The official EDP/GFS statistics contact point for Eurostat is Monstat. Besides compilation of general government data for GDP, Monstat is also working on other ESA-based government data, such as COFOG and breakdown of revenues and expenditures for the purpose of ESA table 2.

Discussion

As regards inter-institutional relations, the Montenegrin statistical authorities informed Eurostat that there are bilateral co-operation agreements between Monstat and the MoF and between Monstat and the CBM. The authorities agreed to send a copy of the agreement between Monstat and the MoF (the agreement between Monstat and the CBM does not concern EDP/GFS issues). The agreement between Monstat and the MoF specifies the limited access of Monstat to the public accounts sub database, which includes data on spending units of the central budget and the state funds.

Eurostat stressed on the importance of formal operational agreements and recommended to the Montenegrin statistical authorities to make such agreements public. Eurostat also agreed to equip the Montenegrin statistical authorities with the “best practice” type of guidelines about formal operational agreements. The participants also discussed about preparation of a flow chart about EDP data sources and responsibilities in Montenegro.

The Montenegrin statistical authorities also informed Eurostat that the CBM will be responsible for compilation of financial accounts in Montenegro (financial accounts are currently not being compiled in Montenegro).

The MoF explained that the new strategy for the implementation of ESA 2010 in the public finance includes the creation of a working group, which would include participants from Monstat, the MoF and the CBM. Once the working group is set up, it would also reflect on signing a common memorandum of understanding between the three institutions, which would specify, among other issues, responsibilities concerning compilation of government accounts and the respective fiscal reporting.

Eurostat stressed that one of the key tasks of such working group would be the sector classification of units, where Monstat should have the final say. The Montenegrin statistical authorities explained that they have a possibility to learn from the Slovenian colleagues and intend to follow the Slovenian model of the formal operational arrangements. These issues will be addressed also in the ESA 2010 strategy in the Montenegrin public finances (please see item 8.2 below).

Finally, Eurostat also recommended to the Montenegrin statistical authorities to transfer the responsibilities for EDP/GFS compilation and reporting to Monstat within the medium term and in that process Monstat should be provided with adequate resources. However, until such

¹ Law on Official statistics and official statistical system (Official Gazette of Montenegro 22/08 and 42/11), available on the [Monstat's website](#).

date the EDP and the questionnaire tables would be compiled by the MoF, whereas Monstat would transmit them to Eurostat.

Findings and conclusions

Action point 1. The Montenegrin statistical authorities will provide the formal agreement between the MoF and Monstat to Eurostat shortly after the technical visit². Eurostat recommends that such agreements are made public. Eurostat will provide the Montenegrin statistical authorities with the guidelines about formal operational agreements shortly after the technical visit³.

Action point 2. The Montenegrin statistical authorities will transmit to Eurostat a flow chart about EDP data sources and responsibilities by end-October 2015.

Action point 3. Eurostat encourages of the setting up of the working group of the institutions involved in compilation of government accounts and in the respective fiscal reporting.

Action point 4. Eurostat recommends to transfer the responsibilities of EDP/GFS to Monstat within the medium term. Monstat should then be provided with adequate resources in order to successfully cope with these functions.

3. Data sources for EDP/GFS statistics (presentation by the Montenegrin authorities)

Introduction

The central budget of Montenegro includes all budgetary units (i.e. spending units of the central budget) and the state funds, as Montenegro introduced Single Treasury Account for the central budget and the state funds in 2009. Therefore, the revenues and expenditures of the central budget include all budgetary spending units and expenditures of the state funds (Pension Fund, Health Fund, Employment Fund, Employment Office and Restitution Fund).

Municipalities (21) report their revenues, expenditures (which currently amount to about 8-10 % of total general government expenditure) and debt quarterly to the MoF.

Discussion

Montenegrin statistical authorities explained that the MoF runs a single SAP database combining all central budgetary units and the state funds. The SAP program is checking compliance of the entries against the budget law. A single chart of accounts is used for all central and local budgetary units. Montenegro uses the accounting codes, which are close to the codes of IMF GFS Manual, version 1986.

Eurostat took note that there do not seem to be any problems with access to the central budget and the state funds data⁴ – Monstat has full access to detailed data. However, municipalities submit only aggregated data to the MoF, on a quarterly basis. Central government data are available (data from SAP are collected and transformed into readable tables) 15 days after the end of the month and published within the “GDDS⁵ file” on the MoF website⁶ 20 days after

² On 12.03.2015 Monstat sent to Eurostat a copy of the co-operation agreement between Monstat and the MoF of 28.04.2010 (and also the co-operation agreement between Monstat and the CBM).

³ On 11.03.2015 Eurostat sent to Monstat the document “GFS Formal Operational Arrangements” (version 16.01.2013).

⁴ On 17.06.2015 Monstat clarified that the SAP database does not provide information by individual health units. Monstat collects these data directly from the health units.

⁵ General Data Dissemination System of the IMF.

⁶ For example, <http://www.mif.gov.me/rubrike/statistika/151050/SAOPsTENJE-GDDS-tabela-sa-fiskalnim-i-podacima-o-javnom-dugu.html>

the end of the month. The Public Finance data are published on a quarterly basis 50 days after the end of quarter. The local government data arrives to the MoF approximately one month after the end of the quarter, whereas delays occur sometimes.

As regards exhaustiveness of the budget data, the Montenegrin statistical authorities informed Eurostat that the “own revenues” of hospitals and educational institutions are not passing through the Single Treasury Account (see also item 6 and action point 10 below).

Eurostat also took note that currently there is no bridge table between the national and the ESA code lists, whereas the Montenegrin statistical authorities explained that this has already been introduced in the relevant draft strategy document (see also item 8.2 below).

Eurostat recommended to make available the source data on public corporations controlled by the central and local government. Special data collection may need to be established in case financial statements of the companies are not available for the preparation of the first (April) EDP notifications.

Findings and conclusions

Action point 5. Eurostat invites the Montenegrin statistical authorities to prepare the bridge table between the national and the ESA code lists and submit to Eurostat by end-June 2016⁷.

Action point 6. Eurostat recommends to take steps that the source data on public corporations controlled by the central and local government will be available for preparation of the October 2016 EDP notification.

4. REVISION POLICY, EDP INVENTORY

Introduction

In parallel with the EDP data reporting requirements the EU Member States are also obliged to prepare the EDP inventories, which describe the institutional arrangements of EDP data compilation, the relevant data sources and the compilation methods.

Discussion

Eurostat shortly explained the nature of and need for the EDP inventory and encouraged the Montenegrin statistical authorities to start working on the EDP inventories within the medium term. Eurostat committed to send to Monstat the guidelines for completing the EDP Inventory⁸. The MoF explained that the EDP Inventory would be part of the strategy for the implementation of ESA 2010 in the public finance.

As regards revisions to public accounts of central government, the previous months' data are revised in the monthly publications. Concerning the revisions resulting from audits (which are performed on an annual basis), public accountants are able to include auditors' proposals in the budget data even before the audit reports are finalised.

Findings and conclusions

Action point 7. Eurostat encourages the Montenegrin statistical authorities to prepare the EDP inventories within the medium term, as it will be a legal obligation at the time when Montenegro will join the EU.

⁷ This action point is currently outstanding.

⁸ On 11.05.2015 Eurostat sent the guidelines for completing the EDP Inventory to Monstat.

5. PRESENTATION OF EDP TABLES AND THE RELATED QUESTIONNAIRES (BY EUROSTAT)

Eurostat made a detailed presentation of EDP tables.

6. FOLLOW-UP OF THE OCTOBER 2014 EDP REPORTING – ANALYSIS OF EDP TABLES

Introduction

On 21 October 2014 Monstat delivered for the first time the EDP notification to Eurostat, prepared by the MoF on a “best-effort basis”. The notification included the EDP notification tables, the questionnaire related to EDP and the supplementary questionnaire on the financial crisis.

A variety of issues were discussed under this agenda item, including the so called “foreign currency savings” issue. After the break-up of former Yugoslavia, a number of banks failed and depositors lost their government-guaranteed deposits. As specified in the national law⁹, the government of Montenegro issued in 2004 bonds in order to settle the obligations it had established towards non-government entities, including the obligations relating to foreign currency savings of the Montenegrin citizens. The law also specified that annual payments are made on 1 July each year by the government to the citizens during 2004-2017. The payments include “anticipatively calculated” interest of 2% per annum.

Discussion

Eurostat welcomed the first submission of the EDP tables and the related questionnaires. Although the tables were only partially completed it was in Eurostat’s view an excellent start.

The Montenegrin statistical authorities informed Eurostat that the figures that they have introduced in line “Currency and deposits” of EDP table 1 do not actually represent government’s liabilities. The authorities explained that the Montenegrin government does not have liabilities in currency and deposits and, therefore, the participants agreed that these data should be removed from EDP table 1.

Eurostat raised the issue of missing working balances in EDP tables 2. The starting line of EDP table 2A (“working balance”) is, according to Council Regulation 479/2009, as amended, the most often used concept and measure of the country’s budget deficit / surplus as it generally appears in public accounts or budgetary presentations. In other words, it should normally correspond to the outcome of the public budget voted by the parliament. The Montenegrin statistical authorities agreed to introduce working balances in the EDP tables 2, following their national public balance concepts as specified in the Budget Law.

The Montenegrin statistical authorities informed Eurostat that not all revenues and expenditures of certain types of budget institutions (e.g. universities, museums and hospitals) are currently recorded via the Single Treasury Account. They report these “own revenues” to the MoF on a monthly basis, whereas these amounts are not included in the state budget and its execution reports. However, these data appear in a separate annex to the final account (consolidated revenues and expenditure). The Montenegrin authorities agreed to include these (currently missing) revenues and expenditures in the calculation of government deficit, to be reported under “Non-financial transactions not included in the working balance” of EDP tables 2.

⁹ Law on settlement of obligations and claims in respect of foreign debt and foreign currency savings of citizens (OGRM 55/03 of October 1, 2003, 11/04 of February 20, 2004), available on the [CBM website](#).

The Montenegrin authorities explained that the government has issued a large number of licences and permits to non-government units for the use of government assets, mainly natural resources. Eurostat observed that, in case there are upfront payments for licenses and permits, these government revenues should be spread over the lifetime of the relevant contracts (MGDD VI.1.2.3 §12).

The Montenegrin authorities informed Eurostat that the MoF increased the central government deficit (national concept) figures following the recommendations of the State Audit Institution. The changes concerned the repayment of obligations from previous periods, including foreign currency savings, and the net increase in liabilities. However, Eurostat observed that, according to the ESA 2010 rules, the repayments of principal amounts relating to foreign currency savings should not be included in central government deficit. Instead, these amounts should be recorded as financial transactions and accordingly adjusted with a positive entry under “Financial transactions recorded in the working balance” in EDP table 2A. Eurostat added that the central government deficit should only include accrued interest relating to the bonds. Finally, Eurostat also noted that the respective capital transfers (deficit increasing transactions) from government to households should have been recorded at the time when the bonds were issued (in 2004).

The Montenegrin authorities noted that the public revenues currently include repayments of credits and lending provided by government to non-government units. Eurostat suggested to report these as financial transactions in EDP tables 2, in line with ESA 2010 rules.

Eurostat also recommended to the Montenegrin statistical authorities to report the social security funds separately from the central government in EDP tables 2D and 3E. The Montenegrin statistical authorities explained that they would check if such separate reporting would be feasible from a technical point of view. Finally, Eurostat invited the Montenegrin statistical authorities to introduce the stock of trade credits and advances (AF.89), as defined in ESA 2010, in EDP table 4.

Eurostat welcomed the efforts made by the Montenegrin statistical authorities to fill in the EDP tables and encouraged them to provide more information, notably in EDP tables 3 and in the Questionnaire tables related to the EDP tables, in the April 2015 EDP notification.

Findings and conclusions

Action point 8. The Montenegrin statistical authorities will remove the currency and deposits (government assets) from EDP table 1 by the April 2015 EDP notification¹⁰.

Action point 9. The Montenegrin statistical authorities will introduce working balances in the EDP tables 2 in the April 2015 EDP notification¹¹.

Action point 10. The Montenegrin statistical authorities will include all revenues and expenditures currently not recorded via the Single Treasury Account (e.g. for universities, museums and hospitals) in the ESA based expenditures and revenues by the October 2015 EDP notification. The Montenegrin statistical authorities will make these adjustments under “Non-financial transactions not included in the working balance” of EDP tables 2.

Action point 11. The Montenegrin statistical authorities will check whether there are upfront payments for licenses and permits for use of government assets and will spread these government revenues over the lifetime of the relevant contracts by the April 2016 EDP notification.

¹⁰ The April 2015 EDP notification excludes completely the debt data.

¹¹ The EDP notification submitted by Monstat on 14.05.2015 includes working balances.

Action point 12. Eurostat clarified that the government deficit for 2013 (and for earlier years, where applicable) should not include the payments related to the bonds issued as compensation for the lost bank deposits in the past. The respective capital transfers (deficit increasing transactions) should have been recorded at the time when the bonds were issued. The Montenegrin statistical authorities will make these adjustments under “Financial transactions recorded in the working balance” of EDP tables 2 in the April 2015 notification¹².

Action point 13. The Montenegrin statistical authorities will remove the revenues from repayment of credits and lending to third parties from the deficit in EDP tables 2 by the April 2015 EDP notification. The Montenegrin statistical authorities will make these adjustments under “Financial transactions recorded in the working balance” of EDP tables 2¹³.

Action point 14. The Montenegrin statistical authorities will report the social security funds sub sector in EDP table 2D in the April 2015 notification¹⁴.

Action point 15. Eurostat invites the Montenegrin statistical authorities to introduce the stock of trade credits and advances (AF.81), as defined in ESA 2010, in EDP table 4 in the April 2016 EDP notification.

7. METHODOLOGICAL ISSUES AND RECORDING OF SPECIFIC GOVERNMENT TRANSACTIONS

7.1. Compliance of the Montenegrin general government debt with Maastricht debt definition

Introduction

The publicly available information suggests that the “public debt” of Montenegro includes the debt of public corporations and local government, whereas the central government should approve in advance the long-term borrowing of local government. It is also known that so far the share of debt incurred in foreign currency is very small (in the second quarter of 2014 only around 4% of public debt was in other currencies than euro).

Discussion

According to the Montenegrin statistical authorities the public debt of Montenegro is at face value, whereas it includes the debt of a number of public corporations as specified in the law on budget and fiscal responsibility. Contingent liabilities, such as government guarantees, are not included in the public debt. Eurostat explained that Maastricht debt should include only the debt of those units, which belong to general government (S.13) sector. The Montenegrin statistical authorities confirmed that the public debt is consolidated between central and local government sub sectors, while social security funds do not have any debt. Local government debt amounts to approximately 4% of GDP.

Although the Montenegrin statistical authorities have not yet implemented the ESA 2010-based sector classification of public corporations, the available information suggests that the railway infrastructure company may be an important candidate to be reclassified to the general government sector (in fact, the debt of this company is included in the public debt).

¹² This action point is currently outstanding.

¹³ This action point is currently outstanding.

¹⁴ The EDP notification submitted by Montenegro on 14.05.2015 includes the social security funds sub sector in EDP table 2D.

The discussion also revealed that the public debt includes components (such as “loans with non-financial institutions” and “accrued pensions”), which do not belong to Maastricht debt and should be reported under trade credits and advances instead.

No derivative instruments are used to hedge the currency risks, as the share of debt incurred in foreign currency is very small. However, this share could significantly increase as a result of the borrowing in order to finance the Bar-Boljare highway (priority section Smokovac-Mateševo) construction, planned to start in 2015.

Findings and conclusions

Action point 16. The Montenegrin statistical authorities will exclude the debt of public corporations from the Maastricht debt and inform Eurostat about the size of the railway infrastructure company’s debt. The authorities will also exclude any trade credits and advances (such as “loans with non-financial institutions” and “accrued pensions”) from the Maastricht debt. This is to be carried out by the April 2015 EDP notification¹⁵.

7.2. Delimitation of general government, 50% rule and qualitative criteria

7.2.1. Register of general government units

Introduction

The deficit data published nationally and delivered for the first time within the EDP tables to Eurostat on 21 October 2014 refers only to the budget units of central and local government. The budgetary state funds (Pension Fund, Health Fund, Employment Fund, Employment Office and Restitution Fund) are included under central government, i.e. the social security funds (S.1314) were not reported separately in the EDP tables. There is no state sub sector (S.1312) in Montenegro. However, the public debt published nationally and submitted within the EDP tables includes, according to the law, besides the budget entities the debt of a number of public corporations.

Before the visit Monstat informed Eurostat that within the ongoing IPA 2010 national programme on statistics. Monstat started in the beginning of December 2014 with the activities on the classification of institutional units by institutional sectors in accordance with ESA 2010 methodology. The “top-down” approach starting from the statistical business register data is defined to be used for selecting institutional units in the institutional sectors, which include data from the financial statement reports, income statement reports of the individual companies and data on subsidies from the Statistical Annex. The statistical business register covers all legal entities (about 30 000 units, including private companies). Generally, a draft version of the market-non / market test (50% test) was prepared and applied for all units for which financial statement data exist. There are some “borderline cases” which should be investigated in detail in order to implement properly the ESA 2010 sector classification rules. The IPA 2010 national programme is ongoing up to June 2015. Taking into account the importance of the definition of institutional sectors following ESA 2010, the work on this activity will be continued after the end of IPA 2010 national programme.

Discussion

Eurostat welcomed the progress made on sector classification under the IPA 2010 national programme. The Montenegrin statistical authorities explained that a proper list of general

¹⁵ This action point is currently outstanding. As noted above, the April 2015 EDP notification excludes completely the debt data.

government units does not yet exist. However, Monstat agreed to send to the MoF the list of units that is at their disposal. Besides the list of general government units, Eurostat recommended to start preparing also the list of entities controlled by general government, which are classified outside general government (mainly public corporations operating under market terms).

The participants also discussed the implementation of the market / non-market test (50% test) in the Montenegrin statistical system. The Montenegrin statistical authorities informed Eurostat that they have already started analysing individual companies and agreed to provide the results to Eurostat as soon as they are available. Eurostat also stressed that a clear distinction should be made between subsidies on products and production, as subsidies on products must be included as part of sales (independently of the final beneficiary of the subsidies). As explained above, Monstat uses data on subsidies from the Statistical Annex that all legal entities submit. However, this data source does not allow them to distinguish between subsidies on products and subsidies on production.

Findings and conclusions

Action point 17. The Montenegrin statistical authorities will establish the register of general government units and entities controlled by general government classified outside of the general government sector and report the lists of units (approved by Monstat, the MoF and the CBM) to Eurostat by the April 2016 EDP notification.

Action point 18. Eurostat invites the Montenegrin statistical authorities to submit the results of the market / non-market test (50% test) to Eurostat as soon as they are available. Eurostat encourages to make a clear distinction between subsidies on products and production as specified in ESA 2010 chapter 3 and mentioned in MGDD I.2.4.3. The subsidies on products must be included as part of sales independently of the final beneficiary of the subsidies.

7.2.2. Register of entities controlled by general government

Discussion

In addition to the Eurostat's recommendation to start preparing the list of entities controlled by general government classified outside of the general government sector (see also part 7.2.1, which includes action point 17), Eurostat also enquired about the availability of information about indirect control of public corporations (subsidiaries of public corporations directly controlled by government). Monstat agreed to make the appropriate sector classification of these units in the statistical business register.

Findings and conclusions

Action point 19. Monstat will investigate indirect control of public corporations (subsidiaries of public corporations directly controlled by government) and make the appropriate sector classification of these units in the statistical business register by the April 2016 EDP notification.

7.2.3. Review of specific units (railway, motorway, transportation companies, airports, ports, public utility companies, public hospitals etc.)

Discussion

The discussion focused on larger public corporations, which receive subsidies from the budget. However, the exhaustive market / non-market test should provide a complete picture of the situation (see also the relevant discussion shown in part 7.2.1 and action point 18).

According to the Montenegrin statistical authorities, a large unit potentially to be classified into central government is the railways infrastructure company ŽICG (mentioned also under action point 16). Taking 2013 data as an example, it received 7 MEUR in subsidies out of a total 11 MEUR of its revenue. As to the railways passenger company, Eurostat noted that similar entities in other Member States are usually classified outside general government. However, a detailed analysis should be made in order to determine the appropriate sector classification for each of the four entities of the Montenegrin Railways - the railways infrastructure company, the railways passenger company, the cargo company and the maintenance company (which pays for the maintenance of the railways infrastructure). This analysis should take into account the calculation of consumption of fixed capital for all assets of the entities as well as net interest charge as defined in ESA 2010. As also mentioned above (e.g. action point 18), Monstat should closely examine the nature of the subsidies provided by government, in light of the MGDD provisions (I.2.4.3).

The National Parks of Montenegro and the Investment and Development Fund (IDF) also need special attention. The IDF has been established by government “with the purpose of encouraging and facilitating economic development of Montenegro”, i.e. primarily to support SMEs (credit and guarantee support) and infrastructure and ecological projects. The Montenegrin statistical authorities explained that government does not provide any funds to the IDF, but it is responsible for the IDF's liabilities. Eurostat suggested to Monstat to analyse sector classification of this unit against the rules regarding the entities having the features of captive financial institutions (MGDD I.6). The participants also agreed that a special analysis should be carried out as regards the sector classification of the Central Depository Agency, the Deposit Insurance Fund, the financial supervisory bodies (MGDD I.5) and other regulatory agencies (energy, drugs, communications, etc.).

The Montenegrin statistical authorities believe that Montenegro Airlines would remain classified outside general government, but this needs to be further verified. The analysis of Montenegro Airlines carried out by Monstat took into account net interest charge and also depreciation from the profit and loss account was used as a proxy for consumption of fixed capital.

It was agreed that the strategy for the implementation of ESA 2010 in the Montenegrin public finance would set clear deadlines for the work on sector classification. The Montenegrin statistical authorities committed to send to Eurostat the list of general government units, when available, together with the results of the 50% test for all borderline cases.

The Montenegrin statistical authorities explained that there are no public banks and public insurance companies in Montenegro.

Findings and conclusions

Action point 20. The Montenegrin statistical authorities will provide Eurostat with an analysis about the sector classification of the Investment Development Fund when it is available.

Action point 21. Eurostat encourages the Montenegrin statistical authorities to analyse the sector classification of the financial supervisory bodies.

7.3. Implementation of the accrual principle

As regards time of recording in the public accounts at both central and local government level, the revenues are cash-based, whereas certain adjustments are made to expenditures. The MoF applies time adjustment (“interpolation”) for paid wages, social contributions, health insurance contributions and pensions and reaches the so-called modified cash based

accounting. According to the Montenegrin statistical authorities, this principle could also be observed in the Law on Budget Final Account¹⁶, where the MoF includes net increase of liabilities as a part of modified cash deficit (only on an annual basis).

7.3.1. Taxes and social contributions

Introduction

The Department of Public Revenues, which is part of the MoF, is responsible for tax collection system, tax regulations, implementation of laws and other regulations. Montenegrin tax system is compatible with tax systems of the EU directives as regards types of taxes and procedures of determining collection methods and audit procedure. Tax system is based on direct and indirect taxes. Montenegrin tax system comprises, among others:

- personal income tax
- property tax
- corporate income tax
- VAT
- excise duty
- contributions, duties, fees and other revenues.

Relevant bodies of local administration decide on the rates of construction, utilities, communal taxes and local income tax (local surtax), which are not the same in all municipalities.

Discussion

Eurostat explained to the Montenegrin statistical authorities the accrual recording methods for taxes and social contributions as specified in ESA2010 / MGDD. The key issue is that the unpaid (not collected) taxes and social contributions must not be recorded as part of government revenue. The method used in many EU Member States is the so called “time adjustment” of cash receipts (see also MGDD II.2). In fact, Monstat already has experience with the time-adjusted cash method (notably for taxes on products, such as VAT and excise duties) and the Montenegrin statistical authorities agreed to introduce this method also for the government tax and social contributions’ revenues to be reported in the EDP tables.

The Montenegrin statistical authorities explained that a one-month time adjustment would be appropriate for VAT and excise duties, based on the current practice of paying these taxes / duties in Montenegro. On the other hand, customs duties should be rather booked on a cash basis. Corporate income taxes are paid by the end of March for the previous year (without any prepayments throughout the previous year), while a one-month time adjustment could be envisaged also for personal income taxes.

The issue of tax arrears was also discussed. In July 2014 the tax arrears of the electric power company EPCG were converted into equity, which increased the government’s shareholding in EPCG by two percentage points to 57%. Eurostat explained that in such case the tax revenues are not to be recorded and the increase in the shareholding (F.5) would be recorded only in the revaluation account.

Another issue was briefly discussed, notably when taxes are substituted in some cases with property. Eurostat explained that this would be treated as gross fixed capital formation for

¹⁶ The Law on Budget Final Account for 2014 is published in Official Gazette of Montenegro No 60/14 and on website <http://www.mif.gov.me/biblioteka/zakoni>.

government, with no impact on net borrowing / net lending (the GFCF expenditures are mirrored by entries under tax revenues).

Findings and conclusions

Action point 22. The Montenegrin statistical authorities will introduce “time adjusted cash” method for the main tax categories (revenues) in the April 2015 EDP notification¹⁷.

7.3.2. Interest

Introduction

Currently, Montenegro reports interest expenditure on a cash basis.

Discussion

Eurostat presented the principles of accrual recording of interest. The participants discussed about the types of debt instruments used. Notably, Eurostat explained the treatment of discounts and premiums, together with the way of their recording in EDP tables. Eurostat also explained that normally the calculation of accrued interest should be made on the basis of individual instruments. The Montenegrin statistical authorities agreed that they could provide the interest accruals by the spring notification of 2016.

The recording of interest in the grace periods was also discussed in the light of the forthcoming borrowing for the construction of Bar-Boljare highway. The participants concluded that there is no issue as, according to the contract, the six years’ grace period applies only to the loan principal and not to the interest.

Findings and conclusions

Action point 23. The Montenegrin statistical authorities will implement the calculation of accrued interest according to the ESA 2010 methodology by the April 2016 EDP notification¹⁸.

7.4. Recording of specific government transactions

7.4.1. Government operations relating to the financial crisis

As already mentioned above, there are no public banks in Montenegro, except for the CBM, and neither there have been any government interventions in the private banks. The participants briefly discussed the “Podgorica approach” of resolving the non-performing loans in the private banks, which does not concern the general government accounts. The MoF explained that a stimulus package to the private banks would be adopted in 2015, so that these banks could repay their debt. The package would also include a stand-by arrangement, which would be only activated in the case of a bank failure.

7.4.2. Government guarantees (one-off, standardised), guarantee calls

Introduction

The Montenegrin statistical authorities delivered the EDP questionnaire table 9.1 (Government guarantees in public accounts) together with the EDP tables on 21 October 2014. According to this table, in end-2013 the total stock of government guarantees was 9.4 % of GDP. There were several guarantee calls during 2011-2014, of which the largest was the 107.2 MEUR (3.2 % of GDP) call relating to the aluminium factory KAP. All calls have

¹⁷ This action point is currently outstanding.

¹⁸ In August 2015 Eurostat and the Montenegrin statistical authorities agreed upon a new deadline: October 2016.

been recorded as expenditure of government, which is in line with the relevant rules (MGDD VII.4).

Discussion

Eurostat shortly explained that ESA 2010 introduced different treatments for one-off guarantees and standardised guarantees. The participants concluded that standardised guarantees do not seem to exist in Montenegro.

7.4.3. Recording of EU flows

Introduction

The implementation of the pre-accession assistance programmes is currently managed by the EU Delegation in Podgorica. As regards the recording, only government co-financing is included as expenditure in the public accounts.

Discussion

Eurostat noted that the recording of pre-accession instruments may be different from the recording of EU flows in the Member States and agreed to clarify the issue once the Montenegrin statistical authorities have provided Eurostat with the IPA II agreement between the EU and the government of Montenegro.

Findings and conclusions

Action point 24. The Montenegrin statistical authorities will provide Eurostat with the IPA II agreement between the EU and the government of Montenegro as soon as possible. Eurostat will then clarify the recording of financing under IPA programmes in the government accounts and provide its view to the Montenegrin statistical authorities.

7.4.4. Recording of military equipment procurement

Eurostat explained that the deliveries of large equipment need special attention in government accounting (MDGG II.5), whereas the Montenegrin statistical authorities informed Eurostat that there have not been any deliveries of large equipment recently.

7.4.5. Debt assumptions, debt cancellations and debt write-offs

Eurostat explained the “three guarantee calls” principle, which would lead to assumption of guaranteed debt by government in national accounts. The Montenegrin statistical authorities explained that this is not an issue for Montenegro because guarantee calls always apply to the full amounts of the loans. In other words, the whole outstanding debt under guarantee is deemed to be assumed by government with the first call. Eurostat also explained that claims of government (loan assets) should not be recorded in national accounts as a result of debt assumptions by government.

Eurostat also briefly explained the treatment of debt cancellations and debt write-offs in national accounts. The Montenegrin statistical authorities explained that there have been no cases of debt cancellations and debt write-offs in Montenegro.

7.4.6. Capital injections in public corporations

Discussion

Eurostat explained the rules governing the recording of capital injections in public corporations (see also MGDD III.2) in government accounts and the participants briefly discussed the capital injections made in Montenegro Airlines and also the injections made by the Investment Development Fund.

Findings and conclusions

Action point 25. The Montenegrin statistical authorities will examine the nature of state aid provided to Montenegro Airlines and will conclude about its recording in government accounts by the October 2015 EDP notification.

Action point 26. The Montenegrin statistical authorities will examine the injections made by the Investment Development Fund in, for example, ski resort and will conclude about its recording in government accounts by the October 2015 EDP notification.

7.4.7. Dividends, super dividends

Discussion

Eurostat explained the rules governing the recording of super dividends (see also MGDD III.5) in government accounts and the participants discussed the introduction of the “super dividend test” in the Montenegrin government accounts.

The Montenegrin statistical authorities explained that dividends are reported as revenues in the working balance. However, some of these may well correspond to super-dividends and adjustments would be needed in this case in EDP table 2A. Eurostat noted that also the annual payments made from the CBM to government should be subject to the super-dividend test.

Findings and conclusions

Action point 27. Eurostat invites the Montenegrin statistical authorities to carry out the super dividend test for the distributions by public corporations (including the CBM) by the October 2015 EDP notification.

7.4.8. Public-Private Partnerships (PPP) and concessions

Introduction

The Montenegrin statistical authorities informed Eurostat in October 2014 that at that time there were no active PPPs in Montenegro.

According to the Montenegro Economic Reform Programme 2015 – 2017 (January 2015), a proposal of the Law on Public-Private Partnership to be adopted by the Government in the first quarter of 2015 will provide the basis for a regulatory and institutional framework for the identification and the award of PPP projects as well as the oversight of their implementation. A choice of a PPP project will be conditioned by its fiscal sustainability. The establishment of an Agency for Investments is envisaged, which will be responsible for the approval of PPP projects, among others.

Discussion

Eurostat presented the definitions of PPPs and concessions as specified in the MGDD and their recording in national accounts. Public-Private Partnerships (PPP) may mean different things in different contexts. In the context of the ESA 2010 / MGDD, the term "PPPs" is exclusively used to describe those long-term contracts in which government is paying to a partner all or a majority of the fees under a contractual arrangement, thus covering most of the total cost of the service. This distinguishes PPPs from concession; in a concession, government makes no regular payments to the partner, or such payments do not constitute a majority of fees received by the partner. In a PPP contract, the final users do not pay directly, or pay only a minor part, for the use of the assets.

7.4.9. Privatization

Introduction

Montenegro has been very actively privatizing public companies. Privatization and Capital Projects Council manages privatization in Montenegro.

Discussion

The Montenegrin statistical authorities confirmed that the Privatization and Capital Projects Council belongs to the central government sub sector. However, the authorities also informed Eurostat that the privatization proceeds are received by various funds. Eurostat explained that, for example, the privatization proceeds received by the IDF should be recorded as disposals of equity (F.5) by the IDF (see also action point 20 above about the sector classification of the IDF). The Montenegrin statistical authorities agreed to clarify the distribution of the proceeds from privatizations.

Findings and conclusions

Action point 28. The Montenegrin statistical authorities will clarify whether and how the proceeds from privatizations are distributed between the relevant funds and the Investment Development Fund by the April 2015 EDP notification¹⁹.

7.4.10. Others: emission trading permits, sale and leaseback operations, UMTS, securitisation, financial derivatives.

Discussion

Eurostat enquired about the sales of UMTS permits in Montenegro. The Montenegrin statistical authorities explained that sales of frequencies are made by the Agency for Electronic Communications and Postal Services (EKIP) and the proceeds are used, for example, to build telecom infrastructure. EKIP is currently classified outside general government.

Findings and conclusions

Eurostat advised the Montenegrin statistical authorities to analyse the sector classification of EKIP together with other supervisory agencies, which may potentially belong to general government sector.

8. OTHER ISSUES

8.1. ESA 2010 Transmission Programme

Introduction

So far the Montenegrin statistical authorities have not transmitted any GFS tables as specified in the ESA 2010 Transmission programme. However, as mentioned under part 2 above, Monstat is currently working on ESA-based government data, such as COFOG and breakdown of revenues and expenditures for the purpose of ESA table 2.

Discussion

Eurostat reminded the Montenegrin statistical authorities about the list of the ESA 2010 Transmission programme tables relevant for government accounts (tables 2, 6, 7, 801 (25), 9, 11, 27 and 28) and stressed the importance of availability of financial accounts (tables 6, 7 and 27) for the compilation of the EDP tables.

¹⁹ This action point is currently outstanding.

8.2. Any other business

Introduction

The strategy for implementation of ESA 2010 in the Montenegrin public finance was addressed under this agenda item. In December 2014 the Montenegrin statistical authorities informed Eurostat that they are drafting such strategy.

Discussion

On 2 March 2015 The Montenegrin statistical authorities provided Eurostat with the draft strategy document “ESA 2010 Methodology Implementation in Public Finance”²⁰ and made a short presentation about its content. Eurostat agreed to provide its comments on this document shortly after the technical visit.

Findings and conclusions

Action point 29. Eurostat will provide feedback on the draft strategy for implementation of ESA 2010 in the Montenegrin public finance shortly after the technical visit²¹. The Montenegrin statistical authorities will submit to Eurostat the strategy by end-April 2015.

Action point 30. Finally, Eurostat encourages the Montenegrin statistical authorities to include relevant action points resulting from this technical visit in its strategy for implementation of ESA 2010 in the public finance.

²⁰ An updated version of the document was renamed in end-March 2015 to “The Strategy of ESA 2010 Methodology Implementation in the Public Finance Statistics”.

²¹ Eurostat sent its comments to Montenegro on 12.03.2015 and further comments on 30.03.2015. Eurostat received the translated version (in English) of the strategy (adopted by the Montenegrin government on 09.04.2015) on 12.06.2015.

ANNEX 1. LIST OF PARTICIPANTS

Monstat

Ms Branka Susic Radovanovic, Head of National accounts department

Ms Dijana Ristic, statistician, National accounts

Ms Irena Karadzic, statistician, National accounts

Ms Snezana Bogojevic, statistician, National accounts

Ministry of Finance

Mr Dragan Darmanović – Head of Division for Public Debt Management, Debt Analysis, Cash Management and Foreign Affairs, Directorate of Treasury

Ms Marija Popović – Head of Division for Accounting, Public Property and Trainings, Directorate of Treasury

Ms Milena Milović – Advisor for Budget Analysis and Execution, Directorate of Budget

Ms Tanja Musterović – Advisor for Budget Analysis and Execution, Directorate of Budget

Mr Bojan Paunović – Head of Division for Coordination and Management of EU funds, Directorate of Budget, Delegation of Montenegro to EU

Mr Miloš Popović – Advisor for Fiscal Analysis and Forecasts, Fiscal Policy Division

Central Bank of Montenegro

Mr Veselin Adamović – Senior advisor in Balance of Payments Division

Mr Bojan Rovčanin – Head of Division for oversight of payment systems

European Commission - Eurostat

Mr Eduardo Barredo Capelot – director of directorate D "Government Finance Statistics (GFS) and quality"

Mr Peeter Leetmaa – EDP desk officer for Montenegro

Mr Viktor Popov – EDP desk officer

Mr Denis Besnard – EDP methodology

European Commission - Delegation of EC in Montenegro

Ms Tjasa Zivko

European Commission - DG ECFIN

Mr Antonio Sanchez Pareja

Crna Gora
Vlada Crne Gore
Zavod za statistiku Crne Gore
IV Proleterske 2
81000 Podgorica
Tel: +382 (0) 20 230 811
Fax: +382 (0) 20 230 814
E-mail: contact@monstat.org

Broj: 01 - 1969
Datum: 13.06.2017.

MINISTARSTVO FINANSIJA
n/r gospodinu Darku Radunoviću, ministru

Poštovani ministre,

U skladu sa definisanim obavezama sa sastanka koji je održan 29. maja 2017. godine, na zahtjev Ministarstva finansija a povodom nadležnosti u proizvodnji statistike državnih finansija, dostavljamo Vam dokument „Pretpostavke za transfer nadležnosti proizvodnje statistike državnih finansija, javnog duga i deficita sa Ministarstva finansija na Zavod za statistiku“, koji je pripremio Zavod za statistiku.

Koristimo priliku da Vas ujedno i informišemo da će rukovodstvo Zavoda za statistiku za oblast nacionalnih računa imati jednodnevnu posjetu Zavodu za statistiku Hrvatske u srijedu 14. juna, kako bi se upoznao sa iskustvom i izazovima kroz koje je prolazila Hrvatska prilikom transfera nadležnosti statistike javnih finansija iz Ministarstva finansija u Zavod za statistiku, što se u Hrvatskoj desilo danom pristupanja Evropskoj uniji.

S poštovanjem,

DIREKTORICA
Radujević
dr Gordana Radojević

PRILOG: Dokument „Pretpostavke za transfer nadležnosti proizvodnje statistike državnih finansija, javnog duga i deficita sa Ministarstva finansija na Zavod za statistiku“

Majda Bavčević

da
13.06.2017

Pretpostavke za transfer nadležnosti proizvodnje statistike državnih finansija, javnog duga i deficita sa Ministarstva finansija na Zavod za statistiku*

I Razlog definisanja Pretpostavki za transfer nadležnosti

Na inicijativu Ministarstva finansija povodom njihovog zahtjeva da se nadležnost za proizvodnju statistike državnih finansija, javnog duga i deficita iz Ministarstva finansija izmjesti u Zavod za statistiku, održan je sastanak 29. maja 2017. godine[†] sa ciljem da se definiše prelazni rok za preuzimanje nadležnosti. Kao razlog za transfer nadležnosti, Ministarstvo finansija navodi nedostatak kapaciteta za dalji razvoj statistike, kao i preporuku EU eksperta da statistiku državnih finansija, javnog duga i deficita treba držati u okvirima nacionalnog statističkog instituta. Sa tim u vezi, Zavod za statistiku iznio je mišljenje da statistiku javnih finansija treba zadržati u nadležnosti Ministarstva finansija do pristupanja Crne Gore u EU, kako je definisano Zakonom i zajedničkom pregovaračkom pozicijom poglavlja 18 i preuzeo obavezu da u roku od 15 dana definiše Pretpostavke koje je neophodno ispuniti za transfer nadležnosti proizvodnje statistike državnih finansija, javnog duga i deficita sa Ministarstva finansija na Zavod za statistiku u što kraćem roku.

II Rok za preuzimanje nadležnosti

Analizom sadašnjeg stanja, planova rada i potrebnih resursa, moguće su dvije varijante:

1. **Preuzimanje nadležnosti u II kvartalu 2019. godine** – (podrazumijeva objavu statistike državnih finansija od strane Ministarstva finansija do kraja 2017. godine, jedno EDP izvještavanje, jedan izvještaj o kvalitetu i transmisiju podataka Eurostatu tokom 2018. godine u skladu sa novom ESA 2010 metodologijom, izmijenjen zakonodavni i institucionalni okvir, povećan broj zaposlenih u Zavodu i riješen problem poslovnog prostora).

Zadržati postojeći predlog definisan zajedničkom pregovaračkom pozicijom poglavlja 18: Statistika:

2. **Preuzimanje nadležnosti nakon zatvaranja pregovaračkog poglavlja 18 (2020. godina):** Statistika i početak proizvodnje statistike državnih finansija, javnog duga i deficita od strane Zavoda za statistiku danom ulaska u EU - (omogućava realizaciju redovnih aktivnosti Zavoda shodno defisanom planu i povećanju kapaciteta dinamikom koja je predviđena Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji 2014-2019)

* Prepirni Zavod za statistiku, odsjek nacionalnih računa i odeljene za EU integracije.

† Sastanak je održan u prostorijama Ministarstva finansija i sastanku su prisustvovali: ministar finansija, Darko Radunović, direktor Zavoda za statistiku Gordana Radojević, pomoćnik direktora Zavoda za statistiku za nacionalne račune Branka Šušić Radovanović i direktor direktorata Ministarstva finansija za za ekonomsku politiku i razvoj Iva Vuković.

III Sadašnje stanje u pogledu proizvodnje statistike državnih finansija, javnog duga i deficita i ESA 2010 metodologije

Ministarstvo finansija nadležno je za proizvodnju statistike državnih finansija, javnog duga i deficita shodno:

- Zakonu o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike ("Službeni list CG", br. 18/12).
- Programom zvanične statistike 2014-2018 ("Službeni list CG", br 13/14)
- Zajedničkom pregovaračkom pozicijom za poglavlje 18. Statistika
- Memorandumom o saradnji između Ministarstva finansija, Zavoda za statistiku i Centralne banke Crne Gore (potpisan 06.05.2016)

što ujedno predstavlja 10% od ukupnih zahtjeva u implementaciji Evropskog sistema nacionalnih računa 2010 – ESA 2010, dok je za preostalih 70% nadležan Zavod za statistiku i za 20% Centralna banka Crne Gore.

Ministarstvo finansija – Direktorat za ekonomsku politiku i razvoj, koordinira procesom implementacije ESA 2010 standarda u javnim finansijama, izvještava o prekomjernosti javnog duga i deficita. Radna grupa je osnovana 21.01.2015 rješenjem br. 01-6430/1, kojom rukovodi Iva Vuković, Predsjednica radnog tima - Ministarstvo finansija, a broji 7 članova, od čega 4 iz Ministarstva finansija, 1 iz Zavoda za statistiku i 2 iz Centralne banke. Radna grupa je proširena 18.10.2016 rješenjem br. 01-16176/1, kojom rukovodi Iva Vuković, Predsjednica radne grupe- Ministarstvo finansija, a broji 16 članova, od čega 10 iz Ministarstva finansija, 3 iz Zavoda za statistiku i 3 iz Centralne banke.

Preko IPA 2013 nacionalnog projekta kojim koordinira Zavod za statistiku, obezbijedena je ekspertska podrška koja se završava sredinom jula 2017. godine kada će biti poznati rezultati rada na usklađivanju statistike državnih finansija, javnog duga i deficita. Ministarstvo finansija nije definisalo plan za objavu podataka statistike državnih finansija, javnog duga i deficita u skladu sa ESA 2010 metodologijom.

Zavod za statistiku Crne Gore nadležan je za proizvodnju 70% ESA metodologije odnosno za tekući račun (račun proizvodnje, potrošnje i raspodjele), godišnje i kvartalno i po institucionalnim sektorima, za proizvodnju kapitalnog računa, za bilans imovine, tabele ponude i upotrebe i sa njima povezane input-output tabele.

Plan rada Zavoda za statistiku u implementaciji ESA 2010 metodologije shodno rokovima koji su definisani Zajedničkom pregovaračkom pozicijom:

Opis aktivnosti	Opis krajnjeg rezultata	Rok za objavu rezultata
Procjena neobuhvaćene ekonomije uključujući i ilegalne aktivnosti (drogu i prostituciju).	Povećanje obuhvata/nivo BDP-a za 2016. godinu i revidiran BDP-a za 2015. godinu	Kraj septembra 2017. godine
Primjena ESA 2010 standarda za vremensku seriju 2006-2009	Usklađena vremenska serija BDP-a za period 2006-2016 u skladu sa ESA 2010	Kraj septembra 2017. godine
Prikaz ekonomske aktivnosti Crne Gore kroz jednakost ponude i tražnje 64 grupe proizvoda (domaća proizvodnja + uvoz = proizvodnja + finalna+ državna+ investiciona potrošnja + izvoz	Po prvi put za Crnu Goru urađena, balansirana tabela ponude i upotrebe kao osnova daljeg obračuna BDP-a i razvoj makroekonomskih modela i analiza	Kraj decembra 2017. godine
Izrada ekonomskih poljoprivrednih računa	Po prvi put u Crnoj Gori urađen račun proizvodnje za vremenski period 2012-2015 u cilju daljeg unapređenja obračuna BDP-a	Kraj decembra 2017. godine
Uvažavajući rezultate procjene neobuhvaćene ekonomije, tabele ponude i upotrebe i drugih rezultata koji su ostvareni u prethodnom periodu, od januara 2018. godine započeti rad na sveobuhvatnoj reviziji vremenske serije 2006-2016. godine	U potpunosti revidirana i usklađena vremenska serija BDP-a za period 2006-2016 (očekuje se promjena strukture BDP-a u odnosu na prethodnu vremensku seriju zbog raspolaganja detaljnijim izvorima podataka – tabela ponude i upotrebe)	Jun 2018. godine
Usklađivanje kvartalnog obračuna u skladu sa metodološkim izmjenama	Kvartalni obračun BDP-a u skladu sa metodološkim izmjenama godišnjeg obračuna za vremensku seriju 2009-2016	Sukcesivno u periodu decemabr 2017- jun 2018. godina
Odgovor na Upitnik EK-EUROSTAT-a i priprema tražene dokumentacije za sveobuhvatnu kontrolu rada Zavoda za statistiku od strane eksperata koje imcnuje EUROSTAT		Kontrola rada planirana za jun 2018
Izrada detaljne metodologije sa opisom metoda rada, izvora podataka i načina obračuna u skladu sa formom EUROSTATa-GDP i GNI Inventory	Pripremljen i dostavljen EUROSTAT-u sveobuhvatni dokument – GNI Inventory	Sukcesivno od 2017 pa nadalje

Institucionalna i metodološka kontrola nacionalnih računa u skladu sa ESA 2010 i Kodeksom prakse EU statistike (procjena ispunjenosti završnih mjerila za zatvaranje Poglavlja 18: Statistika)		I kvartal 2019. godine Zahtjev EK poslat 30.05.2017. godine
Rad na ispunjenju preporuka za ispunjenje prvog mjerila i izrada Mape puta u ispunjenju ESA 2010 zahjeva (drugo završno mjerilo za zatvaranje Poglavlja 18: Statistika)	Dostavljena Mapa puta EK – EUROSTAT-u (ispunjenje drugog završnog mjerila)	Kraj 2019 Odluka da li se privremeno zatvara poglavlje 18: Statistika

Napomena: Realizacija gore definisanog plana u definisanim rokovima podrazumjeva preraspored unutar Zavoda za statistiku najmanje dva statističara godišnje do 2019.godine sa iskustvom više od tri godine u krakoročnim statistikama, cijenama, socijalnoj ili poljoprivrednoj statistici u odsjek makroekonomskih statistika i nacionalnih računa, a prijemom novih zaposlenih treba popunjavati bazne statistike. Preuzimanjem nadležnosti proizvodnje statistike državnih finansija koja je planirana od dana zatvaranja poglavlja 18: statistika, broj zaposlenih treba povećati za 2 statističara i 1 prerasporediti iz odeljenja nacionalnih računa (načelnika).

Broj zaposlenih u sektoru nacionalnih računa:

Sektor za makroekonomske statistike, nacionalne račune i cijene sastoji se od tri odsjeka: Odsjek makroekonomskih statistika i nacionalnih računa, Odsjek za statistiku cijena i Odsjek statistike spoljne trgovine, statistike stranih filijala i strukturalne biznis statistike.

U odsjeku makroekonomskih statistika i nacionalnih računa zaposleno je 6 statističara, a sistematizacijom planirano 16 statističara sa načelnikom :

1. Snežana Bogojević, načelnik odsjeka nacionalnih računa i ostalih odjeljenja[†]
2. Irena Karađžić
3. Bojana Ćupić
4. Dijana Ristović
5. Zora Bošković – Konjević
6. Milica Pejović

Pomoćnik direktora Sektora za makroekonomske statistike, nacionalne račune i cijene:

mr Branka Šušić – Radovanović

Poslovni prostor sektora nacionalnih računa:

Dio sektora nacionalnih računa smješten je u dvosobnom stanu u ulicu Novaka Miloševa br.26 i u potpunosti je iskorišćen, dok je drugi dio sektora (odsjek za cijene) smješten u centralnoj zgradi Zavoda za statistiku (IV Proleterske 2). Žavod za statistiku ima ograničene kapacitete.

[†] kako ostala odjeljenja imaju po jednog zaposlenog ili zaposleni ne zadovoljavaju uslov za načelnika, koordinira radom Odsjeka statistike spoljne trgovine, statistike stranih filijala i strukturalne biznis statistike, dok pomoćnik direktora Branak Šušić koordinira sektorom i odsjekom za statistiku cijena.

IV Pretpostavke koje treba ispuniti za transfer nadležnosti

1. Metodološke pretpostavke

1. Presentacije dosadašnjih rezultata rada i plana objavljivanja podataka Odboru za implemenatciju ESA 2010 metodologije i izazovi u daljem radu (Presentacija EU eksperta i Rukovodioca radne grupe za implemenatciju ESA 2010 metodologije) – sredina jula 2017. godina
2. Objavljena statistika državnih finansija, javnog duga i deficita u skladu sa ESA 2010 od strane Ministarstva finansija – (rok će definisati Ministarstvo finansija)
3. Pripremljen izvještaj o kvalitetu i podaci dostavljeni EK-EUROSTAT-u u skladu sa Programom za transmisiju (rok će definisati Ministarstvo finansija)
4. Pokrenuti proceduru izmjene zakonske i druge regulative

2. Zakonske i druge institucionalne pretpostavke

1. Izmjena Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike – izmjenom treba isključiti Ministarstvo finansija kao stalnog proizvođača zvanične statistike (član 7)
2. Izmjena petogodišnjeg Programa zvanične statistike (2014-2018) – brisati Ministarstvo finansija kao zvaničnog proizvođača statistike i dodjeliti nadležnost statistike državnih finansija Zavodu za statistiku
3. Izmjena Sporazuma o saradnji Zavoda za statistiku, Ministarstva finansija i Centralne banke koji je potpisan 06.05.2016. godine i kojim je definisana podjela nadležnosti u implementaciji ESA metodologije
4. Izmjena zajedničke pregovaračke pozicije za Poglavlje 18: Statistika – uvažavajući činjenicu da je pozicijom definisana nadležnost proizvođača statistike, rokovi za ispunjenje obaveza, promjena nadležnosti zahtjevala bi revidiranje teksta pregovaračke pozicije u smislu definisanih obaveza i rokova za ispunjenje završnih mjerila. Zajedničkom pregovaračkom pozicijom za poglavlje 18: Statistika, definisano je i prihvaćeno od strane EK i EU 28 da statistika državnih finansija, javnog duga i deficita danom ulaska u EU postane dio nadležnosti Zavoda za statistiku Crne Gore
5. Izmjena Pravilnika o sistematizaciji radnih mjesta u Zavodu za statistiku (osnivanje odjeljenja za statistiku javnog duga i deficita)

3. Izmjena trilateralnog Sporazuma Ministarstva finansija, Centralne banke i Zavoda za statistiku

U skladu sa novim Zakonom i novim Petogodišnjim programom zvanične statistike definisati novi Sporazum i novu raspodjelu nadležnosti, sa pratećim aneksom koji sadrži detaljan opis izvora podataka koje treba da obezbjeđuje Ministarstvo finansija Zavodu za statistiku i Centralnoj banci.

4. Izmjena zajedničke pregovaračke pozicije poglavlja 18: Statistika

U slučaju da Zavod za statistiku ranije od planiranog roka preuzme proizvodnju državnih finansija i javnog duga i deficita u skladu sa ESA 2010, biće neophodna izmjena dinamike proizvodnje ostalih statistika u vezi sa nacionalnim računima zbog ograničenih resursa.

V Pretpostavke za izgradnju administrativnih kapaciteta za potrebe Zavoda za statistiku

1. Broj zaposlenih (6 +2 za GFS)

Godišnje po dva nova zaposlena (6 novih zaposlenih za bazne statistike, a preraspodijeliti statističare sa iskustvom u nacionalne račune):

2017 – preraspored dva statističara iz odsjeka statistike cijena i odsjeka strukturalne biznis statistike sa iskustvom od najmanje tri godine

2018 – preraspored dva statističara iz Sektora socijalne statistike i IT sektora

2019 – preraspored dva statističara iz Sektora poljoprivrede i kratkoročnih statistika

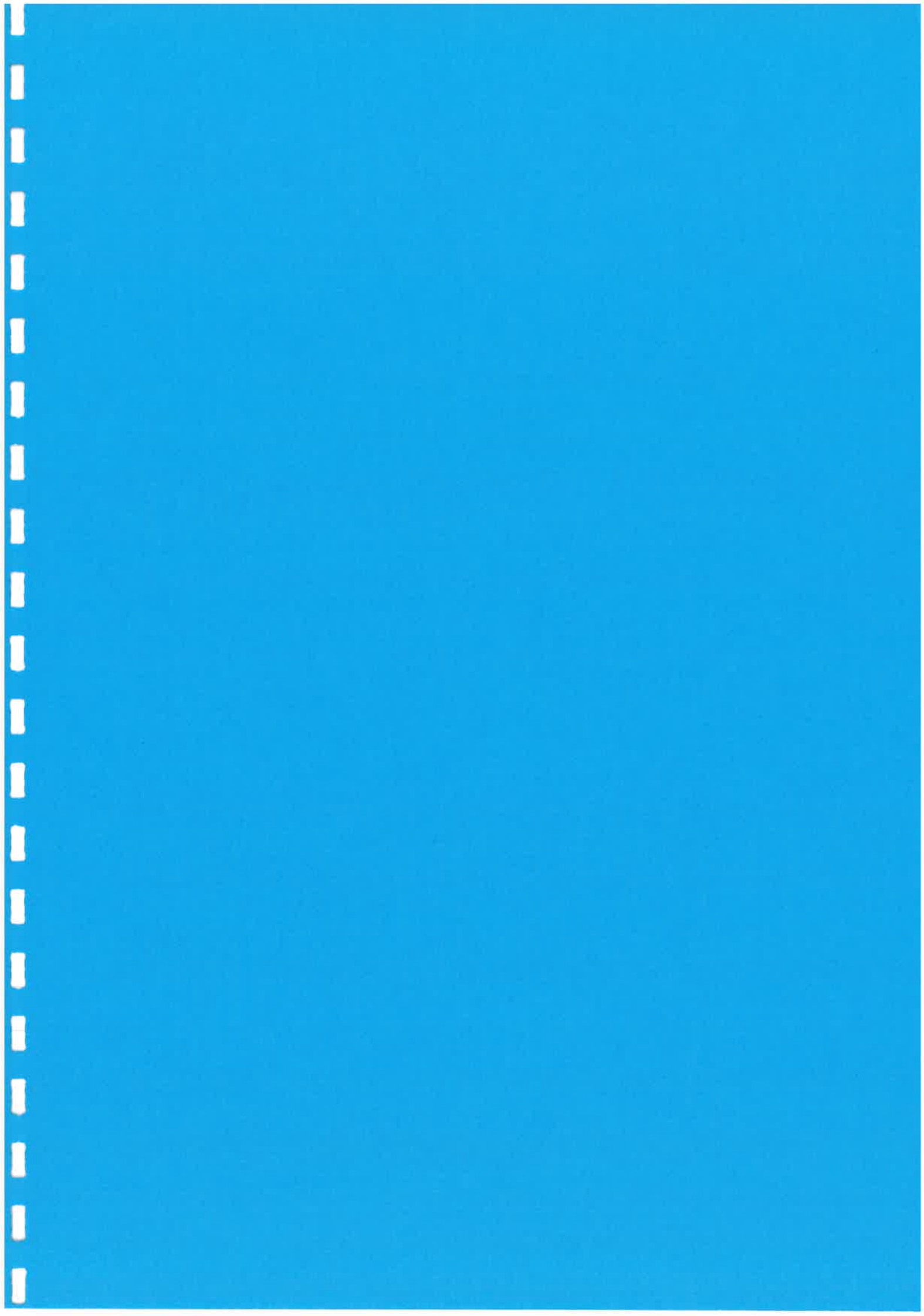
Za potrebe GFS i statistike javnog duga i deficita (1+2):

- 2 nova zaposlena
- 1 zaposleni preraspoređivanjem iz Odsjeka nacionalnih računa

2. Poslovni prostor

Riješiti problem poslovnog prostora:

1. Iznajmljivanjem prostora za potrebe nacionalnih računa u blizini centralne zgrade Zavoda za statistiku (povezanost sistema i baza podataka) za smještaj 20 -25 zaposlenih dugoročno
2. Adaptacijom sadašnje zgrade Zavoda za statistiku u cjelosti za potrebe Zavoda (iseliti Privredni sud) – (2 500 m²)
3. Izgradnja ili kupovina poslovne zgrade za potrebe Zavoda za statistiku (2 500 m²)

**CRNA GORA
MINISTARSTVO FINANSIJA**

Писарница Завода за статистику				
Грмљино: 09. 11. 2017				
Ср. јед.	Клас. знак	Редни број	Прилог	Вриједност
01		3400		

Број: 01-19267
Подгорика, 08.11.2017. године

ZAVOD ZA STATISTIKU CRNE GORE
n/r direktorici Gordani Radojević

PREDMET: Zahtjev za izmjenu „Sporazuma o saradnji u oblasti statistike nacionalnih računa sektora opšte države i sa njom povezanih statistika“

Poštovana gospođo Radojević,

U skladu sa Izvještajem sa sastanka ministra evropskih poslova, gđina Aleksandra Andrije Pejovića i predstavnika Misije Crne Gore pri EU sa predstavnicima Jedinice za Crnu Goru u Generalnoj direkciji za proširenje, održanog 19. 10. 2017. године u Briselu, obraćam Vam se sa zahtjevom za izmjenu Sporazuma o saradnji u oblasti statistike nacionalnih računa sektora opšte države i sa njom povezanih statistika (pomenuti izvještaj održen stepenom tajnosti „INTERNO“).

U dijelu Izvještaja koji se odnosi na završna mjerila, za Pregovaračko poglavlje 18. Statistika navedno je, pored ostalog, i sljedeće: „naša strana informisala je o aktivnostima na ispunjavanju završnog mjerila koje se tiče ESA2010, prvenstveno u dijelu transfera nadležnosti na Zavod za statistiku i uvećanja broja zaposlenih u ovoj instituciji“.

Ispunjavanjem navedenog mjerila, statistika državnih finansija, kao i sa njom povezane statistike neće biti u nadležnosti Ministarstva finansija, kao organa uprave koji je nadležan za poslove finansija, što je u skladu sa evropskom praksom.

Istovremeno, Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike nije prepoznata obaveza Ministarstva finansija koja se odnosi na statistiku državnih finansija (ESA2010), već samo obaveza vođenja statistike fiskalnih rashoda i nefiskalnih prihoda, a što se odnosi na nacionalnu statistiku.

Takođe, Programom zvanične statistike 2014-2018 Ministarstvo finansija nije prepoznato kao nosilac obaveze vezano za statistiku državnih finansija i statistiku procedure prekomjernog deficita, već Zavod za statistiku u saradnji sa Ministarstvom finansija. Obaveza Ministarstva je primjena navedene metodologije i procedure, a što je u skladu sa evropskim standardima.

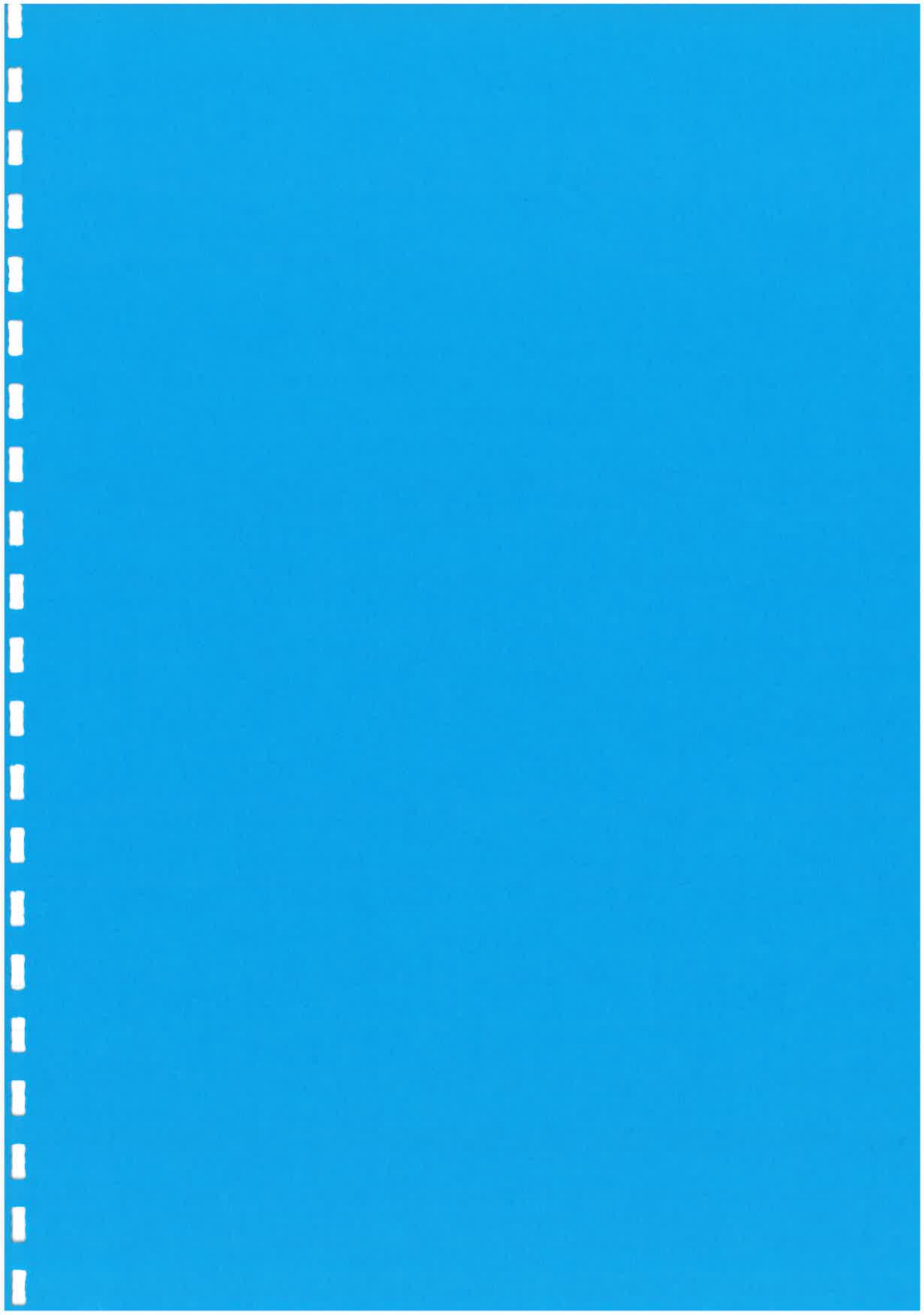
Iz svega navedenog proizilazi da je neophodno izvršiti izmjene Sporazuma i, time, uskladiti poslove statistike sa statistikom zemalja EU.

S poštovanjem,

a/a
14. 11. 2017.
Sonja Deoić

81000 Podgorica, ul. Stanka Dragojevića br. 2
tel: +382 20 242 835; fax: +382 20 224 450; e-mail: mf@gov.me

MINISTAR,
Darko Radunović

[The page contains a large area of redacted text, represented by a solid black block.]

Crna Gora
Vlada Crne Gore
ZAVOD ZA STATISTIKU
IV Proleterske 2
81000 Podgorica
Tel: +382 (0)20 230 811
Fax: +382 (0)20 230 814
www.monstat.org

Naš broj: 01-3400/3

Podgorica, .05.12.2017. god.....

PODGORICA

MINISTARSTVO FINANSIJA CRNE GORE
n/r Darku Radunoviću, ministru

PREDMET: Izjašnjenje Zavoda za statistiku povodom predloga sporazuma kojim se nadležnost za ESA 2010 u javnim finansijama i sa njom povezanih statistika transferiše sa Ministarstva Finansija na Zavod za statistiku

Poštovani g-dine Radunoviću,

Shodno Vašem dopisu (broj 01-19267 od 08.011.2017. godine) i našem odgovoru na isti (broj 01-3400/2 od 13.11.2017. godine), kao i zaključku sa sastanka održanog 1. decembra 2017. godine između Zavoda za statistiku i Ministarstva Finansija, dostavljamo dokument: Izjašnjenje Zavoda za statistiku povodom predloga sporazuma kojim se nadležnost za ESA 2010 u javnim finansijama i sa njom povezanih statistika transferiše sa Ministarstva Finansija na Zavod za statistiku.

S poštovanjem,

o/a
J.M. Radojević
RADOJEVIĆ

**IZJAŠNENJE ZAVODA ZA STATISTIKU POVODOM PREDLOGA SPORAZUMA
KOJIM SE NADLEŽNOST ZA ESA 2010 U JAVNIM FINANSIJAMA I SA NJOM
POVEZANIH STATISTIKA TRANSFERIŠE SA MINISTARSTVA FINANSIJA NA
ZAVOD ZA STATISTIKU**

04. decembra 2017. godine

SADRŽAJ

I Nadležnost za proizvodnju statistike državnih finansija i izvještavanja o prekomjernosti javnog duga i deficita i trilateralni Sporazum o saradnji	4
1.1 Mišljenje Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija vezano za transfer nadležnosti preko izmjena trilateralnog Sporazuma.....	5
1.2 Mišljenje Zavoda za statistiku Crne Gore vezano za transfer nadležnosti preko izmjena trilateralnog Sporazuma nije u skladu sa zakonskim i podzakonskim aktima kojima se uređuje oblast zvanične statistike u Crnoj Gori.....	7
Predlog zaključka vezano za predlog novog Sporazuma i nadležnosti.....	10
II Organizacioni model u primjeni ESA 2010 u oblasti javnih finansija i EDP izvještavanje u Ministarstvu finansija	10
2.1 Organizacioni model za primjenu ESA 2010 u javnim finansijama i rezultati dosadašnjeg rada	10
2.2 Priprema izvještaja o prekomjernosti javnog duga i deficita (EDP) – Ministarstvo finansija.....	12
2.3 Mišljenje Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija u pogledu postojećeg organizacionog modela – transfer na Direktorat za trezor Ministarstva finansija ili Zavod za statistiku	13
2.4 Mišljenje Zavoda za statistiku u pogledu postojećeg organizacionog modela za implementaciju ESA 2010 – zadržavanje u Ministarstvu do dana ulaska u EU.....	14
Predlog zaključka u pogledu organizacionog modela za implementaciju ESA 2010 ...	15
III Predlozi za transfer nadležnosti sa Ministarstva finansija na Zavod za statistiku (inicijative, sastanci, dopisi)	15
3.1 Zahjevi/inicijative Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija da se statistika državnih finansija i EDP transferiše u Zavod za statistiku, počinju od sredine 2016. godine	15
3.2 Mišljenje Zavoda za statistiku povodom inicijativa za transfer nadležnosti.....	18
Predlog zaključka u pogledu transfera nadležnosti	19
IV Komparativna iskustva za statistiku državnih finansija.....	19
4.1 Mišljenje Ministarstva Finansija o komparativnim iskustvima	19
4.2 Mišljenje Zavoda za statistiku o komparativnim iskustvima	19
4.3 Statistika državnih finansija (GFS) prema MMF-u.....	19
4.3.1 Obaveza izvještavanja Crne Gore prema MMF-u – statistika državnih finansija (GFS).....	20
4.3.2 Nadležnost institucija za domenske statistike prema MMF-u	20
4.3.3 Metodologija statistike državnih finansija prema MMF-u (GFSM 2014)	20
4.3.4 Komparacija sa zemljama Evrope za statistiku državnih finansija.....	20
4.4 Komparativna iskustva za izvještavanje o prekomjernosti javnog duga i deficita – EDP tabele.....	22
4.4.1 Obaveza izvještavanja EDP u članicama EU.....	22
4.4.2 Iskustvo Hrvatske u proizvodnji statistike javnog duga i deficita	23
4.4.3 Mišljenje jednog od eksperta o raspodjeli nadležnosti.....	23
Predlog zaključaka na osnovu komparativne analize.....	23
V Povezanost ESA u javnim finansijama sa ostalim poglavljima	23

5.1 Poglavlje 18: Statistika.....	24
5.2 Akcioni plan Poglavlja 17: Ekonomska i monetarna unija	24
5.3 Program reforme upravljanja javnim finansijama 2016 – 2020.....	25
5.4 Zaključak iz draft zapisnika sa Pododbora za finansijska pitanja i statistiku koji je održan 21.11.2017, a odnosi se na ESA 2010	26
Predlog zaključka na osnovu povezanosti sa ostalim poglavljima/dokumentima	26

SPISAK PRILOGA:

PRILOG 1: Zakon o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike (“Službeni list CG”, br. 18/12) – (izvod – dio I, II, III i član 62)

PRILOG 2: Program zvanične statistike 2014-2018 (“Službeni list CG”, br 13/14) - dio

PRILOG 3: Pregovaračka pozicija Poglavlja 18: Statistika (usvojena na 111. Sjednici Vlade 08.05.2014.godine) – (izvod)

PRILOG 4: Zajednička pregovaračka pozicija za Poglavlje 18: Statistika (poglavlje otvoreno 16. decembra 2014. godine) – (izvod)

PRILOG 5: Strategija za implementaciju ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija (usvojena na Vladi marta 2015. godine)

PRILOG 6: Trilateralni sporazum o saradnji između Ministarstva finansija, Zavoda za statistiku i Centralne banke Crne Gore, kojim se detaljnije razrađuju obaveze proizvođača u pogledu implementacije ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija i sa njom povezanih statistika

PRILOG 7: Rješenje ministra finansija za osnivanje radne grupe za implementaciju ESA 2010 u javnim finansijama

PRILOG 8: Predlog NOVOG trilateralnog sporazuma o saradnji između Ministarstva finansija, Zavoda za statistiku i Centralne banke Crne Gore, kojim se transferiše nadležnost na Zavod za statistiku

PRILOG 9: Dopis Zavoda za statistiku Ministarstvu finansija, dokument «Pretpostavke za transfer nadležnosti proizvodnje statistike državnih finansija, javnog duga i deficita sa Ministarstva finansija na Zavod za statistiku» - od 13.06.2017. godine (izvod)

PRILOG 10: Dopis Ministarstvu finansija da pošalje EDP tabele (30.10.2017. godine)

PRILOG 11: Slučaj Austrije prilikom greške u EDP izvještavaju

PRILOG 12: Rješenje ministra finansija o proširenju RG za implementaciju ESA 2010 metodologije

PRILOG 13: Odgovor Zavoda za statistiku na predlog novog trilateralnog Sporazuma od 13.11.2017. godine

PRILOG 14: Akcioni plan Poglavlja 17: Ekonomska i monetarna unija – (izvod)

PRILOG 15: Program reforme upravljanja javnim finansijama 2016 – 2020. odnosno kroz pregled pasoš indikatora (izvod)

I Nadležnost za proizvodnju statistike državnih finansija i izvještavanja o prekomjernosti javnog duga i deficita i trilateralni Sporazum o saradnji

Nadležnost Ministarstva finansija za proizvodnju statistike državnih finansija, javnog duga i deficita definisana je sledećim dokumentima:

1. Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike ("Službeni list CG", br. 18/12) – (prilog 1);
2. Programom zvanične statistike 2014-2018 ("Službeni list CG", br 13/14) – (prilog 2);
3. Pregovaračkom pozicijom Poglavlja 18: Statistika (usvojena na 111. Sjednici Vlade 08.05.2014.godine) – (prilog 3);
4. Zajedničkom pregovaračkom pozicijom za Poglavlje 18: Statistika (poglavlje otvoreno 16. decembra 2014. godine) – (prilog 4);
5. Strategijom za implementaciju ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija (usvojena na Vladi marta 2015. godine) – (prilog 5);¹

Prilikom obrađivanja i predlaganja gore pomenutih zakonskih i podzakonskih akata, Ministarstvo finansija nije imalo komentare u pogledu nadležnosti koja im se dodjeljuje kada je u pitanju proizvodnja zvanične statistike u oblasti javnih finansija, te stoga Vlada Crne Gore usvaja predložena zakonska i podzakonska akta kojima se pored ostalih pitanja za primjenu ESA metodologije zadužuju: Zavod za statistiku, Ministarstvo finansija i Centralna banka, a svako u domenu nadležnosti koja je definisana zakonom.

Na zahtjev EK, a da bi se obezbjedila održiva saradnja u razmjeni inputa koji su neophodni za primjenu ESA metodologije u javnim finansijama i sa njom povezanih statistika, inicirano je da se između Zavoda za statistiku, Ministarstva finansija i Centralne banke, kao što je praksa u svim zemljama EU potpiše trilateralni Sporazum kojim se bliže razređuju definisane nadležnosti u primjeni ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija. Stoga, na bazi svih zakonskih i podzakonskih akata kojima je Vlada Crne Gore uredila nadležnosti zvaničnih proizvođača, dolazi do potpisivanja Sporazuma o saradnji sredinom 2016. godine, a koji su potpisali (ministar finansija, direktor Zavoda za statistiku i guverner Centralne banke);

6. Trilateralni sporazum o saradnji između Ministarstva finansija, Zavoda za statistiku i Centralne banke Crne Gore, kojim se detaljnije razradjuju obaveze proizvođača u pogledu implementacije ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija i sa njom povezanih statistika (potpisan 06.05.2016), a koji bliže razradjuje nadležnosti definisane zakonskim i podzakonskim aktima iz oblasti zvanične statistike (prilog 6). Potpisivanjem, sporazumne strane su se usaglasile da se izmjena definisanih nadležnosti može vršiti pristupanjem Crne Gore EU i promjenom zakonodavstva Crne Gore (dio 3 sporazuma, stav 2). Takođe, kroz prelazne i završne odredbe Sporazuma, definisano je da će se Sporazum, kroz postupak izmjena i dopuna uskladjivati sa izmjenama u zakonodavstvu Crne Gore i EU.

¹ Dokumenta pod rednim brojem od 1 do 4, obrađivao je Zavod za statistiku i uz pozitivno mišljenje Savjeta za statistiku (17 predstavnika različitih institucija, izmedju ostalog i Ministarstva finansija), dok je Ministarstvo kasnije predlagalo Vladi. Dokument pod rednim brojem 5, obradilo i predložilo Vladi Crne Gore Ministarstvo finansija.

Evropskoj komisiji - Eurostatu dostavljen je Sporazum, a da je došlo do njegovog potpisivanja EK ističe u Izvještaju o napretku za 2016. godinu *”to bi trebalo da pomogne da se uspostavi bliža saradnja između tri institucije.”* Evropska komisija, ne naglašava potrebu prenošenja transfera nadležnosti, već primjećuje da Crna Gora šalje EDP tabele od 2014. godine, i da su one samo dijelom usklađenje sa ESA 2010 metodologijom.

Trilateralnim Sporazumom ministar finansija obavezu implementacije ESA metodologije u javnim finansijama dodjeljuje Direktoratu za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija, a na osnovu prethodno donijete odluke za formiranje radne grupe za pripremu i realizaciju Strategije za implementaciju ESA 2010 metodologije u oblasti javnih finansija (rješenje Ministarstva finansija o formiranju radne grupe br. 01-6430/1 od 21.01.2015) – (prilog 7).

1.1 Mišljenje Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija vezano za transfer nadležnosti preko izmjena trilateralnog Sporazuma

Prema mišljenju Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija, koje pisanim putem dostavlja Zavodu za statistiku kroz akt Ministarstva finansija koji je u istom organu zaveden 08.11.2017 pod rednim brojem 01-19267, Ministarstvo finansija nije nadležno za implementaciju ESA 2010 u oblasti javnih finansija, niti za statistiku državnih finansija i kao argumente navode:²

- Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike (“Službeni list CG”, br. 18/12) nije prepoznata obaveza Ministarstva finansija koja se odnosi na statistiku državnih finansija (ESA 2010), već samo obaveza vođenja statistike fiskalnih rashoda i nefiskalnih prihoda, što smatraju da se odnosi samo na nacionalnu statistiku;
- Programom zvanične statistike 2014 - 2018, smatraju da Ministarstvo finansija nije prepoznato kao nosilac obaveze za statistiku državnih finansija i statistiku prekomjernog deficita, već je to obaveza Zavoda za statistiku u saradnji sa Ministarstvom finansija. Sa druge strane, smatraju da je *«obaveza Ministarstva primjena navedene metodologije i procedure, što je u skladu sa evropskim standardima»*.

Treba imati u vidu, da su gore pomenuti argumenti u potpunosti u koliziji sa dokumentima koje je Ministarstvo kao obrađivač ili predlagač dostavljalo Vladi na usvajanje u periodu od 2012. do danas. Na primjer, kao obrađivač Ministarstvo finansija 2015. godine dostavilo je Vladi Crne Gore na usvajanje Strategiju za implementaciju ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija (usvojena na Vladi marta 2015. godine), gdje se u uvodu navodi da je Ministarstvo finansija odgovorno za izvještavanje javnog duga i deficita shodno ESA 2010, pozivajući se na Zakon o zvaničnoj statistici (član 62), Program zvanične statistike 2014-2018 i Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti. Pored regulative ESA 2010 metodologije, kao važan dio EU zakonodavstva Ministarstvo finansija u istom dokumentu navodi Direktivu 2011/85/EU (koja se odnosi na budžetsko računovodstvo i statističko izvještavanje, prognoze, numerička fiskalna pravila, srednjoročni budžetski okvir i jasnu podjelu nadležnosti u statističkom sistemu, kao i Pravilnik o sačinjavanju podataka o državnom deficitu i dugu) i Regulativu Evropskog savjeta

² Argumenti preuzeti iz dopisa Ministarstva finansija od 08.11.2017. godine, sledećeg predmeta: Zahtjev za izmjenu “Sporazuma o saradnji u oblasti statistike nacionalnih računa sektora opšte države i sa njom povezanih statistika,” zaveden u pisarnici Zavoda za statistiku po rednim brojem 01/3400 09.11.2017. godine

Pozivajući se na gore dva navedena argumenta, **Direktorat za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija, kroz akt Ministarstva finansija koji je u istom organu zaveden 08.11.2017 pod rednim brojem 01-19267 (prilog 8) dostavlja na potpis novi Trilateralni sporazum, potpisan od strane ministra finansija.**

Predlog novog trilateralnog sporazuma u odnosu na važeći, ima tri ključne izmjene:

- 1. Izbrisan je dio važećeg Sporazuma (dio 3 sporazuma, stav 2) koji kaže «Pristupanjem Crne Gore EU i izmjenama zakonodavstva Crne Gore može doći do promjena odgovornosti i nadležnosti sporazumnih strana».**
- 2. Proširena nadležnost Zavoda za statistiku za sve obaveze koje se odnose na javne finansije prema EU - predlogom novog sporazuma sve aktivnosti Ministarstva finansija, kao zvaničnog proizvođača statistike koje su definisane trenutnim zakonskim i podzakonskim aktima, kao i pregovaračkom pozicijom Poglavlja 18: Statistika transferisani su na Zavod za statistiku (1. izvještavanje o prekomjernosti duga i deficita – EDP; 2. kvartalno izvještavanje o dugu u skladu sa kriterijuma iz Mاستrihta prema ESA 2010; 3. Detaljni podaci o primicima od poreza i socijalnih doprinosa po sektorima u skladu sa ESA2010; 4. Rashodi sektora opšte države prema funkcionalnoj klasifikaciji u skladu sa ESA 2010; 5. Izvještaj o osnovici za sopstvena sredstva od PDV-a; 6. Implementaciju Direktive 2011/85 o zahtjevima prema budžetskim okvirima zemalja članica);**
- 3. Proširena nadležnost Zavoda za statistiku za sve obaveze koje se odnose na javne finansije prema MMF-u - predlogom novog Sporazuma transferisana je i proizvodnja statistike državnih finansija za MMF, prema metodologiji GFSM Međunarodnog monetarnog fonda.**

Priprema novog trilateralnog Sporazuma i dostavljanju Zavodu za statistiku na potpis praćena je nizom nepravilnosti:

- 1. Prije potpisivanja od strane Ministarstva finansija NIJE upućen Zavodu za statistiku, niti Centralnoj banci na komentare, što je suprotno važećem Sporazumu koji predviđa da se izmjene i dopune Sporazuma rasprave na Odboru za implementaciju ESA 2010 (dio 5, tačka 5.1, stav 1);**
- 2. Zanemarena je odredba važećeg Sporazuma o izmjenama i dopunama Sporazuma po kojoj su se potpisnici (Ministarstvo finansija, Zavod za statistiku i Centralna banka) dogovorile da *“Pristupanjem Crne Gore EU i izmjenama zakonodavstva Crne Gore može doći do promjena odgovornosti i nadležnosti sporazumnih strana.”***
- 3. Nije pokrenuta procedura koju definiše Zakon o zvaničnoj statistici, prije same izmjene Sporazuma, a nakon informisanja Odbora za ESA 2010, potrebno je bilo postupiti po Zakonu o zvaničnoj statistici u situaciji kada se radi o promjeni nadležnosti i prestanku statusa zvaničnog proizvođača koji je određen samim zakonom. Pored toga nijesu primjenjeni ni drugi zakonom predviđeni principi i mehanizmi na kojim počiva zvanična statistika Crne Gore;**
- 4. Nije pokrenuta procedura izmjene Zakona o zvaničnoj statistici (pod pretpostavkom da je za sve gore navedeno Ministarstvo dobilo pozitivno mišljenje);**

Zavod za statistiku je iz više navrata usmeno, a jednom pisanim putem kroz akt (prilog broj 9) koji je poslalo Ministarstvu finansija (broj 01-1969 od 13.06.2017), objasnio preduslove koji se moraju ispuniti da bi se izvršio transfer nadležnosti i izmjenio Sporazum o saradnji. Ključne pretpostavke na koje je ukazano:

- 1) Metodološke pretpostavke (ispunjava Ministarstvo finansija i definiše dinamiku ispunjenja);
- 2) Zakonske i druge institucionalne (gdje se ukazuje da je promjena nadležnosti moguća izmjenom zakonskih i podzakonskih akata, sa jedne i stvaranjem osnovnih uslova za rad u Zavodu za statistiku da bi bio sposoban da preuzme statistiku koju nikada do tada nije radio);
- 3) Nakon ispunjenja prve dvije grupe preduslova, kao treći korak navedena je izmjena /potpisivanje novog trilateralnog Sporazuma;

Nakon dobijenog predloga novog trilateralnog Sporazuma, Zavod za statistiku je uputio dopis Ministarstvu finansija broj 01-3400/2 od 13.11.2017, kojim ukazuje da uvažavajući proceduru po kojoj je važeći Sporazum usvojen, predlaže da se prije izmjene važećeg Sporazuma informiše Vlade Crne Gore, kako o planu transfera nadležnosti i efektima primjene ESA 2010 metodologije, tako i o pretpostavkama koje se trebaju ispuniti da bi Zavod za statistiku mogao preuzeti nadležnosti. Na pomenuti dopis Zavod za statistiku nije dobio odgovor/komentar Ministarstva finansija.

1.2 Mišljenje Zavoda za statistiku Crne Gore vezano za transfer nadležnosti preko izmjena trilateralnog Sporazuma nije u skladu sa zakonskim i podzakonskim aktima kojima se uređuje oblast zvanične statistike u Crnoj Gori

Prema mišljenju Zavoda za statistiku, a shodno važećoj zakonskoj regulativi:

1. **Ministarstvo finansija jeste nadležno za statistiku državnih finansija, kao i za izvještavanja o prekomjernosti javnog duga i deficita shodno važećim zakonskim i podzakonskim aktima iz oblasti zvanične statistike;**
2. **Da je predlog novog trilateralnog Sporazuma koji je dostavljen Zavodu za statistiku u suprotnosti sa zakonskim i podzakonskim aktima kojima se uređuje oblast zvanične statistike u Crnoj Gori, kao i sa pravilima koje predviđa trenutni trilateralni sporazum**

Elementi na bazi kojih Zavod za statistiku iznosi mišljenje za koje prilaže dokumentaciju u prilogu dopisa:

1. Nadležnosti proizvođača uređuju sa Zakonom o zvaničnoj statistici koji na predlog Vlade usvaja Skupština, a detaljnije se nadležnosti razrađuju podzakonskim aktima koje usvaja Vlada Crne Gore. **Stoga, nadležnosti proizvođača ne može biti mijenjana aktima (npr. Sporazumima) koji nemaju snagu zakonskog/podzakonskog akta.** Imajući u vidu trenutno zakonodavstvo iz oblasti zvanične statistike, Ministarstvo finansija jeste proizvođač zvanične statistike, što je definisano članom 7 Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike ("Službeni list CG", br. 18/12) i time se Sporazumom ne može ukinuti njegov status kao proizvođača statistike, niti osporiti nadležnosti/obaveze koje ima kao proizvođač zvanične statistike;³

³ Član 7 : Sistemom zvanične statistike Crne Gore obuhvaćeni su sljedeći proizvođači zvanične statistike:

- 1) organ uprave nadležan za poslove statistike (u daljem tekstu: nadležni organ);
- 2) Centralna banka Crne Gore;
- 3) organ državne uprave nadležan za poslove finansija (u daljem tekstu: Ministarstvo);
- 4) drugi proizvođači zvanične statistike određeni programom zvanične statistike (u daljem tekstu: program).

2. Shodno Zakonu, **ministarstvo finansija vodi statistiku fiskalnih rashoda i nefiskalnih prihoda i aktivnosti ostalih proizvođača shodno programu (član 10)**. Shodno tome, Ministarstvo osim statistike fiskalnih rashoda i nefiskalnih prihoda može biti zaduženo odlukom Vlade i za aktivnosti ostalih proizvođača shodno programu (trenutno Program 2014-2018), stoga se po trenutnom zakonodavstvu ne može uloga Ministarstva finansija svesti na savjetodavnu ulogu u proizvodnji zvanične statistike, niti se osporiti status proizvođača zvanične statistike, što jeste predlog Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija. Činjenica da se u propratnom aktu sa predlogom izmjene Sporazuma, izbjegava navesti dio zakona koji se odnosi da Ministarstvo Finansija može biti zadužen za obavljanje **“i aktivnosti ostalih proizvođača shodno programu”**, govori o nepotpunim informacijama koje se u kontinuitetu plasiraju od strane Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija;
3. Direktorat za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija, navodi da Zakon o zvaničnoj statistici ne prepoznaje ESA 2010 za Ministarstvo finansija, ne navodeći da **Zakon o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike uopšte ne prepoznaje pojedinačne međunarodne metodologije ni za jednog od proizvođača statistike (npr. ESA 2010, LFS, SILC)**. Međutim, zbog članstva Crne Gore u međunarodnim organizacijama, kao država smo u obavezi pridružiti se i statističkim sistemima tih organizacija (trenutno članovi statističkog sistema UN-a i MMF-a). Trenutno radimo na članstvu u EU što podrazumjeva članstvo u Evropski Statistički Sistem, pa je stoga članom 62 definisano da: *«u izvršavanju međunarodnih obaveza, nadležni organ (Zavod za statistiku) i drugi proizvođači zvanične statistike dužni su da obezbijede uporedivost statističkih podataka sa drugim državama i sprovode saradnju sa međunarodnim organizacijama i proizvođačima zvanične statistike iz drugih država, zaključenjem ugovora i sporazuma o međunarodnoj saradnji, uz obavezu poštovanja i primjene međunarodnih standarda»*. Citirani član je naveden u uvodu Strategije o implementaciji ESA 2010 u javnim finansijama, koju je Ministarstvo finansija obradilo i predložilo Vladi na usvajanje 2015. godine.
4. Direktorat za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija, **navodi da Programom zvanične statistike 2014-2018 koji je Vlada usvojila na 131. sjednici, 15. oktobra 2015. godine**, Ministarstvo nije prepoznato kao nosilac obaveze za statistiku državnih finansija i statistiku prekomjernog deficita, već Zavod za statistiku u saradnji sa Ministarstvom finansija, što nije tačno. Direktorat Ministarstva Finansija navodi samo jednu aktivnost koja nosi naziv *“analiza državnih finansija”* gdje se kao drugi, proizvođač pominje Zavod za statistiku nakon Ministarstva finansija, a pri tom ne pominje ostalih 5 aktivnosti iz oblasti državnih finansija i državnog duga za koje je zaduženo isključivo Ministarstvo finansija i predstavljaju ključnu statistiku/input za analizu statistike državnih finansija. Ovo predstavlja još jedan element tvrdnji Zavoda za statistiku da se u kontinuitetu plasiraju od strane Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija nepotpune i netačne informacije i time navode na pogrešno odlučivanje. Za oblast 2.04 Statistika državnih finansija (Program zvanične statistike 2014-2018) – (prilog 2) nadležnost je definisana na sledeći način:

	Statističke aktivnosti	Naziv proizvođača zvanične statistike	Godina sprovođenja
1.	Analiza statistike državnih finansija	Ministarstvo finansija Crne Gore i Zavod za statistiku	2015, 2016, 2017, 2018
2.	Izveštaj o državnom dugu	Ministarstvo finansija	2014, 2015, 2016, 2017, 2018
3.	Tabela primitaka i izdataka javnog sektora po ekonomskoj klasifikaciji	Ministarstvo finansija	2014, 2015, 2016, 2017, 2018

4.	<u>Tabela primitaka i izdataka javnog sektora po funkcionalnoj klasifikaciji</u>	<u>Ministarstvo finansija</u>	2014, 2015, 2016, 2017, 2018
5.	<u>Glavni agregati primitaka i izdataka javnog sektora</u>	<u>Ministarstvo finansija</u>	2014, 2015, 2016, 2017, 2018
6.	<u>Određivanje vlastitih sredstava iz poreza na dodatu vrijednost (PDV-a)</u>	<u>Ministarstvo finansija,</u> <u>Poreska uprava</u>	2014, 2015, 2016, 2017, 2018

Izvor: Programom zvanične statistike 2014-2018 ("Službeni list CG", br 13/14), str- 70-77 (vidi: prilog 2)

Napomena: za sve navedene aktivnosti navedene su EU Regulative/metodologije koje će biti implementirane u periodu 2014-2018. godina

5. Direktorat za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija, ne navodi važan element za odlučivanje o transferu nadležnosti, a to je dokument koji je usvojila Vlada Crne Gore na 111. Sjednici Vlade 08.05.2014. godine: ***Pregovaračka poziciju Poglavlja 18: Statistika (str. 9: «Ministarstvo finansija Crne Gore je nadležna institucija za proizvodnju statistike državnih finansija i procedura prekomjernog deficita».*** Takođe, istim dokumentom str. 16 Ministarstvo finansija je navelo sledeće: ***«Statistika državnih finansija i procedura prekomjernog deficita je u nadležnosti Ministarstva Finansija».*** *Ministarstvo finansija planira da do kraja 2014. izradi i Vladi dostavi na usvajanje Strategiju za prelazak javnog sektora na obračunsko računovodstvo. Ministarstvo finansija je navedenu obavezu uvrstilo u Program rada Vlade Crne Gore za 2014. u okviru IV kvartala. Nakon izrade Strategije, 2015. planira se izrada Akcionog plana u koji će biti uvrštene konkretne aktivnosti, nadležne institucije i kojim će se definisati rokovi za reformu računovodstva u javnom sektoru, kao i implementacija istog. Prvi korak u tranziciji na novi sistem računovodstva biće upodobljavanje postojeće legistative sa zahtjevima standard obračunskog računovodstva, koje je planirano za 2016. Uporedno sa upodobljavanjem legistative Ministarstvo tokom 2015. i 2016. planira obuku kadrova iz Ministarstva koji će biti zaduženi za rad na Strategiji i na reformi računovodstva, a kasnije na izradi tabela prekomjernog deficita i duga (EDP tabele). Ministarstvo je već u određenom dijelu započelo obuku i treninge službenika koji će biti angažovani na ovim poslovima i ostvarilo saradnju sa relevantnim institucijama u zemljama koje su sprovele reformu. Nakon upodobljavanja zakonskog okvira planira se obuka i treninzi računovođa u potrošačkim jedinicama Budžeta Crne Gore i računovođa u lokalnim samoupravama, za primjenu novih računovodstvenih standarda. Ministarstvo finansija planira nabavku softvera za potrebe evidencije državne imovine, a nakon nabavke softvera započeće se sa procesom popisa i procjene cjelokupne državne imovine. U 2015. otpočeće uvođenje SAP sistema (System application product) kod jedinica lokalne samouprave, kako bi se omogućila evidencija neizmirenih obaveza na obračunskoj osnov na istovjetan način, koji je implementiran kod potrošačkih jedinica Budžeta Crne Gore. Uslovi za izvještavanje po ESA standardima biće ostvareni sredinom 2018.»*
6. Direktorat za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija, ne navodi veoma važan dokument koji reguliše odnose sa EU, a to je **Zajednička pregovaračka pozicija EU i Crne Gore za Poglavlja 18: Statistika gdje je definisano:** *«EU takođe konstatuje da su Procedure pri prekomjernom deficitu (Notifikacija) i statistika javnih finansija u nadležnosti Ministarstva finansija Crne Gore. EU naglašava da Crna Gora mora da obrati posebnu pažnju na prelazak metodološkog okvira na Evropski sistem nacionalnih i regionalnih računa (ESA 2010) koji se primjenjuje u Evropskoj uniji od septembra 2014. godine».* Činjenica da na konstataciju EK da EDP u Crnoj Gori radi Ministarstvo finansija nije bilo primjedbi zemalja članica EU i da je pregovaračka pozicija Poglavlja 18: Statistika prihvaćena bez i jednog dodatnog zahtjeva za izmjenu, dovodi do otvaranja Poglavlja 18 bez početnih mjerila krajem decembra 2014. godine;

7. Direktorat za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija, zanemarujući sve prethodno navedeno, dostavlja Zavodu za statistiku kroz akt Ministarstva finansija koji je u istom organu zaveden 08.11.2017. godine pod rednim brojem 01-19267, predlog novog trilateralnog Sporazuma, zanemarujući čak i elemente važećeg trilateralnog Sporazuma koji regulišu način na koji se Sporazum može mijenjati (važeći trilateralni Sporazum definiše u dijelu 3, pasus 2: «*Pristupanjem Crne Gore EU i izmjenama zakonodavstva Crne Gore može doći do promjena odgovornosti i nadležnosti sporazumnih strana.*»

Predlog zaključka vezano za predlog novog Sporazuma i nadležnosti:

1. Shodno zakonskim i podzakonskim aktima, kojima se uređuju poslovi zvanične statistike, mišljenje Zavoda za statistiku jeste da je nadležnost u pogledu statistike državnih finansija i EDP procedure jasna i pripada Ministarstvu finansija;
2. Imajući u vidu da se nadležnosti zvaničnih proizvođača utvrđuju Zakonom o zvaničnoj statistici i Programom kao podzakonskim aktom, jasno je da predlog Sporazuma Ministarstva finansija koji je dostavljen Zavodu za statistiku u cilju transfera nadležnosti sa jednog na drugog zvaničnog proizvođača, suprotan zakonskim i podzakonskim aktima, kojima se uređuju poslovi zvanične statistike. Nadležnosti proizvođača statistike, uključujući i Ministarstvo finansija mogu se mijenjati samo izmjenom zakonskih i podzakonskih akata uz poštovanje principa kojima se regulišu proizvodnja zvanične statistike, a ne izmjenama važećih Sporazuma, kao što je predlog Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija;
3. Predlog za izmjenu važećeg Sporazuma, ne samo da je suprotan važećim zakonskim i podzakonskim aktima, kojima se uređuju poslovi zvanične statistike već je u koliziji i sa važećim trilateralnim Sporazumom u kome je definisano da se nadležnosti potpisnica mogu mijenjati «*Pristupanjem Crne Gore EU i izmjenama zakonodavstva Crne Gore može doći do promjena odgovornosti i nadležnosti sporazumnih strana - tačka 3, stav 2.*»

Takođe, Zavod za statistiku iskazuje čuđenje da se pet godina od usvajanja novog Zakona o statistici, gotovo četiri od Programa, tri godine od otvaranja Poglavlja 18: Statistika, sada otvara pitanje nadležnosti za proizvodnju statistike državnih finansija i EDP procedure. U izradi svih pomenutih dokumenta učestvovalo je Ministarstvo finansija dvostruko, prvi put kao jedan od zvaničnih proizvođača, a drugi put kao resorno ministarstvo koje vrši nadzor nad zakonitošću i cjelishodnošću rada Zavoda za statistiku kao samostalnog organa državne uprave, što znači da u ime Zavoda za statistiku predlaže akta na usvajanje Vladi.

II Organizacioni model u primjeni ESA 2010 u oblasti javnih finansija i EDP izvještavanje u Ministarstvu finansija

2.1 Organizacioni model za primjenu ESA 2010 u javnim finansijama i rezultati dosadašnjeg rada

Uvažavajući nadležnosti koje su definisane, Ministarstvo finansija odmah po otvaranju poglavlja 18: Statistika počinje raditi na stvaranju uslova za primjenu ESA 2010 metodologije u javnim finansijama na sledeći način:

1. Ministarstvo finansija je osnivala radni tim koji radi na uvođenju "Strategije za implementaciju ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija" 21.01.2015 rješenjem br. 01-6430/1 (prilog broj 6), a kojim koordinira Ministarstvo Finansija.
 - TIM: Iva Vuković, Predsjednica radnog tima - Ministarstvo finansija, članovi: 3 iz Ministarstva finansija, 1 iz Zavoda za statistiku i 2 iz Centralne banke;
 - MANDAT: radni tim uz podršku eksperta angažovanog od strane Ministarstva finansija, radi na svim pitanjima od značaja za implementaciju metodologije kako bi se postigao najveći mogući nivo kompatibilnosti podataka sa zahtjevima Eurostat-a;
 - OBAVEZA: Rješenjem zadužuje radni tim da informiše Vladu o rezultatima implementacije ESA 2010 metodologije po završetku svake faze iz akcionog plana, a po potrebi i češće;

2. Vlada na predlog Ministarstva finansija usvaja Strategiju za implementaciju ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija (mart 2015);⁴

Preko IPA 2013 nacionalnog projekta koji je bio namjenjen razvoju zvanične statistike, Ministarstvu finansija je bila obezbijedena ekspertska podrška u periodu 2015 - sredina 2017. godina, preko koje su postignuti određeni rezultati koje je dalje potrebno razvijati za duži vremenski period i sa tako dobijenim podacima raditi simulaciju obračuna shodno ESA 2010. Do sada je Ministarstvo finansija uradilo simulaciju za 2015. godinu, po kojoj ne dolazi do značajnog odstupanja u podacima duga opšte države u odnosu na BDP, kao i deficita.

Na zahtjev EK potpisuje se trilateralni sporazum između Zavoda za statistiku, Centralne banke i Ministarstva finansija u oblasti statistike nacionalnih računa sektora opšte države i sa njom povezanih statistika (06.05.2016. godine), gdje se detaljnije razrađuju poslovi proizvođača shodno Zakonu, Programu i ostalim relevantnim dokumentima kojima se regulišu poslovi zvanične statistike. Sporazumom je definisano između ostalog da će statistiku javnog duga i deficita danom ulaska u EU preuzeti Zavod za statistiku (EDP), a do tada da će je raditi Ministarstvo finansija. Pomenutim sporazumom formiran je i Odbor za implementaciju Sporazuma i ostalim aktivnostima u vezi sa ESA 2010, koji ujedno razmatra zaključke radnih tijela koji se osnivaju u cilju implementacije ESA 2010 metodologije:

1. Radna grupa Poglavlja 18: Statistika (koordinira Zavod za statistiku)
2. Radnom grupom za implementaciju ESA 2010 u oblasti javnih finansija (koordinira Ministarstvo Finansija)
3. I drugim radnim tijelima koje imaju za cilj ESA 2010 u pojedinim računima sistema ili pojedinim sektorima

Članovi Odbora su iz redova visoko-rukovodećeg kadra Zavoda za statistiku, Ministarstva finansija i Centralne banke Crne Gore.

Odbor se do sada bavio uglavnom pitanjima sektorizacije institucionalnih jedinica, izgradnjom registra institucionalnih jedinica po institucionalnim sektorima, pripremom priloga sporazuma, kao i praćenjem realizacije definisanih zadataka iz nadležnosti tri proizvođača koji se odnose na ESA 2010, a sve u cilju ispunjenja završnih mjerila Poglavlja 18: Statistika.

⁴ Komentari Zavoda za statistiku na Strategiju nijesu usvojeni, o čemu smo obavješteni od strane Ministarstva finansija 26.marta 2017.. Objašnjenje Ministarstva Finansija jeste bilo da komentari jesu konstruktivni, ali da nijesu usvojeni.

Odbor se saziva kvartalno i to prvog radnog dana pri isteku tekućeg kvartala. U slučaju potrebe, sjednice Odbora mogu se sazvati i na inicijativu člana Odbora, do sada je održano 6 sjednica. Na Odbor koji je održan 17. novembra 2017. godine nije se pojavilo Ministarstvo Finansija niti poslalo obrazloženje.⁵

2.2 Priprema izvještaja o prekomjernosti javnog duga i deficita (EDP) – Ministarstvo finansija

Stav EK bio je da Crna Gora po dostavljanju pregovaračke pozicije za Poglavlje 18: Statistika, odmah otpočne slanje EDP izvještaja Eurostat-u shodno raspoloživim podacima i da postepeno, usklađujući inpute poboljšava popunjenost EDP tabela, kako u pogledu kvaliteta, tako i kvantiteta traženih podataka.

Shodno kalendaru Eurostat-a sve zemlje članice EU su u obavezi dostaviti EDP tabele (izvještaj o prekomjernosti duga i deficita) shodno Regulativi (EZ) 479/2009 i pratećim dopunama (Regulativa (EZ) 679/2010 i Uredbu (EU) 220/2014) dva puta godišnje:

- Do 1. aprila - prva notifikacija-aprilsko izvještavanje, i
- Do 1. oktobra - druga notifikacija-oktobarsko izvještavanje.

Za zemlje kandidate za članstvo u EU, Eurostat je definisao sledeće datume:

- Do 28. aprila - prva notifikacija-aprilsko izvještavanje, i
- Do 31. oktobra - druga notifikacija-oktobarsko izvještavanje.

Imajući u vidu da shodno Zakonu o zvaničnoj statistici Zavod za statistiku koordinira statističkim sistemom Crne Gore i da u ime svih proizvođača statistike (Ministarstva finansija, Centralne Banke Crne Gore, Instituta za javno zdravlje i dr) podatke šalje Eurostat-u i u slučaju EDP izvještavanja postavljena je sledeća procedura:

1. Ministarstvo finansija priprema EDP izvještaj najkasnije do 28. aprila i 31. oktobra;
2. Zavod za statistiku kada dobije zvaničan mejl od Eurostat-a sa setom EDP tabela i Upitnika na popunjavanje, iste prosljedji Ministarstvu Finansija uz naznaku krajnjeg definisanog roka za njihovo popunjavanje i vraćanje Zavodu za statistiku, kako bi se iste prosljedile Eurostat-u. U istom mejlu obraćajući se Ministarstvu Finansija navodimo da se popunjene EDP tabele narežu na CD i uz zvanični dopis dostave Zavodu za statistiku u cilju poštovanja pravila zaštite i povjerljivosti podataka. Sve navedeno je i element važećeg trilateralnog Sporazuma (paragraf 3.2.6);
3. Zavod za statistiku zvaničnim dopisom (na insistiranje Ministarstva Finansija), a neposredno prije definisanog roka za slanje podataka (28. april donosno 30. oktobar – primjer dopisa u prilogu broj 10) obraća se Ministarstvu finansija (n/r ministru finansija) da dostavi EDP tabele Zavodu na CD-u i zvaničnim putem;
4. Ministarstvo finansija dostavlja EDP na CD-u sa kojeg Zavod za statistiku dalje šalje Eurostat-u;
5. Nakon određenog perioda Eurostat dostavlja pitanja na koje MF priprema odgovore vezano za dostavljene tabele.

⁵ Predhodno poslat poziv za redovno održavanje sjednice Odbora za 13. oktobar 2017. godine u 13h, a koji nije održan na insistiranje Ministarstva Finansija: redovni član Odbora MF gdja Iva Vuković odgovorila je: *Usljed povećanog obima posla i rada na realizaciji programskih zadataka Ministarstva, kao i pripremi Programa ekonomskih reformi 2018-2020 nijesmo u mogućnosti da se pripremimo za učešće na Odboru koji je planiran za sutra. Stoga predlažem da se sastanak Odbora odloži i po mogućnosti zakaže za prvu sedmicu novembra.*

Prva misija Eurostata-a povodom prvog EDP izvještavanja sa radnom grupom održana je u periodu 03-05. marta 2015. godine kada je Ministarstvo finansija dobilo komentare za dalje unapređenje prvog EDP izvještaja koje je Ministarstvo finansija pripremlilo za oktobar 2014. godine.

Do sada je Ministarstvo poslalo šest EDP izvještaja shodno nacionalnoj metodologiji: oktobar 2014, april i oktobar 2015, april i oktobar 2016, april 2017. godine dok EDP izvještaj za oktobar 2017. godine Ministarstvo finansija nije poslalo Zavodu za statistiku, a time ni Eurostat-u.

Ministarstvo finansija iako upoznato sa obavezom i rokovima kada se dostavljaju EDP tabele (do sada su šest puta dostavljene Eurostat-u), nije najavio kašnjenje niti je poslao obrazloženje zbog kojeg odustaje od slanja EDP tabela.

Kao objašnjenje (na sastanku koji je održan kod ministra finansija 23.11.2017.) direktorica Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija g-dja Iva Vuković navodi da nijesu poslali EDP tabele za oktobar 2017. godine, zbog toga što im Zavod za statistiku nije poslao dopis za njihovo dostavljanje, inače bi ih poslali i tvrdi da su EDP tabele spremne za slanje.

Mišljenje (dokaz) Zavoda za statistiku jeste da g-dja Iva Vuković ne iznosi istinite informacije, jer je:

1. Zavod za statistiku poslao dopis Ministarstvu finansija 30.10.2017. godine br.04-3289 (prilog broj 10), da se pošalju EDP tabele, a koji je kao kopija/dokaz dostavljen g-dji Ivi Vuković 24.11.2017. godine;
2. Do danas (01.12.2017) nijesu dostavljene EDP tabele, bez obzira na dokaze koje je Zavod za statistiku poslao da je dopis primljen od strane Ministarstva finansija. Pitanje je zašto nije do sada završena obaveza, ako su kako g-dja Vuković tvrdi tabele završene i dopis poslat, kao i da li je bilo potrebno da Zavod za statistiku opominje Ministarstvo da ispuni svoje obaveze koje su opšte poznate 28. aprila i 31. oktobra?!

2.3 Mišljenje Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija u pogledu postojećeg organizacionog modela – transfer na Direktorat za trezor Ministarstva finansija ili Zavod za statistiku

Mišljenje:

- ESA 2010 u javnim finansijama i sa njom povezanu statistiku treba transferisati u Direktorat za trezor Ministarstva finansija ili
- ESA 2010 u javnim finansijama i sa njom povezanu statistiku treba transferisati u Zavod za statistiku, jer to zahtjeva EU, to rade sve zemlje EU (Ministarstvo treba da ima samo savjetodavnu ulogu u tom procesu);
- Iskazuju zabrinutost da Zavod za statistiku neće imati kapacitete danom ulaska da se bavi statistikom javnog duga, pa stoga odmah treba transferisati tu statistiku u Zavod za statistiku kako bi se do ulaska stvorili kapaciteti;

2.4 Mišljenje Zavoda za statistiku u pogledu postojećeg organizacionog modela za implementaciju ESA 2010 – zadržavanje u Ministarstvu do dana ulaska u EU

1. Trilateralni Sporazum između Zavoda za statistiku, Ministarstva finansija i Centralne banke Crne Gore treba zadržati shodno nadležnostima koje su definisane zakonskim i podzakonskim aktima kojima se regulišu aktivnosti zvanične statistike (proširiti ga prilogom koji detaljnije specificira obaveze ova tri proizvođača u pogledu implementacije ESA metodologije u javnim finansijama. Prilogom sporazuma razrađuje se detaljnija podjela odgovornosti i obaveza saradnje u primjeni pojedinačnih pravnih akata Evropske Unije). Prijedlog Priloga je u nacrtu postavljen i završen od strane Centralne banke i Zavoda za statistiku, dok se čeka mišljenje Ministarstva finansija. Definisanjem priloga pokazujemo spremnost prema EK da se pitanjima ESA 2010 u javnim finansijama želimo baviti detaljnije, a samo definisanje priloga sporazuma označio bi se kao značajan napredak u implementaciji ESA 2010 u oblasti javnih finansija;
2. Zavod za statistiku zapošljava 105 zaposlenih od 200 sistematizacijom predviđenih radnih mjesta. Direktor za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija ne iskazuje strah za sadašnji proces proizvodnje statistike sa kapacitetima koji nijesu dovoljni, već zamjera Zavodu za statistiku kada govori o evidentnom nedostatku kapaciteta da ispunjava postojeće obaveze, a da ne govorimo o novim obavezama sa postojećim kapacitetima. Direktor iskazuje strah da li će Zavod za statistiku imati kapaciteta danom ulaska u EU?!
3. Direktor za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija, ne bi trebalo više da osporava nadležnosti i treba da se posvećenije kroz Radnu grupu kojom koordinira direktor direktorara za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija, (grupa broji 16 članova) sukcesivno priprema inpute vodeći računa o planiranoj dinamici usaglašavanja (EK ne očekuje od Crne Gore da u ovoj fazi ima potpuno usklađene tabele sa ESA 2010, ali očekuje da se sukcesivno ukladjemo shodno našem internom planu i da ih o tome informišemo). Takođe, smatramo da Direktor za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija svjesno izbjegava odgovornost pogrešno interpretirajući propise koje usvaja Vlada Crne Gore (očigledni primjeri su: tumačenje nadležnosti i EDP za okobar 2017. godine);
4. Jačati kapacitete u Ministarstvu finansija i Zavoda za statistiku (danom ulaska u EU što je planom definisano i kao dan prelaska EDP tabela u Zavod za statistiku, ne prestaje obaveza Ministarstva finansija da se bavi pitanjem EDP tabela, te stoga važno je graditi administrativne kapacitete u Ministarstvu finansija koji će razumjeti ESA 2010 metodologiju u javnim finansijama i na taj način će Ministarstvo Finansija biti spremno da reaguje ex-ante prilikom definisanje ugovora o privatizaciji, privatno-javnim partnerstvima, o koncesijama, o državnoj pomoći, garancijama itd. i utvrdi efekat istih na nivo javnog duga i deficita. Bez tih znanja, kao i bez znanja da se pripreme inputi koje će Ministarstvo finansija po ulasku u EU dostavljati Zavodu za statistiku povećavamo rizik da se u Ministarstvu finansija ne grade održivi kapaciteti za upravljenje javnim dugom, čime se i povećava mogućnost greške u kompilaciji inputa za koje je odgovorno Ministarstvo finansija (prilog 11): slučaj Austrije koja mora da plati kaznu EU od 26,3 mil. eura zbog toga što inputi koje su trebali da obezbijede državni organi nijesu bili tačni).

Predlog zaključka u pogledu organizacionog modela za implementaciju ESA 2010

- **Zadržati postojeći model organizacije i osnovati posebnu jedinicu u Ministarstvu Finansija koja će se baviti upravljenjem javnog duga i statističkim izvještavanjem o javnom dugu, kako bi prioritet u procesu usaglašavanja bio na inputima prema ESA 2010;**
- **Jačati kapacitete u Ministarstvu finansija i Zavodu za statistiku, kako bi imali održive kapacitete da upravljaju javnim dugom i da statistički izvještavaju o javnom dugu;**

III Predlozi za transfer nadležnosti sa Ministarstva finansija na Zavod za statistiku (inicijative, sastanci, dopisi)

3.1 Zahjevi/inicijative Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija da se statistika državnih finansija i EDP transferiše u Zavod za statistiku, počinju od sredine 2016. godine sledećim redom:

1. Na inicijativu direktorice Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj g-dje Ive Vuković, na konstitutativnoj sjednici Odbora za koordinaciju implementacije trilateralnog Sporazuma održanog 15.06.2016. godine, otvoreno je pitanje nadležnosti za proizvodnju statistike javnih finansija. Mišljenje g-dje Ive Vuković bilo je da nadležnost ne treba da pripada Direktoratu za ekonomsku politiku i razvoju, već Direktoratu za trezor i da ona nije bila upoznata sa izradom trilateralnog Sporazuma, o čemu će razgovarati sa aktuelnim ministrom finansija. Zaključak koji je iznijela direktorica Zavoda za statistiku g-dja Radojević jeste da treba da poštujemo važeća zakonska rješenja, kao i važeći Sporazum koji je potpisan od strane ministra finansija, direktorice Zavoda za statistiku i guvernera Centralne banke. Sastanku su prisustvovali: Gordana Radojević direktorica Zavoda za statistiku, Iva Vuković direktorica Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija, Boris Kilibarda direktor direkcije za platni bilans i realni sektor u Centralnoj Banci Crne Gore, Marijana Mitrović direktorica Sektora za istraživanje i statistiku u Centralnoj banci Crne Gore, Branka Šušić Radovanović pomoćnik direktora Zavoda za statistiku za nacionalne račune, Aleksandra Nikčević direktorica Direkcije za monetarnu politiku i fiskalna istraživanja u Centralnoj Banci i Branko Krvavac službenik Ministarstva Finansija.
2. Inicijativa je podnijeta tokom prelazne Vlade (sastanak direktorice Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj i ministra finansija g-dina Raška Konjevića) sa ciljem da se statistika državnih finansija prebaci u Sektor trezora ili u Zavod za statistiku. Zaključak je bio da se umjesto toga, radna grupa koju je osnovao prethodni ministar početkom 2015. godine proširi sa 7 na 16 članova (odnosno da se poveća broj članova iz državnog trezora i Zavoda za statistiku). Radna grupa je proširena 18.10.2016 rješenjem br. 01-16176/1, kojom rukovodi Iva Vuković, Predsjednica radne grupe-Ministarstva finansija, a broji 16 članova, od čega 10 iz Ministarstva finansija, 3 iz Zavoda za statistiku i 3 iz Centralne banke (prilog 12);
3. Na inicijativu direktorice Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj g-dje Ive Vuković kroz Odbor za implementaciju Sporazuma koji je održan 31.05.2017. godine otvoreno je pitanje nadležnosti za proizvodnju statistike javnih finansija, kada su na predlog g-dje Vuković na sastanak bili pozvani direktorica Zavoda za statistiku Gordana Radojević i direktor Direktorata državnog trezora Dragan Darmanović. Zaključak direktorkice Radojević bio je da se pridržavamo trenutnih nadležnosti koje su definisane kako Zakonom o statistici, tako i drugim aktima. Sastanku su prisustvovali:

Gordana Radojević direktorica Zavoda za statistiku, Iva Vuković direktorica Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija, Dragan Darmanović direktor Direktorata za trezor, Marijana Mitrović Direktorica Sektora za istraživanje i statistiku u Centralnoj banci Crne Gore, Branka Šušić Radovanović pomoćnik direktora Zavoda za statistiku za nacionalne račune, Aleksandra Nikčević direktorica Direkcije za monetarnu politiku i fiskalna istraživanja u Centralnoj Banci, Irena Karadžić službenica MONSTAT-a, Branko Krvavac službenik Ministarstva Finansija i Jelena Marković sekretar Odbora.

4. Inicijativa podnijeta ministru finansija g-din Darku Radunoviću (održan sastanak 29. maja 2017. godine. Sastanku prisustvovali: ministar Darko Radunović, direktorica direktorata Ministarstva finansija za ekonomsku politiku i razvoj Iva Vuković, direktorica Zavoda za statistiku Gordana Radojević, pomoćnik direktorice Zavoda za statistiku za nacionalne račune Branka Šušić Radovanović). Predlog Ministarstva finansija bio je da u što kraćem roku (najdalje do sredine 2019. godine), statistika javnih finansija treba preći u Zavod za statistiku. Kao razlog za transfer nadležnosti, Ministarstvo finansija navodi nedostatak kapaciteta za dalji razvoj statistike, kao i preporuku EU eksperta da statistiku državnih finansija, javnog duga i deficita treba držati u okvirima nacionalnog statističkog instituta. Zavod za statistiku iznio je mišljenje da statistiku javnih finansija treba zadržati u nadležnosti Ministarstva finansija do pristupanja Crne Gore u EU, kako je definisano Zakonom i zajedničkom pregovaračkom pozicijom Poglavlja 18: Statistika. Shodno zaključku sastanka Zavod za statistiku je preuzeo obavezu da napravi analizu pretpostavki koje treba ispuniti da bi se transfer za pomenutu statistiku izvršio sa Ministarstva finansija na Zavod za statistiku.
5. Analiza Zavoda za statistiku o preduslovima koje Ministarstvo finansija treba da ispuni prije izmjene Sporazuma i transfera nadležnosti na Zavod za statistiku. Kroz analizu Zavod za statistiku ukazuje da ministarstvo finansija prvo treba da ispuni: (1) metodološke pretpostavke (usklađi inpute) po rokovima koje samo definiše, (2) izmjeni zakonske i druge institucionane pretpostavke i na kraju po tačkom (3) izmjeni trilateralni sporazum Ministarstva finansija, Centralne banke Crne Gore i Zavoda za statistiku. Analiza dostavljena Ministarstvu finansija dopisom broj 01-1969 od 13.06.2017 (prilog broj 9). Na pomenutu analizu Zavod do sada nije dobio odgovor niti komentar.
6. Inicijativa da se statistika iz Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj prebaci u Direktorat za trezor ili Zavod za statistiku (održan sastanak 20. juna 2017. godine. Sastanku prisustvovali: ministar Darko Radunović, direktor direktorata Ministarstva finansija za trezor Dragan Darmanović i direktorica Zavoda za statistiku Gordana Radojević). Zaključak sastanka bio je da statistika javnog duga i deficita treba biti zadržana u Ministarstvu finansija i da će se interno dogovoriti u kom direktoratu Ministarstva treba proizvoditi statistiku državnih finansija i EDP tabele;
7. Sastanak sa ministrom Andrijom Pejovićem (sastanak održan 04.10.2017. godine, kada se pored teme zbog kojeg je organizovan sastanak: Popis stanovništva 2021, otvorila i tema ESA 2010 i transfer nadležnosti statistike javnog duga i deficita u Zavod za statistiku. Zaključeno je da tek nakon rješavanja prostornih i administrativnih pitanja Zavod za statistiku može razmišljati da cjelokupnu implementaciju ESA 2010 standarda preuzme, uz konstataciju da je neophodno odložiti primjenu pomenute metodologije u oblasti javnih finansija za godinu dana, odnosno do sredine 2019. Sastanku prisustvovali: ministar EU poslova Pejović, ministar finansija Radunović, direktorica Zavoda za statistiku Gordana Radojević i savjetnica viceguvernera za finansijsku stabilnost Centralne banke Crne Gore Milica Kilibarda);

8. Zahtjev za izmjenu "Sporazuma o saradnji u oblasti statistike nacionalnih računa sektora opšte države i sa njom povezanih statistika" zaveden u pisarnici Zavoda za statistiku po rednim brojem 01/3400 09.11.2017 (dopis i predlog novog sporazuma dostavljen u prilogu broj 8);
9. Odgovor Zavoda za statistiku, dopis broj 01-3400/2 od 13.11.2017. godine na predlog Sporazuma dostavljen je Ministarstvu (prilog broj 13). Ovim odgovorom Zavod za statistiku insistira da se prije izmjene sporazuma traži mišljenje Vlade Crne Gore, kako o planu transfera nadležnosti i efektima primjene ESA 2010 metodologije, tako i o pretpostavkama koje se trebaju ispuniti za bi Zavod za statistiku mogao preuzeti nadležnosti. Na pomenuti dopis Zavod za statistiku nije dobio odgovor/komentar Ministarstva finansija;
10. Nenajavljeno uključivanje službenika Branka Krvavca službenika Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija na Pododboru za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku koji je održan 21.11.2017. godine, na tačku dnevnog reda koja se odnosila na statistiku. Kada je delegacija Zavoda za statistiku informisala Pododbor o postignutom napretku za oblast statistike, gospodin Krvavac javio se za riječ i obavjestio je članove Pododbora da je u toku izmjena Sporazuma o saradnji po kojem će se izvršiti transfer nadležnosti za proizvodnju statistike javnog duga i deficita iz Ministarstva Finansija na Zavod za statistiku, a bez prethodne konsultacije sa Zavodom za statistiku i zanemarujući sve zaključke, analize i dopise koje je Zavod za statistiku dostavio Ministarstvu finansija u period od 13.06 – 13.11 kojim ukazuje da se bez saglasnosti Vlade i ispunjenje metodoloških, zakonskih i drugih institucionalnih pretpostavki ne može mijenjati Sporazum o saradnji. Mišljenje predstavnika Eurostat-a koje je iznijeto na Pododboru bilo je da nije moguće nadležnost prenijeti na Zavod za statistiku, a da prethodno nijesu ispunjeni preduslovi, na prvom mjestu povećanje broja zaposlenih.
11. Sastanak na inicijativu državnog sekretara Nine Vujošević (sastanak održan 23.11.2017. godine. Sastanku prisustvovali: ministar Radunović, državna sekretarka Nina Vujošević, Gordana Radojević direktorica Zavoda za statistiku i Iva Vuković direktorica Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija). Zaključak sastanka bio je da se analizira povezanost ESA 2010 javnih finansija sa ostalim poglavljima i dokumentima i definiše optimalno rješenje uzimajući sve okolnosti.
12. Sastanak na inicijativu direktorice Radojević održan je 01.12.2017 (Sastanku prisustvovali: ministar Radunović, državna sekretarka Nina Vujošević, Gordana Radojević direktorica Zavoda za statistiku, Iva Vuković direktorica Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija, Dragan Darmanović direktor Direktorata za trezor i Branka Šušić Radovanović pomoćnik direktora Zavoda za statistiku za nacionalne račune (BDP). Na ovom sastanku, direktorica Radojević iznijela je da nakon detaljnog izučavanja dokumentacije na koju se na prethodnom sastanku pozivala g-da Iva Vuković (akcioni plan 17, zahtjev glavnog pregovarača, program reformi javnih finansija i pasoš indikatori), kao i pregledom mail arhive Zavoda za statistiku od 2014. godine do danas, dolazi do zaključka da Direktorat za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija na čelu sa direktorkom Ivom Vuković, iznosi netačne i nepotpune informacije, i time navodi cijeli tim na donošenje pogrešnih zaključaka. Na samom početku, naglasila je da nadležnost proizvođača ne određuju pojedinci u sistemu, već Vlada Crne Gore kroz Zakon o zvaničnoj statistici i ostale podzakonske akte. Detaljno je objasnila proces kako je definisana nadležnost Ministarstva finansija za proizvodnju statistike javnih finansija (zakon, program, pregovaračke pozicije i na kraju važeći trilateralni sporazum je usvojen). Takođe,

pomenula je da je ovo osmi sastanak koji se održava na ovu temu, a na inicijativu Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija i da je svaki rezultirao zadržavanjem statistike u okviru Ministarstva finansija i da njeno prebacivanje je primarno uslovljeno jačanjem kapaciteta Zavoda za statistiku. Imajući u vidu sve navedeno, smatra da nije profesionalno da joj se dostavi na potpis novi Sporazum o transferu nadležnosti za statistiku javnog duga i deficita na Zavod za statistiku, a da prethodno nije informisana, niti konsultovana i smatra da je predlog tog Sporazuma suprotan zakonskim i podzakonskim aktima kojima se regulišu aktivnosti zvanične statistike. Neuvažavanje zakonskih i podzakonskih akata koji regulišu oblast zvanične statistike, kao i svih prethodnih zaključaka i dopisa koje je Zavod za statistiku dostavljao Ministarstvu finansija odnosno Direktoratu za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija kada je u pitanju transfer nadležnosti, smatra vrlo neodgovornim i neprofesionalnim odnosom prema Zavodu za statistiku, tim prije što mu nije dostavljen predlog Sporazuma na komentare prije potpisivanja od strane ministra finansija. Na kraju naglasila je da nije prvi put da se doživi ova vrsta neprofesionalnog odnosa od strane Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija, ali se zbog ograničenog vremena zadržala samo na problematiku statistike javnog duga i deficita. Posle izlaganja direktorica Radojević, ministar je rekao da ukoliko bude tačno da je potpisao dokument koji nije u skladu sa zakonom neko mora da snosi odgovornost. Zaključak sastanka jeste da Zavod za statistiku dostavi pisano izjašnjenje o cijelom procesu i elementima u odnosu na koje smatra da je dostavljeni Sporazum suprotan zakonu. Izjašnjenje treba da sadrži komparativnu analizu po zemljama o podjeli nadležnosti statistike državnih finansija u ostalim zemljama.

3.2 Mišljenja Zavoda za statistiku povodom inicijativa za transfer nadležnosti

Zavod za statistiku navodi sledeće:

- Da je svjestan obaveze da treba da preuzme statistiku javnih finansija prema ESA 2010 najkasnije danom ulaska Crne Gore u EU i nema ništa protiv toga, ali ima protiv načina na koji to predlaže Ministarstvo finansija – potpisivanjem Sporazuma na koji Zavod za statistiku nije imao pravo komentara i da se transfer nadležnosti na Zavod za statistiku završi praktično za jedan dan bez prethodno stvorenih elementarnih uslova. Kada se stvore zakonski i drugi uslovi, Zavod za statistiku će preuzeti obavezu EDP izvještavanja;
- Shodno ograničenim kapacitetima i postavljenim prioritetima Zavod za statistiku naporno radi na usaglašavanju statistike iz svoje nadležnosti sa ESA 2010 metodologijom za druge oblasti (nefinansijski sektor, finansijski sektor: nefinansijske račune finansijskog sektora, Fisim..., sektor neprofitnih institucija u službi domaćinstva, sektor domaćinstava), godišnje i kvartalno, a što čini gotovo 70% ukupnog standarda ESA 2010 i godišnje ostvaruje značajne napretke, po ocjeni EK odnosno Eurostat-a. Stoga, smatra da bi nagli prelazak ESA 2010 u javnim finansijama samo otežalo rad Zavodu za statistiku i dovelo do usporavljanja realizacije već definisanih obaveza
- Postupke Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija doživljava kao krajnje nepoštovanje rada Zavoda za statistiku kao samostalnog organa državne uprave, na šta ukazuje niz napravljenih nepravilnosti i namjera da se jedan od najvažnijih statističkih i državnih poslova delegira Zavodu za statistiku praktično u roku od jednog dana, i to bez prethodnog prava Zavoda za statistiku da pogleda novi predlog Sporazuma, zanemarujući kako zaključke sa održanih sastanaka i svih kako

Vladinih dokumenta, tako i onih koje je Zavod za statistiku u pisanoj formi dostavljao Ministarstvu finansija.

U koliko bi prihvatili predlog Ministarstva finansija koji je dostavljen 08.11.2017. da GFS i EDP odmah prenesu u Zavod za statistiku koji u svojoj 100 godišnjoj istoriji nikada nije imao iskustva sa kompilacijom fiskalne statistike došlo bi do:

- neispunjenja svih obaveza koje smo preuzeli prema MMF i koje je preuzelo Ministarstvo Finansija kroz članstvo statističkog sistema u e-GDDS sistem objavljivanja podatka MMF-a;
- nerazvijanja kapaciteta u Ministarstvu finansija, koji će biti potrebni i kada Ministarstvo Finansija ne bude proizvođač statistike, jer će obezbjeđivati podatke odnosno inpute Zavodu za statistiku shodno ESA 2010, što za posljedicu može imati loš kvalitet podataka (posljednja istraga pokrenuta je u Austriji, zbog čega je EK donijela predlog Odluke Savjetu da Austrija plati novčanu kaznu od 29,8 miliona eura zbog pogrešno prikazivanja nekih podataka o državnom dugu);
- *Zavod za statistiku ne bi mogao* da izvrši obaveze koje je preuzeo iz svoje nadležnosti po pitanju ESA 2010 metodologije.

Predlog zaključaka u pogledu transfera nadležnosti:

- Zadržati status proizvođača zvanične statistike Ministarstvu finansija
- Transfer nadležnosti na Zavod za statistiku izvršiti, kada Ministarstvo ispuni sledeće predušlove: 1. Metodološki uskladi inpute i izvrši prvi proračun agregata u javnim finansijama prema ESA 2010; 2. Obezbjedi i resurse za proizvodnju statistike javnih finansija u Zavodu za statistiku; 3. Promjeni Zakon o zvaničnoj statistici, a najkasnije do ulaska Crne Gore u EU;
- Statistiku javnih finansija GFS prema MMF treba zadržati u Ministarstvu Finansija i nakon ulaska Crne Gore u EU (praksa gotovo svih zemalja Evrope)

IV KOMPARATIVNA ISKUSTVA ZA STATISTIKU DRŽAVNIH FINANSIJA

4.1 Mišljenje ministarstva finansija o komparativnim iskustvima

U svim zemljama Evrope statistiku javnih finansija i sa njom povezanih statistika rade nacionalni statistički zavodi.

4.2 Mišljenje Zavoda za statistiku o komparativnim iskustvima

- statistiku državnih finansija prema međunarodnom standardu MMF-a ili GFS statistiku u gotovo svim zemljama Evrope radi Ministarstvo finansija;
- izvještavanje o prekomjernosti duga i deficita u svim zemljama članicama EU rade nacionalni Zavodi za statistiku danom ulaska u EU. Imajući u vidu iskustvo Hrvatske, to je značilo da je do ulaska u EU EDP izvještavanje radilo Ministarstvo finansija, a nakon toga Zavod za statistiku. U krajnjem, interna je stvar države do ulaska u EU kako će organizovati poslove zvanične statistike.

4.3 Statistika državnih finansija (GFS) prema MMF-u

4.3.1 Obaveza izvještavanja Crne Gore prema MMF-u – statistika državnih finansija (GFS)

Imajuću u vidu da je Crna Gora postala 185. članica Međunarodnog monetarnog fonda 18. januara 2007. godine, bila je u obavezi da pristupi statističkom sistemu MMF-a.

Crna Gora je 05. decembra 2011. god pristupila Opštem sistemu za diseminaciju podataka (eng. General Data Dissemination System, GDDS) u okviru Međunarodnog monetarnog fonda (MMF). U saradnji sa nadležnim institucijama (Zavod za statistiku, Ministarstvo finansija i Centralna banka), Crna Gora je uspostavila unaprijedeni sistem za diseminaciju opštih podataka, tzv. e-GDDS. Početkom septembra 2017. godine, podaci Crne Gore vidljivi su na stranicama e-GDDS sistema, koji je zamijenio GDDS. (<http://dsbb.imf.org/Pages/GDDS/CtyCtgList.aspx?ctycode=MNE>)

4.3.2 Nadležnost institucija za domenske statistike prema MMF-u

- Statistika realnog sektor (nacionalni računi, cijene, proizvodnja, tržište rada) – Zavod za statistiku
- Statistika fiskalnog sektora – Ministarstvo finansija
 - General government operations - MF
 - Central government operations - MF
 - Central government gross debt - MF
- Statistika finansijskog sektora - Centralna banka Crne Gore
- spoljni sektor - Centralna banka Crne Gore i Zavod za statistiku Crne Gore
- socio-demografski podaci (broj stanovnika, zdravstvo, obrazovanje, siromaštvo) – Zavod za statistiku

4.3.3 Metodologija statistike državnih finansija prema MMF-u (GFSM 2014)

Trenutno važeća metodologija MMF-a jeste GFSM 2014 i ona je usaglašena sa drugim makroekonomskim statističkim priručnicima i vodičima, kao što je sveobuhvatni Sistem nacionalnih računa 2008 (SNA 2008 na kome počiva ESA 2010), i Priručnik o balansu plaćanja i međunarodnih investicija izdanje 6 (BPM6) i Statistika javnog duga: Vodič za kompajlere i korisnike.

Ministarstvo finansija navodi kroz statistički sistem MMF-a da fiskalnu statistiku, uključujući dug centralne države obračunava prema metodologiji MMF iz 1986 i da sukcesivno planira preći na metodologiji GFSM iz 2001.

4.3.4 Komparacija sa zemljama Evrope za statistiku državnih finansija

Uvažavajući komparativno iskustvo, na osnovu podataka sa sajta MMF-a može se zaključiti da:

- u gotovo svim zemljama Evrope statistiku državnih finansija radi Ministarstvo finansija shodno nekoj od verzija GFSM-a (1986, 2001 ili 2014);
- ukoliko Ministarstvo Finansija ima usklađenu statistiku državnih finansija sa GFSM 2014, gotovo svi preduslovi za izvještavanje prema ESA 2010 biće stvoreni. Trenutno u Crnoj Gori Ministarstvo Finansija primjenjuje verziju metodologije iz 1986. godine i planira da uvede verziju iz 2001. godine

 e-GDDS	Statistika fiskalnog sektora	link
--	-------------------------------------	----------------------

ili SDDS	General government operations	Central government operations	Central government gross debt	
zemlja	contact persons	contact persons	contact persons	
Montenegro	Ministry of Finance	Ministry of Finance	Ministry of Finance	http://dsbb.imf.org/Pages/GDDS/CtyCtgList.aspx?ctycode=MNE
Albania	Ministry of Finance	Ministry of Finance	Ministry of Finance	http://dsbb.imf.org/Pages/GDDS/CtyCtgList.aspx?ctycode=ALB
Bosnia and Herzegovina	Central Bank of Bosnia	Central Bank of Bosnia	nema	http://dsbb.imf.org/Pages/GDDS/CtyCtgList.aspx?ctycode=BIH
Kosovo	Ministry of Finance	nema	Ministry of Finance	http://dsbb.imf.org/Pages/GDDS/CtyCtgList.aspx?ctycode=UVK
Serbia	Ministry of Finance	Ministry of Finance	Treasury	http://dsbb.imf.org/Pages/GDDS/CtyCtgList.aspx?ctycode=SRB
Macedonia, FYR	Ministry of Finance	Ministry of Finance	Ministry of Finance	http://dsbb.imf.org/Pages/SDDS/CtyCtgList.aspx?ctycode=MKD
Belgium	National Bank of Belgium	National Bank of Belgium	National Bank of Belgium	http://dsbb.imf.org/Pages/SDDS/CtyCtgList.aspx?ctycode=BEL
Croatia	nema	nema	Croatian National Bank	http://dsbb.imf.org/Pages/SDDS/CtyCtgList.aspx?ctycode=HRV
Cyprus	STATISTICAL SERVICE OF CYPRUS (CYSTAT)	nema	nema	http://dsbb.imf.org/Pages/SDDS/CtyCtgList.aspx?ctycode=CYP
Estonia	Ministry of Finance	Ministry of Finance	Ministry of Finance	http://dsbb.imf.org/Pages/SDDS/CtyCtgList.aspx?ctycode=EST
Greece	HELLENIC STATISTICAL AUTHORITY (ELSTAT)	Ministry of Finance	Ministry of Finance	http://dsbb.imf.org/Pages/SDDS/DOAFBase.aspx?ctycode=GRC&catcode=GG000
Hungary	Ministry for National Economy	Ministry for National Economy	Government Debt Management Agency	http://dsbb.imf.org/Pages/SDDS/CtyCtgList.aspx?ctycode=HUN
Ireland	Central Budget Office, Budget, Taxation & Economic and Pensions Division	Central Budget Office, Budget, Taxation & Economic and Pensions Division	Central Bank and Financial Services Authority of Ireland	http://dsbb.imf.org/Pages/SDDS/CtyCtgList.aspx?ctycode=IRL
Luxembourg	STATEC, Institut national de la statistique et des études économiques	STATEC, Institut national de la statistique et des études économiques	STATEC, Institut national de la statistique et des études économiques	http://dsbb.imf.org/Pages/SDDS/CtyCtgList.aspx?ctycode=LUX
Slovenia	Ministry of Finance	Ministry of Finance	Ministry of Finance	http://dsbb.imf.org/Pages/SDDS/CtyCtgList.aspx?ctycode=SVN
Malta	National Statistics Office	National Statistics Office	Central Bank of Malta	http://dsbb.imf.org/Pages/SDDS/CtyCtgList.aspx?ctycode=MLT
Romania	Ministry of Public Finance	Ministry of Public Finance	Ministry of Public Finance	http://dsbb.imf.org/Pages/SDDS/CtyCtgList.aspx?ctycode=ROU
Turkey	Ministry of Development	Undersecretariat of Treasury	Undersecretariat of Treasury	http://dsbb.imf.org/Pages/SDDS/CtyCtgList.aspx?ctycode=TUR

SDDS→	Statistika fiskalnog sektora				link
	General Government Operations	General government gross debt	Central government operations	Central government debt	
zemlja	contact persons	contact persons	contact persons	contact persons	
Austria	STATISTIK AUSTRIA	STATISTIK AUSTRIA	Federal Ministry of Finance	Austrian Treasury	http://dsbb.imf.org/Pages/SDDS/CtyCtgList.aspx?ctycode=AUT
Bulgaria	National Statistical Institute (Revenue, Expenditure) and Bulgarian National Bank (Balance-Domestic and Foreign Financing)	Ministry of Finance	Ministry of Finance	Government Debt Directorate	http://dsbb.imf.org/Pages/SDDS/CtyCtgList.aspx?ctycode=BGR

Czech Republic	Czech Statistical Office, Ministry of Finance of the Czech Republic	Czech Statistical Office, Ministry of Finance of the Czech Republic	Ministry of Finance of the Czech Republic	Ministry of Finance of the Czech Republic	http://dsbb.imf.org/Pages/SDDS/CtyCtgList.aspx?ctycode=CZE
Denmark	Statistics Denmark	none	none	Danmarks Nationalbank	http://dsbb.imf.org/Pages/SDDS/CtyCtgList.aspx?ctycode=DNK
France	INSEE, Banque de France	INSEE, Banque de France	Direction du Budget	Agence France Trésor	http://dsbb.imf.org/Pages/SDDS/DQAFBase.aspx?ctycode=FRA&catcode=CG000
Germany	Federal Statistical Office	Deutsche Bundesbank	none - Federal Ministry of Finance	none - Federal Ministry of Finance	http://dsbb.imf.org/Pages/SDDS/CtyCtgList.aspx?ctycode=DEU
Italy	Bank of Italy	Bank of Italy	Ministry of Economy and Finance	Bank of Italy	http://dsbb.imf.org/Pages/SDDS/CtyCtgList.aspx?ctycode=ITA
Netherlands	Statistics Netherlands	nema kontakt (Statistics Netherlands)	Ministry of Finance	(Ministry of Finance)	http://dsbb.imf.org/Pages/SDDS/CtyCtgList.aspx?ctycode=NLD
Portugal	Statistics Portugal (INE)	Banco de Portugal	Ministry of Finance	Banco de Portugal	http://dsbb.imf.org/Pages/SDDS/CtyCtgList.aspx?ctycode=PRT
Spain	Ministry of Finance and Civil Service and Statistics	General Government and General Economic Statistics Unit	Ministry of Finance and Civil Service	General Government and General Economic Statistics Unit	http://dsbb.imf.org/Pages/SDDS/CtyCtgList.aspx?ctycode=ESP

4.4 Komparativna iskustva za izvještavanje o prekomjernosti javnog duga i deficita – EDP tabele

4.4.1 Obaveza izvještavanja EDP u članicama EU

Procedura pri prekomjernom deficitu je predviđena Ugovorom o Evropskoj uniji i kasnije je još detaljnije obrađena u Paktu o stabilnosti i rastu, a odnosi se na mjere koje Evropska unija preduzima prema državama članicama čije javne finansije nijesu u skladu s pravilima koja se odnose na veličinu deficita i duga opšte države. Ugovorom iz Maastrichta uspostavljena su dva glavna kriterijuma fiskalnog nadzora: učešće deficita opšte države zemlje članice ne smije biti veći od 3% BDP-a, a konsolidovani dug opšte države veći od 60% BDP-a.

U svim članicama EU izvještavanje o prekomjernosti javnog duga i deficita – EDP tabele rade nacionalni statistički instituti. Koraci su definisani na sledeći način:

1. Nacionalni instituti za statistiku u tijesnoj saradnji sa Ministarstvom finansija i centralnim bankama su u obavezi da proizvode statistiku duga i deficita i da EDP tabele dva puta godišnje dostavljaju Eurostat-u (april i oktobar);
2. Eurostat kontroliše kvalitet podatka u roku od tri nedelje. Od 2011. godine, Eurostat ima pravo detaljnog uvida u kvalitet statistike država članica u svrhe EDP-a. Može da obavi posjete na licu mjesta i provjeri državne račune na državnom i lokalnom nivou i tražiti objašnjenje elektronskim putem. U konačnom podatke za zemlju članicu objavljuje Eurostat i prilikom objavljivanja konačnih podataka ima pravo da iskaže rezervu na podatke, ispravi podatak koje mu dostavi Nacionalni statistički institut zemlje članice i pokrene istragu ukoliko posumnja u kvalitet podataka i finansijski kazni članicu u koliko se utvrdi loš kvalitet podataka (prilog 11).

3. EK na osnovu Eurostat-ovih podataka izrađuje izvještaj o prekoračenju referentnih vrijednosti za one države članice kod kojih je to slučaj i daje preporuke za otpočinjanje procedure pri prekomjernoj defecitu i dugu. Te se preporuke raspravljaju u relevantnim tijelima EU i na kraju ih usvaja Savjet ministara, koje osim odluke o započinjanju EDP-a daje i rokove u kojima države članice moraju smanjiti prekomjerni deficit i dug.
4. Države članice kod kojih je pokrenuta EDP procedura u obavezi su da donesu mjere za smanjenje deficita na prihvatljiv nivo. Evropska komisija prati jesu li mjere donešene i da li se sprovode na odgovarajući način. U slučaju da članice Eurozone ne ispoštuju preporuke fisklane konsolidacije EK može je kazniti u iznosu od 0,2% BDP-a.

4.4.2 Iskustvo Hrvatske u proizvodnji statistike javnog duga i deficita

U Hrvatskoj, statistika javnog duga i deficita, kao i izvještavanje o prekomjernosti javnog duga i deficita (EDP) do dana pristupanja EU bili su u nadležnosti Ministarstva finansija, a nakon toga u nadležnosti Zavoda za statistiku Hrvatske.

4.4.3 Mišljenje jednog od eksperta o raspodjeli nadležnosti

In practice, for the GFS statistics, including the transmission of data to IMF, the MoF is the responsible institution; for EDP is the statistical institute. But, is not possible to elaborate GFS and EDP without a very, very close cooperation between institutions. As one example, the government data included in GFS should refer to the same units (sector coverage) as in national accounts. The data from MoF, are in cash, and is the starting point for EDP and then you adjust for accrual. The EDP tables are not possible to be elaborated without the details information form MoF and CB. In our country, as example, the EDP tables are transmitted by the statistical institute, but the final version is provided by MoF. Is MoF who takes all the data from statistics and central bank and fulfil the tables.

So, I strongly recommended to build up a clear cooperation; means to decide for each item who provides the data, who does the synthesis and who is responsible to send the data to the international organizations and to the domestic users. Each country, based on the analysis of the current situation (capacity, possibility to obtain better information, etc) should decide the tasks and responsibilities.

Predlog zaključaka na osnovu komparativne analize:

1. **Da statistika državnih finansija prema MMF-u (GFS) ostane u nadležnosti Ministarstva finansija i nakon pristupanja Crne Gore u EU, kao što je slučaj u gotovo svim zemljama EU;**
2. **Do ulaska u EU izvještavanje o prekomjernosti duga i deficita zadržati u Ministarstvu finansija, a da Zavod za statistiku u tom periodu postepeno gradi kapacitete i ispunjava ostale obaveze za zatvaranje Poglavlja 18: Statistika u pogledu ESA 2010 i stvara uslove za zatvaranja Poglavlja. Nakon zatvaranja Poglavlja 18: Statistika, Zavod za statistiku oslobodio bi kapacitete da se u potpunosti posveti izgradnji znanja za EDP izvještavanje (u Hrvatskoj taj period je trajao 4 godine), čime bi pravno obavezu EDP izvještavanja preuzeo danom ulaska u EU.**

V Povezanost ESA u javnim finansijama sa ostalim poglavljima

Direktorat za ekonomsku politiku i razvoj Ministarstva finansija, mišljenja je da je primjena ESA 2010 u javnim finansijama definisana do 2018. godine sledećim dokumentima:

- akcionim planom Poglavljem 17: Ekonomska i monetarna unija (prilog broj 14)
- Programom reforme upravljanja javnim finansijama 2016 – 2020 odnosno kroz preged pasoš indikatora (prilog broj 15)

5.1 Poglavlje 18: Statistika

Ključno poglavlje za ESA metodologiju jeste Poglavlje 18: Statistika, gdje se ne definišu rokovi za ispunjenje obaveza, već se kroz dva završna mjerila pitanje ESA 2010 tretira na sledeći način:

Završna mjerila pregovaračke pozicije Poglavlja 18: Statistika:

U pogledu trenutnog stanja priprema Crne Gore, Komisija smatra da sljedeća mjerila treba da se ispune kako bi se Poglavlje 18: Statistika moglo privremeno zatvoriti:

- Crna Gora dostavlja **ključne podatke** nacionalnih računa u skladu sa Evropskim sistemom nacionalnih i regionalnih računa (ESA) 2010 i ostalim relevantnim zahtjevima zajedno sa neophodnim detaljnim opisom korišćene metodologije.
- Crna Gora predstavlja Komisiji mapu puta za prenos preostalih tabela iz Programa za prenos ESA 2010 i preostala metodološka pitanja.

Uvažavajući Zakon o zvaničnoj statistici, kao i Program zvanične statistike 2014-2018. godine za ispunjenje završnih mjerila zaduženi su:

1. **Zavod za statistiku Crne Gore** nadležan je za primjenu 70% ukupne ESA 2010 metodologije odnosno za tekući račun (račun proizvodnje, potrošnje i raspodjele), godišnje i kvartalno i po institucionalnim sektorima, za proizvodnju kapitalnog računa, za bilans imovine, tabele ponude i upotrebe i input-output tabele;
2. **Ministarstvo finansija** nadležano je za ESA 2010 u javnim finansijama (10% ukupne ESA 2010);
3. **Centralna banka Crne Gore** nadležna je za finansijske račune u skladu sa ESA 2010 što čini 20% ukupne ESA 2010 metodologije.

Rokovi za ispunjenje mjerila za Poglavlje 18: Statistika nijesu precizirani, te stoga kvartalno/godišnje Zavod za statistiku u ime svih proizvođača zvanične statistike šalje unaprijeđenje podatke, kao i opis svih metoda i izvora podataka koji se koriste u obračunu BDP-a. Na osnovu toga, EK-Eurostat ocjenjuje napredak u pogledu ispunjenja završnih mjerila i definiše plan rada/pomoći za narednu godinu.

Kada je u pitanju izvještavanje o prekomjernosti javnog duga i deficita (EDP), sa EK-Eurostat-om postignut je dogovor da se izvještavanje prenese na Zavod za statistiku danom ulaska u EU (model Hrvata). Sa tim u vezi, planirano je da do ulaska u EU, EDP radi Ministarstvo finansija, a da Zavod za statistiku od dana zatvaranja poglavlja 18: Statistika, počne graditi kapacitete za EDP izvještavanje (u Hrvatskoj taj period je trajao oko 4 godine) i u potpunosti obavezu preuzme danom ulaska u EU.

5.2 Akcioni plan Poglavlja 17: Ekonomska i monetarna unija

U Akcionom planu Poglavlja 17: Ekonomska i monetarna unija u dijelu D) Usklađenost sa Direktivom Savjeta 85/2011, uključujući fiskalne notifikacije i ESA 2010 metodologiju, kada je u pitanju ESA 2010 u javnim finansijama navodi se:

- preuzima plan usaglašavanja iz Strategije za implementaciju ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija (usvojena na Vladi marta 2015. godine – obrađivač i predlagач Ministarstvo finansija);
- Prikaz Akcionog plana (uzeto iz Strategije za implementaciju ESA 2010 metodologije u sistem javnih finansija)

Prikaz Akcionog plana (uzeto iz Strategije za implementaciju ESA 2010 metodologije u sistem javnih finansija)

<i>Broj Aktivnosti</i>	<i>Naziv aktivnosti</i>	<i>Rukovodilac aktivnosti</i>	<i>Vremenski okvir</i>
I.	Formiranje stalne Radne grupe	MF, CBCG I Monstat	(već formirana – Jul 2015)
II.	Institucionalna klasifikacija	Monstat, u tijesnoj saradnji sa MF I CBCG	T + 6 – 8 mjeseci (Q4 2015)
III.	Ekonomska klasifikacija	MF I Monstat	T + 2 mjeseca (Q1 2016)
IV.	Funkcionalna klasifikacija	Monstat	T + 3 mjeseca (Q2 2016)
V.	Definisanje procedura za izvještavanje	MF, CBCG, Monstat	T + 1 mjesec (Q3 2016)
VI.	Promjena regulatornog okvira	MF, CBCG, Monstat	T + 3 mjeseca (Q4 2016)

MF – Ministarstvo finansija

CBCG – Centralna Banka Crne Gore

Monstat – Zavod za statistiku

“Nakon sprovođenja Strategije o implementaciji ESA 2010 metodologije u sistem javnih finansija, novi podaci će se redovno publikovati na web stranici Ministarstva finansija, kao što je to već slučaj sa fiskalnim podacima po keš principu. Monstat će redovno slati podatke Eurostat-u putem utvrđenih protokola za elektronski prenos podataka”.

Rok: 2018

Prethodno znači da se Ministarstvo Finansija obavezalo da do 2018. godine implementira Strategiju ESA 2010 u javnim finansijama i da nove, odnosno usklađene podatke sa ESA 2010 metodologijom iz svoje nadležnost objavi na web stranici. Obaveza Zavoda za statistiku kao koordinatora sistema je da (ne proizvodi fiskalne podatke) preko definisanih protokola i programa za transfer podataka (e-Damis) dostavi podatke Eurostatu, kao što radi za sve proizvođače statistike u sistemu.

Centralna banka Crne Gore je svim institucijama u dijelu u kojim je prepoznala njihovu nadležnost prilikom pripreme poslala Akcioni Plan Poglavlja 17 na mišljenje. Zavod za statistiku prepoznat je u dijelu MIP indikatora, inflacije i drugih kada je poslao svoje mišljenje preko dva člana Radne Grupe Poglavlja 17.

5.3 Programom reforme upravljanja javnim finansijama 2016 – 2020

Analizom pasoš indikatora utvrđeno je da informacija koju smo dobili nije tačna

- potpuna usklađenost sa ESA 2010 u javnim finansijama definisana je do kraja 2020. godine, a ne 2018. godine;
- definisanje indikatora je u nacrtu, pa se mogu mijenjati prije nego što budu zvanično usvojeni;

5.4 Zaključak iz draft zapisnika sa Pododbora za finansijska pitanja i statistiku koji je održan 21.11.2017, a odnosi se na ESA 2010

Zbog reakcije službenika Ministarstva Finansija, Branka Krvavca kao zaključak u radnoj verziji zapisnika našlo se i:

The Commission representatives encourage Montenegro to continue with the implementation of the Action Plan for the introduction of ESA 2010, not only on national accounts but also in the field of government finance statistics, and to reinforce the capacities Statistical office.

Predstavnici Komisije podstiču Crnu Goru da nastavi sa implementacijom Akcionog plana za uvođenje ESA 2010, ne samo na nacionalne račune, već i u oblasti statistike državnih finansija, kao i na jačanju kapaciteta Zavoda za statistiku.

Preko EUROSTAT-a, Zavod za statistiku je reagovao na radnu verziju zapisnika, navodeći da se obaveze Zavoda za statistiku ne mogu definisati preko drugih pregovaračkih poglavlja, već samo preko Poglavlja 18: Statistika koje je otvoreno krajem 2014. godine i usaglašeno sa EK, kako u pogledu nadležnosti za proizvodnju podataka, tako i u pogledu dinamike usklađivanja. Sa tim u vezi, Zavod za statistiku je mišljenja da se druga poglavlja trebaju prilagođavati Poglavlju 18: Statistika kada je u pitanju proces proizvodnje zvanične statistike.

Eurostat je prihvatio mišljenje Zavod za statistiku i naveo da je EK mislila na "Action plan for the alignment with the acquis communautaire in the area of economic and monetary policy" odnosno Akcioni plan Poglavlja 17 u kojem se pominje ESA 2010 u javnim finansijama, pa je poslala ispravku zaključka na sledeći način:

The Commission representatives encourage Montenegro to continue with the implementation of the Action Plan for the introduction of ESA 2010, not only on national accounts but also in the field of government finance statistics, and to reinforce the capacities of Ministry of finance and Statistical office.

Predstavnici Komisije podstiču Crnu Goru da nastavi sa implementacijom Akcionog plana za uvođenje ESA 2010, ne samo na nacionalne račune, već i u oblasti statistike državnih finansija, kao i na jačanju kapaciteta Ministarstva finansija i Zavoda za statistiku.

Predlog zaključka na osnovu povezanosti sa ostalim poglavljima/dokumentima:

- Ostala pregovaračka poglavlja, kao i akcioni planovi treba da se usaglase sa pregovaračkom pozicijom Poglavlja 18: Statistika kada je u pitanju zvanična statistika;
- Ministarstvo finansija treba da usvoji novu Strategiju za implementaciju ESA 2010 u oblasti javnih finansija, imajući u vidu da očigledno neće doći do realizacije posla u rokovima u saradnji sa Zavodom za statistiku i u skladu sa pregovaračkom pozicijom poglavlja 18, što će ujedno biti osnova za revidiranje datuma u ostalim dokumentima/planovima.

PRILOG 1:

**Zakon o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike (“Službeni list
CG”, br. 18/12) – (izvod – dio I, II, III i član 62)**

Na osnovu člana 95 tačka 3 Ustava Crne Gore donosim

UKAZ

O PROGLAŠENJU ZAKONA O ZVANIČNOJ STATISTICI I SISTEMU ZVANIČNE STATISTIKE

("Sl. list Crne Gore", br. 18/12 od 30.03.2012)

Proglašavam Zakon o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike, koji je donijela Skupština Crne Gore 24. saziva, na trećoj sjednici prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2012. godini, dana 21. marta 2012. godine.

Broj: 01-374/2
Podgorica, 26.03.2012.

Predsjednik Crne Gore,
Filip Vujanović, s.r.

Na osnovu člana 82 stav 1 tačka 2 i člana 91 stav 1 Ustava Crne Gore, Skupština Crne Gore 24. saziva, na trećoj sjednici prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2012. godini, dana 21. marta 2012. godine, donijela je

ZAKON

O ZVANIČNOJ STATISTICI I SISTEMU ZVANIČNE STATISTIKE

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Član 1

Ovim zakonom uređuju se organizacija i poslovi sistema zvanične statistike, prikupljanje, obrada i čuvanje statističkih podataka i druga pitanja od značaja za zvaničnu statistiku.

Podaci i informacije

Član 2

Sistem zvanične statistike obezbjeđuje brojčane i reprezentativne podatke i informacije o ekonomskim, demografskim i društvenim pojavama, kao i o pojavama iz oblasti radne i životne sredine u Crnoj Gori.

Primjena zakona

Član 3

Ovaj zakon se ne primjenjuje na pripremu, prikupljanje, obradu, proizvodnju, korišćenje i čuvanje podataka u administrativne svrhe, kao ni na prikupljanje podataka metodom stalnog praćenja i posmatranja u nestatističke svrhe, odnosno za druge potrebe koje nijesu zvanična statistika. Ovaj zakon se primjenjuje na podatke iz stava 1 ovog člana od trenutka njihovog dostavljanja proizvođačima zvanične statistike određenim ovim zakonom.

Znacenje izraza

Clan 4

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeca znacenja:

- 1) aktivnost zvanične statistike je svaka aktivnost uređena ovim zakonom, programom zvanične statistike i posebnim zakonima kojima se uređuju popisi;
- 2) proizvodac zvanične statistike je organ državne uprave, organizacija i ustanova zadužena za prikupljanje, izradu i objavljivanje podataka zvanične statistike, u skladu sa programom zvanične statistike;
- 3) statističko istraživanje je metod sistematskog prikupljanja podataka i informacija neposredno od izvještajnih jedinica, isključivo u statističke svrhe;
- 4) statistički upitnik je standardizovani obrazac u papirnoj ili elektronskoj formi, koji se koristi za prikupljanje podataka i informacija od izvještajnih jedinica u statističkim istraživanjima;
- 5) individualni podatak je podatak koji se odnosi na pravno ili fizičko lice, koji je prikupljen u statističke svrhe u skladu sa ovim zakonom;
- 6) prikupljanje podataka je aktivnost proizvođača zvanične statistike koja se odnosi na sprovođenje statističkih istraživanja, preuzimanje podataka iz administrativnih izvora podataka, kao i na dobijanje podataka metodom stalnog praćenja i posmatranja, u skladu sa ovim zakonom i zakonima kojima se uređuje prikupljanje podataka relevantnih za zvaničnu statistiku;
- 7) izvještajne jedinice su pravna lica ili njihovi djelovi, preduzetnici, fizička lica, domaćinstva, organi državne uprave, organi lokalne samouprave i drugi subjekti na teritoriji Crne Gore, koji u okviru statističkih istraživanja daju podatke isključivo u statističke svrhe;
- 8) statistička jedinica je metodološki određen nivo u svakom obliku prikupljanja podataka, utvrđen na način koji izvještajnoj jedinici obezbjeđuje iskazivanje podataka u prikupljanju, a proizvođačima zvanične statistike agregiranje u obradi rezultata zvanične statistike;
- 9) identifikator je svako obilježje (ime, naziv, adresa ili identifikacioni broj i sl.), na osnovu kojeg se može, posredno ili neposredno, prepoznati pojedina izvještajna jedinica;
- 10) rezultat zvanične statistike je svaki statistički podatak koji se proizvodi, obrađuje i diseminira u skladu sa ovim zakonom;
- 11) standardizovani rezultati su svi javni rezultati statističke aktivnosti, koji su pripremljeni za korisnike statističkih podataka, prema programu tabeliranja za statističko istraživanje;
- 12) proizvodnja rezultata zvanične statistike je sveobuhvatan proces statističkih aktivnosti (prikupljanje, obrada, korišćenje, čuvanje, analiza i diseminacija);
- 13) diseminacija statističkih podataka su sve aktivnosti proizvođača zvanične statistike, koje uključuju predstavljanje rezultata zvanične statistike, kao i način i oblik obezbjeđenja pristupa rezultatima zvanične statistike, sa podacima o izvorima i metodima prikupljanja podataka;
- 14) statistički registri su baze podataka o izvještajnim i statističkim jedinicama, koje se koriste isključivo u statističke svrhe;
- 15) administrativni izvori podataka su zbirke podataka, uređene na osnovu posebnih zakona, koje se koriste za utvrđivanje prava i obaveza fizičkih i pravnih lica;
- 16) agregati su skupovi jedinica posmatranja, a agregirani podaci su zbirni podaci o brojnosti tih skupova i obilježjima jedinica posmatranja;
- 17) korisnik statističkih podataka je fizičko ili pravno lice koje koristi statističke podatke.

Upotreba rođno osjetljivog jezika

Član 5

Svi izrazi koji se u ovom zakonu koriste za fizička lica u muškom rodu obuhvataju iste izraze u ženskom rodu.

II. PRINCIPI ZVANICNE STATISTIKE

Principi zvanicne statistike

Član 6

Zvanicna statistika Crne Gore zasniva se na sljedećim principima:

- 1) principu profesionalne nezavisnosti, kojim se obezbjeđuje profesionalna nezavisnost proizvođača zvanicne statistike od politickih, administrativnih i regulatornih organa i tijela, kao i od subjekata u privatnom sektoru;
- 2) principu legaliteta u prikupljanju podataka, prema kojem proizvođač zvanicne statistike mora biti zakonom ovlašćen za prikupljanje informacija i podataka za potrebe zvanicne statistike, a državna administracija, privredni subjekti, domaćinstva i javnost, mogu se zakonom obavezati da omoguće pristup ili dostave podatke za potrebe zvanicne statistike na zahtjev proizvođača statistike;
- 3) principu adekvatnosti resursa, na osnovu kojeg resursi koji su na raspolaganju proizvođaču zvanicne statistike moraju biti dovoljni za ispunjavanje zahtjeva zvanicne statistike;
- 4) principu posvećenosti kvalitetu, kojim se obezbjeđuje da proizvođači zvanicne statistike u Crnoj Gori rade i saraduju u skladu sa međunarodnim principima kvaliteta statistickog sistema;
- 5) principu povjerljivosti statistickih podataka, kojim se obezbjeđuje zaštita podataka koji se odnose na izvještajnu jedinicu (domaćinstva, preduzeća, administrativni izvori i drugi davaoci podataka) i njihovo korišćenje isključivo u statisticke svrhe;
- 6) principu nepristrasnosti i objektivnosti, prema kojem proizvođač zvanicne statistike mora da proizvodi i diseminira zvanicnu statistiku na objektivan, stručan i transparentan način, poštujući naučnu nezavisnost, pri čemu se svi korisnici jednako tretiraju;
- 7) principu dobre metodologije, kojim se dobra metodologija mora nalaziti u osnovi kvalitetne zvanicne statistike, za što su potrebna adekvatna sredstva, procedure i stručnost;
- 8) principu odgovarajuće statisticke procedure, kojim primijenjene odgovarajuće statisticke procedure, od prikupljanja do ocjene podataka, daju osnova za kvalitetnu statistiku;
- 9) principu smanjenja opterećenosti izvještajnih jedinica, koji pretpostavlja srazmjernu između obima posla i troškova neophodnih za prikupljanje statistickih podataka i značaja rezultata, kao i optimalno korišćenje raspoloživih resursa i smanjenje opterećenosti izvještajnih jedinica;
- 10) principu ekonomičnosti troškova, na osnovu kojeg se finansijska sredstva moraju racionalno koristiti;
- 11) principu relevantnosti, prema kojem podaci zvanicne statistike treba da ispunjavaju utvrđene uslove informisanja u skladu sa zadacima zvanicne statistike;
- 12) principu tačnosti i pouzdanosti, prema kojem aktivnosti i metode koje se odnose na prikupljanje, obradu i diseminaciju podataka zvanicne statistike moraju biti usklađene sa važećim profesionalnim standardima, naučnim metodama i principima profesionalne etike, radi tačnog i pouzdanog prikazivanja stvarnosti;
- 13) principu blagovremenosti i preciznosti, prema kojem zvanicna statistika ima obavezu da redovno provjerava adekvatnost podataka zvanicne statistike i da blagovremeno prepozna nove potrebe korisnika za određenom vrstom podataka;
- 14) principu koherentnosti i uporedivosti, prema kojem podaci zvanicne statistika treba da budu međusobno usklađeni u pogledu sadržaja, terminologije i periodike, kao i sa međunarodno

tekstu: godišnji plan), izvještaja o izvršenju programa i godišnjeg plana, kao i stručnih osnova za izradu podzakonskih akata;

- 4) procenje sprovođenja principa iz člana 6 ovog zakona;
- 5) određivanje, ažuriranje i održavanje sistema metodoloških osnova, nomenklatura i klasifikacija i njihove usklađenosti u saradnji sa drugim proizvođačima zvanične statistike, procenje primjene metodologije i davanje uputstava drugim proizvođačima zvanične statistike o primjeni metodologije;
- 6) obaveze iz međunarodnih ugovora i sporazuma iz oblasti utvrđenih programom;
- 7) proizvodnju osnovnih statističkih informacija i podataka o saradnji sa drugim proizvođačima zvanične statistike u skladu sa programom, korišćenje izvora podataka, administrativnih izvora podataka i podataka dobijenih metodom stalnog praćenja i posmatranja prikupljenih od proizvođača zvanične statistike;
- 8) uspostavljanje i vođenje statističkih registara i statističkih baza podataka;
- 9) procenje i sprovođenje kontrole kvaliteta statističkih podataka i informacija;
- 10) analizu i tumačenje statističkih rezultata;
- 11) organizovanje razmjene rezultata i metodoloških osnova zvanične statistike sa drugim državama i međunarodnim organizacijama, osim ako u pojedinim slučajevima za to nije ovlašćen drugi proizvođač zvanične statistike, odnosno ako posebnim zakonom nije drukcije određeno;
- 12) učestvovanje u aktivnostima koje se odnose na uspostavljanje novih ili ukidanje postojećih administrativnih izvora podataka ili u aktivnostima koje se odnose na izvore, čiji se podaci zasnivaju na stalnom praćenju i posmatranju, a koji su relevantni za zvaničnu statistiku.

Poslovi proizvođača zvanične statistike

Član 10

Centralna banka Crne Gore vodi monetarnu, finansijsku, statistiku bilansa plaćanja, plaćanja sa inostranstvom, statistiku privatnog spoljnog duga, kao i statistiku koja je od značaja za ostvarivanje njenih funkcija, uz precizno razgraničenje od statističkih aktivnosti drugih proizvođača zvanične statistike. Ministarstvo vodi statistiku fiskalnih rashoda i nefiskalnih prihoda i aktivnosti ostalih proizvođača shodno programu.

Nadležni organ mora biti upoznat od strane svih organa državne uprave i Centralne banke Crne Gore o pripremi novih ili izmjenama postojećih zakona i o drugim relevantnim aktivnostima koje se odnose i neposredno uticu na zvaničnu statistiku.

Centralna banka Crne Gore utvrđuje metodologije i standarde zvanične statistike u okviru funkcije koju vrši, uz prethodno pribavljeno mišljenje nadležnog organa.

Nadležni organ i Centralna banka Crne Gore mogu da zaključe sporazum o uređivanju međusobnih odnosa u vezi sa statističkim aktivnostima koje preduzimaju u skladu sa ovim zakonom.

Nezavisnost direktora nadležnog organa

Član 11

Direktor nadležnog organa je dužan da štiti profesionalni kredibilitet zvanične statistike od neprofesionalnog uticaja bilo koje vrste.

Direktor nadležnog organa za vrijeme vršenja funkcije ne smije biti član političke partije.

Direktor nadležnog organa ima pravo javnog objašnjenja u slučaju pogrešnog tumačenja ili zloupotrebe statističkog podatka.

Naucno-istraživačke ustanove, u smislu stava 1 ovog člana, su Crnogorska akademija nauka i umjetnosti, naucno-istraživačke ustanove visokog obrazovanja i druga pravna i fizička lica koja vrše naucno istraživačku djelatnost u skladu sa posebnim zakonom.

U zahtjevu iz stava 1 ovog člana mora se jasno naznačiti svrha korišćenja statističkih podataka.

Upotreba statističkih podataka iz stava 1 ovog člana uređuje se ugovorom kojim se korisnik, pod materijalnom i krivičnom odgovornošću, obavezuje da će statističke podatke koristiti isključivo u svrhu koja je navedena u zahtjevu, da podatke neće davati na uvid i korišćenje neovlašćenim licima, kao i da će te podatke nakon njihove obrade uništiti.

Proizvodaci zvanične statistike vode evidenciju o korisnicima iz stava 4 ovog člana, kao i o svrsi za koju su statistički podaci dati na korišćenje.

Sadržaj i način vođenja evidencije iz stava 5 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Ogranicenje pristupa povjerljivim podacima

Clan 59

Pristup povjerljivim podacima zvanične statistike ograničen je na lica koja obavljaju poslove i zadatke kod proizvođača zvanične statistike i do stepena u kojem su ti podaci neophodni za proizvodnju zvanične statistike.

Lica iz stava 1 ovog člana:

- 1) dužna su da postupaju u skladu s odredbama ovoga zakona koje se odnose na povjerljivost i zaštitu statističkih podataka;
- 2) ne smiju individualne statističke podatke, za koje saznaju u obavljanju poslova zvanične statistike, koristiti za sopstvene potrebe ili obavljanje posla za drugog;
- 3) moraju potpisati posebnu izjavu o poštovanju principa povjerljivosti.

Obaveza poštovanja principa povjerljivosti traje i nakon prestanka obavljanja poslova i zadataka iz stava 1 ovog člana.

Zaštita povjerljivih podataka

Clan 60

Proizvodaci zvanične statistike dužni su da preduzmu sve mjere administrativne, tehnicke ili organizacione prirode za zaštitu povjerljivih podataka od neovlašćenog pristupa tim podacima, njihovog otkrivanja ili upotrebe.

Proizvođači zvanične statistike svojim aktima bliže određuju mjere i postupke za obezbjeđenje i zaštitu povjerljivih podataka, u skladu sa ovim zakonom i posebnim zakonom kojim se uređuje zaštita podataka.

Diseminacija podataka o malim agregatima

Clan 61

Proizvodaci zvanične statistike mogu objavljivati podatke o pojedinim agregatima po pribavljenoj pisanoj saglasnosti subjekata na koje se odnose ti podaci.

XIV. MEĐUNARODNA STATISTIČKA SARADNJA

Koordinaciona uloga nadležnog organa u međunarodnoj saradnji

Clan 62

U sistemu zvanične statistike Crne Gore, nadležni organ je glavni koordinator međunarodne statističke saradnje.

U izvršavanju međunarodnih obaveza, nadležni organ i drugi proizvođači zvanične statistike dužni su da obezbijede uporedivost statističkih podataka sa drugim državama i sprovede saradnju sa međunarodnim organizacijama i proizvođačima zvanične statistike iz drugih država, zaključenjem ugovora i sporazuma o međunarodnoj saradnji, uz obavezu poštovanja i primjene međunarodnih standarda.

XV. NADZOR

Inspekcijski nadzor

Član 63

Inspekcijski nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i drugih propisa koji su donijeti na osnovu ovog zakona vrši Ministarstvo, u skladu sa zakonom kojim se uređuje inspekcijski nadzor.
Nadležni organ pokreće prekršajni postupak.

XVI. KAZNE NE ODREDBE

Član 64

Novčanom kaznom od 500 eura do 20.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako prilikom prikupljanja, proizvodnje, obrade i diseminacije statističkih podataka ne primjenjuje principe zvanične statistike, kao i metodologije i standarde za proizvodnju statistike iz svoje nadležnosti, po prethodnoj pribavljenoj saglasnosti nadležnog organa zbog proizvodnje transparentnih i međunarodno uporedivih podataka, u skladu sa ovom zakonom (član 7 stav 3).

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu i odgovorno lice u državnom organu, organu uprave, organu lokalne samouprave i lokalne uprave, novčanom kaznom od 30 eura do 2.000 eura.

Član 65

Novčanom kaznom od 500 eura do 20.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako ne upozna nadležni organ o pripremi novih ili izmjenama postojećih zakona i ostale relevantne aktivnosti koje se odnose i neposredno uticu na zvaničnu statistiku (član 10 stav 3).

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu i odgovorno lice u državnom organu, organu uprave, organu lokalne samouprave i lokalne uprave novčanom kaznom od 30 eura do 2.000 eura.

Član 66

Novčanom kaznom od 500 eura do 20.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:

- 1) ne daje tačne i potpune podatke, bez naknade, u sadržaju i obliku koji propisuje proizvođač zvanične statistike i u rokovima utvrđenim godišnjim planom (član 29);
- 2) podaci izvještajnih jedinica nijesu tačni ili potpuni, a izvještajne jedinice ih ne isprave ili dopune u skladu sa uputstvima i u rokovima koje određuje proizvođač zvanične statistike (član 30).

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu i odgovorno lice u državnom organu, organu uprave, organu lokalne samouprave i lokalne uprave novčanom kaznom od 30 eura do 2.000 eura.

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i preduzetnik novčanom kaznom od 150 eura do 6.000 eura.

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i fizičko lice novčanom kaznom od 30 eura do 2.000 eura.

PRILOG 2:

**Program zvanične statistike 2014-2018 ("Službeni list CG", br 13/14) -
dio**

Oblast:	2.04. Statistika državnih finansija
Stupen usklađenosti sa međunarodnim standardima:	Djelimično usklađena
Pregled očekivanog rezultata:	Analiza statistike državnih finansija
Opis očekivanog rezultata:	Obezbeđuje analizu podataka statistike finansija i utvrđivanje mogućnosti povezivanja sa ESA 2010 metodologijom u cilju transmisije podataka EUROSTAT-u.
Naziv proizvođača zvanične statistike:	Ministarstvo finansija Crne Gore, Zavod za statistiku - MONSTAT
Periodičnost:	Kvartalna
Nivo objavljivanja podataka:	Crna Gora
Godina sprovođenja:	2015, 2016, 2017, 2018.
Međunarodni standardi i regulative:	31996R2223, Priručnik za kvartalne nacionalne račune.
Očekivani problem:	Nedovoljna razvijenost administrativnih izvora podataka, razvijenost baza podataka Ministarstva finansija i nedostatak administrativnih kapaciteta.
Pregled očekivanog rezultata:	Izveštaj o državnom dugu
Opis očekivanog rezultata:	Izveštaj će pokazati nivo unutrašnjeg i spoljnog duga.
Naziv proizvođača zvanične statistike:	Ministarstvo finansija
Periodičnost:	Kvartalna
Nivo objavljivanja podataka:	Crna Gora
Godina sprovođenja:	2014, 2015, 2016, 2017, 2018
Međunarodni standardi i regulative:	31996R2223, 32000R0264, 32002R1221, 32003R1267, 32004R0501, 32004R1222, 32007R1392, 32009R0400
Očekivani problem:	Nedostatak administrativnih kapaciteta.

Pregled očekivanog rezultata:	Tabela primitaka izdataka javnog sektora
Opis očekivanog rezultata:	Detaljno izvještavanje po vrstama izdacima i primicima po ekonomskoj klasifikaciji
Naziv proizvođača zvanične statistike:	Ministarstvo finansija
Periodičnost:	Kvartalna
Nivo objavljivanja podataka:	Crna Gora
Godina sprovođenja:	2014, 2015, 2016, 2017, 2018
Međunarodni standardi i regulative:	31996R2223, 32000R0264, 32002R1221, 32003R1267, 32004R0501, 32001R1222, 32007R1392, 32009R0400
Očekivani problem:	Nedostatak administrativnih kapaciteta.
Pregled očekivanog rezultata:	Tabela primitaka izdataka javnog sektora
Opis očekivanog rezultata:	Detaljno izvještavanje po vrstama izdacima i primicima po ekonomskoj klasifikaciji
Naziv proizvođača zvanične statistike:	Ministarstvo finansija
Periodičnost:	Godišnja
Nivo objavljivanja podataka:	Crna Gora
Godina sprovođenja:	2014, 2015, 2016, 2017, 2018
Međunarodni standardi i regulative:	31996R2223, 32000R0264, 32002R1221, 32003R1267, 32004R0501, 32001R1222, 32007R1392, 32009R0400
Očekivani problem:	Nedostatak administrativnih kapaciteta.

Pregled očekivanog rezultata:	Tablica primitaka i izdataka javnog sektora
Opis očekivanog rezultata:	Detaljno izvještavanje po vrstama izlaciina i primicima - ekonomska klasifikacija.
Naziv proizvođača zvanične statistike:	Ministarstvo finansija
Periodičnost:	Godišnja
Nivo objavljivanja podataka:	Crna Gora
Godina sprovođenja:	2014, 2015, 2016, 2017, 2018
Međunarodni standardi i regulative:	31996R2223, 32000R0264, 32002R1221, 32003R1267, 32004R0501, 32004R1222, 32007R1392, 32009R0400
Očekivani problem:	Nedostatak administrativnih kapaciteta.
Pregled očekivanog rezultata:	Glavni agregati primitaka i izdataka javnog sektora
Opis očekivanog rezultata:	Agregatno izvještavanje po vrstama izlaciina i primicima - ekonomska klasifikacija
Naziv proizvođača zvanične statistike:	Ministarstvo finansija
Periodičnost:	Dva puta godišnje (april, oktobar)
Nivo objavljivanja podataka:	Crna Gora
Godina sprovođenja:	2014, 2015, 2016, 2017, 2018
Međunarodni standardi i regulative:	31996R2223, 32000R0264, 32002R1221, 32003R1267, 32004R0501, 32004R1222, 32007R1392, 32009R0400
Očekivani problem:	Nedostatak administrativnih kapaciteta.

Pregled očekivanog rezultata:	Određivanje vlastitih sredstava iz poreza na dodatu vrijednost (PDV-a)
Opis očekivanog rezultata:	Obračun prosječne ponderisane stope PDV-a i izvještaj o PDV-u prema standardima.
Naziv proizvođača zvanične statistike:	Ministarstvo finansija Crne Gore i Poresku uprava Crne Gore
Periodičnost:	Godišnja
Nivo objavljivanja podataka:	Crna Gora
Godina sprovođenja:	2018
Međunarodni standardi i regulative:	31996R2223, 32013R0549 i 31989R1553
Očekivani problem:	Nedovoljna razvijenost administrativnih izvora podataka i nedostatak administrativnih kapaciteta.

PRILOG 3:

**Pregovaračka pozicija Poglavlja 18: Statistika (usvojena na 111. Sjednici
Vlade 08.05.2014.godine) – (izvod)**

obračunava po proizvodnoj i potrošnoj metodi, dok se ne obračunava po dohodovnoj metodi kako se zahtijeva pravnom tekovinom. Periodika objavljivanja dobijenih rezultata obračuna je 9 mjeseci nakon isteka referentnog perioda. Podaci po proizvodnoj metodi su raspoloživi od 2000. godine u tekućim cijenama, a od 2001. u stalnim cijenama (cijenama prethodne godine). Podaci BDP-a od 2010. su u skladu sa NACE Rev.2 (Regulativom (EU) br. 715/2010). Obračun stalnih cijena zasniva se na uputstvima EUROSTAT-ovog Priručnika za mjerenje cijena i obima. Usluge finansijskog posredovanja indirektno mjerene - FISIM (Financial Intermediation Services Indirectly Measured) su alocirane na korisničke sektore u skladu sa Regulativom (EZ) br. 448/98 i Regulativom (EZ) br. 1889/2002. U obračunu imputirane rente koristi se metod korisničkog troška (User cost method) u skladu sa Regulativom (EZ) br. 1722/2005. Podaci po potrošnoj metodi raspoloživi su od 2000. godine u tekućim cijenama, a u stalnim cijenama od 2008. U oblasti kvartalnih nacionalnih računa, primjenjuje se metodologija Evropskog sistema nacionalnih računa (European System of Accounts-ESA 95, Regulativa (EZ) br. 2223/96) i Priručnik o kvartalnim nacionalnim računima i mjerenjima cijena i obima. Trenutno se sprovodi obračun kvartalnog bruto domaćeg proizvoda - KBDP (QGDP) po proizvodnoj metodi, u tekućim i stalnim cijenama (u poređenju sa istim kvartalom prethodne godine) primjenom indirektnog pristupa. KBDP se obračunava i objavljuje u nominalnom kao i u realnom iznosu (stope rasta) u odnosu na isti kvartal prethodne godine. Tabela 0101 šalje se EUROSTAT-u okviru ESA 95 programa za transmisiju, u skladu sa Regulativom (EZ) br. 1392/2007.

Trenutno se ne izrađuju finansijski računi, ali CBCG u čijoj nadležnosti je izrada finansijskih računa radi na pronalazenju rješenja u ovoj oblasti. Proizvodnjom podataka u nadležnosti Ministarstva finansija Crne Gore po metodologiji ESA 95 i podataka iz CBCG, sprovede se obračun bruto nacionalnog dohotka - BND (GNI). Proizvodnja ovog agregata zavisi od obračuna uvoznog i izvoznog FISIM-a i metodološke usklađenost obračuna referentne međubankarske kamatne stope na osnovu podataka CBCG. **Ministarstvo finansija Crne Gore je nadležna institucija za proizvodnju statistike državnih finansija i procedura prekomjernog deficita. Radiće se na usvajanju metodologije ESA 95 od strane Ministarstva finansija** CBCG kompilira statistiku trgovine uslugama i platnog bilansa u skladu sa Priručnikom za platni bilans Međunarodnog monetarnog fonda (BPM5), Regulativom br. 184/2005 Evropskog parlamenta i Savjeta i Priručnikom za platni bilans (BOP Vademecum). Statistika o stranim direktnim investicijama uglavnom je usklađena s pravnom tekovinom.

U okviru statistike cijena, harmonizovani indeks potrošačkih cijena (HICP) i paritet kupovne moći (PPP) su u velikoj mjeri usklađeni sa pravnom tekovinom Evropske Unije. Statistika naknada i penzija osoblja Evropske unije (Remuneration and pensions of EU Staff) nije uspostavljena, jer postaje relevantna tek nakon pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Strukturalna poslovna statistika (SBS) djelimično je u skladu sa Regulativom (EZ) br. 295/2008, kao i kratkoročna statistika (STS) sa Regulativom (EZ) br. 1165/2008. Statistički biznis registar usklađen je sa Regulativom (EEC) br. 696/93 (o statističkim jedinicama, uspostavljanju biznis registara za statističke svrhe) i Regulativom (EZ) br.

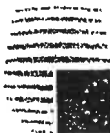
Budžeta Crne Gore, Uslovi za izvještavanje po ESA standardima biće ostvareni sredinom 2018

Oblast monetarne i finansijske statistike je u nadležnosti Centralne Banke Crne Gore (CBCG). Trenutno se ne izrađuju finansijski računi, ali CBCG radi na pronalaženju rješenja u ovoj oblasti. Izrada godišnjih finansijskih računa po institucionalnim sektorima sprovedeće se do datuma pristupanja Crne Gore. Statistika za sector monetarno-finansijskih institucija (MFI) usklađena je u najvećem stepenu sa standardima Monetarnog Međunarodnog Fonda i djelimično je usklađena sa pravnom tekovinom Evropske unije (Odluke Evropske Centralne Banke). Neusklađenost sa pravnom tekovinom Evropske unije u oblasti bilansne statistika odnosi se na prikaz finansijskih instrumenata prema ročnosti, valutama, zemlji porijekla, sektorima. Neusklađenost sa pravnom tekovinom Evropske unije u oblasti kamatnih stopa odnosi se na prikaz kamatnih stopa prema ročnosti, sektorima i valutama finansijskih instrumenata. Takođe, ne priprema se prikaz pasivnih kamatnih stopa na novo zaključene poslove. Crna Gora će ispuniti sve obaveze određene pravnom tekovinom Evropske unije u ovoj oblasti do 2018. CBCG kompilira statistika trgovine uslugama i platnog bilansa u skladu sa Priručnikom za platni bilans Međunarodnog monetarnog fonda (BPM5), Regulativom br. 184/2005 i Priručnikom za platni bilans (BOP Vademecum). U cilju postizanja pune usklađenosti i primjene pravne tekovine Evropske unije, CBCG će sprovesti dalje metodološko usklađivanje statistika platnog bilansa. CBCG je započela aktivnosti na implementaciji novog šestog izdanja Priručnika za platni bilans (BPM6), kao i izradi nove prezentacijske šeme. U oblasti statistika međunarodne trgovine uslugama nastaviće se sa daljim usklađivanjem usluge koje se prikazuju agregirano i nisu dovoljno strukturirane. Rok za puno usklađivanje ove oblasti je do kraja 2016. Statistika stranih direktnih investicija (SDI) kompilira se u skladu sa prethodno navedenom metodologijom. CBCG kontinuirano vrši metodološka poboljšanja statistika stranih direktnih investicija. U cilju daljeg usklađivanja sa pravnom tekovinom Evropske unije planirano je kompiliranje statistike SDI po djelatnostima rezidenata i uključivanje podataka o reinvestiranim zaradama. Puno usklađivanje ove oblasti sa zahtjevima Evropske unije sprovedeće se do kraja 2016.

Polupuno usklađivanje statistike cijena sa pravnom tekovinom Evropske unije, očekuje se do pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Ova statistika obuhvata harmonizovani indeks potrošačkih cijena (HICP) i paritet kupovne moći (PPP). U okviru harmonizovanog indeksa potrošačkih cijena (HICP) planirano je da se do kraja 2015. napiše detaljna metodologija (The Inventory), kao i da se implementira Regulativa (EZ) br. 119/2013, koja se odnosi na obračun HICP-a u stalnim poreskim stopama (HICP at Constant Taxes). Takođe, do pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, planirano je da se uvede novo istraživanje – indeks cijena stambenih objekata u ličnom vlasništvu (Owner-Occupied Housing – OOH), kao dio HICP-a. U okviru statistike pariteta kupovne moći (PPP) planirane su sljedeće aktivnosti: (i) proizvodnja seta podataka o porezu na dodatu vrijednost (do kraja 2015.); (ii) proizvodnja seta podataka o napojnicama (do pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji) i (iii) sprovođenje istraživanja o cijenama zdravstvenih usluga (do pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji). *Statistika naknada i penzija osoblja u*

PRILOG 4:

Zajednička pregovaračka pozicija za Poglavlje 18: Statistika (poglavlje otvoreno 16. decembra 2014. godine) – (izvod)

Savjet Evropske Unije

Brisel, 22. septembar 2014. godine
(en)

13456/14

LIMITE

ELARG 104

NAPOMENA

Od:	Generalni sekretariat Savjeta
Prema:	Radno tijelo za proširenje i pregovore za pristupanje državama EU
Predmet	Pregovori o pristupanju Crne Gore Poglavlje 18: Statistika

13456/14

DG C 2A

GS/ms
LIMITE

1
CG

1. UVOD

Pozicija Crne Gore

U okviru svoje pregovaračke pozicije CONF-MNE 9/14, Crna Gora prihvata pravnu tekovinu EU u okviru Poglavlja 18 na snazi od 25. juna 2013. godine i navodi da će biti spremna da ga sprovede od dana pristupanja.

Crna Gora ne traži bilo kakva odstupanja ili periode tranzicije za sprovođenje pravne tekovine EU u okviru ovog poglavlja.

Ukupna procjena

Uzimajući u obzir pravnu tekovinu u ovom poglavlju, a na osnovu dostupnih informacija, uključujući one koje je dostavila Crna Gora tokom bilateralnog sastanka 'screening' i u okviru svoje pregovaračke pozicije CONF-MNE 9/14, Komisija primjećuje da je Crna Gora dostigla umjeren nivo usklađenosti da djelimično sprovodi pravnu tekovinu u okviru ovog poglavlja.

Crnoj Gori su potrebni održivi napori kako bi se obezbijedilo da se pravna tekovina sprovodi u potpunosti nakon pristupanja. Sveukupno, ovo je izazov, jer Zavod za statistiku Crne Gore (MONSTAT) treba da rasporedi znatne resurse kako bi postigao svoje ciljeve. Trenutni ljudski resursi koji su potrebni za sveobuhvatno sprovođenje pravne tekovine kao i za Strategiju razvoja zvanične statistike od 2014. do 2018. godine potrebno je da se znatno ojačaju, naročito u ključnim oblastima, kao što su nacionalni računi i statistika poljoprivrede.

U pogledu trenutnog stanja priprema Crne Gore, Komisija smatra da sljedeća mjerenja trebaju da se ispune kako bi se poglavlje Statistika moglo privremeno zatvoriti:

Crna Gora dostavlja ključne podatke nacionalnih računa u skladu sa Evropskim sistemom nacionalnih i regionalnih računa (ESA) 2010 i ostalim relevantnim zahtjevima zajedno sa neophodnim detaljnim opisom korišćene metodologije.

Crna Gora predstavlja Komisiji mapu puta za prenos preostalih tabela iz programa za prenos ESA 2010 i preostala metodološka pitanja.

EU je primila k znanju da su statistika trgovine uslugama i statistika platnog bilansa u nadležnosti Centralne banke Crne Gore koja ih uglavnom sastavlja u skladu sa važećom pravnom tekovinom (Priručnik o platnom bilansu, 5. izdanje). EU ohrabruje Crnu Goru da pređe na 6. izdanje Priručnika o platnom bilansu i da proizvodi kvartalnu statistiku bilansa plaćanja na sveobuhvatan način. Pored toga, EU je primila na znanje da Centralna banka Crne Gore još uvijek ne priprema finansijske račune i planira da se time pozabavi do datuma pristupanja. EU konstatuje da je statistika stranih direktnih investicija već u skladu sa pravnom tekovinom.

EU, takođe, konstatuje da su Procedure pri prekomjernom deficitu (Notifikacija) i statistika javnih finansija u nadležnosti Ministarstva finansija Crne Gore. EU naglašava da Crna Gora mora da obrati posebnu pažnju na prelazak metodološkog okvira na Evropski sistem nacionalnih i regionalnih računa (ESA 2010) koji se primjenjuje u Evropskoj uniji od septembra 2014. godine. Pored toga, Komisija poziva Crnu Goru da dostavi fiskalne notifikacije (vidjeti poglavlje 1.7).

Što se tiče statistike cijena, EU konstatuje da su harmonizovani indeks potrošačkih cijena (HICP) i pariteti kupovne moći (PPP) Crne Gore u velikoj mjeri usklađeni sa pravnom tekovinom i da su potrebne samo manje izmjene. EU je primila na znanje da se statistika obračuna naknada i penzija zvaničnika EU još uvijek ne proizvodi.

EU dalje konstatuje da je Crna Gora već sprovela strukturnu poslovnu statistiku, neophodne poslovne registre i kratkoročnu statistiku, ali mora da pojača napore u cilju njihove pune usklađenosti sa pravnom tekovinom. Ovdje je neophodno uvođenje jedinica prema vrsti djelatnosti i lokalnih jedinica, kao i sveobuhvatna priprema svih varijabli. EU takođe napominje da statistika PRODCOM (industrijska proizvodnja) mora dodatno da se razradi kako bi se u potpunosti uskladila sa pravnom tekovinom. Isto važi i za Statistiku stranih filijala (FATS).

Što se tiče statistike turizma, EU konstatuje da su mjesečni i godišnji podaci o dolascima i noćenjima u turističkim smještajnim jedinicama kao i podaci o neto stopama zauzetosti kreveta i podaci o godišnjem kapacitetu već dostupni. EU zapaža da je potreban dodatni rad na podacima za satelitske račune u turizmu, neto stopama zauzetosti spavaćih soba, a naročito o nacionalnom turizmu (učešće i turistička putovanja).

EU konstatuje da je Crna Gora organizovala popis stanovništva i domaćinstava u skladu s pravnom tekovinom i da je nakon toga objavila sve podatke osim izvještaja o kvalitetu. EU podsjeća da je neophodno uvesti demografsku statistiku o živorođenim i umrlim.

PRILOG 5:

Strategija za implementaciju ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija (usvojena na Vladi marta 2015. godine)

CRNA GORA
MINISTARSTVO FINANSIJA

STRATEGIJA IMPLEMENTACIJE ESA 2010 METODOLOGIJE U STATISTICI JAVNIH
FINANSIJA

Podgorica, mart 2015.

Sadržaj

Uvod	3
O ESA 2010	4
Analiza postojećeg stanja	7
Ciljevi.....	9
Predlog mjera i aktivnosti	10
Budžetski uticaj.....	12
Okvirni akcioni plan.....	13

Uvod

Pravni osnov za donošenje Strategije za implementaciju ESA 2010 metodologije¹ u statistici javnih finansija sadržan je Zakonu o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike ("Sl. list Crne Gore", br. 18/12 od 30.03.2012. godine), kojim je utvrđeno da u izvršavanju međunarodnih obaveza, nadležni organ i drugi proizvođači zvanične statistike su dužni da obezbijede uporedivost statističkih podataka sa drugim državama i sprovede saradnju sa međunarodnim organizacijama i proizvođačima zvanične statistike iz drugih država, uz obavezu poštovanja i primjene međunarodnih standarda (član 62).

Programom zvanične statistike 2014-2018. godine utvrđeni su razvojni ciljevi zvanične statistike Crne Gore za period 2014-2018. godine, usklađeni sa obavezama i prioritetima Crne Gore, a definisani su, između ostalog, i politikom evropskih integracija. S tim u vezi, jedan od ciljeva se odnosi na: razvoj koordinacije i saradnje između institucija koje, u djelokrugu svog rada, prikupljaju i objavljuju makroekonomske statistike u primjeni ESA 2010 metodologije. U sklopu ovog cilja je i obaveza primjene ESA 2010 metodologije u statističkom izvještavanju javnog duga i deficita, za čiju realizaciju je, po sadašnjim procedurama, zaduženo Ministarstvo finansija, kao organ državne uprave nadležan za poslove finansija.

Pored navedenog, a u cilju otvaranja Pregovoračkog poglavlja 17 - ekonomska i monetarna unija, preporuka Evropske komisije se odnosi i na uvođenje ESA 2010 metodologije u sektor države. Naime, Crna Gora je u obavezi da uskladi svoje zakonodavstvo, procese i kapacitete sa zahtjevima Direktive 2011/85/EU, koja se odnose na budžetsko računovodstvo i statističko izvještavanje, prognoze, numerička fiskalna pravila, srednjoročni budžetski okvir i jasnu podjelu nadležnosti u statističkom sistemu. U tom cilju, donesen je Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Sl. list Crne Gore", br. 20/14, od 25.04.2014), tako da je za potpuno usklađivanje sa pomenutom direktivom potrebno da se statistički sistem javnih finansija usaglasi sa zahtjevima ESA 2010 metodologije uz odgovarajući institucionalni obuhvat. Istovremeno, uvođenje ESA metodologije u sistem javnih finansija kompatibilno je i sa Pravilnikom o sačinjavanju podataka o državnom deficitu i dugu i Regulativom Evropskog savjeta 479/2009.

¹ Programom rada Vlade Crne Gore za 2015. godinu predviđeno je da naziv dokumenta bude Prijedlog Strategije za prelazak javnog sektora na sistem ESA 95, međutim, u konsultaciji sa Monstatom i Centralnom bankom, a prije svega poštujući komentare Eurostata, naziv dokumenta je promijenjen, a dodatno uvažavajući činjenicu da su zemlje članice Evropske unije od septembra 2014. u obavezi da koriste ESA 2010 metodologiju. Stoga, naziv dokumenta je preimenovan u Predlog Strategije implementacije ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija.

O ESA 2010

Evropski sistem nacionalnih računa (European System of Account, ESA) je međunarodno uporediva statistička metodologija koja se koristi za sistematsko, detaljno i sveobuhvatno prikazivanje i mjerenje ekonomije, njenih komponenti i njihovih međuzavisnosti.

ESA 2010 metodologiju, definisanu regulativama i uputstvima Eurostata, koriste članice Evropske unije od septembra 2014. godine. ESA 2010 je kompatibilna sa SNA 2008 metodologijom UN, a u sistemu obračuna javnih prihoda i rashoda usklađena je sa metodologijom GFS 2014 MMF-a.

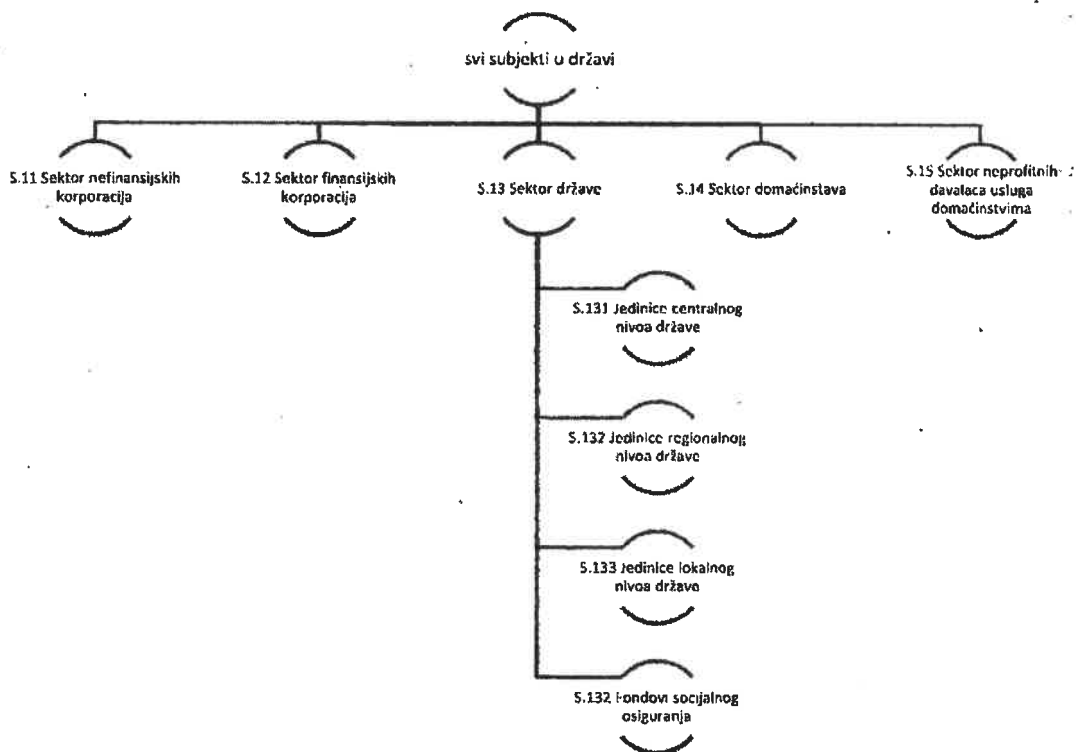
Navedena metodologija koristi se za obračun bruto nacionalnog dohotka, ali i svih njegovih komponenti, i veoma je kompleksna sa aspekta obuhvata, pojmova, izmjene načina obračuna i dr. Kako je državna potrošnja jedna od komponenti obračuna bruto domaćeg proizvoda, po potrošnoj metodi, da bi se primijenila ESA metodologija na obračun BDP-a, ista se mora primjenjivati i u sistemu statističkog izvještavanja o realizaciji javnih finansija.

Globalni trendovi u prikazivanju finansijskih rezultata države podrazumijevaju (a) promjenu obuhvata države, odnosno izvještajnog okvira, i (b) uvođenje obračunskog koncepta u knjiženju prihoda/rashoda.

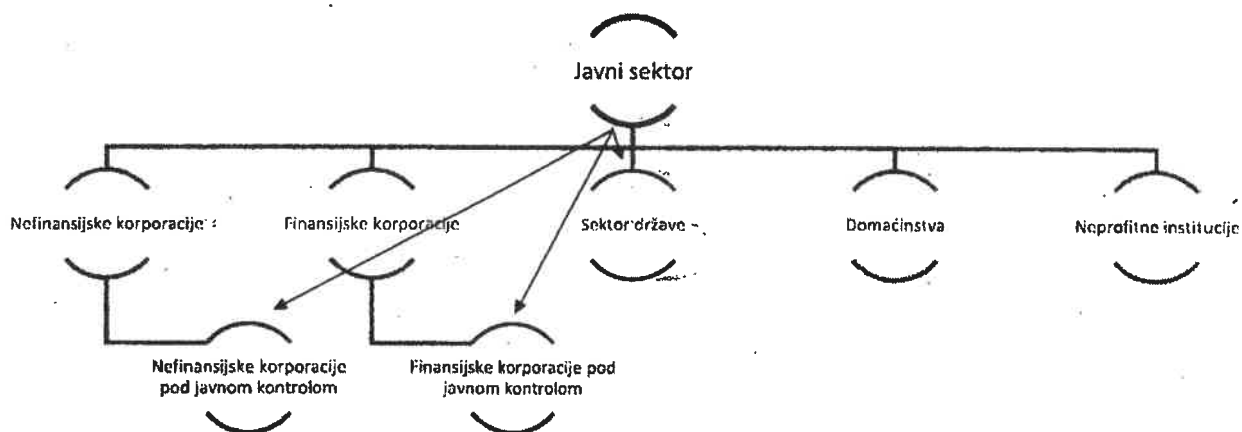
Definicija države je, sa standardne definicije centralne vlade i državnih javnih preduzeća, proširena, tako da uključuje i jedinice lokalne samouprave i javna preduzeća i kompanije osnovane od strane istih, ali i one organizacije koje više od polovine svojih prihoda dobijaju u obliku državne subvencije, transfera ili nekog drugog oblika državne potrošnje. Obračunski koncept knjiženja podrazumijeva da se prihodi odnosno rashodi trebaju prikazati u momentu kada je nastala obaveza njihovog plaćanja – na strani prihoda je to trenutak fakturisanja obaveze plaćanja pravnom ili fizičkom licu, dok na strani rashoda to znači knjiženje rashoda npr. nakon potpisivanja ugovora, izvršene usluge, dostavljene robe, i sl.

Kako bi se osiguralo da statistički izvještaji daju preciznu sliku finansijskog položaja vlade, bitno je da obuhvataju sve finansijske operacije za koje vlada snosi odgovornost. U tom cilju međunarodni standardi, kao što su Evropski sistem računa (ESA) 2010 i Statistika javnih finansija (GFS) MMF-a, uspostavili su precizne definicije *javnog sektora* i njegovih podsektora: centralne vlade, regionalne uprave, lokalne samouprave i socijalnog osiguranja. Obično svaki podsektor uključuje ne samo osnovne vladine institucije (centralna vlada, opštine), već i niz javnih institucija sa statusom pravnog lica koji su pod kontrolom, i većinski finansirane od strane javnog sektora (bolnice, škole). Osim toga, mnoge vlade snose odgovornost za institucije u korporativnom (poslovnom) sektoru privrede, odnosno za korporacije koje posjeduju (državna preduzeća i javna poduzeća u vlasništvu drugih podsektora javnog sektora, kao što su opštinska javna poduzeća).

Grafik 1 Šematski prikaz sektorizacije svih subjekata u ekonomiji države, sa akcentom na sektor države

Grafik 2 Podjela javnog sektora u institucionalnoj klasifikaciji

Finansijski izvještaji javnog sektora sastoje se od raznih izvještaja o njegovom poslovanju, kao i izvještajima o aktivni i pasivi javnog sektora. U svakoj zemlji različiti izvještaji o poslovanju javnog sektora pripremaju se kako bi se zadovoljili različiti ciljevi, odnosno različite zakonske obaveze. Finansijsko izvještavanje zasnovano je na zvaničnim nacionalnim budžetskim propisima i računovodstvenim standardima (kontni plan, pravilnici o trezorskom poslovanju i drugi računovodstveni propisi).

Obračunski koncept ima za cilj da obuhvati promjene u vrijednosti (neto vrijednost) državne svojine, umjesto promjenu u količini novčanog resursa/gotovine. Ponekad se sugerije da primjena obračunskog koncepta može zakomplikovati, ali i pojasniti sliku javnih finansija, kao što je to slučaj sa javnim investicijama. S druge strane, jasno je da vlade ponekad koriste "deficit podataka" koji vještački poboljšava sliku budžetskog deficit a kroz odloženu potrošnju, skrivena zaduživanja, dezinvestiranje, koncesije i privatno-javna partnerstva i da izbjegavaju njihovo prikazivanje u finansijskim izvještajima na gotovinskom principu. Iz ovih razloga, ESA 2010 i GFS sada zahtijevaju izvještavanje glavnih stavki prihoda i rashoda po obračunskom principu (uključujući poreze, kamate, socijalna davanja i transfere). Za uvođenje obračunskog koncepta u statističkom izvještavanju potrebno je koristiti iskustva i praksu država koje konvertuju gotovinske podatke u obračunske, shodno zahtjevima računovodstvenih standarda, a primjena ovog koncepta obračuna u trezorskom poslovanju Crne Gore biće predmet posebne strategije. Pritom značajna je institucionalna organizacija statističkog izvještavanja, koja se razlikuje od zemlje do zemlje. Što se tiče javnog sektora, uobičajeno je da vlada, institucije u javnom vlasništvu, kao i lokalne samouprave šalju svoje izvještaje Zavodu za statistiku, koji konsoliduje podatke odvojenih institucija i sastavlja izvještaje javnog sektora (opšte vlade) i njegovih podsektora u skladu sa zahtjevima ESA 2010 i GFS. Slično tome, preduzeća u javnom vlasništvu dostavljaju svoje izvještaje zavodu za statistiku, koji konsoliduje i sastavlja izvještaje javnog sektora. Međutim, postoje varijacije ovih procedura zavisno od institucionalnog uređenja pojedinih država.

Analiza postojećeg stanja

Statistički sistem u Crnoj Gori definisan je ranije pomenutim Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike, a članom 7 je precizirano da ključnu ulogu proizvođača zvanične statistike imaju Zavod za statistiku Crne Gore (Monstat), Centralna banka i Ministarstvo finansija.

Kako Strategija tretira samo pitanje statističkog sistema i procedura u javnim finansijama, što je u nadležnosti Ministarstva finansija, ali uz tendenciju da se za prikupljanje podataka u cjelosti izgrade kapaciteti Zavoda za statistiku kako bi mogli preuzeti obavezu statističkog izvještavanja, što i jeste praksa država članica Evropske unije, ali i preporuka Eurostata, to je analizom trenutnog stanja fokus biti stavljen samo na ovu oblast i najbitnija pitanja u okvirima kojih mora doći do određenih izmjena.

- (1) Obuhvat opšte Vlade – u procesu izvještavanja javnosti i relevantnih domaćih i međunarodnih subjekata, Ministarstvo finansija koristi definicije iz Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Sl. list Crne Gore", br. 20/14 od 25.04.2014, 56/14 od 24.12.2014). Na osnovu tog zakona, strukturu javnih finansija Crne Gore čini Budžet Crne Gore sa državnim fondovima (Fondom penzijskog i invalidskog osiguranja, Fondom zdravstvenog osiguranja, Fondom za obeštećenje, Zavodom za zapošljavanje i Fondom rada) i budžeti lokalnih samouprava (Prijestonica Cetinje, Glavni grad Podgorica i 21 opština). Centralni budžet Crne Gore čini oko 90% javnih finansija, dok se preostalih 10% odnosi na lokalnu samoupravu. Crna Gora nema regionalni nivo vlasti. Kao što je navedeno, podaci o realizaciji Centralnog budžeta obuhvataju i podatke budžetskih fondova, obzirom da je 2009. godine izvršena reforma sistema javnih finansija kojom je uveden princip jednog trezorskog računa preko koga posluje i 5 državnih fondova. Podaci o nivou javnog duga koriste isti institucionalni okvir kao i podaci o javnim finansijama.
- (2) Računovodstveni sistem – računovodstveni sistem Crne Gore zasnovan je na jedinstvenom kontnom okviru za obuhvat opšte Vlade (po sadašnjoj institucionalnoj klasifikaciji), a u velikoj mjeri prilagođen GFS 1986 metodologiji. Posljednja izmjena u kontnom planu izvršena je 2013. godine, kada su uvedene nove stavke rashoda. Osnova ekonomske klasifikacije prihoda i rashoda je četvorocifreni kod je u pojedinim slučajevima proširen do šestocifarskog koda, a za potrebe trezora se proširuje i do desetocifarskog. Prihodi i rashodi se knjiže po keš metodu, odnosno – prihodi i rashodi se knjiže u momentu njihove stvarne naplate odnosno plaćanja.
- (3) Postojeće procedure izvještavanja – Shodno zakonskim obavezama, a vodeći se načelom transparentnosti javnih finansija, Ministarstvo finansija na mjesečnom,

kvartalnom i godišnjem nivou izvještava javnost o realizaciji Centralnog budžeta, odnosno javnih finansija. (1) Na mjesečnom nivou, Ministarstvo izvještava o realizaciji prihoda i rashoda centralnog budžeta sa državnim fondovima, što je u skladu sa ranije objašnjenom reformom u javnim finansijama. Tom prilikom, Ministarstvo, koristeći metodu vremenskog prilagođavanja, izvještava po modifikovanom keš konceptu koji, u crnogorskom slučaju, znači prilagođavanje glavnih stavki izdataka (bruto zarada i socijalnih davanja) obračunskom konceptu knjiženja. Prihodi centralnog budžeta, kao i ostali rashodi ostaju prikazuju se po keš metodi. (2) Kvartalno, Ministarstvo finansija priprema izvještaj o realizaciji prihoda i rashoda u javnim finansijama, imajući u vidu obavezu lokalnih samouprava da kvartalno izvještavaju Ministarstvo o realizaciji svojih budžeta. Podaci se, takođe, prikazuju po modifikovanom keš principu. (3) Godišnje, Ministarstvo finansija, kroz izradu Zakona o završnom računu budžeta, u svrhu izračunavanja deficita javnih finansija i centralnog budžeta uključuje i stavku neto povećanja obaveza, što pripada obračunskom konceptu računovodstva, i predstavlja razliku između neizmirenih obaveza na početku i na kraju perioda.

Izvor podataka za realizaciju prihoda i rashoda centralnog budžeta je SAP sistem koji služi za evidenciju svih prihoda i rashoda državnog budžeta. Lokalne samouprave po unaprijed definisanim formama, elektronskim i štampanim putem izvještavaju Ministarstvo finansija o realizaciji svojih budžeta, nakon čega se podaci agregiraju i postaju sastavni dio izvještaja o realizaciji javnih finansija.

Grafik 3 Sematski prikaz izvora podataka i procesa izvještavanja o budžetskim prihodima

Ciljevi

Strateški cilj razvoja Crne Gore je povećanje konkurentnosti ekonomije kojim će se obezbijediti brzi privredni rast i razvoj, povećanje zaposlenosti i rast životnog standarda. Postojanje kvalitetnih i pravovremenih podataka nužno je za osmišljavanje mjera ekonomske i socijalne politike, vezanih za ostvarenje zadatih ciljeva i praćenje učinaka mjera pojedinih politika.

Pored nacionalnih razvojnih ciljeva, proces pristupanja Evropskoj uniji zahtijeva dodatne napore za ostvarenje zajedničkih strateških ciljeva EU, što predstavlja dodatni izazov u pogledu kvaliteta i strukturnih obilježja statističkih podataka.

Ministarstvo finansija odgovorno je i za pripremu i sprovođenje vladine fiskalne politike, koja je u funkciji ostvarivanja postavljenih ciljeva Crne Gore. Pored toga, jedna od najvažnijih obaveza odnosi se na pripremu državnog budžeta i upravljanje prihodima i rashodima, odnosno novcem poreskih obveznika.

Odgovorno upravljanje javnim finansijama, kao jedan od preduslova makroekonomske stabilnosti, zahtijeva kvalitetne finansijske informacije, koje su od suštinskog značaja za odlučivanje u javnim finansijama, kako na državnom, tako i na nivou lokalne samouprave.

Donošenje Strategije preduslov je uvođenja i implementacije metodologije ESA 2010 na sistem javnih finansija u Crnoj Gori, čime će se:

- stvoriti metodološki uporediv statistički okvir;
- povećati kredibilitet i transparentnost javnih finansija i
- realnije i sveobuhvatnije prikazivati javnofinansijski rezultati.

Izazov u potpunom prilagođavanju metodologije ostaje na strani primjene obračunskog računovodstva. U tom slučaju, razlika između stvarno naplaćenog prihoda (keš princip) i prihoda koji je nastao kao pravo države na određeni prihod prikazivaće se u posebnoj stavci neplaćenog prihoda (*accounts receivable*). Prateći pomenutu logiku, one obaveze države koje su nastale ali ne i stvarno plaćene (po keš principu) knjižice se kao rashod u okviru posebne stavke neplaćenih obaveza (*accounts payable*), što je u određenoj mjeri već uspostavljeno kroz izradu Zakona o završnom računu budžeta i stavku neto povećanja obaveza, kao što je ranije opisano.

Problemi za potpunu implementaciju ESA metodologije su i u oblastima institucionalne pokrivenosti, internih procesa izvještavanja i transformacije postojećih podataka iz nacionalnog kontnog okvira u standardizovane ESA kodove.

Predlog mjera i aktivnosti

ili Šta treba uraditi za primjenu ESA metodologije?

Premisa za predlaganje mjera i aktivnosti na polju implementacije ESA 2010 metodologije jeste ustaljena međunarodna praksa, po kojoj je Zavod za statistiku nosilac obaveze statističkog izvještavanja i definisanja metodologije u javnim finansijama prema Evropskoj uniji, odnosno Eurostatu. Istu obavezu prema Evropskoj centralnoj banci preuzima Centralna banka odgovarajuće države, dok tu obavezu prema Međunarodnom monetarnom fondu ispunjava Ministarstvo finansija.

Shodno ranije definisanim problemima u postjećem sistemu, predlaže se set aktivnosti, koji će omogućiti realizaciju cilja donošenja ove Strategije, odnosno uspostavljanje ESA metodologije u javnim finansijama.

I. Uspostavljanje stalne radne grupe

- a. Radnu grupu treba da čine predstavnici Centralne banke, Monstata i Ministarstva finansija;
- b. Radna grupa i institucije među sobom, memorandumom o saradnji i/ili aktom o osnivanju, treba precizno da definišu zadatke, model buduće saradnje i ulogu svih strana;
- c. Ljudski kapaciteti Ministarstva finansija i Monstata moraju biti ojačani kroz obuku postojećeg kadra i/ili zapošljavanje novog, koji će se isključivo baviti pitanjima iz domena statistike javnih finansija;
- d. Usaglašavanje pojmova, definicija i odgovarajućih koncepata po ESA metodologiji;
- e. Radna grupa će imati mandat da radi na svim pitanjima od značaja za implementaciju metodologije (institucionalna, ekonomska i funkcionalna klasifikacija, definisanje pravila i procedura izvještavanja, itd.) kako bi se postigao najveći mogući nivo kompatibilnosti podataka za zahtjevima Eurostata.

II. Institucionalna klasifikacija

- a. Donošenje Pravilnika o institucionalnoj klasifikaciji u Crnoj Gori – priručnik na osnovu koga će biti napravljena institucionalna klasifikacija svih sektora, po ESA 2010 metodologiji, uz uvažavanje nacionalnih specifičnosti;
- b. Sačiniti listu svih entiteta sektora države (država + lokalne samouprave + javna preduzeća + entiteti kojima je osnivač Vlada, Skupština i/ili jedinica lokalne samouprave);
- c. Sačiniti listu svih pravnih lica koja su pod kontrolom sektora države;
- d. Sačiniti listu svih poreskih nameta na nivou države (uključujući i lokalne samouprave);
- e. Sačiniti listu svih subvencija i državne pomoći, po godinama, za posljednje tri godine (Ministarstvo ekonomije, transporta i poljoprivrede);

- f. Uraditi analizu i reviziju postojećeg registra privrednih subjekata i dodati atribut institucionalne klasifikacije po ESA 2010 metodologiji za svakog pojedinačnog subjekta;
 - g. Donijeti Uredbu o klasifikaciji institucionalnih sektora u Crnoj Gori i listu svih privrednih subjekata, po novoj klasifikaciji.
- III. Ekonomska klasifikacija
 - a. Izvršiti analizu i reviziju ekonomske klasifikacije postojećeg kontnog plana i upodobljenost sa zahtjevima ESA i uraditi eventualne izmjene i dopune;
 - b. Uraditi metodološki priručnik o načinu knjiženja prihoda i rashoda sa praktičnim i detaljnim objašnjenjima izmijenjenog kontnog plana;
 - c. Napraviti detaljne prevedbene tabele (nacionalni kontni plan – ESA – GFS).
- IV. Funkcionalna klasifikacija
 - a. Osposobiti kadar za izradu funkcionalne klasifikacije shodno Eurostatovoj metodologiji, a koja se razlikuje od postojeće metodologije koju koristi Ministarstvo finansija
- V. Definisanje procedura izvještavanja za sektor države, sa posebnom pažnjom na dinamiku redovnog izvještavanja prema Eurostatu
- VI. Izmjena regulatornog okvira

Budžetski uticaj

Za izradu Strategije i implementaciju predviđenih zadataka, po osnovu naknada članovima Radne grupe i troškova angažovanja eksperta, neophodno je obezbijediti novčana sredstva u iznosu od 54.075€ neto, iz budžetske rezerve i tekućih budžeta institucija koje učestvuju u procesu implementacije, za period 2015-2018.

Okvirni akcioni plan

Broj aktivnosti	Naziv aktivnosti	Nosilac aktivnosti	Vrijeme
I.	Uspostavljanje stalne radne grupe	MF, CB, Monstat	u najkraćem mogućem roku
II.	Institucionalna klasifikacija	Monstat , uz tijesnu saradnju sa MF i CB	T + 6 – 8 mjeseci
III.	Ekonomska klasifikacija	MF i Monstat	T + 2 mjeseca
IV.	Funkcionalna klasifikacija	Monstat	T + 3 mjeseca
V.	Definisanje procedura izvještavanje	MF, CB, Monstat	T + 1 mjesec
VI.	Izmjena regulatornog okvira	MF, CB, Monstat	T + 3 mjeseca

MF – Ministarstvo finansija

CB – Centralna banka

Monstat – Zavod za statistiku

T – vrijeme završetka prethodne aktivnosti

Nosilac svake pojedinačne aktivnosti označen je debljim slovima (bold)

Zbog ograničenih kadrovskih kapaciteta, koristi se *waterfall* model upravljanja projektom, koji podrazumijeva da naredna aktivnost otpočinje tek nakon završetka prethodne, odnosno, realizacija pojedinačnih aktivnosti se ne može izvršavati paralelno.

PREDLOG KOMUNIKACIONIH TEZA

Naziv dokumenta	Strategija implementacije ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija Crne Gore
Nosioci komunikacionih aktivnosti	Ministarstvo finansija - Direktorat za ekonomsku politiku i razvoj PR služba Ministarstva finansija
Ključne poruke	<ul style="list-style-type: none"> • Odgovorno upravljanje javnim finansijama, kao jedan od preduslova makroekonomske stabilnosti, zahtijeva kvalitetne finansijske informacije, koje su od suštinskog značaja za odlučivanje u javnim finansijama, kako na državnom, tako i na nivou lokalne samouprave. • Donošenje Strategije preduslov je uvođenja i implementacije metodologije ESA 2010 u statističkom izvještavanju Crne Gore, što predstavlja mjerilo za otvaranje poglavlja 17 u prepristupnim pregovorima sa Evropskom unijom. • Problemi za potpunu implementaciju ESA metodologije su i u oblastima institucionalne pokrivenosti, internih procesa izvještavanja i transformacije postojećih podataka iz nacionalnog kontnog okvira u standardizovane ESA kodove.
Efekti	<ul style="list-style-type: none"> • stvaranje metodološki uporedivog statistički okvira; • povećanje kredibiliteta i transparentnosti javnih finansija; • ispunjavanje mjerila za otvaranje pregovaračkog poglavlja 17 – ekonomska i monetarna unija i • realnije i sveobuhvatnije prikazivanje javnofinansijski rezultata.
Novine	Nova metodologija praćenja statistike javnih finansija, uporediva na nivou Evropske unije.
Rizici	<ul style="list-style-type: none"> • odlaganje realizacije predloženih aktivnosti, može značajno uticati na period realizacije projekta i očekivane efekte
Ciljne grupe	Državna uprava, međunarodne organizacije i institucije
Relevantnost dokumenta za inostranu javnost	Strategija obezbjeđuje stvaranje metodološki uporedivog statistički okvira sa zemljama EU, što je u direktnoj vezi sa ispunjenjem zahtjeva Evropske unije u okviru pregovaračkih poglavlja 17 i 18 (ekonomska i monetarna unija i statistika)
Period realizacije	2015-2017
Dodatne napomene	Nema

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA

PREDLAGAČ PROPISA	MINISTARSTVO FINANSIJA
NAZIV PROPISA	IMPLEMENTACIJA ESA 2010 METODOLOGIJE U STATISTICI JAVNIH FINANSIJA

1. Definisanje problema

- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?
- Koji su uzroci problema?
- Koje su posljedice problema?
- Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?
- Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?

Ovaj dokument i rješenja u njemu predviđaju uvođenje ESA metodologije u sistem statističkog izvještavanja o realizaciji javnih finansija. *Evropski sistem nacionalnih računa (European System of Account, skraćeno ESA)* je međunarodno uporediva statistička metodologija koja se koristi za sistematsko, detaljno i sveobuhvatno prikazivanje i mjerenje ekonomije, njenih komponenti i njihovih međuzavisnosti. Kako je državna potrošnja jedna od komponenti obračuna bruto domaćeg proizvoda, po potrošnoj metodi, da bi se primijenila ESA metodologija na obračun BDP-a, ista se mora primjenjivati i u sistemu statističkog izvještavanja za javne finansije. Uvođenje ESA standarda je dio usklađivanja definisanog u pregovaračkom poglavlju 17 Monetarna i ekonomska unija.

Donošenje ovog propisa omogućava početak primjene ESA standarda, kao neophodnog uslova usklađivanja izvještaja u skladu s pravnom regulativom EU.

Glavni ciljevi uvođenja ESA standarda su:

- stvoriti metodološki uporediv statistički okvir
- povećati kredibilitet i transparentnost javnih finansija
- realnije i sveobuhvatnije prikazivati javno-finansijski rezultat

2. Ciljevi

- Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?
- Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.

Donošenje ovog propisa omogućava početak primjene ESA standarda kao neophodnog uslova usklađivanja izvještaja u skladu s pravnom regulativom EU.

Pravni osnov za donošenje Strategije za implementaciju ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija sadržan je Zakonu o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike ("Sl. list Crne Gore", br. 18/12 od 30.03.2012. godine), kojim je utvrđeno da su u izvršavanju međunarodnih obaveza, nadležni organ i drugi proizvođači zvanične statistike dužni da

obezbijede uporedivost statističkih podataka sa drugim državama i sprovode saradnju sa međunarodnim organizacijama i proizvođačima zvanične statistike iz drugih država, uz obavezu poštovanja i primjene međunarodnih standarda (član 62).

Pored navedenog, u okviru Pregovoračkog poglavlja 17 - ekonomska i monetarna unija, preporuka Evropske komisije se odnosi i na uvođenje ESA 2010 metodologije u sektor države. Naime, Crna Gora je u obavezi da uskladi svoje zakonodavstvo, procese i kapacitete sa zahtjevima iz Direktive 2011/85/EU, koja se odnose na budžetsko računovodstvo i statističko izvještavanje, prognoze, numerička fiskalna pravila, srednjoročni budžetski okvir i jasnu podjelu nadležnosti u statističkom sistemu. U tom cilju, donesen je Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Sl. list Crne Gore", br. 20/14, od 25.04.2014.), tako da je, za potpuno usklađivanje sa pomenutom direktivom, potrebno da se sistem javnih finansija usaglasi sa zahtjevima ESA 2010 metodologija, uz odgovarajući institucionalni obuhvat. Navedeno je komplementarno i u skladu sa Pravilnikom o sačinjavanju podataka o državnom deficitu i dugu i Regulativom Evropskog savjeta 479/2009.

3. Opcije

- Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).
- Obrazložiti preferiranu opciju?

Ne postoji alternariva koja bi zamijenila izvještavanje po ESA standardu. Izvještavanje po sadašnjim rješenjima ne odražava u potpunosti realno stanje javnih finansija i realan doprinos države u formiranju BDP-a.

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerovatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektno.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima).
- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti.
- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija.
- Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.

Primjena rješenja iz ovog propisa omogućiće donosiocima političkih odluka realniji uvid u stanje sektora države kao značajnog segmenta ukupne ekonomske aktivnosti, a time i kreiranje mjera ekonomske politike u pravcu otklanjanja prepreka bržem rastu ekonomske aktivnosti.

Primjena ovog propisa ne nameće dodatne troškove građanima i privredi. Usvajanje ove strategije i njena primjena su neophodan uslov čije ispunjavanje je mjerilo i uslov za zatvaranje pregovaračkog poglavlja 17 Monetarna i ekonomska unija, pa su troškovi njenog uvođenja u potpunosti opravdani.

Usvajanje ove strategije podrazumijeva stvaranje stalne radne grupe sačinjene od predstavnika Ministarstva finansija, Monstat-a i Centralne banke Crne Gore, koja bi pratila implementaciju strategije i rješenja sadržanih u njoj. Saradnja sa međunarodnim i domaćim ekspertima i obuke su neophodan uslov za kvalitetnu implementaciju rješenja sadržanih u dokumentu. U cilju implementacije rješenja sadržanih u strategiji neophodne su obuke za zaposlene u lokalnoj samoupravi, koji su zaduženi za izvještavanje za potrebe javnih finansija.

Primjena strategije sadrži sljedeće aktivnosti koje će zahtijevati angažovanje zaposlenih iz institucija koje su uključene u proces kao i potrebnih administrativnih kapaciteta iz nadležnih

ministarstava po pojedinim temama :

Proces uvođenja ESA standarda imaće uticaja na administrativna opterećenja koja se odnose na:

- a. Uspostavljanje stalne radne grupe. Radnu grupu čine predstavnici Centralne banke, Monstat-a i Ministarstva finansija, po 2 člana iz svake institucije. Mandat stalne radne grupe trajao bi 4 godine.
- b. Za potrebe razrade pojedinih faza strategije potrebno je angažovanje podgrupa za konkretne oblasti u kojima bi bili angažovani eksperti iz pojedinih oblasti. Podgrupe bi imale do 4 člana od kojih bi Monstat imao učešća u svakoj od njih.
- c. Ljudski kapaciteti Ministarstva finansija i Monstat-a moraju biti ojačani kroz obuku postojećeg kadra i/ili zapošljavanje novog, koji će se isključivo baviti pitanjima iz domena statistike javnih finansija.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?
- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti.
- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti.
- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijeđena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?
- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteci finansijske obaveze?
- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?
- Obrazložiti metodologiju koja je korišćena prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.
- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti.
- Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?
- Da li su dobijene primjedbe uključene u tekst propisa? Obrazložiti.

- Da li je potrebno izdvajanje finansijskih sredstava za implementaciju propisa i u kom iznosu?

Potrebno je izdvajanje finansijskih sredstava za implementaciju ove strategije, da bi se angažovali kvalitetni kadrovi i da bi proces uvođenja trajao što kraće. Ukupna izdvajanja finansijskih sredstava za implementaciju ovog propisa su 54.075 €.

- Da li je izdvajanje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda?

Izdvajanje finansijskih sredstava nije jednokratno, već je planirano za period 2015.god. do 2018. god. i to:

Tabela 1 Troškovi

2015	2016	2017	2018	ukupno
14,150	19,700	12,125	8,100	54,075

Zavisno od učešća eksperata iz Centralne Banke Crne Gore, opterećenje za budžet bi bilo

proporcionalno manje.

- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze?

Ne. Implementacijom ovog propisa ne proizilaze međunarodne finansijske obaveze

- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijeđena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?

Crna Gora će iz državnog budžeta osigurati sredstva potrebna za realizaciju aktivnosti proisteklih iz ovog dokumenta, na način da se nosioci pojedinih aktivnosti i njihovo izvršenje uvrste u godišnje finansijske planove pojedinih organa državne uprave. U skladu sa navedenim, dinamika osiguravanja i trošenja sredstava namijenjenih sprovođenju rješenja iz ovog dokumenta, određivaće se svake godine u postupku donošenja Državnoga budžeta. Radi realizacije pojedinih mjera iz strategije, nosioci programa, u skladu sa navedenim planiranim aktivnostima, mogu zaključivati ugovore s međunarodnim organizacijama i ostalim zainteresovanim donatorima.

- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proistići finansijske obaveze?

Ne. Usvajanjem propisa nije predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proistići finansijske obaveze.

- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihodi za budžet Crne Gore?

Implementacija ovog propisa neće donijeti dodatne prihode budžetu Crne Gore.

- Obraložiti metodologiju kojom je korišćenja prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.

Prilikom obračuna finansijskih sredstava korišćena su iskustva zemalja u okruženju koje već imaju ovakvu Strategiju, metoda standardnog troška, kao i procjene troškova pojedinih aktivnosti.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertna podrška i ako da, kako.
- Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije).
- Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni. Obrazložiti.

U postupku pripreme ovog dokumenta i rješenja sadržanih u njemu korišćena su iskustva i ekspertna pomoć kolege iz ministarstva finansija Slovenije koji je aktivno učestvovao u njegovom kreiranju. Ekspert iz Slovenije je bio vođa tima za implementaciju ESA standarda za Sloveniju. Njegovo iskustvo i znanje će biti neophodni u svakoj od faza implementacije ESA standarda, da bi se izbjegle potencijalne prepreke i da bi proces implementacije bio što kraći. Ovaj ekspert je u pripremnoj fazi održao niz seminara i konsultacija sa predstavnicima crnogorskih institucija.

U fazi pripreme ovog dokumenta učestvovali su predstavnici Ministarstva finansija, Monstat-a i

Centralne banke. Ekspert iz Slovenije je sugerisao podjelu nadležnosti i poslova po rješenjima koja se primjenjuju u EU. Podjela posla i definisanje nosilaca aktivnosti preciziraće se Sporazumom o saradnji između pomenutih institucija. Donošenje ovog Sporazuma je rješenje predviđeno u početnoj fazi implementacije.

7: Monitoring i evaluacija

- Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?
- Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?
- Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?
- Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?

Potencijalne prepreke implementacije mjera iz ovog dokumenta mogu se odnositi na administrativne kapacitete, kako u pogledu broja izvršilaca, tako i u pogledu znanja neophodnih za implementaciju novih rješenja. U fazi implementacije ovog dokumenta precizirani su rokovi za završetak procesa, koji podrazumijevaju da tek završetkom pojedine faze počinje implementacija sljedeće. Primjenu i kvalitet rješenja nadgledaće EUROSTAT, pa će pozitivne ocjene ove institucije biti glavni kriterijum za ispunjenje indikatora ispunjenja ciljeva. Monitoring primjene ovog propisa i rješenja proisteklih iz njega biće obaveza Monstat-a, kao institucije nadležne za poslove statistike.

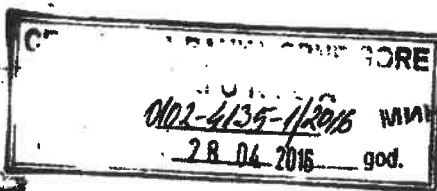
Datum i mjesto

MINISTAR

Podgorica, 19.03.2015.god.

PRILOG 6:

Trilateralni sporazum o saradnji između Ministarstva finansija, Zavoda za statistiku i Centralne banke Crne Gore, kojim se detaljnije razrađuju obaveze proizvođača u pogledu implementacije ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija i sa njom povezanih statistika

Црна Гора
МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА

5001 CA-7396/1

6 07. 2016 год.

01-1488

25.04.2016 год.

SPORAZUM O SARADNJI

U OBLASTI STATISTIKE NACIONALNIH RAČUNA SEKTORA OPŠTE DRŽAVE I SA NJOM POVEZANIH STATISTIKA

Zaključen u Podgorici, između:

1. **ZAVODA ZA STATISTIKU,**
Podgorica, ul. IV Proleterske br. 2, koga zastupa direktorica mr Gordana Radojević (u daljem tekstu: Zavod)
2. **CENTRALNE BANKE CRNE GORE,**
Podgorica, Bulevar Svetog Petra Cetinjskog br. 6, koju zastupa guverner mr Milojica Dakić (u daljem tekstu: CBCG) i
3. **MINISTARSTVA FINANSIJA,**
Podgorica, ul. Stanka Dragojevića br. 2, koje zastupa ministar dr Radoje Žugić (u daljem tekstu: MF)

1. OPŠTE ODREDBE

U skladu sa odredbama Uredbe (EU) 2015/759 (o izmjenama Regulative (EZ) 223/2009) Evropskog parlamenta i Savjeta o evropskim statistikama, Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike ("Sl. list Crne Gore", br. 18/12) i Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Sl. list Crne Gore", br. 20/14 i 56/14), ovim Sporazumom o saradnji u oblasti statistike nacionalnih računa opšte države i sa njom povezanih statistika (u daljem tekstu: Sporazum) sporazumne strane iskazuju svoju saglasnost da saraduju u oblasti statistike nacionalnih računa opšte države i sa njom povezanih statistika koje su regulisane relevantnim pravnim aktima Evropske unije (u daljem tekstu: EU) i/ili su uključene u Program zvanične statistike za 2014 - 2018. godine („Sl. list Crne Gore“ br. 13/14 i 71/15) - (u daljem tekstu: Program zvanične statistike) i Godišnji plan zvanične statistike na osnovu Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike.

Pojam opšte države u smislu ovog Sporazuma obuhvata definiciju sektora opšte države u skladu sa metodologijom ESA 2010.

Potpisivanjem Sporazuma, sporazumne strane iskazuju svoju spremnost za uspostavljanje efikasnog statističkog sistema u oblasti statistike nacionalnih računa sektora opšte države i sa njom povezanih statistika, koji će biti potpuno usklađen sa evropskim zakonodavstvom, zasnovanim na Kodeksu prakse evropske statistike¹ i maksimalno ekonomičan.

¹ Engl. European Statistics Code of Practice, 2005, 2011.

2. SVRHA SPORAZUMA

Svrha Sporazuma je:

1. Utvrditi, u skladu sa važećim propisima, nadležnost i odgovornost svake sporazumne strane za pojedino područje zvanične statistike na nivou države Crne Gore, imajući u vidu zahtjeve za podacima Evropske komisije (u daljem tekstu: EK), Evropske centralne banke (u daljem tekstu: ECB) i Međunarodnog monetarnog fonda (u daljem tekstu: MMF);
2. Utvrditi, u skladu sa važećim propisima, odgovornosti i obaveze za prikupljanje i razmjenu podataka između sporazumnih strana sa ciljem proizvodnje zvanične statistike;
3. Osigurati primjenu načela povjerljivosti za pojedinačne podatke koje međusobno razmjenjuju sporazumne strane radi ispunjavanja obaveza preuzetih Sporazumom;
4. Osigurati primjenu načela profesionalne nezavisnosti u proizvodnji podataka;
5. Utvrditi modalitete saradnje, donošenja odluka i praćenja implementacije Sporazuma.

Podjela odgovornosti i obaveza saradnje u primjeni pojedinačnih pravnih akata EU proističe iz spomenutih akata i razrađena je u Prilogu Sporazuma (u daljem tekstu: Prilog). Prilog je sastavni dio Sporazuma i ažurira se sporazumno na osnovu svake promjene relevantnih akata koje su donijele evropske institucije i/ili u drugim slučajevima, kada to sporazumne strane smatraju potrebnim.

Nadležnost sporazumnih strana za pojedinačne aktivnosti određuje se u skladu sa Memorandumom o saradnji između članica Evropskog statističkog sistema (ESS) i članica Evropskog sistema centralnih banaka (ESCB), u kojem je definisana podjela odgovornosti za sve makroekonomske statistike između ESS-a i ESCB-a.

Takođe, sporazumne strane poštuju principe zvanične statistike u skladu sa Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike (član 6), načela iz Kodeksa prakse evropske statistike, kao i Kodeksa najbolje prakse u pripremi podataka i izvještavanju u slučaju prekomjernog deficita² (u daljem tekstu: Kodeks najbolje prakse).

3. PODJELA ODGOVORNOSTI IZMEĐU SPORAZUMNIH STRANA

Shodno Zakonu o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike (član 8, član 9 i član 10), Programu zvanične statistike i podjeli nadležnosti/odgovornosti koja je definisana pregovaračkim poglavljem 18 Statistika, ovim Sporazumom detaljnije se razrađuju nadležnosti/odgovornosti u vezi sa statistikom nacionalnih računa sektora opšte države, po oblastima i pojedinačnim statistikama.

Pristupanjem Crne Gore EU i izmjenama zakonodavstva Crne Gore može doći do promjena odgovornosti i nadležnosti sporazumnih strana.

² Engl. Code of best practice on the compilation and reporting of data in the context of the excessive deficit procedure, 2003.

3.1. PODJELA ODGOVORNOSTI IZMEĐU SPORAZUMNIH STRANA PO OBLASTIMA

Podjela odgovornosti u vezi sa statistikom nacionalnih računa sektora opšte države i sa njom povezanih statistika, definisana je za sljedeće oblasti:

- 3.1.1. Metodologija;
- 3.1.2. Klasifikacija institucionalnih jedinica po sektorima u skladu sa ESA 2010;
- 3.1.3. Kvalitet podataka;
- 3.1.4. Objavljivanje i dostavljanje podataka.

3.1.1. Metodologija

Sporazumne strane su se usaglasile da u razvoju statistika nacionalnih računa sektora opšte države koriste metodologiju Evropskog sistema nacionalnih i regionalnih računa (u daljem tekstu: ESA 2010), kao i sva prateća podzakonska akta i uredbе koje se vežu za implementaciju Uredbe (EU) 549/2013 i da će za dio statistike za koju su odgovorne pripremati opis metoda, procedura i izvora korišćenih u kompilaciji podataka koji su predmet Sporazuma³.

3.1.2. Klasifikacija institucionalnih jedinica po sektorima u skladu sa ESA 2010

Zavod koordinira izradom sektorske klasifikacije tj. razvrstavanjem institucionalnih jedinica po institucionalnim sektorima u skladu sa ESA 2010.

Registar koji sadrži popis institucionalnih jedinica po sektorima u skladu sa ESA 2010 vodi Zavod, pri čemu CBCG i MF imaju savjetodavnu ulogu. Savjetodavna uloga CBCG odnosi se na definisanje institucionalnih jedinica koje pripadaju finansijskom sektoru, savjetodavna uloga MF odnosi se na definisanje institucionalnih jedinica koje pripadaju sektoru opšte države, dok će Zavod definisati institucionalne jedinice koje pripadaju nefinansijskom sektoru i sektoru neprofitnih institucija u službi domaćinstava.

Ukoliko ne postoji opšti konsenzus o razgraničenju nekog od sektora, Zavod kao koordinator statističkog sistema poslaće zvanični zahtjev EUROSTAT-u za davanje mjerodavnog mišljenja. Shodno tom mišljenju izvršice se razgraničenje sektora, o čemu Zavod informiše ostale strane Sporazuma.

3.1.3. Kvalitet podataka

Sporazumne strane su saglasne da se kvalitet statistike nacionalnih računa sektora opšte države bazira na 15 principa Kodeksa prakse evropske statistike. S tim u vezi, sporazumne strane su saglasne da je Zavod nezavisan u sprovođenju međunarodnih smjernica o nacionalnim računima i nadležan za uvođenje, primjenu i metodološka tumačenja ESA 2010, kao i sa njima povezanih pravnih akata i metodoloških priručnika.

³ GNI Inventory i EDP Inventory.

Sporazumne strane saglasne su sa primjenom odredbi o povjerljivosti Kodeksa prakse evropske statistike, Uredbe (EU) 2015/759 i Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike o individualnim podacima statističkih jedinica, ako se oni mogu dovesti u vezu sa statističkim jedinicama (povjerljivi podaci), čime je njihova upotreba isključivo za statističke svrhe. Sporazumne strane trebaju osigurati sve preduslove za poštovanje načela statističke povjerljivosti u procesima proizvodnje i dostavljanja podataka i osigurati zaštitu integriteta statističkih baza podataka. Odredbama Sporazuma ne utiče se na bilo koji način na raspolaganje podacima čija je povjerljivost, odnosno tajnost propisana odredbama drugih posebnih zakona i drugih propisa.

Radi smanjenja nekonzistentnosti podataka, sporazumne strane će se pridržavati odredbi zajedničkih načela revizijske politike u domenu revizije podataka, kao i načela upravljanja kvalitetom podataka.

3.1.4. Objavljivanje i dostavljanje podataka

Sporazumne strane redovno će proizvoditi i objavljivati podatke iz domena svojih nadležnosti definisanih Sporazumom. Kalendarom objavljivanja podataka Zavoda definišu se rokovi za objavljivanje statistike nacionalnih računa sektora opšte države na nacionalnom nivou.

Sporazumne strane su se dogovorile da Kalendar objavljivanja podataka na nacionalnom nivou prilagođavaju Kalendaru objavljivanja podataka ESS-a, odnosno rokovima za objavljivanje podataka koji su definisani Aneksom B Uredbe (EU) 549/2013.

Pored objavljivanja na nacionalnom nivou, sporazumne strane odgovorne su za pravovremeno dostavljanje podataka na propisani način i u propisanim rokovima: EUROSTAT-u, MMF-u i ECB-u.

Zavod, kao koordinator statističkog sistema Crne Gore, u ime sporazumnih strana dostavlja odgovarajuće podatke koji su predmet ovog Sporazuma, EUROSTAT-u i MMF-u kroz sistem opšte i/ili specijalne diseminacije (GDDS/SDDS). Po završetku procesa validacije od strane EUROSTAT-a i MMF-a, Zavod će ostalim sporazumnim stranama dostaviti podatke.

CBCG dostavlja ECB-i odgovarajuće podatke iz svoje nadležnosti koje su predmet Sporazuma.

Sporazumne strane se obavezuju na saradnju i učestvovanje na sastancima sa ovlašćenim predstavnicima EK, EUROSTAT-a i ECB-a, tokom procesa pregovora i tehničkih misija ovih institucija, kao i MMF-a.

3.2. PODJELA ODGOVORNOSTI PO POJEDINAČNIM STATISTIKAMA

Podjela odgovornosti između sporazumnih strana definisana je za sljedeće pojedinačne statistike:

3.2.1. Statistika godišnjih nefinansijskih računa sektora opšte države u skladu sa ESA 2010;

3.2.2. Statistika godišnjih finansijskih računa sektora opšte države u skladu sa ESA 2010;

- 3.2.3. Statistika kvartalnih nefinansijskih računa sektora opšte države u skladu sa ESA 2010;
- 3.2.4. Statistika kvartalnih finansijskih računa za sektor opšte države u skladu sa ESA 2010;
- 3.2.5. Statistika kvartalnih finansijskih računa za ECB;
- 3.2.6. Izvještavanje prema zahtjevima Postupka u slučaju prekomjernog deficita (EDP);
- 3.2.7. Statistika državnih finansija za ECB;
- 3.2.8. Kvartalno izvještavanje o dugu prema kriterijumu iz Maastrichta u skladu sa ESA 2010;
- 3.2.9. Detaljni podaci o primicima od poreza i socijalnih doprinosa po sektorima u skladu sa ESA 2010;
- 3.2.10. Rashodi sektora opšte države prema funkcionalnoj klasifikaciji u skladu sa ESA 2010;
- 3.2.11. Statistika državnih finansija (GFS) za MMF;
- 3.2.12. Izvještaj o osnovici za sopstvena sredstva od poreza na dodatu vrijednost (PDV);
- 3.2.13. Podaci prema Direktivi Savjeta (EU) 2011/85 o zahtjevima prema budžetskim okvirima zemalja članica.

Zavod je odgovoran za sljedeće pojedinačne statistike: godišnju statistiku nefinansijskih računa i kvartalnu statistiku nefinansijskih računa sektora opšte države u skladu sa ESA 2010.

CBCG je odgovorna za sljedeće pojedinačne statistike: godišnju statistiku finansijskih računa i kvartalnu statistiku finansijskih računa sektora opšte države u skladu sa ESA 2010, statistiku kvartalnih finansijskih računa za ECB i statistiku državnih finansija za ECB.

MF je odgovorno za sljedeće pojedinačne statistike: Kvartalno izvještavanje o dugu prema kriterijumu iz Maastrichta u skladu sa ESA 2010, Izvještavanje u slučaju prekomjernog budžetskog deficita (EDP), Detaljne podatke o primicima od poreza i socijalnih doprinosa po sektorima u skladu sa ESA 2010, Rashode sektora opšte države prema funkcionalnoj klasifikaciji u skladu sa ESA 2010, Statistiku državnih finansija (GFS) za MMF, Izvještaj o osnovici za sopstvena sredstva od PDV-a i za Podatke prema Direktivi Savjeta (EU) 2011/85 o zahtjevima prema budžetskim okvirima zemalja članica.

MF u saradnji sa Zavodom i CBCG, ažurira povezane tabele između kategorija ekonomske klasifikacije prema nacionalnom planu budžeta i kategorija ESA metodologije.

3.2.1. Statistika godišnjih nefinansijskih računa u skladu sa ESA 2010

Godišnju statistiku *nefinansijskih računa za sektor opšte države* priprema Zavod u skladu sa Programom zvanične statistike i pregovaračkim poglavljem 18 Statistika.

Zavod je nezavistan i odgovoran za uvođenje, primjenu i metodološka tumačenja ESA metodologije, kao i svih s njom povezanih pravnih akata i metodoloških priručnika u sprovođenju međunarodnih smjernica u izradi nefinansijskih računa sektora opšte države. Zavod je odgovoran za pripremu proizvodnog računa i računa raspodjele i upotrebe dohotka sektora opšte države.

Zavod, statistiku godišnjih nefinansijskih računa priprema u skladu sa Programom za dostavljanje podataka u skladu sa ESA 2010 i na osnovu Uredbe (EU) 549/2013. Zavod objavljuje godišnju statistiku nefinansijskih računa i dostavlja je EUROSTAT-u.

Za izradu godišnjih nefinansijskih računa sektora opšte države, u skladu sa ESA 2010, MF obezbjeđuju Zavod-u sve potrebne podatke za sektor opšte države i odgovarajuće podsektore na godišnjem nivou. CBCG obezbjeđuje Zavodu neophodne podatke iz svoje nadležnosti za obračun osnovnih agregata nacionalnih računa.

3.2.2. Statistika godišnjih finansijskih računa u skladu sa ESA 2010

CBCG je nezavisna i odgovorna za izradu godišnjih finansijskih računa sektora opšte države u skladu sa ESA 2010, na osnovu obaveze definisane u Programu zvanične statistike i obaveze iz pregovaračkog poglavlja 18 Statistika.

CBCG statistiku godišnjih finansijskih računa priprema u skladu sa Programom za dostavljanje podataka u skladu sa ESA 2010 i Uredbom (EU) 549/2013. CBCG objavljuje statistiku godišnjih finansijskih računa i dostavlja popunjene tabele u formi koju EUROSTAT propisuje Zavodu koji ih dalje prosljeđuje EUROSTAT-u.

CBCG priprema bilans stanja za finansijsku aktivu i pasivu za finansijski sektor i sektor opšte države u skladu sa Programom za dostavljanje podataka ESA 2010 i Uredbom (EU) 549/2013 .

Za izradu godišnjih finansijskih računa sektora opšte države, MF obezbjeđuje CBCG sve potrebne podatke za sektor opšte države i odgovarajuće podsektore na godišnjem nivou, u formi propisanoj od strane CBCG. Zavod obezbjeđuje CBCG sve raspoložive statističke podatke za nefinansijski sektor, sektor domaćinstva i neprofitnih institucija u službi domaćinstava na godišnjem nivou, u formi propisanoj od strane CBCG.

3.2.3. Statistika kvartalnih nefinansijskih računa u skladu sa ESA 2010

Zavod je odgovoran za sastavljanje kvartalnih nefinansijskih računa za sektor opšte države u skladu sa propisima EU, objavu podataka i dostavljanje EUROSTAT-u u skladu sa Uredbom (EZ) 1221/2002.

Za sastavljanje kvartalnih nefinansijskih računa za sektor opšte države, MF obezbjeđuje Zavodu sve potrebne podatke za sektor opšte države i odgovarajuće podsektore.

3.2.4. Statistika kvartalnih finansijskih računa u skladu sa ESA 2010

CBCG je odgovorna za sastavljanje kvartalnih finansijskih računa za sektor opšte države u skladu s propisima EU i objavljivanje podataka u skladu sa Regulativom 501/2004. Popunjene tabele CBCG dostavljaće Zavod-u koji će ih dalje prosljeđivati Eurostat-u.

Za sastavljanje kvartalnih finansijskih računa za sektor opšte države, MF obezbjeđuje CBCG sve potrebne podatke za centralnu državu, lokalnu samoupravu i fondove socijalne zaštite, u formi propisanoj od strane CBCG.

3.2.5. Statistika kvartalnih finansijskih računa za ECB

CBCG je odgovorna za pripremu kvartalnih finansijskih računa u skladu sa Smjernicama ECB ECB/2013/24 i ECB/2015/40.

MF obezbjeđuje CBCG sve potrebne podatke koji se odnose na sektor opšte države i odgovarajuće podsektore, u formi propisanoj od strane CBCG. Zavod obezbjeđuje CBCG sve raspoložive statističke podatke za nefinansijski sektor, sektor domaćinstva i neprofitnih institucija u službi domaćinstava, u formi propisanoj od strane CBCG.

3.2.6. Izvještavanje prema zahtjevima Postupka u slučaju prekomjernog deficita (EDP)

Prema Zakonu o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike i pregovaračkom poglavlju 18 Statistika, MF je nadležno za poslove finansija-vodi statistiku fiskalnih rashoda i nefiskalnih prihoda, odgovorno je za implementaciju ESA 2010 u javnim finansijama, kao i za izradu procedura prekomjernog deficita tj. fiskalne notifikacije - EDP tabela⁴.

MF je odgovorno za sastavljanje Izvještaja o budžetskom deficitu i dugu (u daljem tekstu ove tačke: Izvještaj), Upitnika vezanog za izvještajne tabele, kao i svih ostalih propisanih dokumenata koji čine sastavni dio Izvještaja, u skladu sa Regulativom (EZ) 479/2009 i pratećim dopunama (Regulativu (EZ) 679/2010 i Uredbu (EU) 220/2014).

Kako bi se obezbijedila potpuna usaglašenost sa navedenom Uredbom (EZ) 479/2009, do pristupanja EU, EUROSTAT će Zavodu kao koordinatoru statističkog sistema dostavljati propisane EDP tabele, upitnike, uputstva i ostala relevantna dokumenta koja Crna Gora treba da dostavi EUROSTAT-u. Dostavljena dokumenta Zavod će proslijediti MF na popunjavanje, prema zahtjevu EUROSTAT-a, a povodom implementacije, proizvodnje i dostavljanja podataka o državnom deficitu i dugu.

Navedenom Uredbom (EZ) 479/2009 zahtijeva se izvještavanje o EDP podacima dva puta godišnje: do 1. aprila (prva notifikacija - aprilsko izvještavanje) i do 1. oktobra (druga notifikacija - oktobarsko izvještavanje).

MF treba da obezbijedi popunjavanje EDP tabela i to: *EDP1* - sumarni pregled koji pokazuje neto pozajmljivanje/neto zaduživanje za sektor opšte države i odgovarajuće podsektore, državni dug po instrumentima, plaćene kamate države, investicije države, kao i bruto domaći proizvod referentne godine; *EDP2* - veza između radnih bilansa i neto pozajmljivanja/neto zaduživanja u

⁴ Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike i pregovaračkim poglavljem 18: Statistika definisano je da MF bude odgovorno i nadležno za izradu procedura prekomjernog deficita tj. fiskalne notifikacije - EDP tabela do pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji

skladu sa ESA 2010 (2A, 2B, 2C i 2D); *EDP3* - veza između neto pozajmljivanja/neto zaduživanja (ESA 2010 deficit) i promjene u dugu (3A, 3B, 3C, 3D i 3E); *EDP4* - dodatne informacije, stanje trgovačkih kredita države i sl.

MF popunjava u okviru Izvještaja i Upitnik vezan za EDP notifikacione tabele koji je definisan Uredbom (EZ) 479/2009.

Uzimajući u obzir da podaci iskazani u Izvještaju moraju biti usklađeni sa računima sektora opšte države u skladu sa ESA 2010, MF može inicirati konsultacije na nacionalnom nivou sa Zavodom i CBCG radi rješavanja metodoloških pitanja – u skladu sa Kodeksom najbolje prakse. U slučaju da se dileme ne mogu riješiti na ovaj način, Zavod kao koordinator upućuje zvanični zahtjev EUROSTAT-u za mjerodavno mišljenje.

CBCG dostavlja MF sve potrebne podatke iz svoje nadležnosti, koji su MF neophodni za izradu pojedinih pozicija u Izvještaju, kao i za potrebe ispunjavanja dodatnih povremenih izvještaja koje zahtijeva EUROSTAT.

Zavod dostavlja MF sve potrebne podatke iz svoje nadležnosti za izradu pojedinih pozicija u Izvještaju i za potrebe ispunjavanja dodatnih povremenih izvještaja koje zahtijeva EUROSTAT.

Za projekcije u Izvještaju prema Postupku u slučaju prekomjernog deficita (EDP) odgovorno je MF.

Zavod i CBCG imaju obavezu da dostave raspoložive podatke MF za izradu Izvještaja najkasnije do 15. marta (za potrebe aprilskog izvještavanja), odnosno 31. avgusta svake godine (za potrebe oktobarskog izvještavanja). Proces konačnog usklađivanja podataka između sporazumnih strana završava se najkasnije dva radna dana uoči dostave EUROSTAT-u.

Konačna i popunjena dokumenta od strane MF dostaviće se Zavodu kako elektronski, tako i narezane na CD-u (putem dopisa), a koje će Zavod dalje proslijediti EUROSTAT-u poštujući rokove definisane za dostavljanje tabela.

MF je odgovorno za pripremu standardizovanog dokumenta, u formi propisanoj od strane EUROSTAT-a, tzv. EDP Inventory, u kojem se opisuju metode, procedure i izvori korišćeni u kompilaciji podataka o dugu i deficitu sektora opšte države u skladu sa ESA 2010 i Uredbom (EZ) 479/2009.

3.2.7. Statistika državnih finansija za ECB

CBCG je odgovorna za pripremu i dostavljanje statistike državnih finansija ECB-u u skladu sa Smjericama ECB/2013/23 i ECB/2014/21.

Zavod obezbjeđuje CBCG sve raspoložive podatke iz svoje nadležnosti. MF će obezbijediti CBCG sve raspoložive podatke, podjele i objašnjenja neophodna za pravovremeno dostavljanje statistike državnih finansija ECB-u.

CBCG i MF su odgovorni za sastavljanje statistike državnih finansija za ECB u skladu sa zvaničnom metodologijom koja se primjenjuje u statističkoj praksi EU (Smjernicama ECB/2013/23 i ECB/2014/21).

Konačni izvještaj o statistici državnih finansija sastavlja MF i dostavlja ga CBCG, koji ga prosljeđuje ECB-u.

3.2.8. Kvartalno izvještavanje o dugu prema kriterijumu iz Maastrichta u skladu sa ESA 2010

MF je odgovorno za sastavljanje statistike kvartalnog duga prema kriterijumu iz Maastrichta u skladu s propisima EU i Regulative 1222/2004. MF objavljuje podatke i dostavlja popunjene tabele Zavodu koji ih prosljeđuje EUROSTAT-u.

Zavod i CBCG će obezbjediti i dostaviti MF sve raspoložive podatke iz svoje nadležnosti za izradu pokazatelja duga prema kriterijumu iz Maastrichta.

3.2.9. Detaljni podaci o primicima od poreza i socijalnih doprinosa po sektorima u skladu sa ESA 2010

MF je odgovorno za pripremu detaljnih podataka o primicima od poreza i socijalnih doprinosa po sektorima uključujući Nacionalnu poresku listu i Upitnik o porezima i socijalnim doprinosima, u skladu sa ESA 2010.

Pripremljene podatke, Nacionalnu poresku listu i Upitnik o porezima i socijalnim doprinosima MF dostavlja Zavodu koji ih prosljeđuje EUROSTAT-u.

3.2.10. Rashodi sektora opšte države prema funkcionalnoj klasifikaciji u skladu sa ESA 2010

MF je odgovorno za pripremu Izdataka opšte države prema funkcionalnoj klasifikaciji (COFOG) u skladu sa ESA 2010 na godišnjem i kvartalnom nivou, a u skladu sa Programom zvanične statistike i Strategijom implementacije ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija Crne Gore.

3.2.11. Statistika državnih finansija (GFS) za MMF

MF je odgovorno za sastavljanje statistike državnih finansija u skladu sa metodologijom iz važećeg priručnika za statistiku državnih finansija MMF-a, objavljivanje na web sajtu MF-a i dostavljanje podataka MMF-u.

3.2.12. Izvještaj o osnovici za sopstvena sredstva od PDV-a

MF je odgovorno za izradu Izvještaja o osnovici za sopstvena sredstva od PDV-a (u daljem tekstu ove tačke: Izvještaj) u skladu sa EU standardima za praćenje sopstvenih sredstava od PDV-a, na osnovu nadležnosti iz pregovaračkog poglavlja 33 Finansijske i budžetske odredbe. Izrada Izvještaja je u cilju određivanja iznosa sredstava po osnovu PDV-a koji će Crna Gora uplaćivati zajedničkom budžetu EU po pristupanju EU.

MF je odgovorno za izračunavanje ukupnog neto prihoda od PDV-a koji je Crna Gora sakupila, za obračun ukupnih korigovanih neto prihoda od PDV-a, za proračun usklađene poreske osnovice na osnovu pravila koja su definisana Direktivom Savjeta 2006/112/EZ o zajedničkom sistemu PDV-a i Uredbom Savjeta 1553/89 o definitivnim jedinstvenim aranžmanima za naplatu sopstvenih sredstava nastalih od PDV-a, kao i za izvještavanje EK.

Ako MF ne raspolaže svim potrebnim podacima za izradu Izvještaja, preduzeće mjere za obezbjeđenje podataka u saradnji sa drugim institucijama sistema ili će se koristiti drugim raspoloživim administrativnim izvorima podataka.

Zavod je odgovoran da, za potrebe Izvještaja, sprovede obračun bruto nacionalnog dohotka (BND) i obračun prosječne ponderisane PDV stope (PPS) na osnovu podataka iz tabela ponude i upotrebe, za čije kreiranje MF treba da obezbijedi podatke o subvencijama po vrsti korisnika i namjeni subvencija, a CBCG da obezbijedi podatke o uslugama u skladu sa klasifikacijom proizvoda (CPA klasifikacija).

3.2.13. Podaci prema Direktivi Savjeta EU 2011/85 o zahtjevima prema budžetskim okvirima zemalja članica

MF je odgovorno za sastavljanje, objavljivanje i dostavljanje mjesečnih i kvartalnih podataka o ukupnim pokazateljima viška/manjka, ukupnim prihodima i rashodima, kao i pripadajućim metapodacima i vezanim tabelama u skladu sa Direktivom Savjeta EU 2011/85 o zahtjevima prema budžetskim okvirima zemalja članica u skladu sa obuhvatom i rokovima utvrđenim EUROSTAT-om i Direktoratom za ekonomske i finansijske poslove EK (DG ECFIN).

Ako MF ne raspolaže svim potrebnim podacima za ispunjenje izvještajnih obaveza iz Direktive Savjeta EU 2011/85, preduzeće mjere za obezbjeđivanje podataka u saradnji sa drugim institucijama sistema ili će se koristiti drugim raspoloživim administrativnim izvorima podataka. MF može i razmotriti mogućnosti modifikacije postojećih izvještajnih obrazaca i okvira budžetskog i neprofitnog računovodstva, odnosno sprovoditi dopunsko prikupljanje potrebnih podataka od izvještajnih jedinica.

Odluku o nadležnosti za sastavljanje, objavljivanje i dostavljanje ostalih statističkih podataka prema zahtjevima Direktive Savjeta EU 2011/85 donijeće Odbor za implementaciju ESA 2010 (u daljem tekstu: Odbor).

4. IZVORI PODATAKA I RAZMJENA PODATAKA ZA PRIPREMU POJEDINAČNIH STATISTIKA

Izvori podataka, kao i razmjena podataka za pripremu pojedinačnih statistika definisani su u Prilogu.

Ukoliko se definisani izvori podataka budu mijenjali nakon potpisivanja Sporazuma, sporazumna strana je u obavezi da blagovremeno upozna ostale sporazumne strane o nastalim promjenama:

- o pripremi novih ili o nastalim izmjenama postojećih propisa i metodologija, kao i o drugim relevantnim aktivnostima,
- o uticaju metodoloških izmjena na vremensku seriju posmatrane pojave, na kvalitet zvanične statistike, kao i na strukturu podataka i pravovremenost njegovog objavljivanja, i
- o planiranim revizijama, uz obrazloženje revizije i njenom uticaju na vremensku seriju posmatrane pojave.

Ulazni i izlazni podaci između sporazumnih strana dostavljaju se u elektronskom formatu (Excel tabele, Access baze ili u drugom formatu prikladnom za elektronsku obradu podataka), a po potrebi i preko službenih dopisa.

Sporazumne strane će takođe saradivati na području pristupa podacima primarnih davaoca (izvještajne jedinice iz sektora opšte države), pri čemu će MF obezbijediti Zavodu i CBCG dodatne podatke u slučaju eventualnih dodatnih potreba ili provjera podataka, s obzirom na to da MF u praksi ima veće nadležnosti nad tim subjektima, na državnom ili lokalnom nivou, kao i na nivou fondova socijalne sigurnosti.

Sporazumne strane saglasne su da će kontinuirano raditi na unapređenju izvora (u smislu strukture, formata i rokova dostave) i kvaliteta podataka iz svoje nadležnosti, kako bi se ispunile sve obaveze iz ovog Sporazuma.

5. KOORDINACIJA I SARADNJA

5.1. Koordinacija implementacijom Sporazuma i ostalih aktivnosti u vezi sa ESA 2010

Sporazumne strane osnivaju Odbor čiji su glavni zadaci:

- Upravljanje i praćenje sprovođenja Sporazuma, kao i izmjene i dopune Sporazuma;
- Upoznavanje sporazumnih strana o osnivanju i ukidanju radnih grupa koje svaka sporazumna strana samostalno može osnovati za realizaciju pojedinačnih aktivnosti iz svoje nadležnosti koje se odnose na implementaciju ESA 2010 (statistike nacionalnih računa ukupne ekonomije, nefinansijskog sektora, finansijskog sektora, sektora domaćinstva i sektora inostranstvo);
- Razmatranje pitanja klasifikacije institucionalnih jedinica sa posebnim osvrtom na institucionalne jedinice sektora opšte države;

- Stručna usaglašavanja koja se odnose na razvoj zvanične statistike u cilju implementacije ESA 2010;
- Rješavanje ostalih otvorenih pitanja iz domena implementacije ESA 2010;
- Analizira ažurnost i dostupnost Priloga Sporazuma najmanje jednom godišnje i inicira promjene Sporazuma u skladu sa izmjenama i dopunama propisa na području pojedinih statistika koje donosi EK, ECB i EUROSTAT u smislu izmjena rokova dostavljanja podataka;
- Obavljanje ostalih poslova u vezi sa Sporazumom.

5.2. Članovi Odbora

Odbor čine tri redovna člana: Direktor Sektora za finansijsku stabilnost, istraživanja i statistiku u CBCG, Direktor Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj u MF i pomoćnik direktora Sektora za makroekonomsku statistiku i nacionalne račune Zavoda, koji je ujedno i predsjednik Odbora. Svaka sporazumna strana dužna je imenovati i po jednog zamjenika redovnog člana Odbora. Zamjenik redovnog člana Odbora prisustvuje sastancima Odbora, a u slučaju spriječenosti redovnog člana da prisustvuje radu Odbora, zamjenik ima jednaka prava, dužnosti i ovlaštenja kao i redovni član Odbora.

Administrativne i tehničke poslove za Odbor obavlja Zavod (koji ujedno imenuje i sekretara, koji nema pravo glasa na sastancima). Rad Odbora regulisaće se posebnim poslovnikom.

5.3. Način donošenja odluka

Odluke se na sastancima Odbora donose konsenzusom. Ako nije moguće postići konsenzus pri odlučivanju, postupa se po mišljenju EUROSTAT-a. Konsultacije sa EUROSTAT-om se pokreću na inicijativu bilo kojeg člana Odbora. Zvanični zahtjev za konsultaciju i razjašnjenje EUROSTAT-u šalje Zavod, kao koordinator statističkog sistema Crne Gore.

Sporazumne strane u okviru Odbora dužne su da imenuju odgovorno lice za svaku instituciju pojedinačno, koja će biti zadužena da se stara o primjeni Sporazuma, potrebnim promjenama i dopunama Sporazuma, kao i o svim drugim otvorenim pitanjima.

5.4. Saradnja Odbora sa ostalim radnim tijelima iz oblasti nacionalnih računa

Odbor saraduje i razmatra zaključke radnih tijela koja se osnivaju u cilju razvoja nacionalnih računa za ukupnu ekonomiju i pojedine sektore. S tim u vezi, Odbor saraduje sa:

1. Radnom grupom koja se bavi implementacijom ESA 2010 za ukupnu ekonomiju (koordinator Zavod, članovi CBCG i MF, kao i ostale relevantne institucije);
2. Radnom grupom koja se bavi implementacijom ESA 2010 u javnim finansijama (koordinator MF, članovi Zavod i CBCG);

3. I drugim radnim grupama i tijelima koje za cilj imaju razvoj ESA 2010 u pojedinim računima sistema ili pojedinim sektorima.

Na ovaj način obezbjeđuje se konzistentan razvoj kako tekućih računa za pojedine sektore, tako i za finansijski račun ukupne ekonomije i pojedine sektore, što će omogućiti da se razvije cijeli sistem računa za ukupnu ekonomiju i po pojedinim sektorima i time ispuniti obaveze regulative ESA 2010.

6. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Ovaj Sporazum sadrži elemente koji su djelimično implementirani u postojeći sistem proizvodnje i razmjene podataka u Crnoj Gori i njihova potpuna implementacija je neophodan uslov ispunjavanja zahtjeva pristupanja Crne Gore u EU. S tim u vezi, sporazumne strane saglasne da će se implementacija ESA 2010 navedena u ovom Sporazumu razvijati preko Odbora, kao i preko Programa zvanične statistike.

Ovaj Sporazum će se, kroz postupak izmjena i dopuna usklađivati sa izmjenama u zakonodavstvu Crne Gore i EU.

Predstavnici sporazumnih strana će pripremiti Prilog najkasnije do kraja 2016. godine, kada će on postati sastavni dio Sporazuma.

Sporazum stupa na snagu danom potpisivanja sporazumne strane koja ga je najkasnije potpisala, a njegova potpuna implementacija će se ostvariti do pristupanja Crne Gore EU.

Sve sporazumne strane obavezne su Sporazum učiniti javno dostupnim na svojim web stranicama (bez Priloga).

Ovaj Sporazum je sačinjen u 6 (šest) istovjetnih primjeraka, od kojih svaka sporazumna strana zadržava po 2 (dva) primjerka.

ZAVOD ZA STATISTIKU
Gordana Radojević
mr. Gordana Radojević

CENTRALNA BANKA CRNE GORE
Olga Dakić
Olga Dakić

MINISTARSTVO FINANSIJA
Branka Radoje Žugić
Branka Radoje Žugić

PRILOG 7:

**Rješenje ministra finansija za osnivanje radne grupe za implementaciju .
ESA 2010 u javnim finansijama**

CRNA GORA
MINISTARSTVO FINANSIJA

Br: 01-6430/

Podgorica, 21.01.2015. godine

Na osnovu člana člana 55 Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave („Službeni list CG”, br. 5/12, 25/12, 61/12 i 20/13), ministar finansija donosi

RJEŠENJE

o obrazovanju Radnog tima za koordinaciju aktivnosti na uvođenju "Strategije implementacije ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija Crne Gore"

I Obrazuje se Radni tim za koordinaciju aktivnosti na uvođenju "Strategije implementacije ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija Crne Gore" (u daljem tekstu: Radni tim), u sastavu:

I. Iva Veković, Ministarstvo finansija, Predsjednica Radnog tima.

- 2) Miloš Popović, Ministarstvo finansija, zamjenik Predsjednika Radnog tima,
- 3) Marija Popović, Ministarstvo finansija, član,
- 4) Snežana Mugoša, Ministarstvo finansija, član,
- 5) Branka Šušić Radovanović, Zavod za statistiku, član,
- 6) Aleksandra Nikčević, Centralna banka Crne Gore, član,
- 7) Darja Milčić, Centralna banka Crne Gore, član.

II Zadatak Radnog tima je da koordinira implementaciju ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija.

III Radni tim ima mandat da, uz podršku eksperta angažovanog od strane Ministarstva finansija, radi na svim pitanjima od značaja za implementaciju metodologije (institucionalna, ekonomska i funkcionalna klasifikacija, definišanje pravila i procedura izvještavanja i dr.) kako bi se postigao najveći mogući nivo kompatibilnosti podataka za zahtjevima Eurostata.

IV Radni tim će formirati posebne radne grupe za realizaciju svake pojedinačne faze Akcionog plana za implementaciju Strategije.

V Radni tim će informisati Vladu o rezultatima implementacije ESA 2010 metodologije po završetku svake faze iz Akcionog plana, a po potrebi i češće.

VI Članovima Radnog tima pripada nadoknada za rad u skladu sa člskom 8 Odlukom o kriterijumima za utvrđivanje visine naknade za rad člana radnog tijela ili drugog oblika rada ("Službeni list CG", br. 26/12 i 27/13), koja se isplaćuje iz tekuće budžetske rezerve.

VII Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

Obrazloženje

Evropski sistem nacionalnih računa (European System of Account, ESA) je međunarodno uporediva statistička metodologija koja se koristi za sistematsko, detaljno i sveobuhvatno prikazivanje i mjerenje ekonomije, njenih komponenti i njihovih međuzavisnosti.

ESA 2010 metodologiju, definisanu regulativama i uputstvima Eurostata, koriste članice Evropske unije od septembra 2014. godine. ESA 2010 je kompatibilna sa SNA 2008 metodologijom UN, a u sistemu obračuna javnih prihoda i rashoda usklađena je sa metodologijom GFS 2014 MMF-a.

Navedena metodologija koristi se za obračun bruto nacionalnog dohotka, ali i svih njegovih komponenti, i veoma je kompleksna sa aspekta obuhvata, pojmova, izmjene načina obračuna i dr. Kako je državna potrošnja jedna od komponenti obračuna bruto domaćeg proizvoda, po potrošnoj metodi, da bi se primijenila ESA metodologija na obračun BDP-a, ista se mora primjenjivati i u sistemu statističkog izvještavanja o realizaciji javnih finansija.

Vlada Crne Gore na sjednici od 9. aprila 2015. godine donijela je Strategiju implementacije ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija i zadužila Ministarstvo finansija da u saradnji sa Centralnom bankom i Zavodom za statistiku, formira radni tim koji će koordinirati aktivnosti na uvođenju ESA metodologije u sistem praćenja javnih finansija.

Programom zvanične statistike 2014-2018. godine utvrđeni su razvojni ciljevi zvanične statistike Crne Gore za period 2014-2018. godine, usklađeni sa obavezama i prioritetima Crne Gore, a definisani su, između ostalog, i politikom evropskih integracija. S tim u vezi, jedan od ciljeva se odnosi na: razvoj koordinacije i saradnje između institucija koje, u djelokrugu svog rada, prikupljaju i objavljuju makroekonomske statistike u primjeni ESA 2010 metodologije. U sklopu ovog cilja je i obaveza primjene ESA 2010 metodologije u statističkom izvještavanju javnog duga i deficita, za čiju realizaciju je, po sadašnjim procedurama, zaduženo Ministarstvo finansija, kao organ državne uprave nadležan za poslove finansija.

U cilju otvaranja Pregovoračkog poglavlja 17 - ekonomska i monetarna unija, preporuka Evropske komisije se odnosi i na uvođenje ESA 2010 metodologije u sektor države. Naime, Crna Gora je u obavezi da uskladi svoje zakonodavstvo, procese i kapacitete sa zahtjevima Direktive 2011/85/EU, koja se odnosi na budžetsko računovodstvo i statističko izvještavanje, prognoze, numerička fiskalna pravila, srednjoročni budžetski okvir i jasnu podjelu nadležnosti u statističkom sistemu. U tom cilju, donesen je Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Sl. list Crne Gore", br. 20/14, od 25.04.2014), tako da je za potpuno usklađivanje sa pomenutom direktivom potrebno da se statistički sistem javnih finansija usaglasi sa zahtjevima ESA 2010 metodologije uz odgovarajući institucionalni obuhvat. Istovremeno, uvođenje ESA metodologije u sistem javnih finansija kompatibilno je i sa Pravilnikom o sačinjavanju podataka o državnom deficitu i dugu i Regulativom Evropskog savjeta 479/2009:

Cilj formiranja Radnog tima jeste da koordinira kompleksan posao, primjenjujući traženu metodologiju, strukturu i pravila koja propisuje Eurostat, kojim će na nacionalnom nivou zaokružiti konzistentan proces statističkog izvještavanja.

Primjenom ESA metodologije Crna Gora gradi kredibilne kapacitete kojima može izaći u susret izazovima na putu evropskih integracija. Istovremeno se razvija ljudski kapital čijim usavršavanjem se stvara dobra osnova za pouzdano donošenje odluka na višem nivou.

Obaveza Crne Gore je da 2018. godine bude spremna za implementaciju ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija.

Shodno navedenom donijeto je Rješenje o formiranju radnog tijela za koordinaciju aktivnosti na uvođenju "Strategije implementacije ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija Crne Gore, u skladu sa članom 55 Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave.

Na osnovu navedenog odlučeno je kao u Izreci Rješenja.

MINISTAR

Dr. Đorđe Žugić

DOSTAVLIJENO:

- Članovima/cama Radnog tijela
- a/a

PRILOG 8:

Predlog NOVOG trilateralnog sporazuma o saradnji između Ministarstva finansija, Zavoda za statistiku i Centralne banke Crne Gore, kojim se transferiše nadležnost na Zavod za statistiku

**CRNA GORA
MINISTARSTVO FINANSIJA**

Писарница Завода за статистику				
Пришљено: 09.11.2017				
Орг. јед.	Клас. знак	Радни број	Прилог	Вриједност
01		3400		

Broj: 01-19267
Podgorica, 08.11.2017. godine

ZAVOD ZA STATISTIKU CRNE GORE
n/r direktorici Gordani Radojević

PREDMET: Zahtjev za izmjenu „Sporazuma o saradnji u oblasti statistike nacionalnih računa sektora opšte države i sa njom povezanih statistika“

Poštovana gospođo Radojević,

U skladu sa izvještajem sa sastanka ministra evropskih poslova, gđina Aleksandra Andrije Pejovića i predstavnika Misije Crne Gore pri EU sa predstavnicima Jedinice za Crnu Goru u Generalnoj direkciji za proširenje, održanog 19. 10. 2017. godine u Briselu, obraćam Vam se sa zahtjevom za izmjenu Sporazuma o saradnji u oblasti statistike nacionalnih računa sektora opšte države i sa njom povezanih statistika (pomenuti izvještaj održen stepenom tajnosti „INTERNO“).

U dijelu Izvještaja koji se odnosi na završna mjerila, za Pregovaračko poglavlje 18. Statistika navedno je, pored ostalog, i sljedeće: „naša strana informisala je o aktivnostima na ispunjavanju završnog mjerila koje se tiče ESA2010, prvenstveno u dijelu transfera nadležnosti na Zavod za statistiku i uvećanja broja zaposlenih u ovoj instituciji“.

Ispunjavanjem navedenog mjerila, statistika državnih finansija, kao i sa njom povezane statistike neće biti u nadležnosti Ministarstva finansija, kao organa uprave koji je nadležan za poslove finansija, što je u skladu sa evropskom praksom.

Istovremeno, Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike nije prepoznata obaveza Ministarstva finansija koja se odnosi na statistiku državnih finansija (ESA2010), već samo obaveza vođenja statistike fiskalnih rashoda i nefiskalnih prihoda, a što se odnosi na nacionalnu statistiku.

Takođe, Programom zvanične statistike 2014-2018 Ministarstvo finansija nije prepoznato kao nosilac obaveze vezano za statistiku državnih finansija i statistiku procedure prekomjernog deficita, već Zavod za statistiku u saradnji sa Ministarstvom finansija. Obaveza Ministarstva je primjena navedene metodologije i procedure, a što je u skladu sa evropskim standardima.

Iz svega navedenog proizilazi da je neophodno izvršiti izmjene Sporazuma i, time, uskladiti poslove statistike sa statistikom zemalja EU.

S poštovanjem,

81000 Podgorica, ul. Stanka Dragojevića br. 2
tel: +382 20 242 835; fax: +382 20 224 450; e-mail: mf@gov.me

SPORAZUM O SARADNJI

U OBLASTI STATISTIKE NACIONALNIH RAČUNA SEKTORA OPŠTE DRŽAVE I SA
NJOM POVEZANIH STATISTIKA
МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА

Број 01-19207/
09. 11. 200

Zaključen u Podgorici, između:

Подгорица, _____ 20 ____ год.

1. ZAVODA ZA STATISTIKU,
Podgorica, ul. IV Proleterske br. 2, koga zastupa direktorica mr Gordana Radojević (u daljem tekstu: Zavod)
2. CENTRALNE BANKE CRNE GORE,
Podgorica, Bulevar Svetog Petra Cetinjskog br. 6, koju zastupa guverner dr Radoje Žugić (u daljem tekstu: CBCG) i
3. MINISTARSTVA FINANSIJA,
Podgorica, ul. Stanka Dragojevića br. 2, koje zastupa ministar Darko Radunović (u daljem tekstu: MF)

1. OPŠTE ODREDBE

U skladu sa odredbama Uredbe (EU) 2015/759 (o izmjenama Regulative (EZ) 223/2009) Evropskog parlamenta i Savjeta o evropskim statistikama, Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike ("Sl. list Crne Gore", br. 18/12) i Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Sl. list Crne Gore", br. 20/14 i 56/14), ovim Sporazumom o saradnji u oblasti statistike nacionalnih računa opšte države i sa njom povezanih statistika (u daljem tekstu: Sporazum) sporazumne strane iskazuju svoju saglasnost da saraduju u oblasti statistike nacionalnih računa opšte države i sa njom povezanih statistika koje su regulisane relevantnim pravnim aktima Evropske unije (u daljem tekstu: EU) i/ili su uključene u Program zvanične statistike za 2014 - 2018. godine („Sl. list Crne Gore“ br. 13/14 i 71/15) - (u daljem tekstu: Program zvanične statistike) i Godišnji plan zvanične statistike na osnovu Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike.

Pojam opšte države u smislu ovog Sporazuma obuhvata definiciju sektora opšte države u skladu sa metodologijom ESA 2010.

Potpisivanjem Sporazuma, sporazumne strane iskazuju svoju spremnost za uspostavljanje efikasnog statističkog sistema u oblasti statistike nacionalnih računa sektora opšte države i sa

njom povezanih statistika, koji će biti potpuno usklađen sa evropskim zakonodavstvom, zasnovanim na Kodeksu prakse evropske statistike¹ i maksimalno ekonomičan.

2. SVRHA SPORAZUMA

Svrha Sporazuma je:

1. Utvrditi, u skladu sa važećim propisima, nadležnost i odgovornost svake sporazumne strane za pojedino područje zvanične statistike na nivou države Crne Gore, imajući u vidu zahtjeve za podacima Evropske komisije (u daljem tekstu: EK), Evropske centralne banke (u daljem tekstu: ECB) i Međunarodnog monetarnog fonda (u daljem tekstu: MMF);
2. Utvrditi, u skladu sa važećim propisima, odgovornosti i obaveze za prikupljanje i razmjenu podataka između sporazumnih strana sa ciljem proizvodnje zvanične statistike;
3. Osigurati primjenu načela povjerljivosti za pojedinačne podatke koje međusobno razmjenjuju sporazumne strane radi ispunjavanja obaveza preuzetih Sporazumom;
4. Osigurati primjenu načela profesionalne nezavisnosti u proizvodnji podataka;
5. Utvrditi modalitete saradnje, donošenja odluka i praćenja implementacije Sporazuma.

Podjela odgovornosti i obaveza saradnje u primjeni pojedinačnih pravnih akata EU proističe iz spomenutih akata i razrađena je u Prilogu Sporazuma (u daljem tekstu: Prilog). Prilog je sastavni dio Sporazuma i ažurira se sporazumno na osnovu svake promjene relevantnih akata koje su donijele evropske institucije i/ili u drugim slučajevima, kada to sporazumne strane smatraju potrebnim.

Nadležnost sporazumnih strana za pojedinačne aktivnosti određuje se u skladu sa Memorandumom o saradnji između članica Evropskog statističkog sistema (ESS) i članica Evropskog sistema centralnih banaka (ESCB), u kojem je definisana podjela odgovornosti za sve makroekonomske statistike između ESS-a i ESCB-a.

Takođe, sporazumne strane poštuju principe zvanične statistike u skladu sa Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike (član 6), načela iz Kodeksa prakse evropske statistike, kao i Kodeksa najbolje prakse u pripremi podataka i izvještavanju u slučaju prekomjernog deficita² (u daljem tekstu: Kodeks najbolje prakse).

3. PODJELA ODGOVORNOSTI IZMEĐU SPORAZUMNIH STRANA

Shodno Zakonu o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike (član 8, član 9 i član 10), Programu zvanične statistike i podjeli nadležnosti/odgovornosti koja je definisana pregovaračkim poglavljem 18 Statistika, ovim Sporazumom detaljnije se razrađuju

¹ Engl. European Statistics Code of Practice, 2005, 2011.

² Engl. Code of best practice on the compilation and reporting of data in the context of the excessive deficit procedure, 2003.

nadležnosti/odgovornosti u vezi sa statistikom nacionalnih računa sektora opšte države, po oblastima i pojedinačnim statistikama.

3.1. PODJELA ODGOVORNOSTI IZMEĐU SPORAZUMNIH STRANA PO OBLASTIMA

Podjela odgovornosti u vezi sa statistikom nacionalnih računa sektora opšte države i sa njom povezanih statistika, definisana je za sljedeće oblasti:

- 3.1.1. Metodologija;
- 3.1.2. Klasifikacija institucionalnih jedinica po sektorima u skladu sa ESA 2010;
- 3.1.3. Kvalitet podataka;
- 3.1.4. Objavljivanje i dostavljanje podataka.

3.1.1. Metodologija

Sporazumne strane su se usaglasile da u razvoju statistika nacionalnih računa sektora opšte države koriste metodologiju Evropskog sistema nacionalnih i regionalnih računa (u daljem tekstu: ESA 2010), kao i sva prateća podzakonska akta i uredbe koje se vežu za implementaciju Uredbe (EU) 549/2013 i da će za dio statistike za koju su odgovorne pripremati opis metoda, procedura i izvora korišćenih u kompilaciji podataka koji su predmet Sporazuma³.

3.1.2. Klasifikacija institucionalnih jedinica po sektorima u skladu sa ESA 2010

Zavod koordinira izradom sektorske klasifikacije tj. razvrstavanjem institucionalnih jedinica po institucionalnim sektorima u skladu sa ESA 2010.

Registar koji sadrži popis institucionalnih jedinica po sektorima u skladu sa ESA 2010 vodi Zavod, pri čemu CBCG i MF imaju savjetodavnu ulogu. Savjetodavna uloga CBCG odnosi se na definisanje institucionalnih jedinica koje pripadaju finansijskom sektoru, savjetodavna uloga MF odnosi se na definisanje institucionalnih jedinica koje pripadaju sektoru opšte države, dok će Zavod definisati institucionalne jedinice koje pripadaju nefinansijskom sektoru i sektoru neprofitnih institucija u službi domaćinstava.

Ukoliko ne postoji opšti konsenzus o razgraničenju nekog od sektora, Zavod kao koordinator statističkog sistema poslaće zvanični zahtjev EUROSTAT-u za davanje mjerodavnog mišljenja. Shodno tom mišljenju izvršiće se razgraničenje sektora, o čemu Zavod informiše ostale strane Sporazuma.

³ GNI Inventory i EDP Inventory.

3.1.3. Kvalitet podataka

Sporazumne strane su saglasne da se kvalitet statistike nacionalnih računa sektora opšte države bazira na 15 principa Kodeksa prakse evropske statistike. S tim u vezi, sporazumne strane su saglasne da je Zavod nezavisan u sprovođenju međunarodnih smjernica o nacionalnim računima i nadležan za uvođenje, primjenu i metodološka tumačenja ESA 2010, kao i sa njima povezanih pravnih akata i metodoloških priručnika.

Sporazumne strane saglasne su sa primjenom odredbi o povjerljivosti Kodeksa prakse evropske statistike, Uredbe (EU) 2015/759 i Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike o individualnim podacima statističkih jedinica, ako se oni mogu dovesti u vezu sa statističkim jedinicama (povjerljivi podaci), čime je njihova upotreba isključivo za statističke svrhe. Sporazumne strane trebaju osigurati sve preduslove za poštovanje načela statističke povjerljivosti u procesima proizvodnje i dostavljanja podataka i osigurati zaštitu integriteta statističkih baza podataka. Odredbama Sporazuma ne utiče se na bilo koji način na raspolaganje podacima čija je povjerljivost, odnosno tajnost propisana odredbama drugih posebnih zakona i drugih propisa.

Radi smanjenja nekonzistentnosti podataka, sporazumne strane će se pridržavati odredbi zajedničkih načela revizijske politike u domenu revizije podataka, kao i načela upravljanja kvalitetom podataka.

3.1.4. Objavljivanje i dostavljanje podataka

Sporazumne strane redovno će proizvoditi i objavljivati podatke iz domena svojih nadležnosti definisanih Sporazumom. Kalendarom objavljivanja podataka Zavoda definišu se rokovi za objavljivanje statistike nacionalnih računa sektora opšte države na nacionalnom nivou.

Sporazumne strane su se dogovorile da Kalendar objavljivanja podataka na nacionalnom nivou prilagođavaju Kalendaru objavljivanja podataka ESS-a, odnosno rokovima za objavljivanje podataka koji su definisani Aneksom B Uredbe (EU) 549/2013.

Pored objavljivanja na nacionalnom nivou, sporazumne strane odgovorne su za pravovremeno dostavljanje podataka na propisani način i u propisanim rokovima: EUROSTAT-u, MMF-u i ECB-u.

Zavod, kao koordinator statističkog sistema Crne Gore, u ime sporazumnih strana dostavlja odgovarajuće podatke koji su predmet ovog Sporazuma, EUROSTAT-u i MMF-u kroz sistem opšte i/ili specijalne diseminacije (GDDS/SDDS). Po završetku procesa validacije od strane EUROSTAT-a i MMF-a, Zavod će ostalim sporazumnim stranama dostaviti podatke.

CBCG dostavlja ECB-i odgovarajuće podatke iz svoje nadležnosti koje su predmet Sporazuma.

Sporazumne strane se obavezuju na saradnju i učestvovanje na sastancima sa ovlašćenim predstavnicima EK, EUROSTAT-a i ECB-a, tokom procesa pregovora i tehničkih misija ovih institucija, kao i MMF-a.

3.2. PODJELA ODGOVORNOSTI PO POJEDINAČNIM STATISTIKAMA

Podjela odgovornosti između sporazumnih strana definisana je za sljedeće pojedinačne statistike:

- 3.2.1. Statistika godišnjih nefinansijskih računa sektora opšte države u skladu sa ESA 2010;
- 3.2.2. Statistika godišnjih finansijskih računa sektora opšte države u skladu sa ESA 2010;
- 3.2.3. Statistika kvartalnih nefinansijskih računa sektora opšte države u skladu sa ESA 2010;
- 3.2.4. Statistika kvartalnih finansijskih računa za sektor opšte države u skladu sa ESA 2010;
- 3.2.5. Statistika kvartalnih finansijskih računa za ECB;
- 3.2.6. Izvještavanje prema zahtjevima Postupka u slučaju prekomjernog deficita (EDP);
- 3.2.7. Statistika državnih finansija za ECB;
- 3.2.8. Kvartalno izvještavanje o dugu prema kriterijumu iz Maastrichta u skladu sa ESA 2010;
- 3.2.9. Detaljni podaci o primicima od poreza i socijalnih doprinosa po sektorima u skladu sa ESA 2010;
- 3.2.10. Rashodi sektora opšte države prema funkcionalnoj klasifikaciji u skladu sa ESA 2010;
- 3.2.11. Statistika državnih finansija (GFS) za MMF;
- 3.2.12. Izvještaj o osnovici za sopstvena sredstva od poreza na dodatu vrijednost (PDV);
- 3.2.13. Podaci prema Direktivi Savjeta (EU) 2011/85 o zahtjevima prema budžetskim okvirima zemalja članica.

Zavod je odgovoran za sljedeće pojedinačne statistike: godišnju statistiku nefinansijskih računa i kvartalnu statistiku nefinansijskih računa sektora opšte države u skladu sa ESA 2010, Kvartalno izvještavanje o dugu prema kriterijumu iz Maastrichta u skladu sa ESA 2010, Izvještavanje u slučaju prekomjernog budžetskog deficita (EDP), Detaljne podatke o primicima od poreza i socijalnih doprinosa po sektorima u skladu sa ESA 2010, Rashode sektora opšte države prema funkcionalnoj klasifikaciji u skladu sa ESA 2010, Statistiku državnih finansija (GFS) za MMF, Izvještaj o osnovici za sopstvena sredstva od PDV-a i za Podatke prema Direktivi Savjeta (EU) 2011/85 o zahtjevima prema budžetskim okvirima zemalja članica.

CBCG je odgovorna za sljedeće pojedinačne statistike: godišnju statistiku finansijskih računa i kvartalnu statistiku finansijskih računa sektora opšte države u skladu sa ESA 2010, statistiku kvartalnih finansijskih računa za ECB i statistiku državnih finansija za ECB.

Zavod u saradnji sa MF i CBCG, ažurira povezane tabele između kategorija ekonomske klasifikacije prema nacionalnom planu budžeta i kategorija ESA metodologije.

3.2.1. Statistika godišnjih nefinansijskih računa u skladu sa ESA 2010

Godišnju statistiku *nefinansijskih računa za sektor opšte države* priprema Zavod u skladu sa Programom zvanične statistike i pregovaračkim poglavljem 18 Statistika.

Zavod je nezavistan i odgovoran za uvođenje, primjenu i metodološka tumačenja ESA metodologije, kao i svih s njom povezanih pravnih akata i metodoloških priručnika u sprovođenju međunarodnih smjernica u izradi nefinansijskih računa sektora opšte države. Zavod je odgovoran za pripremu proizvodnog računa i računa raspodjele i upotrebe dohotka sektora opšte države.

Zavod, statistiku godišnjih nefinansijskih računa priprema u skladu sa Programom za dostavljanje podataka u skladu sa ESA 2010 i na osnovu Uredbe (EU) 549/2013. Zavod objavljuje godišnju statistiku nefinansijskih računa i dostavlja je EUROSTAT-u.

Za izradu godišnjih nefinansijskih računa sektora opšte države, u skladu sa ESA 2010, MF obezbjeđuju Zavod-u potrebne podatke za dio sektora opšte države koji se tiče budžetskih korisnika. CBCG obezbjeđuje Zavodu neophodne podatke iz svoje nadležnosti za obračun osnovnih agregata nacionalnih računa.

3.2.2. Statistika godišnjih finansijskih računa u skladu sa ESA 2010

CBCG je nezavisna i odgovorna za izradu godišnjih finansijskih računa sektora opšte države u skladu sa ESA 2010, na osnovu obaveze definisane u Programu zvanične statistike i obaveze iz pregovaračkog poglavlja 18 Statistika.

CBCG statistiku godišnjih finansijskih računa priprema u skladu sa Programom za dostavljanje podataka u skladu sa ESA 2010 i Uredbom (EU) 549/2013. CBCG objavljuje statistiku godišnjih finansijskih računa i dostavlja popunjene tabele u formi koju EUROSTAT propisuje Zavodu koji ih dalje prosljeđuje EUROSTAT-u.

CBCG priprema bilans stanja za finansijsku aktivu i pasivu za finansijski sektor i sektor opšte države u skladu sa Programom za dostavljanje podataka ESA 2010 i Uredbom (EU) 549/2013.

Za izradu godišnjih finansijskih računa sektora opšte države, MF obezbjeđuje CBCG potrebne podatke za dio sektora opšte države koji se tiče budžetskih korisnika, u formi propisanoj od strane CBCG. Zavod obezbjeđuje CBCG sve raspoložive statističke podatke za nefinansijski sektor, sektor domaćinstva i neprofitnih institucija u službi domaćinstava na godišnjem nivou, u formi propisanoj od strane CBCG.

3.2.3. Statistika kvartalnih nefinansijskih računa u skladu sa ESA 2010

Zavod je odgovoran za sastavljanje kvartalnih nefinansijskih računa za sektor opšte države u skladu sa propisima EU, objavu podataka i dostavljanje EUROSTAT-u u skladu sa Uredbom (EZ) 1221/2002.

Za sastavljanje kvartalnih nefinansijskih računa za sektor opšte države, MF obezbjeđuje Zavodu potrebne podatke za dio sektora opšte države koji se tiče budžetskih korisnika.

3.2.4. Statistika kvartalnih finansijskih računa u skladu sa ESA 2010

CBCG je odgovorna za sastavljanje kvartalnih finansijskih računa za sektor opšte države u skladu s propisima EU i objavljivanje podataka u skladu sa Regulativom 501/2004. Popunjene tabele CBCG dostavljaće Zavod-u koji će ih dalje prosljeđivati Eurostat-u.

Za sastavljanje kvartalnih finansijskih računa za sektor opšte države, MF obezbeđuje CBCG potrebne podatke dio sektora opšte države koji se tiče budžetskih korisnika, u formi propisanoj od strane CBCG.

3.2.5. Statistika kvartalnih finansijskih računa za ECB

CBCG je odgovorna za pripremu kvartalnih finansijskih računa u skladu sa Smjernicama ECB ECB/2013/24 i ECB/2015/40.

MF obezbeđuje CBCG potrebne podatke koji se odnose na dio sektora opšte države koji se tiče budžetskih korisnika, u formi propisanoj od strane CBCG. Zavod obezbeđuje CBCG sve raspoložive statističke podatke za nefinansijski sektor, sektor domaćinstva i neprofitnih institucija u službi domaćinstava, u formi propisanoj od strane CBCG.

3.2.6. Izvještavanje prema zahtjevima Postupka u slučaju prekomjernog deficita (EDP)

Prema Zakonu o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike i Programom zvanične statistike 2014-2018 Zavod je nadležan za izradu procedura prekomjernog deficita tj. fiskalne notifikacije - EDP tabela.

Zavod je odgovoran za sastavljanje Izvještaja o budžetskom deficitu i dugu (u daljem tekstu ove tačke: Izvještaj), Upitnika vezanog za izvještajne tabele, kao i svih ostalih propisanih dokumenata koji čine sastavni dio Izvještaja, u skladu sa Regulativom (EZ) 479/2009 i pratećim dopunama (Regulativu (EZ) 679/2010 i Uredbu (EU) 220/2014).

Navedenom Uredbom (EZ) 479/2009 zahtijeva se izvještavanje o EDP podacima dva puta godišnje: do 1. aprila (prva notifikacija - aprilsko izvještavanje) i do 1. oktobra (druga notifikacija - oktobarsko izvještavanje).

Zavod treba da obezbijedi popunjavanje EDP tabela i to: *EDP1* - sumarni pregled koji pokazuje neto pozajmljivanje/neto zaduživanje za sektor opšte države i odgovarajuće podsektore, državni dug po instrumentima, plaćene kamate države, investicije države, kao i bruto domaći proizvod referentne godine; *EDP2* - veza između radnih bilansa i neto pozajmljivanja/neto zaduživanja u skladu sa ESA 2010 (2A, 2B, 2C i 2D); *EDP3* - veza između neto pozajmljivanja/neto

zaduživanja (ESA 2010 deficit) i promjene u dugu (3A, 3B, 3C, 3D i 3E); *EDP4* - dodatne informacije, stanje trgovačkih kredita države i sl.

Zavod popunjava u okviru Izvještaja i Upitnik vezan za EDP notifikacione tabele koji je definisan Uredbom (EZ) 479/2009.

Uzimajući u obzir da podaci iskazani u Izvještaju moraju biti usklađeni sa računima sektora opšte države u skladu sa ESA 2010, Zavod može inicirati konsultacije na nacionalnom nivou sa CBCG i MF radi rješavanja metodoloških pitanja – u skladu sa Kodeksom najbolje prakse. U slučaju da se dileme ne mogu riješiti na ovaj način, Zavod kao koordinator upućuje zvanični zahtjev EUROSTAT-u za mjerodavno mišljenje.

CBCG dostavlja Zavodu sve potrebne podatke iz svoje nadležnosti, koji su Zavodu neophodni za izradu pojedinih pozicija u Izvještaju, kao i za potrebe ispunjavanja dodatnih povremenih izvještaja koje zahtijeva EUROSTAT.

MF dostavlja Zavodu potrebne podatke iz svoje nadležnosti za izradu pojedinih pozicija u Izvještaju i za potrebe ispunjavanja dodatnih povremenih izvještaja koje zahtijeva EUROSTAT.

Za projekcije u Izvještaju prema Postupku u slučaju prekomjernog deficita (EDP) odgovorno je MF.

MF i CBCG imaju obavezu da dostave raspoložive podatke Zavodu za izradu Izvještaja najkasnije do 15. marta (za potrebe aprilskog izvještavanja), odnosno 31. avgusta svake godine (za potrebe oktobarskog izvještavanja). Proces konačnog usklađivanja podataka između sporazumnih strana završava se najkasnije dva radna dana uoči dostave EUROSTAT-u.

Konačna i popunjena dokumenta Zavod šalje EUROSTAT-u poštujući rokove definisane za dostavljanje tabela.

Zavod je odgovoran za pripremu standardizovanog dokumenta, u formi propisanoj od strane EUROSTAT-a, tzv. EDP Inventory, u kojem se opisuju metode, procedure i izvori korišćeni u kompilaciji podataka o dugu i deficitu sektora opšte države u skladu sa ESA 2010 i Uredbom (EZ) 479/2009.

3.2.7. Statistika državnih finansija za ECB

CBCG je odgovorna za pripremu i dostavljanje statistike državnih finansija ECB-u u skladu sa Smjernicama ECB/2013/23 i ECB/2014/21.

Zavod obezbjeđuje CBCG sve raspoložive podatke iz svoje nadležnosti. Zavod će obezbijediti CBCG sve raspoložive podatke, podjele i objašnjenja neophodna za pravovremeno dostavljanje statistike državnih finansija ECB-u.

CBCG i Zavod su odgovorni za sastavljanje statistike državnih finansija za ECB u skladu sa zvaničnom metodologijom koja se primjenjuje u statističkoj praksi EU (Smjericama ECB/2013/23 i ECB/2014/21).

Konačni izvještaj o statistici državnih finansija sastavlja Zavod i dostavlja ga CBCG, koji ga prosljeđuje ECB-u.

3.2.8. Kvartalno izvještavanje o dugu prema kriterijumu iz Maastrichta u skladu sa ESA 2010

Zavod je odgovoran za sastavljanje statistike kvartalnog duga prema kriterijumu iz Maastrichta u skladu s propisima EU i Regulative 1222/2004.

CBCG i MF će obezbjediti i dostaviti Zavodu sve raspoložive podatke iz svoje nadležnosti za izradu pokazatelja duga prema kriterijumu iz Maastrichta.

3.2.9. Detaljni podaci o primicima od poreza i socijalnih doprinosa po sektorima u skladu sa ESA 2010

Zavod je odgovoran za pripremu detaljnih podataka o primicima od poreza i socijalnih doprinosa po sektorima uključujući Nacionalnu poresku listu i Upitnik o porezima i socijalnim doprinosima, u skladu sa ESA 2010.

Pripremljene podatke, Nacionalnu poresku listu i Upitnik o porezima i socijalnim doprinosima Zavod šalje EUROSTAT-u.

3.2.10. Rashodi sektora opšte države prema funkcionalnoj klasifikaciji u skladu sa ESA 2010

Zavod je odgovoran za pripremu Izdataka opšte države prema funkcionalnoj klasifikaciji (COFOG) u skladu sa ESA 2010 na godišnjem i kvartalnom nivou, a u skladu sa Programom zvanične statistike i Strategijom implementacije ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija Crne Gore.

3.2.11. Statistika državnih finansija (GFS) za MMF

Zavod je odgovorno za sastavljanje statistike državnih finansija u skladu sa metodologijom iz važećeg priručnika za statistiku državnih finansija MMF-a, objavljivanje na web sajtu Zavoda i dostavljanje podataka MMF-u.

3.2.12. Izvještaj o osnovici za sopstvena sredstva od PDV-a

Zavod je odgovoran za izradu Izvještaja o osnovici za sopstvena sredstva od PDV-a (u daljem tekstu ove tačke: Izvještaj) u skladu sa EU standardima za praćenje sopstvenih sredstava od

PDV-a, na osnovu nadležnosti iz pregovaračkog poglavlja 33 Finansijske i budžetske odredbe. Izrada Izvještaja je u cilju određivanja iznosa sredstava po osnovu PDV-a koji će Crna Gora uplaćivati zajedničkom budžetu EU po pristupanju EU.

Zavod je odgovoran za izračunavanje ukupnog neto prihoda od PDV-a koji je Crna Gora sakupila, za obračun ukupnih korigovanih neto prihoda od PDV-a, za proračun usklađene poreske osnovice na osnovu pravila koja su definisana Direktivom Savjeta 2006/112/EZ o zajedničkom sistemu PDV-a i Uredbom Savjeta 1553/89 o definitivnim jedinstvenim aranžmanima za naplatu sopstvenih sredstava nastalih od PDV-a, kao i za izvještavanje EK.

Ako Zavod ne raspolaže svim potrebnim podacima za izradu Izvještaja, preduzeće mjere za obezbjeđenje podataka u saradnji sa drugim institucijama sistema ili će se koristiti drugim raspoloživim administrativnim izvorima podataka.

Zavod je odgovoran da, za potrebe Izvještaja, sprovede obračun bruto nacionalnog dohotka (BND) i obračun prosječne ponderisane PDV stope (PPS) na osnovu podataka iz tabela ponude i upotrebe, za čije kreiranje MF treba da obezbijedi podatke o subvencijama, a CBCG da obezbijedi podatke o uslugama u skladu sa klasifikacijom proizvoda (CPA klasifikacija).

3.2.13. Podaci prema Direktivi Savjeta EU 2011/85 o zahtjevima prema budžetskim okvirima zemalja članica

Zavod je odgovoran za sastavljanje, objavljivanje i dostavljanje mjesečnih i kvartalnih podataka o ukupnim pokazateljima viška/manjka, ukupnim prihodima i rashodima, kao i pripadajućim metapodacima i vezanim tabelama u skladu sa Direktivom Savjeta EU 2011/85 o zahtjevima prema budžetskim okvirima zemalja članica u skladu sa obuhvatom i rokovima utvrđenim EUROSTAT-om i Direktoratom za ekonomske i finansijske poslove EK (DG ECFIN).

Ako Zavod ne raspolaže svim potrebnim podacima za ispunjenje izvještajnih obaveza iz Direktive Savjeta EU 2011/85, preduzeće mjere za obezbjeđivanje podataka u saradnji sa drugim institucijama sistema ili će se koristiti drugim raspoloživim administrativnim izvorima podataka. Zavod u saradnji sa MF može i razmotriti mogućnosti modifikacije postojećih izvještajnih obrazaca i okvira budžetskog i neprofitnog računovodstva, odnosno sprovesti dopunsko prikupljanje potrebnih podataka od izvještajnih jedinica.

Odluku o nadležnosti za sastavljanje, objavljivanje i dostavljanje ostalih statističkih podataka prema zahtjevima Direktive Savjeta EU 2011/85 donijeće Odbor za implementaciju ESA 2010 (u daljem tekstu: Odbor).

4. IZVORI PODATAKA I RAZMJENA PODATAKA ZA PRIPREMU POJEDINAČNIH STATISTIKA

Izvori podataka, kao i razmjena podataka za pripremu pojedinačnih statistika definisani su u Prilogu.

Ukoliko se definisani izvori podataka budu mijenjali nakon potpisivanja Sporazuma, sporazumna strana je u obavezi da blagovremeno upozna ostale sporazumne strane o nastalim promjenama:

- o pripremi novih ili o nastalim izmjenama postojećih propisa i metodologija, kao i o drugim relevantnim aktivnostima,
- o uticaju metodoloških izmjena na vremensku seriju posmatrane pojave, na kvalitet zvanične statistike, kao i na strukturu podataka i pravovremenost njegovog objavljivanja, i
- o planiranim revizijama, uz obrazloženje revizije i njenom uticaju na vremensku seriju posmatrane pojave.

Ulazni i izlazni podaci između sporazumnih strana dostavljaju se u elektronskom formatu (Excel tabele, Access baze ili u drugom formatu prikladnom za elektronsku obradu podataka), a po potrebi i preko službenih dopisa.

Sporazumne strane saglasne su da će kontinuirano raditi na unapređenju izvora (u smislu strukture, formata i rokova dostave) i kvaliteta podataka iz svoje nadležnosti, kako bi se ispunile sve obaveze iz ovog Sporazuma.

5. KOORDINACIJA I SARADNJA

5.1. Koordinacija implementacijom Sporazuma i ostalih aktivnosti u vezi sa ESA 2010

Sporazumne strane osnivaju Odbor čiji su glavni zadaci:

- Upravljanje i praćenje sprovođenja Sporazuma, kao i izmjene i dopune Sporazuma;
- Upoznavanje sporazumnih strana o osnivanju i ukidanju radnih grupa koje svaka sporazumna strana samostalno može osnovati za realizaciju pojedinačnih aktivnosti iz svoje nadležnosti koje se odnose na implementaciju ESA 2010 (statistike nacionalnih računa ukupne ekonomije, nefinansijskog sektora, finansijskog sektora, sektora domaćinstva i sektora inostranstvo);
- Razmatranje pitanja klasifikacije institucionalnih jedinica sa posebnim osvrtom na institucionalne jedinice sektora opšte države;
- Stručna usaglašavanja koja se odnose na razvoj zvanične statistike u cilju implementacije ESA 2010;
- Rješavanje ostalih otvorenih pitanja iz domena implementacije ESA 2010;
- Analizira ažurnost i dostupnost Priloga Sporazuma najmanje jednom godišnje i inicira promjene Sporazuma u skladu sa izmjenama i dopunama propisa na području pojedinih statistika koje donosi EK, ECB i EUROSTAT u smislu izmjena rokova dostavljanja podataka;
- Obavljanje ostalih poslova u vezi sa Sporazumom.

5.2. Članovi Odbora

Odbor čine tri redovna člana: Direktor Sektora za finansijsku stabilnost, istraživanja i statistiku u CBCG, Direktor Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj u MF i pomoćnik direktora Sektora za makroekonomsku statistiku i nacionalne račune Zavoda, koji je ujedno i predsjednik Odbora. Svaka sporazumna strana dužna je imenovati i po jednog zamjenika redovnog člana Odbora. Zamjenik redovnog člana Odbora prisustvuje sastancima Odbora, a u slučaju spriječenosti redovnog člana da prisustvuje radu Odbora, zamjenik ima jednaka prava, dužnosti i ovlašćenja kao i redovni član Odbora.

Administrativne i tehničke poslove za Odbor obavlja Zavod (koji ujedno imenuje i sekretara, koji nema pravo glasa na sastancima). Rad Odbora regulisaće se posebnim poslovnikom.

5.3. Način donošenja odluka

Odluke se na sastancima Odbora donose konsenzusom. Ako nije moguće postići konsenzus pri odlučivanju, postupa se po mišljenju EUROSTAT-a. Konsultacije sa EUROSTAT-om se pokreću na inicijativu bilo kojeg člana Odbora. Zvanični zahtjev za konsultaciju i razjašnjenje EUROSTAT-u šalje Zavod, kao koordinator statističkog sistema Crne Gore.

Sporazumne strane u okviru Odbora dužne su da imenuju odgovorno lice za svaku instituciju pojedinačno, koja će biti zadužena da se stara o primjeni Sporazuma, potrebnim promjenama i dopunama Sporazuma, kao i o svim drugim otvorenim pitanjima.

5.4. Saradnja Odbora sa ostalim radnim tijelima iz oblasti nacionalnih računa

Odbor saraduje i razmatra zaključke radnih tijela koja se osnivaju u cilju razvoja nacionalnih računa za ukupnu ekonomiju i pojedine sektore. S tim u vezi, Odbor saraduje sa:

1. Radnom grupom koja se bavi implementacijom ESA 2010 za ukupnu ekonomiju (koordinator Zavod, članovi CBCG i MF, kao i ostale relevantne institucije);
2. Radnom grupom koja se bavi implementacijom ESA 2010 u javnim finansijama (koordinator Zavod, članovi MF i CBCG);
3. I drugim radnim grupama i tijelima koje za cilj imaju razvoj ESA 2010 u pojedinim računima sistema ili pojedinim sektorima.

Na ovaj način obezbjeđuje se konzistentan razvoj kako tekućih računa za pojedine sektore, tako i za finansijski račun ukupne ekonomije i pojedine sektore, što će omogućiti da se razvije cijeli sistem računa za ukupnu ekonomiju i po pojedinim sektorima i time ispuniti obaveze regulative ESA 2010.

6. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Ovaj Sporazum sadrži elemente koji su djelimično implementirani u postojeći sistem proizvodnje i razmjene podataka u Crnoj Gori i njihova potpuna implementacija je neophodan uslov ispunjavanja zahtjeva pristupanja Crne Gore u EU. S tim u vezi, sporazumne strane su saglasne da će se implementacija ESA 2010 navedena u ovom Sporazumu razvijati preko Odbora, kao i preko Programa zvanične statistike.

Ovaj Sporazum će se, kroz postupak izmjena i dopuna usklađivati sa izmjenama u zakonodavstvu Crne Gore i EU.

Predstavnici sporazumnih strana će pripremiti Prilog najkasnije do kraja 2016. godine, kada će on postati sastavni dio Sporazuma.

Sporazum stupa na snagu danom potpisivanja sporazumne strane koja ga je najkasnije potpisala, a njegova potpuna implementacija će se ostvariti do pristupanja Crne Gore EU.

Sve sporazumne strane obavezne su Sporazum učiniti javno dostupnim na svojim web stranicama (bez Priloga).

Ovaj Sporazum je sačinjen u 6 (šest) istovjetnih primjeraka, od kojih svaka sporazumna strana zadržava po 2 (dva) primjerka.

ZAVOD ZA STATISTIKU

CENTRALNA BANKA CRNE GORE

MINISTARSTVO FINANSIJA

mr Gordana Radojević

dr Radoje Žugić

Danko Radunović

PRILOG 9:

Dopis Zavoda za statistiku Ministarstvu finansija, dokument
«Pretpostavke za transfer nadležnosti proizvodnje statistike državnih
finansija, javnog duga i deficita sa Ministarstva finansija na Zavod za
statistiku» - od 13.06.2017. godine (izvod)

Crna Gora
Vlada Crne Gore
Zavod za statistiku Crne Gore
IV Proleterske 2
81000 Podgorica
Tel: +382 (0) 20 230 811
Fax: +382 (0) 20 230 814
E-mail: contact@monstat.org

Broj: 01 - 1969
Datum: 13.06.2017.

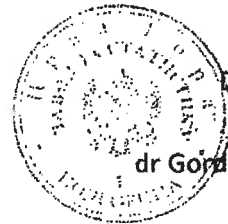
MINISTARSTVO FINANSIJA
n/r gospodinu Darku Radunoviću, ministru

Poštovani ministre,

U skladu sa definisanim obavezama sa sastanka koji je održan 29. maja 2017. godine, na zahtjev Ministarstva finansija a povodom nadležnosti u proizvodnji statistike državnih finansija, dostavljamo Vam dokument „Pretpostavke za transfer nadležnosti proizvodnje statistike državnih finansija, javnog duga i deficita sa Ministarstva finansija na Zavod za statistiku“, koji je pripremio Zavod za statistiku.

Koristimo priliku da Vas ujedno i informišemo da će rukovodstvo Zavoda za statistiku za oblast nacionalnih računa imati jednodnevnu posjetu Zavodu za statistiku Hrvatske u srijedu 14. juna, kako bi se upoznao sa iskustvom i izazovima kroz koje je prolazila Hrvatska prilikom transfera nadležnosti statistike javnih finansija iz Ministarstva finansija u Zavod za statistiku, što se u Hrvatskoj desilo danom pristupanja Evropskoj uniji.

S poštovanjem,

DIREKTORICA

Gordana Radojević
dr Gordana Radojević

PRILOG: Dokument „Pretpostavke za transfer nadležnosti proizvodnje statistike državnih finansija, javnog duga i deficita sa Ministarstva finansija na Zavod za statistiku“

4 ajeta baciteno

da
13.06.2017

IV Pretpostavke koje treba ispuniti za transfer nadležnosti

1. Metodološke pretpostavke

1. Presentacije dosadašnjih rezultata rada i plana objavljivanja podataka Odboru za implemenatciju ESA 2010 metodologije i izazovi u daljem radu (Presentacija EU eksperta i Rukovodioca radne grupe za implemenatciju ESA 2010 metodologije) – sredina jula 2017. godina
2. Objavljena statistika državnih finansija, javnog duga i deficita u skladu sa ESA 2010 od strane Ministarstva finansija – (rok će definisati Ministarstvo finansija)
3. Pripremljen izvještaj o kvalitetu i podaci dostavljeni EK-EUROSTAT-u u skladu sa Programom za transmisiju (rok će definisati Ministarstvo finansija)
4. Pokrenuti proceduru izmjene zakonske i druge regulative

2. Zakonske i druge institucionalne pretpostavke

1. Izmjena Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike – izmjenom treba isključiti Ministarstvo finansija kao stalnog proizvođača zvanične statistike (član 7)
2. Izmjena petogodišnjeg Programa zvanične statistike (2014-2018) – brisati Ministarstvo finansija kao zvaničnog proizvođača statistike i dodjeliti nadležnost statistike državnih finansija Zavodu za statistiku
3. Izmjena Sporazuma o saradnji Zavoda za statistiku, Ministarstva finansija i Centralne banke koji je potpisan 06.05.2016. godine i kojim je definisana podjela nadležnosti u implementaciji ESA metodologije
4. Izmjena zajedničke pregovaračke pozicije za Poglavlje 18: Statistika – uvažavajući činjenicu da je pozicijom definisana nadležnost proizvođača statistike, rokovi za ispunjenje obaveza, promjena nadležnosti zahtjevala bi revidiranje teksta pregovaračke pozicije u smislu definisanih obaveza i rokova za ispunjenje završnih mjerila. Zajedničkom pregovaračkom pozicijom za poglavlje 18: Statistika, definisano je i prihvaćeno od strane EK i EU 28 da statistika državnih finansija, javnog duga i deficita danom ulaska u EU postane dio nadležnosti Zavoda za statistiku Crne Gore
5. Izmjena Pravilnika o sistematizaciji radnih mjesta u Zavodu za statistiku (osnivanje odjeljenja za statistiku javnog duga i deficita)

3. Izmjena trilateralnog Sporazuma Ministarstva finansija, Centralne banke i Zavoda za statistiku

U skladu sa novim Zakonom i novim Petogodišnjim programom zvanične statistike definisati novi Sporazum i novu raspodjelu nadležnosti, sa pratećim aneksom koji sadrži detaljan opis izvora podataka koje treba da obezbjeđuje Ministarstvo finansija Zavodu za statistiku i Centralnoj banci.

PRILOG 10:

Dopis Ministarstvu finansija da pošlje EDP tabele (30.10.2017. godine)

MONSTAT

Crna Gora
Vlada Crne Gore
ZAVOD ZA STATISTIKU

IV Proleterske 2
81000 Podgorica
Tel: +382 (0)20 230 811
Fax: +382 (0)20 230 814
www.monstat.org

Náš broj: 04- 3289
30.10.2017.godine
Podgorica,

MINISTARSTVO FINANSIJA CRNE GORE
n/r dr Darko Radunović, ministar

Podgorica
Stanka Dragojevića br.2

Poštovani,

Crna Gora kao zemlja kandidat za članstvo u EU u obavezi je da dva puta godišnje (april i oktobar) izvještava Eurostat o proceduri prekomjernog deficita (EDP-excessive deficit procedure).

Ministarstvo finansija ulaže značajne napore da pripremi izvjestaj o nivou državnog deficita i duga u skladu sa EDP procedurom i svim uputstvima i priručnicima dobijenim od strane Eurostat-a.

Imajući u vidu da se komunikacija sa Eurostat-om odvija posredstvom Zavoda za statistiku, a radi se o veoma povjerljivim podacima, molimo Vas da nam pored popunjenih i dostavljenih EDP tabela elektronskim putem, iste dostavljate i na kompakt disku (CD-u) zvaničnim putem, a sve u cilju poštovanja pravila zaštite i povjerljivosti podataka.

S poštovanjem.

DIREKTORIČA
Gordana Radojević
dr Gordana Radojević

PRILOG 11

Slučaj Austrije prilikom greške u EDP izvještavaju

Austrija pogrešno prikazivala podatke o državnom dugu

23. februar 2017. godine
od strane sub2 – posljednji put izmjenjeno 23. februara 2017. godine

Evropska komisija je donijela predlog Odluke Savjeta o sprovođenju 22. februara za Austriju da plati novčanu kaznu od 29,8 miliona eura zbog pogrešnog prikazivanja nekih podataka o državnom dugu.

Nakon istražnog postupka i razmjene informacija sa austrijskim nadležnim organima, Komisija je utvrdila ozbiljne propuste državnih organa pokrajine Salzburga koji su doveli do pogrešnog prikazivanja statističkih podataka u 2012. i 2013. godini o austrijskom deficitu i dugu u periodu od 2008. do 2012. godine dostavljenih Eurostat-u.

Eurostat je bezuslovno objavio podatke o austrijskom dugu i deficitu nakon što su ispravljani u aprilu 2014. godine.

Na osnovu čega je Komisija donijela zaključak da su tri organa u okviru državnog sektora Austrije napravili ozbiljan propust?

3. maja 2016. godine, Komisija je najavila pokretanje službene istrage mogućeg pogrešnog prikazivanja statističkih podataka u Austriji. U skladu sa Odlukom Komisije o sprovođenju br. 2012/678 o istragama i kaznama za manipuliranje statističkim podacima, Komisija mora da utvrdi izvještaj sa rezultatima i zapažanjima najkasnije 10 mjeseci nakon utvrđene odluke da se pokrene istraga. Država članica koja je u pitanju ima pravo da komentariše rezultate prije nego što se objavi konačan izvještaj o istrazi, a zapažanja koje pošalje Austrija se prilažu uz izvještaj. Izvještaj je osnova za odluku kao preporuka Savjetu za izricanje novčane kazne.

Istraga je pokazala da je došlo do ozbiljnih nepravilnosti u prikupljanju, kontroli i izvještavanju o finansijskim i nefinansijskim transakcijama u pokrajini Salzburg za period od nekoliko godina. Zbog krajnje nepažnje, državna računovodstvena pravila se nijesu poštovala, izostala je kontrola, izvještaji o finansijskim i nefinansijskim transakcijama nijesu bili odgovarajući, a preporuke austrijskog Revizorskog suda (*Rechnungshof*) su bile ignorisane.

U izvještaju se zaključuje da podaci EDP (postupak u slučaju prekomjernog deficita) koji su dostavljeni Eurostat-u u 2012. godini i 2013. godini nijesu uključili dio o dugu pokrajine Salzburga, što je dovelo do pogrešnog prikazivanja podataka o dugu. Izvještaj se može pronaći ovdje.

Kakva je procedura za pripremu konačnog izvještaja?

Delegirana Odluka Komisije 2012/678/EU od 29. juna 2012. godine o istrazi i novčanim kaznama zbog manipuliranja statističkim podacima kao što se navodi u Regulativi (EU) br. 1173/2011 Evropskog parlamenta i Savjeta o efikasnom sprovođenju budžetske kontrole u europodručju utvrđuje detaljna pravila koja se tiču procedura za istragu pogrešnog prikazivanja podataka o opštem državnom deficitu i dugu kao rezultata namjernog ili krajnjeg propusta, detaljna pravila namijenjena za prava na odbranu i povjerljivosti i detaljnih kriterijuma za utvrđivanje iznosa novčane kazne.

Zašto Komisija daje preporuku Savjetu za izricanje novčane kazne?

Članom 7 stav 4 Delegirane Odluke Komisije utvrđuje se da svaka preporuka Komisije Savjetu za izricanjem novčane kazne državi članici koja se razmatra treba da se zasniva na izvještaju.

Izvještajem o istražnom postupku u vezi sa pogrešnim prikazivanjem statističkih podataka u Austriji zaključeno je da su Revizorski sud, Državna kancelarija i Vlada pokrajine Salzburga, tj. organi sektora opšte države Republike Austrije napravili ozbiljan propust zato što nijesu obezbijedili odgovarajuće kontrole za prikupljanje i procedure izvještavanja, koje su dovele do pogrešnog izvještavanja Eurostat-u o dugu u 2012. i 2013. godini. Štaviše, u izvještaju se zaključuje da budući da je Komisija (Eurostat) bila obaviještena o ovom slučaju tek 10. oktobra 2013. godine, austrijski nadležni organi za statistiku su bili svjesni mogućnosti pogrešnog prikazivanja računa pokrajine Salzburga, makar od 6. decembra 2012. godine.

Na osnovu toga, Komisija dostavlja preporuku Savjetu za izricanjem novčane kazne Austriji.

Kako se preporučena novčana kazna izračunava?

Novčana kazna se utvrđuje korišćenjem dvofazne metodologije u skladu sa Delegiranom odlukom Komisije 2012/678/EU.

Prvo, Komisija određuje referentni iznos. Drugo, taj referentni iznos se može povećavati ili smanjivati prema specifičnim uslovima slučaja.

U ovom slučaju, prilikom utvrđivanja novčane kazne, Komisija je uzela u obzir jedan otežavajući faktor, koji se odnosi na činjenicu da se pogrešno prikazivanje odnosilo, u statističkim podacima EDP u oktobru 2013. godine, na dvije godine (2011. i 2012. godinu). Komisija je uzela u obzir i niz olakšavajućih faktora, kao što je činjenica da pogrešno prikazivanje podataka nije imalo značajnog uticaja na funkcionisanje ojačanog ekonomskog upravljanja Unijom zbog ograničenog uticaja na dug Republike Austrije kao cjeline, i da, iako je pogrešno prikazivanje bilo rezultat rada tri organa, ne može se posmatrati da su ovi organi djelovali usklađeno. Austrijski nadležni organi su u potpunosti saradivali u istrazi i pogrešno prikazivanje je okončano. Uzimajući u obzir ove specifične okolnosti, novčana kazna koju je predložila Komisija je smanjena na 25% od referentnog iznosa (€119,2 miliona).

Koja ovlašćenja posjeduje Komisija za istragu nepravilnosti u statistikama država članica?

Od 2011. godine, Komisija (Eurostat) ima moć detaljnog uvida u kvalitet statistike država članica u svrhe EDP-a. Može da obavi posjete na licu mjesta i provjeri državne račune na centralnom, državnom, regionalnom i lokalnom nivou, uključujući osnovne računovodstvene informacije i druge relevantne izvore. Ona to sprovodi kroz "posjete za dijalog", koje imaju za cilj provjeru kvaliteta protoka podataka iz različitih izvora prema nacionalnim statističkim institucijama, u saradnji sa Revizorskim sudom. Ukoliko postoji sumnja da je neka država članica pogrešno prikazala svoje podatke o deficitu i dugu, bilo namjerno ili krajnjom nepažnjom, Komisija može da pokrene zvaničnu istragu. Ukoliko ona pokaže da je došlo do pogrešnog prikazivanja podataka, Komisija može da dostavi preporuku Savjetu za izricanje novčane kazne državi članici eurozone u skladu sa članom 8 Regulative (EU) br. 1173/2011o 'šest mjera' (engl. "Six Pack").

Koja pravila primjenjuju države članice prilikom prikupljanja i izvještavanja nacionalne statistike u svrhe EDP-a?

Statistika je glavni oslonac ekonomskog upravljanja Evropskom unijom, a fiskalne politike u okviru EDP-a se utvrđuju na osnovu podataka država članica o deficitu i dugu. Zbog toga, od suštinske je važnosti da se statistički podaci o ekonomijama država članica prikupljaju na usklađen, uporediv, pouzdan i ažuriran način. Iz tog razloga, postoje jasna i obavezujuća pravila i procedure koje države članice moraju da poštuju prilikom prikupljanja, evidentiranja i izveštavanja podataka o nacionalnom dugu i deficitu. Ta pravila se utvrđuju Regulativom (EK) br. 479/2009, kao i Regulativom (EU) br. 549/2013 o Evropskom sistemu računa (trenutno ESA 2010) i detaljno se objašnjavaju u Priručniku o državnom deficitu i dugu.

Države članice su zakonski dužne da obezbijede da su podaci o dugu i deficitu koje dostavljaju Komisiji (Eurostat-u) usklađeni sa pravilima EU i da su najvećeg mogućeg standarda. Nacionalni nadležni organi su odgovorni i da obezbijede da se odgovarajuća pravila i procedure primjenjuju na svim nivoima države (nacionalnom, regionalnom, lokalnom), tako da su izvorni podaci koji se koriste za statistiku opšte države pouzdani i tačni.

Svaka država članica je odgovorna za potvrđivanje lokalnih i regionalnih računa koji su osnova za njenu statistiku opšte države, uključujući preko internih i eksternih revizija. Oni su u obavezi (u skladu sa Direktivom Savjeta 2011/85/EU od 8. novembra 2011. godine o zahtjevima za budžetske okvire država članice da posjeduju efikasan sistem kojim se obezbijeduje odgovarajuća provjera računa koje koriste nacionalne statističke institucije.

S obzirom da su mu data veća ovlaštenja u 2010. i 2011. godini, Eurostat je unaprijedio svoj program verifikacije podataka EDP. Eurostat je obavio posebne posjete u državama članicama kako bi provjerio da su sistemi utvrđeni sa ciljem da se obezbijedi dostavljanje podataka dobrog kvaliteta iz lokalnih, regionalnih i drugih državnih izvora nacionalnim statističkim organima.

Izvor: Evropska komisija

PRILOG 12:

Rješenje ministra finansija o proširenju RG za implementaciju ESA 2010 metodologije

Crna Gora

DECIENJA
OBNOVE
NEZAVISNOSTI
REPUBLIKE
CRNE GORE
2016

Državno vijeće Crne Gore

Br: 01-16176/1

Podgorica, 18.10.2016.godine

Na osnovu člana 134 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG“, br.55/08, ...,34/14) i člana 55 Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave („Službeni list CG“, br. 5/12, 25/12, 61/12 i 20/13), ministar finansija donosi

RJEŠENJE

o izmjenama rješenja o obrazovanju Radnog tima za koordinaciju aktivnosti na uvođenju "Strategije implementacije ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija Crne Gore" br.01-6430/1 od 21.01.2015.godine

Članovi radnog tima imenovani rješenjem br.01-6430/1 od 21.01.2015.godine, zamjenjuju se, tako da navedeni radni tim sačinjavaju:

- 1) Iva Vuković, Ministarstvo finansija, Predsjednica Radne grupe
- 2) Branko Krvavac, Ministarstvo finansija, zamjenik Predsjednika Radne grupe
- 3) Marija Popović, Ministarstvo finansija, član,
- 4) Snežana Mugoša, Ministarstvo finansija, član,
- 5) Radovan Živković, Ministarstvo finansija, član,
- 6) Tatjana Minić, Ministarstvo finansija, član,
- 7) Verica Đondović, Ministarstvo finansija, član,

- 8) Pavle Kaluđerović, Ministarstvo finansija, član,
- 9) Milica Adžić, Ministarstvo finansija, član,
- 10) Bojana Janković, Ministarstvo finansija, član
- 11) Branka Šušić Radovanović, Zavod za statistiku, član,
- 12) Snežana Bogojević, Zavod za statistiku, član,
- 13) Irena Karadžić, Zavod za statistiku, član,
- 14) Aleksandra Nikčević, Centralna banka, član,
- 15) Darja Milić, Centralna banka, član,
- 16) Zoja Radonjić, Centralna banka, član.

Obrazloženje

Generalna direktorica Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj obratila se aktom br 09-13783/1 od 06.09.2016.godine Ministru finansija u cilju inoviranja radne grupe za implementaciju ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija. U istom je navela da je povećan obim posla na implementaciji ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija i sa njom povezanih statistika (GFS i EDP) i da je potrebno inovirati postojeću radnu grupu, pa je predložila i članove inovirane radne grupe.

Na osnovu navedenog odlučeno je kao u izreci Rješenja.

PRILOG 13:

**Odgovor Zavoda za statistiku na predlog novog trilateralnog Sporazuma
od 13.11.2017. godine**

Crna Gora
Vlada Crne Gore
ZAVOD ZA STATISTIKU

IV Proleterske 2
81000 Podgorica
Tel: +382 (0)20 230 811
Fax: +382 (0)20 230 813
www.monstat.org

Naš broj:01-3400/2.....

Podgorica,13.11.2017. godine

MINISTARSTVO FINANSIJA
n/r ministru Darku Radunović

PODGORICA
Stanka Dragojevića br. 2

Poštovani ministre,

U vezi sa Vašim dopisom broj 01-19267 od 08.11.2017 godine kojim inicirate izmjenu Sporazuma o saradnji koji je potpisan 06.05.2016. godine, a imajući u vidu proceduru po kojoj je isti potpisan, prije izmjene istog, smatramo da je potrebno dobiti mišljenje Vlade Crne Gore o predlogu transfera nadležnosti između Ministarstva finansija i Zavoda za statistiku za proizvodnju statistike javnog duga i deficita.

Naime, Vlada Crne Gore na 111. sjednici koja je održana 8.05.2014.godine, usvojila je pregovaračku poziciju poglavlja 18: Statistika kojom je definisala obavezu Ministarstva finansija da proizvodi statistiku javnog duga i deficita, kao i da priprema izvještaj o prekomjernosti javnog duga i deficita (EDP) do dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, kada bi tu obavezu preuzeo Zavod za statistiku. Stoga, smatramo da je prije izmjene postojećeg Sporazuma važno informisati Vladu Crne Gore kako se planu transfera nadležnosti i efektima primjene ESA-2010 metodologije, tako i o pretpostavkama koje se trebaju ispuniti da bi Zavod za statistiku mogao preuzeti nadležnost obzirom da za tu statistiku nema razvijene kapacitete.

U slučaju da su potrebna dodatna objašnjenja stojimo Vam na raspolaganju.

S poštovanjem,

01a

PRILOG 14:

Akcioni plan Poglavlja 17: Ekonomska i monetarna unija – (izvod)

D) Usklađenost sa Direktivom Savjeta 85/2011, uključujući fiskalne notifikacije i ESA 2010 metodologiju

D.1. Zahtjevi pravne tekovine EMU

Crna Gora je u obavezi da usaglasi svoju budžetsku legislativu i praksu sa zahtjevima navedenim u Direktivi 2011/85/EU, koji se odnose na (a) računovodstvo i statistiku, (b) prognoze, (c) numerička fiskalna pravila, (d) srednjeročni budžetski okvir i (e) transparentnost finansija Opšte Vlade.

Konkretno, statistika ekonomske i monetarne politike mora biti usaglašena sa evropskim sistemom računa ESA 2010 (European System of Accounts ESA 2010).

D.2. Procjena trenutne situacije u Crnoj Gori

- (a) Računovodstvo i statistika – statistika ekonomske i monetarne politike trenutno nije usaglašena sa ESA 2010. Kada je u pitanju statistika državnih finansija, proces usaglašavanja nacionalnog budžetskog salda i budžetskog salda koji se koristi u okviru EU fiskalnog nadzora pokazao se kao pravi izazov za Crnu Goru. U cilju pripremanja podataka u skladu sa ESA 2010 standardima i obezbjeđivanja redovne i javne dostupnosti fiskalnih podataka, Crna Gora će pratiti Strategiju za implementaciju ESA2010 metodologije za statistiku državnih finansija, kao što je navedeno u tabeli akcionog plana.
- (b) Prognoze – Crna Gora već učestvuje na redovnim sastancima koji se održavaju dva puta godišnje sa Komisijom na kojima se analiziraju i diskutuju odgovarajuće makroekonomske prognoze.
- (c) Numerička fiskalna pravila – Crnogorski Parlament je 14. Aprila 2014. godine, usvojio Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti (tj. Fiskalna pravila), propisujući gornju granicu za budžetski deficit i javni dug od 3% BDP-a i 60% BDP-a, respektivno, u skladu sa UFEU referentnim vrijednostima za budžetski deficit i dug. Numerička fiskalna pravila prućena su nezavisno od strane Državne revizorske institucije. Pravila sadrže zaštitne klauzule (kao što su finansiranje projekata koji su od nacionalnog interesa, odobrena od strane Skupštine) koje dozvoljavaju privremeno nepoštovanje, koje ipak, zahtijevaju prezentaciju obaveznih korektivnih mjera.
- (d) Srednjeročni budžetski okvir – Srednjeročni budžetski okvir (MTBF) je takođe uveden u pomenuti Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, uz odredbu da su budžetski plafoni (gornja granica) za sledeću godinu (t) obavezni, dok su potrošačke kape ("spending caps") za sledeće dvije godine (t+1 i t+2) indikativne. MTBF je naveden u Uputstvu za makroekonomsku i fiskalnu politiku, dokument koji je kamen temeljac budžetskog procesa u Crnoj Gori i, koji je kasnije, potvrđen kroz višegodišnje fiskalno planiranje u Programu ekonomskih reformi. Međutim, u cilju poboljšanja kapaciteta za formulisanje ekonomske politike, kao i poboljšanja koordinacije između podsektora, kako se zahtijeva u Direktivi, mora se dodatno poboljšati sadržaj višegodišnjeg budžetskog okvira.
- (e) Transparentnost finansija Opšte Vlade – Crna Gora bi trebalo da uspostavi odgovarajuće mehanizme koordinacije između podsektora opšte vlade (npr. Opština, državnih fondova i Vladinih Agencija) kako bi obezbijedila

sveobuhvatnu i konzistentnu pokrivenost u procesu fiskalnog planiranja. Ministarstvo finansija već pokriva sve podsektore Opšte Vlade prilikom pripreme budžetskih prognoza, planiranja višegodišnjih budžetskih okvira, kao i u fiskalnim pravilima.

Zemlje kandidati se pozivaju da dostave pretpristupne fiskalne notifikacije Komisiji. One služe kao priprema za procedure nadzora u Ekonomskoj i Monetarnoj Uniji. Crna Gora šalje Eurostat-u (na bazi najboljeg napora) fiskalne notifikacije od oktobra 2014. godine. Crna Gora nastoji da postigne saglasnost sa ESA 2010 u dijelu fiskalne statistike, značajno ranije nego što je najavila, kako bi mogla da podnese pretpristupne fiskalne notifikacije usaglašene sa ESA 2010 u dogledno vrijeme. Dalji napori su i dalje potrebni za kompletiranje EDP tabela za podsektore Opšte Vlade, posebno za socijalno osiguranje i opštine.

D.3. Mjere i vremenski rok

(a) Računovodstvo i statistika – Kako bi se osiguralo da Vladini podaci zadovoljavaju potrebne standarde kvaliteta u pretpristupnom periodu kako bi omogućili analizu fiskalne politike, Crna Gora je usvojila Strategiju implementacije ESA 2010 metodologije u sistem javnih finansija. Ova dokumenti opisuju najvažnije zadatke koje su pred javnom upravom u cilju usvajanja ESA 2010 metodologije za izveštavanje prema Eurostat-u.

Strategija počinje uspostavljanjem (u julu 2015. godine) Radne grupe koju čine predstavnici Zavoda za statistiku Centralne banke i Ministarstva finansija koja će raditi na institucionalnoj, ekonomskoj i funkcionalnoj klasifikaciji u cilju usklađivanja sa zahtjevima ESA 2010. Strategija je urađena nakon konsultacija sa Eurostat-om i Komisijom dok su rokovi aktivnosti prikazane kroz zaključke (action points) nakon tehnicke posjete Eurostat-a u martu 2015. godine.

Prikaz Akcionog plana (uzeto iz Strategije za implementaciju ESA 2010 metodologije u sistem javnih finansija)

Broj Aktivnosti	Naziv aktivnosti	Rukovodilac aktivnosti	Vremenski rokovi
I	Formiranje stalne Radne grupe	MF, CBCG, Monstat	(već formirane u julu 2015)
II	Institucionalna klasifikacija	Monstat u tijesnoj saradnji sa MF i CBCG	I: 6 – 8 mjeseci (Q4 2015)
III	Ekonomska klasifikacija	MF i Monstat	I: 2 mjeseca (Q1 2016)
IV	Funkcionalna klasifikacija	Monstat	I: 3 mjeseca (Q2 2016)
V	Definisanje procedure za izveštavanje	MF, CBCG, Monstat	I: 1 mjesec (Q3 2016)
VI	Promjena regulatornog okvira	MF, CBCG, Monstat	II: 3 mjeseca (Q4 2016)

MF – Ministarstvo finansija
CBCG – Centralna Banka Crne Gore

Monstat – Zavod za statistiku

Nakon sprovođenja Strategije o implementaciji ESA 2010 metodologije u sistem javnih finansija, Crna Gora će redovno, jednako kao što je to već slučaj sa fiskalnim podacima po keš principu, Monstat, će redovno slati podatke Eurostat-u putem utvrđenih protokola za elektronski prenos podataka.

Rok: 2018

- (b) Prognoze- kako bi razvijala svoje kapacitete za makroekonomska i budžetska predviđanja, Crna Gora će uporediti makro-fiskalni scenario sa najnovijim prognozama Evropske Komisije, kao i drugih nezavisnih tijela. Crna Gora će i dalje učestvovati na sastancima eksperata Komisije na proljeće i jesen, i objasniti sve značajne razlike, naročito ako nivo ili rast varijabli u spoljašnjim pretpostavkama značajno odstupa od vrijednosti koje se nalaze u prognozama Komisije.

Rok: proces u toku

- (c) Numerička fiskalna pravila- pravila su već uspostavljena, dok je njihovo obezbjeđenje tekući proces.

- (d) Srednjoročni budžetski okvir – Ministarstvo finansija je zatražilo IPA tehničku pomoć (zajedno sa Procesom reforme upravljanja javnim finansijama). Glavni ciljevi ovog IPA projekta jesu uspostavljanje sveobuhvatnih i transparentnih budžetskih ciljeva, projektovanje svake glavne stavke rashoda i prihoda (sa većom specifikacijom na nivou centralne vlade i socijalne sigurnosti), i procjena koliko je vjerovatno da predviđene politike utiču na dugoročnu održivost javnih finansija, u svijetlu njihovog direktnog dugoročnog uticaja na opšte vladine finansije.

Aktivnosti će početi u 2016. i biće u potpunosti implementirane do 2020. godine.

- (e) Transparentnost finansija Opšte vlade – Naponi da se jasno definišu različiti pod-sektori Opšte vlade će biti realizovani u okviru Akcionog plana ESA2010 uz podršku Eurostat-a (vidi nacrt tabele Akcionog plana iznad). Nakon što se metodologija ESA2010 implementira, Crna Gora će objaviti (na sajtu Ministarstva finansija i/ili u okviru informativnih fiskalnih tabela) detaljne informacije o uticaju poreskih izdataka (npr. subvencija, naknada, beneficija) na budžetske prihode, kao i moguće obaveze (kao što su garancije, nekvalitetni krediti i obaveze javnih preduzeća) sa potencijalno velikim uticajem na javni budžet, te učešće Vlade u kapitalu privatnih i javnih preduzeća. (Treba napomenuti da Ministarstvo finansija Crne Gore već objavljuje izvršenja budžeta Crne Gore na mjesečnom nivou, kao i izvršenja budžeta Opšte vlade na kvartalnom nivou. Modifikovana gotovinska metoda se primjenjuje za prilagođavanje najznačajnijih stavki rashoda (penzije i plate), dok se svi ostali prihodi i rashodi izvještavaju na gotovinskoj osnovi)

Rok: 2018

Program reforme upravljanja javnim finansijama 2016 – 2020

Stranica 16:

Transparentno statističko izvještavanje

Crna Gora je u obavezi da uskladi svoje zakonodavstvo, procese i kapacitete sa transparentnim statističkim izvještavanjem, kao jednog od zahtjeva iz Direktive 2011/85/EU. U tom cilju, potrebno je uvesti ESA 2010 metodologiju, sa odgovarajućim institucionalnim obuhvatom. Postojeće podatke o prihodima i rashodima budžeta koji su na gotovinskoj osnovi potrebno je vremenski i metodološki prilagoditi u skladu sa Evropskim sistemom računa. Uvođenjem i implementacijom metodologije ESA 2010 u sistem javnih finansija u Crnoj Gori će se: stvoriti metodološki uporediv statistički okvir, povećati kredibilitet i transparentnost javnih finansija i realnije i sveobuhvatnije prikazivati javnofinansijski rezultati.

Zavod za statistiku Crne Gore u saradnji sa Ministarstvom finansija i Centralnom bankom Crne Gore radi na uvođenju ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija. S tim u vezi, u cilju usaglašavanja sa pomenutom metodologijom, u maju 2016. godine potpisan je Sporazum o saradnji u oblasti statistike nacionalnih računa sektora Opšte države i sa njom povezanih statistika, između Zavoda za statistiku Crne Gore, Ministarstva finansija i Centralne banke Crne Gore. Radni tim za implementaciju ESA2010 metodologije u statistici javnih finansija, koji je osnovan od strane Ministarstva finansija proširen je sa novim članovima iz pomenute tri institucije, zbog povećanog obima i složenosti posla. Članovi radnog tima u saradnji sa ekspertom iz ove oblasti rade na definisanju sektora Opšte države u okviru institucionalne klasifikacije. U narednom periodu u cilju dostizanja potpune usaglašenosti nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Evropske Unije potrebno je jačati administrativne kapacitete i izvršiti podjelu obaveza i odgovornosti u skladu sa praksom EU.

Stranica 51:

4.5. Transparentno statističko izvještavanje

Cilj: Osiguravanje usaglašenosti podataka sa Evropskim sistemom nacionalnih računa (ESA 2010)

Crna Gora koristi gotovinski princip obračuna prihoda i rashoda i trenutna institucionalna klasifikacija i obuhvat izvještavanja ne odgovara zahtjevima ESA metodologije. Dodatno, postojeći kontni okvir ne pruža dovoljan nivo razrade budžetskih prihoda i rashoda da bi se mogle napraviti tabele koje budžetske stavke iz nacionalne klasifikacije prevode u klasifikaciju nacionalnih računa. Postoji prostor za unapređenje metodologije i postojeće procedure finansijskog izvještavanja. Predloženi set aktivnosti će omogućiti implementaciju ESA metodologije u javnim finansijama (revizija institucionalne klasifikacije, ekonomske klasifikacije, funkcionalne klasifikacije, procedura za izvještavanje za sektor države, sa posebnim fokusom na dinamiku redovnog izvještavanja u skladu sa procedurama Eurostata).

Naziv indikatora	2014	2017	2020
Institucionalna klasifikacija usklađena sa ESA 2010 metodologijom	Važeća institucionalna klasifikacija u nacionalnim računima nije usklađena sa ESA 2010 metodologijom	Institucionalna klasifikacija u skladu sa pravilima koje predviđa ESA 2010	Institucionalna klasifikacija u skladu sa ESA 2010 pravilima (ovo podrazumijeva kontinuiranu reviziju u saradnji sa Eurostatom)
Izmijenjen kontni okvir	Ekonomska klasifikacija crnogorskog budžeta u određenim segmentima ne dozvoljava potpunu transmisiju podataka u skladu sa kontnim planom koji predviđa ESA 2010	Budžetski proces se realizuje shodno izmijenjenom kontnom okviru	Ekonomska klasifikacija u skladu sa kontnim okvirom predviđenim ESA 2010
Definisana procedura izveštavanja unutar sektora države u skladu sa dinamikom izveštavanja prema Eurostatu	Postojeće procedure izveštavanja se primjenjuju u shodno postojećem institucionalnom okviru i na obuhvatu koji nije kompatibilan sa zahtjevima ESA 2010 metodologije	Procedure izveštavanja u okviru sektora države u skladu sa dinamikom izveštavanja prema Eurostatu	Procedure izveštavanja u okviru sektora države u potpunosti u skladu sa dinamikom izveštavanja prema Eurostatu (u skladu sa revizijama institucionalne klasifikacije, novi ekonomski entiteti će preuzimati obavezu izveštavanja nadležni institucija o finansijskoj realizaciji)

Aktivnosti	Nosilac aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Procjena troškova	Pozivanje na izvor finansiranja
Institucionalna klasifikacija	Monstat Ministarstvo finansija Centralna banka	I Kv. 2016	I Kv. 2017	4.275 €	Budžet Crne Gore
Ekonomska	Ministarstvo	I Kv. 2016	II Kv. 2017	2.925 €	Budžet Crne

<i>klasifikacija</i>	<i>finansija</i> <i>Monstat</i>		<i>(izmijenjeni kontni okvir bio bi u upotrebi tek pripremom budžeta za 2017)</i>		<i>Gore</i>
<i>Funkcionalna klasifikacija</i>	<i>Monstat</i> <i>Ministarstvo finansija</i>	<i>II Kv. 2016</i>	<i>III Kv. 2017</i>	<i>3.000 €</i>	<i>Budžet Crne Gore</i>
<i>Definisanje procedura izvještavanja za sektor države</i>	<i>Monstat</i> <i>Ministarstvo finansija</i> <i>Centralna banka</i>	<i>II Kv. 2017</i>	<i>III Kv. 2017</i>	<i>900 €</i>	<i>Budžet Crne Gore</i>
<i>Izmjene regulatornog okvira</i>	<i>Ministarstvo finansija</i> <i>Monstat</i> <i>Centralna banka</i>	<i>IV Kv. 2016</i>	<i>I Kv. 2018</i>	<i>675 €</i>	<i>Budžet Crne Gore</i>
<i>Poboljšanje GFS (statistika javnih finansija) procedura</i>	<i>Ministarstvo finansija</i> <i>Monstat</i> <i>Centralna banka</i>	<i>2016</i>	<i>2018</i>	<i>700 €</i>	<i>IPA 2015 Budžet Crne Gore</i>

Procjena i ublažavanje rizika:

- **Identifikovani rizik:** Nedovoljni kadrovski kapaciteti institucija za implementaciju predmetne strategije.

Ublažavanje rizika: *Ministarstvo finansija u saradnji sa Monstat-om i CBCG uz pomoć različitih aktivnosti koji se finansiraju iz programa IPA radi na jačanju znanja i informisanosti o ESA 2010 metodologiji i njenoj primjeni u javnim finansijama.*

- **Identifikovani rizik:** Nemogućnost prisustva eksperta u određenim fazama projekta može uzrokovati kašnjenje u realizaciji aktivnosti

Ublažavanje rizika: *Planiranje ekspertskih posjeta i aktivnosti unaprijed će značajno smanjiti rizik odlaganja pojedinih faza projekta*

- **Identifikovani rizik:** Nedovoljni kadrovski kapaciteti za implementaciju metodologije, što može dovesti do odlaganja pojedinih faza projekta

Ublažavanje rizika: *Kontinuirana obuka i ekspertska podrška obezbijedena posredstvom IPA sredstava.*

PASOŠ INDIKATORA 35.

Naziv indikatora	Institucionalna klasifikacija usklađena sa ESA 2010 metodologijom			
Odgovarajući cilj ili aktivnost	Osiguravanje usaglašenosti podataka sa Evropskim sistemom nacionalnih računa (ESA 2010)			
Izvor podataka za praćenje indikatora uspjehnosti				
Naziv nosioca prikupljanja podataka	Ministarstvo finansija Iva Vuković, Generalna direktorica Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj iva.vukovic@mif.gov.me Telefon:069820921 Tatjana Minić tatjana.minic@mif.gov.me Telefon:069308122			
Učestalost objavljivanja podataka				
Kratak opis indikatora i metodologije (formule/jednačine)	FORMULA/JEDNAČINA $\text{Broj organa koji vrše redovno mjerenje zadovoljstva klijenata} / \text{Ukupan broj organa} \times 100$			
Podaci o polaznim vrijednostima	PV (2014): Važeća institucionalna klasifikacija u nacionalnim računima nije usklađena sa ESA 2010 metodologijom			
Podaci o ciljnim vrijednostima	Godina 2017	2018	2019	2020
	Institucionalna klasifikacija u skladu sa pravilima koje predviđa ESA 2010			

PASOŠ INDIKATORA 36.

Naziv indikatora	Izmijenjen kontni okvir
Odgovarajući cilj ili aktivnost	Osiguravanje usaglašenosti podataka sa Evropskim sistemom nacionalnih računa (ESA 2010)
Izvor podataka za praćenje indikatora uspjehnosti	
Naziv nosioca prikupljanja podataka	Ministarstvo finansija Iva Vuković, Generalna direktorica Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj iva.vukovic@mif.gov.me Telefon:069820921

	Tatjana Minić tatjana.minic@mif.gov.me Telefon:069308122			
Učestalost objavljivanja podataka				
Kratak opis indikatora i metodologije (formule/jednačine)				
	FORMULA/JEDNAČINA Broj organa koji vrše redovno mjerenje zadovoljstva klijenata / Ukupan broj organa x 100			
Podaci o polaznim vrijednostima	PV (2014): Ekonomska klasifikacija crnogorskog budžeta u određenim segmentima ne dozvoljava potpunu transmisiju podataka u skladu sa kontnim planom koji predviđa ESA 2010			
Podaci o ciljnim vrijednostima	Godina 2017	2018	2019	2020
	Budžetski proces se realizuje shodno izmijenjenom kontnom okviru J			Ekonomska klasifikacija u skladu sa kontnim okvirom predviđenim ESA 2010

PASOŠ INDIKATORA 37.

Naziv indikatora	Definisana procedura izvještavanja unutar sektora države u skladu sa dinamikom izvještavanja prema Eurostatu
Odgovarajući cilj ili aktivnost	Osiguravanje usaglašenosti podataka sa Evropskim sistemom nacionalnih računa (ESA 2010)
Izvor podataka za praćenje indikatora uspješnosti	
Naziv nosioca prikupljanja podataka	Ministarstvo finansija Iva Vuković, Generalna direktorica, Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj iva.vukovic@mif.gov.me Telefon:069820921 Tatjana Minić tatjana.minic@mif.gov.me Telefon:069308122
Učestalost objavljivanja podataka	
Kratak opis indikatora i metodologije (formule/jednačine)	
	FORMULA/JEDNAČINA Broj organa koji vrše redovno mjerenje zadovoljstva klijenata / Ukupan broj organa x 100

Podaci o polaznim vrijednostima	PV (2014): Postojeće procedure izvještavanja se primjenjuju u skladu postojećem institucionalnom okviru i na obuhvatu koji nije kompatibilan sa zahtjevima ESA 2010 metodologije			
Podaci o ciljnim vrijednostima	Godina 2017	2018	2019	2020
	<p>Procedure izvještavanja u okviru sektora države u skladu sa dinamikom izvještavanja prema Eurostatu</p>			<p>Procedure izvještavanja u okviru sektora države u skladu sa dinamikom izvještavanja prema Eurostatu</p>

UPRAVA ZA STATISTIKU

**INFORMACIJA O PRIMJENI ESA 2010 METODOLOGIJE U STATISTICI
DRŽAVNIH FINANSIJA CRNE GORE**

Podgorica, januar 2022.

I Evropski sistem računa (ESA 2010) – pojam i značaj

Sistem nacionalnih računa (SNA 2008) je makroekonomski sistem podataka koji pruža uvid u stanje cijele ekonomije. Ovi računi omogućavaju mjerenje nivoa ekonomske razvijenosti, stope ekonomskog rasta, promjena u proizvodnji, potrošnji, štednji, investicijama u osnovne fondove, izvozu i uvozu, kao i informacije o svakom institucionalnom sektoru u jednoj zemlji. Oni imaju centralno mjesto u statističkom sistemu i predstavljaju osnovu za vođenje ekonomske i razvojne politike.

Pri tome, većina evropskih zemalja koristi zajedničku metodologiju izrade sistema nacionalnih računa, koja je sadržana u Evropskom sistemu računa 2010 (European system of accounts – ESA 2010)¹. Ova metodologija je 2003. godine uvedena i u crnogorski statistički sistem (ESA 95), a 2015. godine i naprednija verzija - ESA 2010. Dakle, ESA 2010 je evropska verzija svjetskog metodološkog okvira Sistema nacionalnih računa (SNA 2008), a definiše koncepte, definicije i računovodstvena pravila koja se primjenjuju za obračun podataka nacionalnih računa u cilju postizanja međunarodne uporedivosti.

Jedan od segmenata ovih računa je i statistika državnih finansija (*Government finance statistics-GFS*), koja predstavlja obračun makroekonomskih agregata jedinica klasifikovanih u sektor države i omogućava izvještavanje o prekomjernom deficitu i dugu javnog sektora. Pri tome, GFS se bitno razlikuje od budžeta ili drugih računovodstvenih prikaza, koji su nacionalno specifični, sa aspekta obuhvata jedinica i evidentiranja transakcija. Ova statistika se izrađuje u skladu sa visoko razvijenim setom pravila i preporuka o računovodstvenom tretmanu, koji je zasnovan na metodologiji ESA 2010 i pravilima utvrđenim u Priručniku o državnom deficitu i dugu (MGDD). Kompilovanje GFS počiva na zajedničkim konceptima, definicijama, klasifikacijama i računovodstvenim pravilima, kako bi se došlo do konzistentnog, pouzdanog i uporedivog kvantitativnog opisa državnih finansija.

Statistički podaci u vezi sa procedurom prekomjernog deficita (EDP) i osnovnim setom podataka GFS čine osnovu za praćenje fiskalnih agregata evropskih zemalja. Evropska komisija koristi statistiku EDP-a da procijeni da li su deficiti i nivoi duga država članica EU u skladu sa relevantnim zakonodavstvom EU. Naime, Ugovor iz Matrihta (Mastrihtski kriterijumi), potpisan 1992. godine, predviđa da odnos deficita i duga prema BDP-u ne prelazi referentne vrijednosti od 3% i 60%, respektivno - Protokol o EDP-u.

Podaci o EDP-u se izvještavaju u harmonizovanim tabelama, tzv. „EDP tabele obavještenja“, koje su dizajnirane na način da obezbijede konzistentan okvir povezan sa nacionalnim budžetskim agregatima iskazujući neto pozajmice/neto zaduženja države i promjene u nivou državnog duga. Setovima podataka - GFS/EDP obuhvataju se podaci za opšti državni sektor i njegova četiri podsektora: centralna država, savezna država, lokalna uprava i fondovi socijalnog osiguranja. Na osnovu ovih podataka države članice EU, dva puta godišnje, izvještavaju EUROSTAT o prekomjernom deficitu i dugu (EDP). Tako i Crna Gora, od 2014. godine, na dobrovoljnoj osnovi, dostavlja EUROSTAT – u fiskalnu notifikaciju (EDP izvještavanje), koja se priprema u skladu sa nacionalnom regulativom, a potpuna implemetacija ESA 2010 metodologije obezbijediće se kroz postepeno usklađivanje sa standardima EU.

¹ naprednija verzija ESA 95 metodologije

II Statistika državnih finansija Crne Gore

Prema Zakonu o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike Crne Gore, sistem zvanične statistike Crne Gore obuhvata sljedeće proizvođače zvanične statistike:

1. organ uprave nadležan za poslove statistike – Zavod za statistiku² (Monstat);
2. Centralna banka Crne Gore (CBCG);
3. organ državne uprave nadležan za poslove finansija - Ministarstvo finansija³ (Ministarstvo) i
4. druge proizvođače zvanične statistike određene programom zvanične statistike.

Pri tome, Ministarstvo kao proizvođač zvanične statistike, vodi statistiku fiskalnih rashoda i nefiskalnih prihoda i aktivnosti ostalih proizvođača shodno programu. Pregovaračkom pozicijom za poglavlje 18 navedeno je da je "statistika državnih finansija i procedura prekomjernog deficita i duga (EDP) u nadležnosti Ministarstva finansija", a što Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike, nije eksplicitno navedeno.

Nakon otvaranja Poglavlja 18: Statistika, započete su aktivnosti na stvaranju uslova za primjenu ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija. U tom smislu, u martu 2015. godine donesena je Strategija za implementaciju ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija, a sprovedene su i brojne aktivnosti koje su se odvijale, prije svega, kroz realizaciju EU projekata:

- Nacionalnim projektom IPA 2013, namijenjenim razvoju zvanične statistike, Ministarstvu je obezbijeđena ekspertska podrška, i postignuti su određeni rezultati;
- Projekat „Poboljšani statistički kapaciteti i obezbjeđivanje ekonomske i socijalne statistike“, u okviru nacionalnog IPA 2015 projekta, imao je za cilj unapređenje kompilacije GFS;
- Nacionalni projekat - IPA 2017, imao je za cilj da se GFS uskladi sa ESA 2010 i da obezbijedi neophodne inpute za dalji razvoj statistike GFS i
- Projekat podrške u okviru višekorisničkog projekta IPA 2017 imao je za cilj pripremu deskriptivne procjene izvora podataka raspoloživih Monstatu, trenutnog stanja u vezi sa GFS i EDP statistikom.

I pored sprovedenih aktivnosti na polju implementacije ove metodologije, nije obezbijeđen adekvatan napredak na polju dostavljanja EDP i GFS tabela u skladu sa obuhvatom koji propisuje metodologija, što se i konstatuje u Izvješataju za Crnu Goru za 2021. godinu za poglavlje 18 – Statistika, gdje je navedeno da Crna Gora treba da: „ostvari značajan napredak u usklađivanju sa Evropskim sistemom računa (ESA) 2010, uključujući i putem obezbjeđivanja finansijskih statističkih podataka vlade i dostupnih podataka o postupcima u slučaju prekomjernog deficit“ kao i za poglavlje 17 – Ekonomska i monetarna unija: “obezbijedi odgovarajuće kapacitete, saradnju i koordinaciju zaduženja između Ministarstva finansija, Centralne banke Crne Gore i Monstat-a u proizvodnji vladine finansijske statistike i fiskalnih notifikacija u skladu s metodologijom ESA 2010.

² Uprava za statistiku

³ Ministarstvo finansija i socijalnog staranja

III ESA 2010 i proces pristupanja EU

Činom dostavljanja pregovaračke pozicije za Poglavlje 18: Statistika, Crna Gora je bila u obavezi da počne sa dostavljanjem EDP izvještaja (podaci o prekomjernom deficitu javnom i javnom dugu) EUROSTAT-u, na bazi raspoloživih podataka i da, postepeno, usklađuje inpute i poboljšava popunjenost EDP tabela, kako u pogledu kvaliteta, tako i kvantiteta traženih podataka.

U skladu sa Kalendarom EUROSTAT-a, sve zemlje članice i kandidati za članstvo u EU su obavezi da dostavljaju EDP tabele (izvještaj o prekomjernosti duga i deficita) shodno Regulativi (EZ) 479/2009 i pratećim dopunama (Regulativa (EZ) 679/2010 i Uredba (EU) 220/2014) dva puta godišnje: do 1. aprila (prva notifikacija) - aprilsko izvještavanje i do 1. oktobra (druga notifikacija) - oktobarsko izvještavanje (za zemlje kandidate do 30. aprila, odnosno do 31. oktobra).

Sporazumom o saradnji u oblasti statistike nacionalnih računa sektora opšte države i sa njom povezanih statistika (potpisanim između Ministarstva finansija, Uprave za statistiku i Centralne banke) vrši se podjela nadležnosti između tri institucije. Shodno ovom sporazumu, Ministarstvo finansija, u skladu sa nacionalnim obuhvatom za budžetsko računovodstvo, popunjava tabele prekomjernog deficita i duga (EDP), koje se posredstvom Uprave za statistiku, dva puta godišnje (u aprilu i oktobru), upućuju EUROSTAT-u.

Polazeći od činjenice da Monstat koordinira statističkim sistemom Crne Gore, prilikom EDP izvještavanja uspostavljena je sljedeća procedura:

1. Ministarstvo priprema EDP izvještaj najkasnije do 30. aprila, odnosno do 31. oktobra;
2. Monstat se, zvaničnim putem, obraća Ministarstvu da dostavi EDP tabele Monstatu na CD-u najkasnije do 30. aprila, za aprilsko izvještavanje, odnosno do 31. oktobra, za oktobarsko izvještavanje;
3. Ministarstvo dostavlja EDP tabele (na CD-u) Monstatu, koji podatke šalje EUROSTAT-u i
4. Nakon određenog perioda, EUROSTAT dostavlja pitanja vezana za podatke, na koje Ministarstvo priprema odgovore.

Imajući u vidu ograničen napredak kada je u pitanju implementacija ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija, neadekvatnu podjelu nadležnosti utvrđenu sporazumom, nedostacima zakonske regulative i strateškog okvira kojim bi se uredila ova oblast, nedostatku kadrovskih kapaciteta, sa jedne, a preporuke EUROSTAT-a i relevantnu međunarodnu praksu, sa druge strane, neophodno je dinamizirati aktivnosti na usklađivanju statistike sa Evropskim sistemom nacionalnih računa – ESA 2010, a što zahtijeva nova zakonska, metodološka i institucionalna rješenja.

IV Transfer nadležnosti u proizvodnji GFS

Prema aktuelnim rješenjima, u toku trajanja pregovora za članstvo Crne Gore u EU, statistika državnih finansija, prema ESA 2010 metodologiji, kao i izvještavanje o prekomjernom javnom dugu i deficitu (EDP) je u nadležnosti Ministarstva. Međutim, ovu obavezu Monstat mora preuzeti najkasnije do dana ulaska Crne Gore u EU.

U Izvještaju eksperta sa posljednje misije iz februara mjeseca 2020. godine, održane u sklopu projekta "Unaprjeđenje kadrovskih kapaciteta Monstat-a", konstatovano je da model utvrđen trilateralnim sporazumom nije funkcionalan. Takođe, konstatovano je se da se proizvodnja EDP/GFS podataka vrši u okviru Ministarstva finansija, a preporuka je da proizvodnja GFS i EDP statistike treba biti postavljena kao integrisani i trajni proces koji će biti u nadležnosti kompetentnog statističkog organa, uz preporučenu strategiju tranzicionog prenosa nadležnosti kompiliranja GFS/EDP sa Ministarstva finansija na statistički organ.

Na potrebu uspostavljanja odgovarajuće strukture sa preciznim definisanjem nadležnosti, pri čemu glavni proizvođač GFS/EDP statistike treba da bude nezavisni statistički organ, ukazuje i EUROSTAT u SMIS+ izvještaju iz 2020. godine kao i u preporukama datim tokom posjete EUROSTAT-a koja se odnosila na skrining sistem za ovu oblast statistike u 2015. godini.

U SMIS+ izvještaju 2020. godine EUROSTAT preporučuje sljedeće: "Eurostat bi pozdravio da Uprava za statistiku, umjesto da bude samo posrednik između Ministarstva finansija i Eurostata, ima aktivniju ulogu i liderstvo u proizvodnji EDP-a. Eurostat bi podržao da Uprava za statistiku takođe ostvaruje koristi od tehničke pomoći za EDP statistiku koja se sada pruža uglavnom samo Ministarstvu finansija". Takođe, preporuka sa tehničke posjete EUROSTAT-a iz 2015. godine između ostalog bila je: „Konačno, Eurostat je takođe preporučio crnogorskim statističkim vlastima da u srednjem roku prenesu odgovornosti za sastavljanje EDP/GFS i izvještavanje na Upravu za statistiku i u tom procesu Uprava za statistiku treba da osigura odgovarajuće resurse. Međutim, do tog datuma Ministarstvo finansija bi sastavljalo EDP i tabele upitnika, dok bi ih Uprava za statistiku dostavljao Eurostatu.“

Pri tome, imajući u vidu ograničene kapacitete Monstata, promptno preuzimanje statistike državnih finansija dovelo bi do problema i nemogućnosti ispunjenja evropskih standarda kvaliteta u proizvodnji zvaničnih podataka.

Uvažavajući značaj GFS statistike, u 2017. godini urađena je Analiza stanja i definisane pretpostavke koje treba ispuniti da bi nadležnost za pomenutu statistiku postepeno prešla sa Ministarstva na Monstat. Analiza je pokazala da je neophodno obezbijediti metodološke pretpostavke, stvoriti zakonski i institucionalni okvir, uz obezbjeđenje adekvatnog kadrovskog potencijala.

U tom pravcu, a u cilju transfera nadležnosti GFS statistike sa Ministarstva na Monstat i prije članstva u EU, već su stvorene određene organizacione pretpostavke. Naime, donesen je novi Pravilnik o sistematizaciji radnih mjesta, kojim je formiran Odsjek statistike nacionalnih računa sektora opšte države.

Ovo je početni korak vezan za ispunjenje neophodnih pretpostavki (metodološke, zakonske, institucionalne i kadrovske), a od kojih će zavisiti blagovremenost i kvalitet proizvodnje podataka u ovoj oblasti.

Za efikasnu proizvodnju GFS/EDP statistike neophodno je obezbijediti jasnu i adekvatnu infrastrukturu unutar Monstata i saradnju između institucija. Takođe, neophodno je obezbijediti zakonske i druge institucionalne pretpostavke, te unaprijediti administrativne kapacitete Monstata.

S tim u vezi, neophodno je:

1. Izvršiti izmjene Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike Crne Gore u pravcu isključivanja Ministarstva kao stalnog proizvođača zvanične statistike;
2. Izvršiti izmjene petogodišnjeg Programa zvanične statistike 2019 - 2023. godina, u skladu sa novim zakonom;
3. U skladu sa novim zakonskim rješenjima, izmijeniti aktuelni Sporazum o saradnji između: Monstata, Ministarstva i CBCG, koji je potpisan 06. 05. 2016. godine, u smislu nove raspodjele nadležnosti i detaljnim opisom izvora svih podataka;
4. Izmijeniti zajedničku pregovaračku poziciju za Poglavlje 18: Statistika, uvažavajući činjenicu da je pozicijom definisana nadležnost proizvođača statistike i rokovi za ispunjenje obaveza. Promjena nadležnosti zahtijevaće i revidiranje teksta pregovaračke pozicije u smislu definisanih obaveza i rokova za ispunjenje završnih mjerila;
5. Donijeti novu Strategiju implementacije ESA 2010 metodologije u oblasti GFS statistike;
6. Ojačati kadrovske kapacitete Uprave za statistiku;
7. Obezbijediti ekspertsku i tehničku podršku, kroz različite projekte (nacionalni, višekorisnički, bilateralne saradnje);
8. Odrediti najmanje jednu osobu iz Ministarstva koja će Odsjeku za nacionalne račune sektora države iz Monstata biti na raspolaganju za obezbjeđivanje svih neophodnih inputa iz djelokruga rada Ministarstva finansija i socijalnog staranja za nesmetani rad na proizvodnji statistike državnih finansija i

Navedene aktivnosti obezbijediće transfer nadležnosti u proizvodnji GFS statistike, koji će biti postavljen na jasnim osnovama, odnosno jasno i precizno utvrđenim nadležnostima, a obezbijediće se i kontinuitet proizvodnje podataka, što su i preporuke EK i EUROSTAT-a.

Council of the
European Union

Brussels, 22 September 2014
(OR. en)

13456/14

LIMITE

ELARG 104

NOTE

From: General Secretariat of the Council

To: Working Party on Enlargement and Countries Negotiating Accession to the
EU

Subject: Accession negotiations with Montenegro
- Chapter 18: Statistics

Delegations will find attached a draft Common Position on the above-mentioned chapter, submitted by the Commission¹.

¹ This document has been transmitted to the Council in English only.

EUROPEAN COMMISSION
Directorate-General Enlargement

Brussels, [date]

ACCESSION NEGOTIATIONS
MONTENEGRO
DRAFT COMMON POSITION

(following Montenegro's Negotiating Position CONF-ME 9/14)

Negotiating chapter 18
Statistics

13456/14

DG C 2A

GS/ms

LIMITE

2

EN

I. INTRODUCTION

Position of Montenegro

In its negotiating position CONF-MNE 9/14, Montenegro accepts the *acquis* under chapter 18 as in force on 25 June 2013 and states that it will be ready to implement it from the day of accession.

Montenegro does not request any derogations or transitional periods for the implementation of the *acquis* under this chapter.

Overall evaluation

Taking into account the *acquis* in this chapter, and on the basis of the available information, including that provided by Montenegro during the bilateral screening meeting and in its negotiating position CONF-MNE 9/14, the Commission notes that Montenegro has reached a moderate level of alignment and partially implements the *acquis* covered by this chapter.

Montenegro needs sustained efforts to ensure that the *acquis* is implemented in its integrity upon accession. Overall this is a challenge, as the statistical office of Montenegro (MONSTAT) needs to deploy considerable resources in order to reach its targets. Current human resources required for the comprehensive implementation of the *acquis* as well as for the Strategy for the Development of Official statistics 2014-18 need to be considerably strengthened, in particular in key areas such as national accounts and agricultural statistics.

In view of the present state of Montenegro's preparations, the Commission considers that the following benchmarks would need to be met for the provisional closure of the chapter Statistics:

- Montenegro submits key national accounts data in accordance with European System of National and Regional Accounts (ESA) 2010 and other relevant requirements together with the required detailed description of the methodology used.
- Montenegro presents to the Commission a road map for the transmission of the remaining tables from the ESA 2010 Transmission Programme and the pending methodological issues.

II. DRAFT COMMON POSITION

This position of the European Union is based on its general position for the Accession conference with Montenegro (CONF-ME 2/12), and is subject to the negotiating principles endorsed therein, in particular:

- any view expressed by either Montenegro or the EU on a specific chapter of the negotiations will in no way prejudice the position which may be taken on other chapters;
- agreements - even partial agreements - reached during the course of the negotiations on chapters to be examined successively may not be considered as final until an overall agreement has been established;

as well as to the requirements set out in points 24, 28, 41 and 44 of the Negotiating Framework.

The EU encourages Montenegro to continue the process of alignment with the *acquis* and its effective implementation and enforcement, and in general to develop already before accession, policies and instruments as close as possible to those of the European Union.

The EU notes that Montenegro, in its negotiating position CONF-ME 9/14 accepts the *acquis* under chapter 18 as in force on 25 June 2013 and that Montenegro declares that it will be ready to implement it by the date of its accession to the European Union.

II.a. : Statistical Infrastructure

The EU notes that Montenegro's statistical infrastructure is in line with the formal requirements of the *acquis*. The statistical office of Montenegro (MONSTAT) is the main producer and the overall co-ordinator of statistics in Montenegro. Other main producers are the Central Bank of Montenegro and the Ministry of Finance, the customs and tax administrations of Montenegro as well as several government agencies and bodies. The EU takes note that the framework for statistics is set by the "Law on Official Statistics and Statistical System of Montenegro" (OJ MNE no 18/2012).

The EU notes that the programme of official statistics 2014-18, the strategy for the development of official statistics 2014-18, annual statistical plans and several rulebooks on statistical data collection complete the regulatory framework. Moreover the EU takes note that the majority of memoranda of understanding, which stipulate the working arrangements within the statistical system, are in place.

The EU takes note that Montenegro is committed to the principles for the production of official statistics as laid down in Regulation (EC) No 223/2009, which are incorporated in the law on statistics. The principle of autonomy and professional independence is equally enshrined in the Montenegrin law of public administration, according to which the statistical office is an independent administrative body. The EU notes that the office has adopted 18 internal acts, which implement the statistical code of practice.

The EU stresses that the administrative capacity of Montenegro should be strengthened in order to ensure the timely adoption of the relevant *acquis*. The current staffing of MONSTAT is not sufficient for the comprehensive implementation of the *acquis*. In this sense the national Strategy for the Development of Official statistics 2014-18 needs full financial endorsement of the Montenegrin authorities.

II. b.: Classification and Registers

The EU notes that the major statistical classifications, such as NACE (Standard Classification of Economic Activities) Rev. 2 classification, ISCO-08 (International Standard Classification of Occupations) and NUTS (Nomenclature of Territorial Units for Statistics) are implemented by the statistical office of Montenegro (MONSTAT). The EU notes further that the CPA (Classification of Products by Activity) is highly compliant with the *acquis*.

Some of the data producers of basic data in the national statistical system, such as the tax administration of Montenegro, do not yet apply fully the applicable nomenclatures. However, the EU notes that memoranda of understanding are in place in order to address the problem. The EU underlines that Montenegro needs to implement the GEONOM (the nomenclature of countries and territories for the international trade in goods statistics of the Community) - nomenclature, which is the basis for external trade statistics. The EU also invites Montenegro to transpose the International Standard Classification of Education (ISCED) into national classifications. Moreover, the EU recalls that PRODCOM (List of Products of the European Community) needs further development. The EU also takes note that the Statistical Farm Register was established and has been continuously updated based on the Memorandum of Understanding concluded with the Ministry of Agriculture and Rural Development.

II. c.: Sector Statistics

With regard to sector statistics, the EU takes note that the **agricultural census** was conducted according to the requirements in 2010 but that the farm structure surveys are not yet conducted with the required periodicity and comprehensiveness.

As regards **crop statistics** and **milk and dairy statistics**, the EU notes that they are partially compliant with the *acquis*. Furthermore the EU takes note that livestock and slaughter statistics are only partially implemented and remain to be developed. The EU underlines the importance of introducing hatcheries (egg) statistics as well as orchards and vineyard surveys. This also applies to agro-monetary statistics such as Supply Balance Sheets, the Economic Accounts for Agriculture (EAA), the Agricultural Price Index (API) and the Agriculture Labour Input (ALI), which remain to be established in accordance with the requirements of the *acquis*. Moreover the EU encourages Montenegro to introduce the agro-environmental statistics as well the survey on land use and land cover (LUCAS).

The EU notes that **fishery statistics** as regards fishery products, aquaculture, catches, fishing fleet and equipment are not aligned with the *acquis*. The EU takes note that a national working group was established in order to address the situation.

As regards **energy and environment**, the EU takes note that the structural energy statistics are only partially aligned with the *acquis*. Data on renewable energy sources are missing. As regards short-term energy statistics, the EU notes that the statistical production is at an initial stage, whereas energy efficiency statistics have not started yet. The EU also takes note that electricity price statistics are largely aligned. Gas price statistics are neither produced nor relevant, as Montenegro does not have a gas distribution network.

As regards **environmental statistics** the EU notes that waste statistics are collected but not yet submitted in the required format and that environmental accounts (air-emission, environmentally related taxes by economic activities, economy wide material flow accounts) are not established. The EU encourages Montenegro to commence with the data submission to the Commission.

The EU also notes that **forestry statistics** are not aligned with the *acquis* and encourages Montenegro to implement them.

Concerning statistics on **external trade**, the EU takes note that Extrastat has been introduced but needs further development. Intrastat, which measures intra-EU trade, remains to be established by accession. As regards **science, technology and innovation statistics**, the EU notes that information and communication technology statistics, postal and telecommunications statistics, and Gross domestic Expenditure on Research and Development statistics (GERD) are only partially compliant with the *acquis* and need to be further developed.

The EU takes note that Government Budget Appropriations and Outlays on Research and Development (GBAORD), patent, human resources in science & technology, high-tech industry and knowledge-intensive service industries statistics are not established. The EU encourages Montenegro to ensure the comprehensive development of these statistics.

In the sector of **economic and monetary policy** the EU notes that Montenegro's legislation is partially compliant with the *acquis*. Montenegro partially applies currently the European System of National and Regional Accounts (ESA 95) and produces its annual gross domestic product according to the production and expenditure approach but not yet to the income approach. The EU notes further that the Financial Intermediary Services Indirectly Measured (FISIM) statistics and GNI calculation are already implemented but need further development. The EU also notes that quarterly national accounts are calculated according to the production approach but not yet to the expenditure and income approach. The EU underlines the need for Montenegro to submit key national accounts data in accordance with ESA 2010 and other relevant requirements together with a detailed description of the methodology used in line with EU rules. As regards the not yet submitted national accounts the EU invites Montenegro to present a road map for their submission in accordance with the ESA 2010 transmission programme. In this context the EU encourages Montenegro to elaborate as well on the pending methodological issues. Furthermore, the EU invites Montenegro to develop an inventory of sources and methods for the development of national accounts.

The EU takes note that trade in services statistics and the Balance of Payments (BOP) statistics are in the responsibility of the Central Bank of Montenegro which compiles them in broad compliance with the applicable *acquis* (Balance of Payments Manual in its 5th edition). The EU encourages Montenegro to migrate to the 6th edition of the Balance of Payments Manual and to produce quarterly BOP statistics in a comprehensive manner. Furthermore, the EU takes note that the Bank of Montenegro does not yet compile financial accounts and plans to address this by the date of accession. The EU notes that statistics on foreign direct investments are already compliant with the *acquis*.

The EU also notes that the Excessive Deficit Procedures (Notification) and the public finance statistics are under the responsibility of the Ministry of Finance of Montenegro. The EU underlines that Montenegro has to pay particular attention to the migration of the methodological framework to the European System of National and Regional Accounts (ESA 2010), which is applicable in the European Union as from September 2014 onwards. In addition the Commission invites Montenegro to submit fiscal notifications (see chapter 17).

As regards **price statistics**, the EU notes that the Harmonized Index of Consumer Prices (HICP) and the Purchasing Power Parities (PPP) are highly aligned with the *acquis* and that only minor changes are required. The EU takes note that statistics for the remunerations and pensions of EU-officials are not yet produced.

The EU notes further that Montenegro has already implemented the structural **business statistics**, the underlying business registers and the short term statistics but needs to step up its efforts to fully align them with the *acquis*. Here, the introduction of kind of activity and local units as well as the comprehensive production of all variables are required. The EU also notes that the PRODCOM (industrial production) statistics require further development in order to fully align them with the *acquis*. The same applies to Foreign Affiliates Statistics (FATS).

As regards **tourism statistics**, the EU notes that monthly and annual data on arrivals and nights spent at tourist accommodation establishments and data on net occupancy rates of bed places as well as on annual capacity data are already available. The EU observes that further work is required on data for tourism satellite accounts, for net occupancy rates of bedrooms and in particular for data on national tourism (participation and tourism trips).

The EU notes that Montenegro has organised a **census of population and housing** according to the *acquis* in 2011 and that it has subsequently published all data apart from the quality reports. The EU recalls that **demographic statistics** on live births and deaths need to be introduced.

The EU notes that Montenegro's Ministry of Interior is in charge of data collection on **migration and asylum**. The statistics on illegal immigration, asylum and residence permits remain to be established.

The EU notes that Montenegro's statistics in the field of **public health and health & safety at work** are not aligned with the *acquis* and need further development. The EU also notes that the causes of death and the accidents at work statistics are available but that data collection remains to be developed in line with the *acquis*. This also applies to health surveys.

Concerning **labour statistics**, the EU notes that labour market statistics are broadly aligned with the *acquis*. Montenegro implements a continuous labour force survey. The EU underlines the importance of establishing **earnings and labour cost statistics**, such as the Structure of Earnings and the Labour Cost Index. The EU also recalls that the Labour Cost Survey needs further development.

As regards the **Survey on Income and Living Conditions**, the EU notes that the survey was partially introduced but that it needs continuous further development. The EU also notes that the **European Social Protection Statistics (ESSPROS)** are not yet implemented.

As regards **education and training statistics**, the Continuous Vocational Training Survey and the Adult Education Survey are currently not conducted. The EU invites Montenegro to align its legislation with the *acquis* by accession. The EU also recalls that the Education statistics based on the UNESCO-OECD-Eurostat (UOE) data collection need further alignment with the *acquis*.

As regards **transport statistics**, the EU takes note that Montenegro's legislation is partially compliant with the *acquis*. This also applies to railway transport statistics and road freight transport statistics. The EU recalls that road network statistics and road accident and maritime transport statistics remain to be developed in order to comply with the *acquis*. The EU takes equally note that passenger mobility statistics, air transport, air passenger need to be established. As Montenegro has no significant commercial traffic on inland waterways, these statistics are irrelevant. Finally, the EU takes note that transport safety statistics are aligned with the *acquis*.

In view of the present state of Montenegro's preparations, the EU notes that, on the understanding that Montenegro has to continue to make progress in the alignment with and the implementation of the *acquis* covered by the chapter on statistics, this chapter may only be provisionally closed once it is agreed by the EU that the following benchmarks are met:

- Montenegro submits key national accounts data in accordance with European System of National and Regional Accounts (ESA) 2010 and other relevant requirements together with the required detailed description of the methodology used.
- Montenegro presents to the Commission a road map for the transmission of the remaining tables from the ESA 2010 Transmission Programme and the pending methodological issues

Monitoring of progress in the alignment with and implementation of the *acquis* will continue throughout the negotiations. The EU underlines that particular attention will be devoted to monitoring all specific issues mentioned above with a view to ensuring Montenegro's administrative capacity, full legal alignment with the *acquis* in all sectors covered by this chapter, as well as effective implementation and enforcement. Particular consideration needs to be given to links between the present chapter and other negotiation chapters. A final assessment of the conformity of Montenegro's legislation with the *acquis* and of its implementation capacity can only be made at a later stage of the negotiations. In addition to all the information the EU may require for the negotiations in this chapter and which is to be provided to the Conference, the EU invites Montenegro to provide regularly detailed written information to the Stabilisation and Association Council on progress in the implementation of the *acquis*.

In view of all the above considerations, the Conference will have to return to this chapter at an appropriate moment. Furthermore, the EU recalls that there will be new *acquis* between 25 June 2013 and the conclusion of the negotiations.

